

**T.C.
MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
HARP TARİHİ ANABİLİM DALI
HARP TARİHİ PROGRAMI**

**ASİMETRİK ÇATIŞMALARDA MESKÛN
MAHAL MUHAREBELERİ: 1968 HUE
MUHAREBESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAAN BUDAK
1920104101**

TEZ DANIŞMANI: PROF.DR. HASİP SAYGILI

**İSTANBUL
HAZİRAN 2022**

**T.C.
MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
HARP TARİHİ ANABİLİM DALI
HARP TARİHİ PROGRAMI**

**ASİMETRİK ÇATIŞMALARDA MESKÛN
MAHAL MUHAREBELERİ: 1968 HUE
MUHAREBESİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**KAAN BUDAK
1920104101**

TEZ DANIŞMANI: PROF.DR. HASİP SAYGILI

**İSTANBUL
HAZİRAN 2022**

T.C.
MİLLÎ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
HARP TARİHİ ANABİLİM DALI
HARP TARİHİ PROGRAMI

ASİMETRİK ÇATIŞMALARDA MESKÛN
MAHAL MUHAREBELERİ: 1968 HUE
MUHAREBESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSAN TEZİ

KAAN BUDAK
1920104101

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih :
Tezin Savunulduğu Tarih : 28.07.2022

Tez Oy birliği / Oy çokluğu ile başarılı bulunmuştur.

	Unvan Ad Soyad	İmza
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Hasip SAYGILI	
Jüri Üyeleri	: Dr. Zekeriya TÜRKMEN	
	: Dr. Ahmet BÜYÜKAKSOY	

İSTANBUL
HAZİRAN 2022

ÖZGÜNLÜK RAPORU

Tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve ç) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 145 sayfalık kısmına ilişkin, 30/05/2022 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 5'tir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dâhil
- 3- 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Millî Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Lisansüstü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Usul ve Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Kaan BUDAK

28.07.2022

ETİK BEYAN

Millî Savunma Üniversitesi Enstitüleri Dönem Projesi ve Lisansüstü Tez Hazırlama Kılavuzu'nda yer alan kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir; aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Bu tezdeki düşünce, görüş, varsayım, sav veya tezler bana aittir; Millî Savunma Bakanlığı, Millî Savunma Üniversitesi ve Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü sorumlu tutulamaz.

Kaan BUDAK

28.07.2022

*Açılan yolda, gösterilen hedefe yapılan duraksız yürüyüşte bir adım olması dileğiyle,
Mustafa Kemal ATATÜRK ve Türk Modernleşmesinin bütün neferlerine...*

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Dünya genelinde toplumlar hızla şehirleşmekte, şehirde yaşayan nüfus ile kırdaki yaşayan nüfus arasındaki fark ilkinin lehine günden güne artmaktadır. Özellikle bu hızlı değişimin “Küresel Güney” olarak tabir edilen, yeterli altyapı yatırım ve planlamasından yoksun bulunan coğrafyada gerçekleşmesi, şehir ile ilgili çalışmaların gelecekte daha da önem kazanacağına işaretler. Yine söz konusu trendin bir uzantısı olarak muharebenin de şehirleşmesi kaçınılmazdır. Geleceğin mücadelelerine karşı bugün hazırlanmak için geçmişin tecrübelerinden faydalanmak zarureti, bu tezin ortaya çıkmasına da sebebiyet vermiştir.

Hue Muharebesi, asimetrik çatışmalarda meskûn mahal muharebelerinin, devlet dışı aktörün muharebe etme zihniyetinde meydana gelen değişimin önemli bir yansıması olduğu iddiasını desteklemektedir. Hue Muharebesi’ni de dahil bir takım meskûn mahal muharebesini barındıran Tet Taarruzu’nun İkinci Çinhindi Savaşı’nın gidişatına olan keskin etkisi bu gözlemi destekler cinstendir. Devlet dışı aktörlerin dahil olduğu asimetrik çatışmaların giderek yaygınlaştığı çağdaş zamanlarda, meskûn mahal muharebelerini, Hue Muharebesi tecrübesinin ışığında ele almak daha kapsamlı bir kavrayış için faydalı olacaktır.

Bu çalışma boyunca bana olan yardımlarından ötürü Prof.Dr. Hasip SAYGILI’ya ve maddi, manevi bütün desteklerinden ötürü aileme teşekkür ederim.

İstanbul; Temmuz 2022

Kaan BUDAK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZGÜNLÜK RAPORU	
ETİK BEYANI	
İTHAF	
TEŞEKKÜR VE ÖNSÖZ	
İÇİNDEKİLER	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
KISALTMALAR	x
TÜRKÇE ÖZ	xi
İNGİLİZCE ÖZ (ABSTRACT)	xii
1. GİRİŞ	1
2. ASİMETRİK ÇATIŞMALAR	5
2.1. Asimetrik Çatışmalar ve Devlet Dışı Aktörler	14
2.2. Asimetrik Çatışmalar ve Meskûn Mahal Muharebeleri	20
3. İKİNCİ ÇİNHİNDİ SAVAŞI VE ASİMETRİK KARAKTERİ	27
3.1. 1968 Senesi İtibariyle İkinci Çinhindi Savaşı	35
3.2. “Genel Taarruz – Genel Kalkışma” Planı ve Tet Taarruzu	49
3.3. Tet Taarruzu’ndan Sonra Savaşın Gidişatı	66
4. 1968 HUE MESKÛN MAHAL MUHAREBESİ	68
4.1. Tet Taarruzu Dahilinde Hue Şehrini İşgali ve Karşı Taarruzlar	72
4.1.1. Şehrin Güneyindeki Muharebeler	82
4.1.2. Şehrin Kuzeyindeki Muharebeler	91
4.1.3. Şehrin Çevresindeki Muharebeler	103
4.2. Hue Muharebesi Işığında Meskûn Mahal Muharebelerine Bakış	110
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	119
KAYNAKÇA	126
ÖZGEÇMİŞ	133

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 3.1: MACV Kuruluşu	44
Şekil 3.2: Ho Şi Minh Yolu ve Komünist Kuvvetlerin Sızma Güzergahları.....	49
Şekil 3.3: Tet Taarruzu ve Muharebe Bölgelerini Gösteren Harita.....	55
Şekil 4.1: Hue Şehri ve İçerisindeki Yapıları Gösteren Harita.....	70
Şekil 4.2: X-Ray Görev Kuvveti'nin Tet Taarruzu'nun Başladığı 31 Ocak Günü	
Konuşlanışını Gösteren Harita	72
Şekil 4.3: Hue Şehrine Yönelik Taarruzun Başında Komünist Kuvvetlerin	
Konuşlanışını ve Yanaşma İstikametlerini Gösteren Harita	76
Şekil 4.4: Hue Şehrinin İşgalinin Başında Müttefik Kuvvetlerin Konuşlanışı ve	
Yanaşma İstikametlerini Gösteren Harita	79
Şekil 4.5: Komünist Kuvvetlerin 31 Ocak İtibariyle Şehir İçerisinde	
Mevzilendikleri Bölgeleri Gösteren Harita	83
Şekil 4.6: 2-10 Şubat Tarihleri Arasında Müttefik Kuvvetlerin Durumu ve.....	
Manevralarını Gösteren Harita	86
Şekil 4.7: 2-10 Şubat Tarihlerinde Üçgen Bölgesindeki Müttefik Birliklerin.....	
İlerleyişini Gösteren Kroki	87
Şekil 4.8: Kale Bölgesi ve İçindeki Yapıları Gösteren Harita.....	94
Şekil 4.9: 11-20 Şubat Tarihlerinde Komünist Kuvvetlerin Durumunu Gösteren	
Harita.....	97
Şekil 4.10: 11-20 Şubat Tarihleri Arasında Müttefik Kuvvetlerin Durumu ve.....	
Manevralarını Gösteren Harita.....	99
Şekil 4.11: 16-25 Şubat Tarihlerinde Müttefik Kuvvetlerin Muharebe ve.....	
Manevralarını Gösteren Harita.....	101
Şekil 4.12: Tet Muharebeleri Esnasında 1. Kolordu Taktik Bölgesi ve Hue	
Şehrindeki Sivil Kayıpları Gösteren Kroki	112

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ÇHC	: Çin Halk Cumhuriyeti
GVKO	: Güney Vietnam Kurtuluş Ordusu
GVMÖ	: Güney Vietnam Merkez Ofisi
GVO	: Güney Vietnam Ordusu
KVO	: Kuzey Vietnam Ordusu
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
MAAG	: Military Assistance Advisory Group (Askeri Yardım Danışma Grubu)
MACV	: Military Assistance Command Vietnam (Askeri Yardım Komutanlığı Vietnam)
SEATO	: Güneydoğu Asya Antlaşması Örgütü
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
UKC	: Ulusal Kurtuluş Cephesi

ÖZ

ASİMETRİK ÇATIŞMALARDA MESKÛN MAHAL MUHAREBELERİ: 1968 HUE MUHAREBESİ ÖRNEĞİ

Kaan BUDAK

Millî Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

İstanbul, Temmuz 2022

Dünya hızla şehirleşmekte ve şehirli nüfus ile kırsal nüfus arasındaki fark ilkinin lehine ginden güne artmaktadır. Öte taraftan, şedit devlet dışı aktörlerin bulunduğu güncel muharebelerin sayısı da ayrıca yükseliştir. Bu iki gelişme, şedit devlet dışı aktörlerin bulunduğu muharebeler genelde şehirlerde gerçekleşme eğiliminde olduğu için derinden birbirine bağlıdır. Nitekim bu bağlılık, böyle bir çalışmayı gerekli kılan sebeplerin başındadır. Bu çalışmanın esas amacı, bugünün karar alıcılarına, geçmişin tecrübelerinden faydalananarak yarının mücadelelerine hazırlanmak için yardımcı olmaktır. Bu amacı başarmak için Hue Muharebesi bir vaka analizi olarak ele alınmıştır. Çalışmanın ana sonuçlarından bir tanesi, şehrin, aktörler arasındaki teknoloji farkından dolayı varolması gereken avantajı kısıtlamasıdır. Dolayısıyla, aktörlerden birisi tartışmasız bir şekilde teknolojik üstünlüğe sahip olsa da meskûn mahaller muharebede koşulları eşitleyici bir etki göstermektedir. Bu tip muharebeler bir şehir ve dolayısıyla oradaki nüfus üzerinde kontrol sağlamak için icra edildiğinden, gerilla taktiklerine yönelmesi ve gayrinizami harp ekolünü takip etmesi öngörülen devlet dışı aktörün muharebe yönteminde keskin bir değişimi işaret etmektedir. Dolayısıyla, şehirlerdeki çatışmalar, belirleyici muharebeler olmak için yok sayılamayacak bir potansiyel sergilemektedirler. Netice itibarıyla meskûn mahal muharebelerinin çatışmalarda dönüm noktası işlevi görebilecekleri iddia edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Muharebe, Vietnam, Gayrinizami Harp, Meskûn Mahal, Devlet Dışı Aktörler.

Bilim Kodu : 117804
Sayfa Sayısı : xii + 134
Tez Danışmanı : Prof.Dr. Hasip SAYGILI

ABSTRACT

URBAN WARFARE ON ASYMMETRIC CONFLICTS: 1968 BATTLE OF HUE EXAMPLE

Kaan BUDAK

Turkish National Defense University, Ataturk Institute of Strategic Studies

Istanbul, July 2022

The world is rapidly urbanizing and the gap between the population who lives in the cities and rural areas is increasing day by day in favor of the first. Existence of the violent non-state actors in contemporary conflicts is another thing that also increasing. Since the battles which include a violent non-state actor increasingly tend to be conducted in urban areas, these two mentioned developments are deeply interconnected. This interconnectedness is the main reason why a study such as this is required. The main purpose of this study is help to decision-makers of today to get prepared for tomorrow's challenges learning from past experiences. To achieve this purpose, The Battle of Hue is examined as a case study. One of the main conclusions of this study is that war conditions in the city limit the advantage that supposedly exists because of the technology gap between actors. Therefore urban areas seem like equalizing the conditions of the battle for actors even with the undisputed supremacy on technology. Fighting in urban areas, since it is about establishing control on a city and population on it, marks a sharp change of the violent non-state actor's way of fighting which is supposedly lean on typical guerilla tactics and follows school of irregular warfare. As a result, battles in cities have a big potential of being decisive battles that can't be ignored. Therefore one could say that battles in cities tend to mark the culminating point of the warfare.

Keywords: Battle, Vietnam, Irregular Warfare, Urban Areas, Non-State Actors.

Science Code	: 117804
Pages	: xii + 134
Supervisor	: Prof. Dr. Hasip SAYGILI, Ph.D.

1. GİRİŞ

Gerilla savaşı, düşük yoğunluklu muharebe, küçük savaşlar¹, başkaldırı ve başkaldırıya karşı koyma,² yeni savaşlar³ ve benzer diğer kavramlar, özellikle Soğuk Savaş'ın bitimi ile artarak kullanılır hale gelmiştir. Kavramların ifade ettiği şeyler arasında farklar olmasına rağmen hepsinin ortak noktası konvansiyonel savaştan farklı bir konsept öne sürmeleridir. Akademik yazındaki bu eğilimin kaynağı pratikte yaşanan değişimden ayrı düşünülemez. İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden süreçte gerçekten konvansiyonel savaş örnekleri nicelik olarak dramatik bir düşüş yaşarken, ismine ne dersek diyelim, farklı tipte muharebeler, politikanın şiddetle kavuştuğu düzleme hükmeder hale gelmiştir.⁴

Bu çalışma, söz konusu kavramlar arasından asimetrik çatışma kavramına yoğunlaşacak ve bu kavramdan ne anlaşılması gerektiği üzerine durarak hem literatürdeki daha önce yapılan kullanımları, çalışmanın sınırlarını aşmayacak şekilde açıklayacak ve yer yer onların eleştirisini yapacaktır. Bu çalışma esas itibarıyla asimetrik çatışmalarda meskûn mahal muharebelerin, çatışmanın karakteri üzerinde oynadığı rolün açığa kavuşturulmasını hedeflemektedir. Bu doğrultuda İkinci Çinli Savaşı içerisinde gerçekleşen Tet Taarruzu'nun bir parçası olan Hue Muharebesi vaka incelemesi olarak ele alınacak ve detaylı incelenecektir.

Hue Muharebesi incelenirken, meskûn mahal muharebelerinin sadece asimetrik çatışmalar içerisindeki yeri sorgulanmayacak bir taraftan da taktik ve operatif ölçeklerde meskûn mahal muharebesi deneyimi ele alınarak gerek devlet dışı aktör ve silahlı kuvvetlere sunduğu avantajlar ve dezavantajlar bağlamında ele alınacak gerek

¹ Frank G. Hoffman, "Small Wars Revisited: The United States and Nontraditional Wars", *Journal of Strategic Studies*, C. 28, S. 6 (2005): 913-940.

² David Galula, *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*, (Westport, Connecticut: Praeger Security International, 2006): 1-55.

³ Herfried Münkler, "The wars of 21st century", *International Review of the Red Cross*, C. 85, S. 849 (2003): 7-22.

⁴ Tuğba Sezgin, "Effect Of External Actors On The Courses Of Asymmetric Conflicts: PKK, LTTE, and FARC" (Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, 2019), 1-3.

de bu muharebe ortamının diğer muharebe ortamlarından farklı özellikleri, sorumlulukları ve gereklilikleri ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bu çalışma, Türkçe yazında müstakil olarak Hue Muharebesi'ni ele alan ilk çalışma olarak akademik yazına sunduğu katkının yanı sıra yine Türkçe yazındaki kısıtlı İkinci Çinhindi Savaşı eserlerinin de artışına katkı sunacaktır. İlaveten askeri tarihçilik uğraşında, kurum, doktrin, teşkilat veya teçhizat konularından ziyade muharebeye odaklanan eserlerden biri olması noktasında da yine Türkçe akademik yazında görece az esere sahip bir alana da katkıda bulunmaktadır.

Öte yandan bu çalışma, literatüre sağladığı yukarıda ifade edilen katkıların yanı sıra esas önemini yapmak amacıyla olduğu anlamlandırmanın farklı olayların idrakinde de kullanılabilecek bir bakış açısı sunmasında taşımaktadır. İyi bir tarih okuru olmak iddiasında bulunan herkes olayların biricikliğinin farkındadır. Öte taraftan aynı neden sonuç ilişkileri üzerinden şekillenen olayların benzer örüntüleri izlemesi de yine yadsınamaz bir ihtimaldir. Bundan dolayıdır ki bu çalışmada yapılmaya gayret edilecek açıklama sadece çalışmanın olay incelemesi olan Hue Muharebesi'nin okunmasında değil, söz gelimi, 2014-2016 yılları arasında Türkiye'nin bazı illerinde meydana gelen çatışmaların idrakinde veya yine yakın coğrafyamızda, 2014 senesinde gerçekleşen Musul Muharebesi ve sonrasını okumakta da ortaya koyduğu bakış açısı itibariyle faydalı olabilecektir.

Buna ek olarak gelecekte yaşanması muhtemel benzer olaylar içerisinde yer alacak karar alıcılar ve muhاریpler için de geçmişin tecrübelerinden faydalanarak daha isabetli adımlar atılması, daha kapsayıcı planlar yapılması ve icrada karşılaşılabilecek güçlüklerin daha berrak bir şekilde öngörülmesi noktasında da bu çalışma bir takım faydalar sunacaktır.

Çalışma, maalesef dünya genelinde hala KOVID-19 pandemisi dolayısıyla meydana gelen kısıtlamaların hakim olduğu bir ortamda meydana getirilmiştir. Kütüphanelerin çalışma koşulları ve seyahat özgürlüğü konularında meydana gelen güçlük ve imkansızlıklar literatür taramasının ağırlıklı olarak elektronik ortamda yapılmasına ve yine kaynakçanın ağırlıklı olarak elektronik ortamda erişilebilen eserlerden oluşmasına neden olmuştur.

Asimetrik çatışmaların, devlet dışı aktörler ve meskûn mahal muharebeleri ele alınırken genel itibariyle söz konusu alanlarda yapılmış akademik çalışmalardan

faydalanılmış ve tartışma bu eserler ışığında şekillenmiştir. İlâveten Rousseau, Clausewitz, Weber ve Mao gibi kült isimlerin eser veya görüşlerinden de bu noktada faydalanılmıştır.

İkinci Çinhindi Savaşı ve Hue Muharebesi gibi olaylar hakkındaki araştırma ise ağırlıklı olarak ikincil kaynaklar üzerinden yürütülmüştür. Bu noktada, Central Intelligence Agency (CIA) tarafından kamuoyuyla paylaşılan, dönemin istihbarat raporlarını ihtiva eden arşiv belgelerinden de faydalanılmıştır. Muharebeler ağırlıklı olarak, Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) bağlı kurumların meydana getirdiği resmi tarih yayınları üzerinden ele alınmakla birlikte erişilebildiği ölçüde Vietnam menşeli eserlerden de istifade edilmeye özen gösterilmiştir. Bu noktada, 1975 senesinde Hanoi merkezli yönetimin, bütün Vietnam'ın kontrolünü ele geçirmesinden ötürü muharebe döneminde Güney Vietnam devletine bağlı kurum ve kişilerden kalan eserlere ulaşmanın güçlüğü de vurgulanmalıdır.

Daha önce de ifade edildiği üzere Türkçe akademik yazında özellikle İkinci Çinhindi Savaşı'nı muharebe açısından inceleyen eserler oldukça kısıtlıdır. Bununla birlikte asimetrik çatışmalar, devlet dışı aktörler ve meskûn mahal muharebeleri konularında giderek genişleyen bir literatürün mevcudiyetinden söz etmek mümkün olacaktır. Onur Şehitoğlu tarafından hazırlanan ve Güvenlik Bilimleri Dergisi'nde yayınlanan "Güvenlik Yaklaşımları Perspektifinde Meskûn Mahalde Harekât"⁵ isimli makale, meskûn mahal muharebelerinin diğer ortamlarda icra edilen muharebelerden farklı olarak meydana getirdiği yeni tehdit ve muhariplere yüklediği yeni sorumlulukların anlaşılması noktasında önemli bir eser olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, Türkçe akademik yazındaki kısıtlılık sebebiyle daha ziyade İngilizce yayımlar üzerinden yürütülmek durumunda kalmıştır. Bu yayımlar arasında David Galula'nın eseri⁶, "Başkaldırı" veya başka bir ifadeyle gayrinizami harbi anlama noktasında öne çıkanlardandır. İlâveten David Kilcullen tarafından hazırlanan çalışma⁷, nizami olmayan harplerde ve diğer şiddet halleri içerisinde meskûn mahallerin konumunu, önemini ve sakinlerinin potansiyel tutumlarını anlamak ve bu

⁵ H. Onur Şehitoğlu, "Güvenlik Yaklaşımları Perspektifinde Meskûn Mahalde Harekât", *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, C. 5, S. 1 (2016): 1-33.

⁶ Galula, *a.g.e.*

⁷ David Kilcullen, *Out Of The Mountains: The Coming Age Of The Urban Guerilla* (New York, NY: Oxford University Press, 2013).

bölgede faaliyet icra edecek silahlı kuvvetlerin karşılaşacakları güçlükleri hayal etmek noktasında oldukça faydalı olmaktadır.

Stephen Biddle⁸ tarafından kaleme alınan kitap, devlet dışı aktörlerin muharebelerde davranış biçimlerinin analitik bir değerlendirmesi olup, bu aktörlerin muharebe etme biçimlerinin birbirinden ayrıştığı noktaları fark edebilmek ve tek tip bir muharebe tipinin tüm devlet dışı aktörler için geçerli olmadığı gerçeğini verilere dayanarak anlamak adına oldukça faydalıdır.

Emrah Koçyiğit tarafından, yine Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü bünyesinde hazırlanan ve Türkiye’de İkinci Çinhindi Savaşı üzerine yapılan sayılı akademik çalışmalardan birisi olan tez⁹, özellikle Tet Taarruzu’nun savaşın gidişatına olan etkilerini incelemek noktasında araştırmacıların başvurması gereken bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır.

Hue şehrinde yaşanan çatışmaların, muharebe boyutunun incelenmesi noktasında ABD silahlı kuvvetlerine bağlı kurumlar tarafından yapılan yayınlar oldukça kıymetlidir. Öte yandan bu noktada yararlanılabilecek Vietnam menşeli eserlerin kıtlığı, araştırmacının çalışmasını, muharebede yer alan tarafların birisinin yarattığı söylemin etkisinde kalmadan yürütmesini güçleştiren kısıtlamalardan birisi olarak öne çıkmaktadır. Bu konuda Erik Villard tarafından kaleme alınan eserleri¹⁰ ve Richard Camp’ın çalışmasını¹¹ özenle hazırlanmış faydalı çalışmalar olarak zikretmek mümkündür.

⁸ Stephen Biddle, *Nonstate Warfare* (New Jersey: Princeton University Press, 2021).

⁹ Emrah Koçyiğit, “A Clausewitzian View Of The Tet Offensive: Culminating Point” (Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, 2020).

¹⁰ Erik Villard, *The 1968 Tet Offensive Battles Of Quang Tri City and Hue* (Washington, D.C.: U.S. Army Center of Military History, 2008) ; Erik Villard, *Combat Operations: Staying The Course October 1967 to September 1968* (Washington, D.C.: U.S. Army Center of Military History, 2017).

¹¹ Richard D. Camp, *Death In The Imperial City: U.S. Marines In The Battle For Hue 31 January To 2 March 1968* (Washington D.C.: U.S. Government Publishing Office, 2018).

2. ASİMETRİK ÇATIŞMALAR

Asimetrik çatışmalardan söz edilecek ve konseptin kendisi mercek altına alınacak ise ilk olarak aydınlatılması gereken husus asimetri veya simetrinin ima ettiği şeydir. Sıklıkla bu şekilde kullanılmasına rağmen “asimetrik çatışma” harbin taraflarından birisi tarafından benimsenebilecek bir taktik, teknik ve prosedürler silsilesi değildir. “Asimetri”, çatışmanın kazandığı bir karakterdir ve tıpkı çatışmanın kendisi gibi onun varlığı da iki veya daha çok tarafın tercihlerinin veya niteliklerinin neticesi olmak durumundadır. Dolayısıyla, çatışmada asimetrinin varlığına yönelik anlamlandırmalar tek bir aktör üzerinden değil, en az iki aktörün birbirleriyle etkileşimleri üzerinden yapılmalıdır.

Asimetrik çatışma üzerine kurulan akademik yazının ciddi bir bölümü “zayıf” ve “güçlü” kavramlarını da kullanmakta ve asimetrik çatışma kavramındaki “asimetri” kelimesiyle, yukarıda belirtilen kelimelerden de anlaşılabileceği üzere kuvvet bağlamındaki eşitsizliği işaret etmektedirler.¹² Bu kullanım, sorunun teşhisinin veya durumun tespitinin hatalı olmasa dahi en iyi ihtimalle eksik yapılmasından kaynaklanmaktadır.

Gücün hangi parametreler ile ölçülebileceği henüz hala akademik çevrelerde, üzerinde bir uzlaşıya varılabilmiş bir sorun değildir. Arreguin-Toft, asimetrik çatışmalar hakkındaki eserinde, güç için baz aldığı kıstasları, parametresinin kusursuz olmadığını da itiraf ederek, nüfus ve silahlı kuvvetlerin ürünleri olarak belirtmiştir.¹³ Öte yandan yine asimetrik çatışmalar üzerine kitap yazan araştırmacılardan Paul için güç kaynakları, aktif nüfus, gayrisafi milli hasıla, kişi başına düşen gelir, sanayii kapasitesi, teknolojik yetenek, silahlı kuvvetlerin toplam dayanıklılığı ve sahip olduğu silah sistemleridir, üstelik bunların sadece nicelik değil, nitelik boyutuyla da ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir.¹⁴ Milli güç unsurları adı altında yukarıda sözü edilenlere benzer veya farklı çeşitli derlemeler ortaya konulmuş olsa dahi devletlerin gücünü ifade edebileceğimiz bir ölçü birimi bulunmamaktadır. Yukarıda ifade edilen unsurlar üzerinden bakıldığında ise hiçbir parametrede veya kıstasta iki ülke arasında tam

¹² Onur Ekinci, “Soğuk Savaş Sonrasında Savaşın Değişen Yapısı: Asimetrik Savaş” (Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, 2018), 26.

¹³ Ivan Arreguin-Toft, *How Weak Win Wars: A Theory of Asymmetric Conflict* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005): 2.

¹⁴ Thazha Varkey Paul, *Asymmetric Conflicts: War Initiation By Weaker Powers* (Cambridge: Cambridge University Press, 1994): 22.

anlamıyla bir simetrisinin yakalanması mümkün görünmemektedir.¹⁵ Öte yandan söz edilen parametrelerin hepsinde aktörlerden biri lehine büyük bir fark olduğunda dahi çatışmanın kaçınılmaz olarak asimetrik bir karakter kazanacağını söylemek mümkün değildir. Almanya ile Polonya arasında, İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıcı olarak kabul edilen savaş bu duruma güzel bir örnektir.

Öte yandan, güç üzerinde mevzu bahis olan simetrisinin, doğal olarak kusursuz bir simetri olmadığını öne sürenler de mevcuttur. Bu yaklaşımı makul kabul etsek dahi taraflar arasındaki güç eşitsizliğinin belirli bir aralığın üzerinde olduğu zaman asimetriden söz edilebileceği ön kabulünü yapmak mecburiyetiyle karşı karşıya kalmaktayız. Bu aralığın açıklığa kavuşturulması ise yine, ancak devletlerin gücünün bir ölçü birimi ile ifade edilebilmesi ile mümkün olabilmektedir. Böyle bir ölçüm ve ölçü biriminin bariz noksanlığı, öne sürülen çözümlerin de materyali önceleyen paradigma dışına çıkamaması ve genellikle sadece ateş gücünü dikkate almasından ötürü asimetriyi güç eşitsizliğiyle açıklayan yaklaşım tarafımızca kullanışsız olarak kabul edilmek kaderine mahkumdur.

Yaklaşımlardan bir diğeri ise simetriyi, tarafların etkileşimindeki olası mütekabiliyet yani bir aktörün ikinci aktöre karşı tutumunun, ikinci aktör tarafından da ilk aktöre yönelik olarak benimsenebileceği durum olarak ifade etmektedir.¹⁶ Bu yaklaşımla birlikte simetrisinin nüvesi kuvvet odaklı olmaktan çıkarak daha çok hukuki düzleme kaymaktadır. Asimetrik çatışmaların sıklıkla devlet dışı aktör olarak isimlendirilen oluşumlar ile ilişkilendirildikleri bir gerçektir. Devlet ve devlet dışı aktör ikiliği üzerinden hukukî bir asimetri manzarası çizmek, kuvvet üzerinden yapılan asimetri açıklamasındaki muğlaklığı ortadan kaldırmakta ve simetriyi görece objektif parametreler üzerinden açıklamaktadır.¹⁷ Fakat bu yaklaşım esasen aktörler arasındaki yasal bağlamdaki asimetri durumuna odaklanmaktadır. Çatışmanın icrasında asimetri oluşması için önkoşul olan, tarafların zıt karakterdeki muharebe biçimlerini benimsemesi durumu ile aktörler arasındaki yasal statü asimetrisi çarpıcı bir şekilde korelasyon sergilemekle birlikte bu iki asimetri durumu arasında mutlak bir neden sonuç ilişkisinin varlığından söz edilemez. Dolayısıyla, devlet ve devlet dışı aktör asimetrisi, muhakkak dikkate alınması gereken bir etken olarak bu çalışmada da

¹⁵ a.g.t., 1-8.

¹⁶ Sezgin, a.g.t., 24

¹⁷ Ekinci, a.g.t., 1-2

kendisine yer bulmakla birlikte asimetrik çatışmayı anlamak noktasında tek başına yeterli olmamaktadır.

Devlet dışı aktörlerin harp icra ediş metotları üzerine yaptığı araştırmada Stephen Biddle, bazı devlet dışı aktörlerin yaygın kanının aksine gayrinizami harpten ziyade konvansiyonel harp olarak isimlendirilen biçime daha yakın pratikler benimsediklerini vurgulamıştır.¹⁸ Eserinde, incelediği devlet dışı aktörleri harp etme biçimlerine göre, ampirik bulgulara dayanarak, iki farklı harp karakterinden meydana gelen bir spektruma yerleştiren Biddle, söz konusu bulguların neticesinde bazı devlet dışı aktörlerin, spektrumun ortasında kaldığını ortaya koymuştur.¹⁹ Başka bir deyişle, devlet dışı aktör ile devlet arasındaki statü farkı, devlet dışı aktöre gayrinizami harp biçimini benimseme noktasında pek çok teşvik sağlıyor olsa da ortada mutlak bir neden sonuç ilişkisinin varlığından söz etmek mümkün değildir.

Yukarıda bahsedilen iki yaklaşım da değerli olup literatürde konu üzerine kalem oynatmış kişilerin önemli kesimi tarafından benimsenmiş olmakla birlikte ikisi de noksan tespit ve çıkarımlara dayanmaktadır. Asimetrik çatışmaları tanımlayan asimetri, taraflar arasındaki yasal statü farkıyla veya güç algısındaki eşitsizlikle ilişkili olabilmekteyse de ifade edilen farklılıklardan kaynaklanmamaktadır. Asimetriyi yaratan, çatışmanın tarafı olan aktörlerin statüsü veya kuvveti değil, sahip oldukları kuvvetin nasıl uygulanacağına dair benimsenen farklı biçimlerdir.

Konvansiyonel çatışma, kendi paradigması dahilinde farklı şekillerde icra edilebilmektedir. Ancak konvansiyonel çatışma, genel itibariyle tarafların, neticenin kesin sonuçlu, belirleyici bir muharebeye bağlı olduğu algısıyla icra ettikleri çatışmaları ifade etmektedir.²⁰ Tabii olarak bu çatışma türünde, hedefine ulaşmayı isteyen aktör belirleyici bir muharebe arayışı içerisinde olmak durumundadır. Clausewitz'in, abidevi eseri "Savaş Üzerine"nden en çok yapılan alıntılardan birisi, konvansiyonel savaşın genetiği üzerine faydalı ipuçları sağlamaktadır. "Savaş, kendi irademizi rakibe dayatmak için gerçekleştirilen şiddet eylemidir."²¹ Savaşta, şiddet,

¹⁸ Stephen Biddle, *a.g.e.*, 1-22.

¹⁹ *a.g.e.*, 291-315. Biddle, eserini, "Napolyon Tipi Harp" ve "Fabius Tipi Harp" isimleriyle iki farklı arketip üzerinden yürütmekte ve spekturumunu bu arketiplere dayanarak oluşturmaktadır. Söz konusu arketipler, bu çalışmada tarif edildiği biçimiyle "konvansiyonel harp" veya "gayrinizami harp" tanımlarıyla birebir olarak örtüşmeyebilir.

²⁰ Mary Kaldor, *New And Old Wars* (Cambridge: Polity Press, 2012): 9.

²¹ Carl von Clausewitz, *On War*, çev. Michael Howard, Peter Paret (Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2008): 75.

muharip taraflar arasındaki ilişkinin en yaygın ve en çok etki yaratan türevidir. Sivil halkın da bu iletişimden kendisini tamamen soyutlamadığı yadsınamayacak bir gerçek olmakla birlikte, konvansiyonel muharebelerde şiddetin faili de hedefi de genel itibarıyla silahlı kuvvetlerdir. Konvansiyonel muharebe söz konusu olduğunda şiddet kullanımı ile elde edilmek istenen düşmanın harp makinesini işlemez hale getirmektir.²² Ancak silahlı kuvvetler, tek başına, bir ülkenin iradesinin vücut bulduğu bir yapı, iradenin somut hali değil, ülkelerin kendi iradelerini dayatma aracıdır. Dolayısıyla konvansiyonel savaş ve onunla ilişkili olarak kesin sonuçlu, belirleyici muharebe, düşmana iradenin, düşmanı kendi irade dayatma aracından mahkum bırakarak dayatıldığı şiddet kullanma biçimidir.²³ İradesini dayatmak için tasarlanmış harp aygıtından mahrum kalan taraf, uygun araçlar olmaksızın amaçlarını da elde edebilecek bir pozisyonda bulunmadığı ön kabulü ile galip tarafın iradesini kabul etmekte ve bunu bir antlaşma ile yazılı olarak kamuoyuna ilan edilmektedir.²⁴

Asimetrik çatışmalar ise yukarıda izah edilen ön kabulün kırıldığı ve belirleyici muharebe mefhumunun önemsizleşmesine sebep olan çatışmalardır. İfade edildiği üzere, silahlı kuvvetler bir ülkenin iradesini mündemiç değildir. Bir tarafın silahlı kuvvetlerinin imhası yine aynı tarafın iradesinin imhası anlamına gelmemektedir.²⁵ Benzer şekilde, iradenin ortadan kaldırılması için silahlı kuvvetlerin imhasının gerektiği varsayımı da asimetrik çatışma pratikleriyle söz konusu olmaktan çıkmıştır.²⁶ Asimetrik çatışmalarda, kesin sonuçlu, belirleyici muharebelerden kaçınan taraf, rakibinin irade dayatma aracını değil doğrudan iradesini hedef almaktadır.²⁷

Bu çalışma, asimetrik çatışma ifadesini, muharip tarafların birisinin diğerinin aksine, arzu ettiği politik sonuçları, kesin sonuçlu, belirleyici bir muharebeden olabildiğince kaçınarak gerçekleştirmeye çalıştığı şiddet eylemleri olarak kabul etmekte ve bu çerçevede değerlendirmektedir.²⁸ Çizdiğimiz çerçeve Ivan Arreguin-Toft'un *strategic interaction* (stratejik etkileşim) teorisi ile aşına olan okurlara tanıdık gelecektir.²⁹

²² Ezgi Özgül, “Yeni Savaş Stratejileri ve Asimetrik Savaş” (Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2005) 5.

²³ Serkan Yenal, “Savaş Kavramının Dönüşümü: 1. Ve 2. Körfez Savaşı Örneğinde Hibrit Savaşların İncelenmesi”, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, C. 30, S. 1 (2020): 87.

²⁴ War Department, *Field Service Regulations United States Army 1923* (Washington: Government Printing Office, 1924): 77

²⁵ a.g.t., 5.

²⁶ Kaldor, *a.g.e.*, 9.

²⁷ Hoffman, *a.g.m.*, 916.

²⁸ Ekinci, *a.g.t.*, 2.

²⁹ Arreguin-Toft, *a.g.e.*, 18-47.

Arreguin-Toft, asimetriyi oluşturan şeyin güç farkı olduğu konusunda meslektaşlarının geneli ile mutabıktır. Kendisi, aktörlerin muharebeye yaklaşımını doğrudan ve dolaylı başlıkları altında taksim ederek, asimetrik çatışmaları kazanan tarafı belirleyen faktörün, aktörlerin muharebe yaklaşımlarındaki konfigürasyonlar olduğunu öne sürmüştür.³⁰ Bu çalışma ise bir savaşın asimetrik olarak nitelendirilmesinin önkoşulu olarak mevzubahis konfigürasyonlarda eşitsizlik durumunun var olması gerektiğini kabul etmektedir.

Bu çalışmada ortaya konulan asimetrik çatışma niteliği ne yasal statü temellidir ne de kıstasları muğlak bir güç değerlendirmesine endekslidir. Taraflardan birisinin neticeyi kesin sonuçlu, belirleyici muharebelerle elde edeceğine inandığı ve dolayısıyla, sonucu elde etmek doğrultusunda, şiddeti bu şekilde uygulamak için hareket ettiği, ancak diğer tarafın ise tam aksi şekilde, kesin sonuçlu, belirleyici bir muharebeden kaçınarak uzayan çatışma sürecinde bir yandan rakibinin meşruiyetini sorgulanabilir hale getirirken öte taraftan bölge halkı üzerinde kontrol tesis edip bir aidiyet bağı kurarak hedefine ulaşacağına inandığı çatışmalar, ifade edilen bu eşitsizlik nedeniyle tarafımızca asimetrik kabul edilmektedir. Belirleyici muharebeden kaçan muharibin izlediği yöntemlerden birisi de rakibini, hedeflerine ulaşmasının imkân dahilinde olmadığına veya üstlenmeyi öngörülenden çok daha maliyetli olacağına ikna etmektir.³¹ Bu ikna sürecinde, rakibin kamuoyunun, çatışmanın maliyetinin kendisine çeşitli vasıtalarla yansması neticesinde yönetimin faaliyetlerine karşı çıkması da arzu edilmekte ve hedeflenmektedir.³²

Yasal statü farkı veya güç dengesizliği gibi mevzular ise yukarıda ifade edilen asimetriden tamamen soyutlanabilir konular olmamakla birlikte çatışmaya asimetri niteliğini kazandıran unsurlar değildir. Öte yandan bu etmenleri tamamen bir göz ardı etmek de mümkün değildir zira ilerleyen bölümlerde açıklanacağı üzere asimetrik çatışma genelde devlet dışı aktörlerle özdeşleşmiştir ve bunun haklı nedenleri bulunmaktadır. Yine aynı şekilde, güç farkı olarak ifade edilmesini doğru bulmasak dahi rakibin, konvansiyonel bir çatışmada mağlup edilemeyeceğine yönelik, Soğuk Savaş'ın iki kutuplu dünyasında, hangi blokta yer aldığı fark etmeksizin siyasi aktörler

³⁰ *a.g.e.*, 24.

³¹ Hoffman, *a.g.m.*, 917.

³² Andrew Mack, "Why Big Nations Lose Small Wars: The Politics of Asymmetric Conflict", *World Politics*, C. 27, S. 2 (1975): 185-186.

arasında oldukça yaygınlaşmış bir inançtan bahsedilebilir.³³ Nitekim Soğuk Savaş'ın muharebeler üzerindeki dönüştürücü etkisi akademik yazında da sıkça vurgulanmıştır.³⁴ Söz konusu inanç belirleyici muharebelerden kaçınılan bir çatışma pratiğinin benimsenmesindeki en önemli itkilerden birisi olmuştur. Bu eğilimin arka planını anlamak için ise özellikle Mao Zedong'un savaş hakkında kaleme aldığı yazıları incelemek aydınlatıcı olacaktır. Bu doğrultuda *Selected Military Writings Of Mao-Tse-Tung* (Mao Zedong'un Seçilmiş Askeri Yazıları) isimli eser önemli bir başvuru aracıdır.

Tıpkı Clausewitz'in eseri gibi Mao'nun yazıları da o ana dek yapılagelmiş pratiğin gözleminin neticesi olmakla birlikte sonraki dönemin pratiğini de şekillendirmiştir.³⁵ Bununla birlikte eser, somut bir olay bağlamında, 1937 yılında başlayan Çin-Japon savaşı hakkında yapılan okumaları içermekte olup Mao tarafından yapılan konuşmaların bir derlemesidir. Mao'nun görüşlerinden kaynaklı olarak komünist paradigma ve jargona oldukça yer verilen eserde *protracted war* (uzatılmış harp) kavramı öne atılarak bu kavram, Çin'in galibiyete giden yoldaki anahtarı olarak işaret edilmekte ve zamanın kamuoyunda dillendirilen diğer seçenekler reddedilmektedir.³⁶

Mao, *protracted war* uygulamasını üç ana aşama altında incelemektedir.³⁷ İlk aşama, düşmanın (Japonya) stratejik taarruzu ve savunanın (Çin) stratejik müdafaasıdır.³⁸ İlk aşamada Mao, Çin'in tutumunun birincil olarak oynak bir savunma üzerinde şekillendirmesini, gerilla harbi ve mevzii savunmalarını, birincil unsuru destekler nitelikte kullanmasını tavsiye eder.³⁹ Mao'ya göre, sıkça geri hareketler icra edilmek durumunda kalınan ve zayıfın oldukça fazla olduğu bu aşama, siyasi otoritenin ve karar alıcı mercilerin en çok zora düşeceği aşamalardan birisidir.⁴⁰ Bu aşamada otoritenin kendisini muhataplarına iyi izah etmesi gerekmektedir.

Bu noktada, geri hareketin sadece gayrinizami harp pratiklerine özel olmadığını, silahlı kuvvetlere bağlı unsurlar tarafından da başvurulabilecek bir manevra olduğunu hatırlatmakta fayda bulunmaktadır.⁴¹ Nitekim Barbarossa Harekatı'nı müteakip

³³ Hoffman, a.g.m., 914-915

³⁴ Kaldor, a.g.e., 1-14

³⁵ Hoffman, a.g.m., 916

³⁶ *Selected Military Writings Of Mao Tse-Tung* (Peking: Foreign Languages Press, 1963), 187-210.

³⁷ a.g.e., 210-218

³⁸ a.g.e., 210-211

³⁹ a.g.e., 211

⁴⁰ a.g.e., 215-216

⁴¹ Özgül, a.g.t., 20-21

süreçte Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne (SSCB) bağlı unsurların faaliyetleri de bunun somut kanıtıdır. Dolayısıyla biz, geri hareket savaşıma faaliyetinin doğasından kaynaklanan bir manevra çeşidi olarak kabul edip herhangi bir çatışma türüne münhasır olduğu yönünde bir değerlendirmeden kaçınmak gerektiği kanaatindeyiz. Geri hareket, biçimi ne olursa olsun çatışma eyleminden ayrı ele alınamaz. Söz konusu gerçeklik bizi, geri hareketi hatalı bir biçimde sadece kesin sonuçlu, belirleyici muharebelerden kaçınmak ile özdeşleştirmekten alıkoymalıdır.

Mao'ya göre ikinci aşama, düşmanın (Japonya) stratejik konsolidasyonu ve savunanın (Çin) karşı taarruz için hazırlığı olarak ifade edilmiştir. Bu aşamada, Mao, Japonya'nın beklediği şekilde hızlı bir zafere erişememesi nedeniyle motivasyon kaybı yaşayacağını, muharebenin açılış taarruzlarındaki ivmenin kaybedileceğini, lojistik bağlamda başlangıç yığınaklanmasının tüketileceği ve devamındaki lojistiğin Japonya'nın ekonomisi üzerinde giderek bir yük olacağını ifade ederek savaş bitkinliği semptomlarının bu aşamada ortaya çıkacağını işaret etmektedir.⁴² İkinci aşama, hızlı bir dağılma ve bozguna uğramayan müdafinin aynı zamanda uluslararası kamuoyu ve devletler nezdinde desteklere erişeceği aşama olarak da önemini katlar.⁴³ Öte yandan iktisadi bağlamda da ülkenin en çok hırpalanacağı safhalardan birisinin de bu aşamada alacağı öngörülmektedir.⁴⁴ Bir yandan süregiden işgal ve sömürüye karşılık öteki yanda da karşı taarruz için bütün kaynakların seferber edilmesi bu aşamanın temel örüntüsünü oluşturmaktadır. Mao'nun aklında canlandırdığı muharebede düşman pozisyonlarının sürekli tahrip edilmesi, yan ve gerilerinden sıklıkla tacizlere uğratılması ve düşmanın tehdit algısının paranoyaklaştırılması önemli bir yer tutmaktadır.⁴⁵

Mao için üçüncü ve nihai aşama, savunanın (Çin) stratejik taarruzu ve düşmanın (Japonya) stratejik geri çekilmesidir. Üçüncü aşama, "doruk noktasına" ulaşmış muharebede, yani taraflar arasında nispî denkliğin yakalandığı bir ortamda yapılacak taarruzlar ile karşı tarafın ele geçirdiği bölgelerden atılacağı aşama olarak resmedilmektedir.⁴⁶ Tüm bu olumlu görüntüsüne rağmen üçüncü aşama, müdafî taraf için en sinsi tehditleri de içerisinde barındıran aşama olarak kabul edilmektedir.

⁴² *Selected Military Writings...*, 212-213

⁴³ *a.g.e.*, 213

⁴⁴ *a.g.e.*, 212.

⁴⁵ *a.g.e.*, 235-241

⁴⁶ *a.g.e.*, 214.

Müdafî tarafın içinde, politik konum ve görüşlerden bağımsız bir şekilde ulaşılmış olan uzlaşının, üçüncü aşamada, kazanımların elde edilmeye başlanması ve portrenin daha olumlu bir hal alması ile yavaşça gevşemeye başlayacağı varsayılmaktadır.⁴⁷ Siyasi kırıma ve yol ayrılıklarının belirginleşeceği bu aşamada, Mao'ya göre siyasi karşıtlıkların muharebe etkinliğini zayıflatması, birliği ve ulusal güç unsurlarını olumsuz etkilemesi, üçüncü aşamayı, *protected war* genelinde resmedilen işgalcilere karşı direnme noktasındaki amaç birliğinin artık ortadan kalmaya başladığı bir dönem haline getirmektedir. Bu aşamadaki temel amaç bir yandan muharebeleri kazanarak askeri anlamda başarılar sağlamakken diğer yandan da bu kazanımları uluslararası anlaşmalara yansıtarak tescil ettirmektir. Bu aşama aynı zamanda gerilla harbinin öneminin giderek azaldığı aşamadır.⁴⁸ Mao, olması gerekenden erken bir belirleyici muharebeden kaçınılması gerektiğini belirttiği gibi gerilla harbi ve stratejik savunma tutumunun, doğru noktada gerekli dönüşümler yapılarak bırakılması gerektiği hususunda da uyarılarını ifade etmektedir.⁴⁹

Mao'nun bu fikirlerini, çizilen asimetrik çatışma çerçevesinde incelemek gerekmektedir. Şu yargıyı peşinen belirtmekte bir beis yoktur, Mao'nun *protracted war* kavramı altında yaptığı tasvir, asimetrik çatışma pratiğinin bir yansımasıdır ve bu tip yeni çatışma örneklerinin meydana gelmesinde önemli bir katkı sağlamıştır. Mao'nun bize resmettiği harp, döneminin hakim paradigmasına uygun bir şekilde kazananının yine kesin sonuçlu, belirleyici bir muharebe neticesinde tayin edildiği bir harptir.⁵⁰ Öte yandan bu muharebeye gelen süreç içerisinde, yine bu tip bir muharebe arayışında olan rakibin arayışı karşılıksız bırakılarak, hem rakibin zaman içerisinde kendi ekonomik kaynaklarını tüketmesi hem de gerilla harbi neticesinde silahlı kuvvetlerinin tahrip edilmesi amaçlanmıştır.

Mao'nun çizdiği portre ile tam örtüşmeyen asimetrik çatışma deneyimleri de mevcuttur. Herhangi bir kesin sonuçlu muharebe olmaksızın veya Vietnam Savaşı örneği ile de inceleneceği üzere mücadelenin, kesin sonuçlu muharebe olarak isimlendirilmeye en yakın çatışmanın veya Mao'nun jargonu ile stratejik taarruzun neticesinden bağımsız bir şekilde son bulduğu asimetrik çatışma örnekleri de bulunmaktadır.

⁴⁷ *a.g.e.*, 217

⁴⁸ *a.g.e.*, 214-219

⁴⁹ Arreguin-Toft, *a.g.e.*, 12.

⁵⁰ *a.g.e.*, 32.

Unutmamak gerekir ki, yukarıda aktarılan, Mao'nun eserinde bize çizilen portreydi. Çin-Japon Savaşı pratiğine çalışmamızın sınırlarına sadık kalmak için burada yer vermedik. Öte yandan söz konusu pratiğin, Mao'nun tasvirine uygun şekilde gerçekleşmediğini ancak nükleer bombalar marifetiyle, yine kesin sonuçlu muharebe olmaksızın Japonya'nın mağlup edildiğini de ifade etmeliyiz. Fakat bu gerçek, Mao'nun şekillendirdiği *protracted war* portresinin realiteden uzak olduğu anlamına da gelmemektedir.

Daha önce de ifade edildiği üzere Mao'nun yazıları hem meydana gelmiş pratik ile beslenmiş hem de sonraki pratiği beslemiştir. 1941-1945 yılları arasında gerçekleşen harpte SSCB'nin Alman ordularını mağlup edişi veya Napolyon'un Rusya seferi temel gidişatı itibarıyla Mao'nun çizdiği manzaradan çok uzak değildir. Savunan tarafın geri harekatlara başvurması, mütearrızı kendi kaynaklarını tüketmeye mahkum bırakması ve bu süreçte kesin sonuçlu muharebeden kaçınması ancak sonunda neticeyi yine kesin sonuçlu çatışmalar ile elde etmesi dikkat çekici benzerliklerdendir.

Türk İstiklal Harbi pratiğinin de Mao'nun tasviriyle örtüştüğü pek çok nokta vardır. Her örnekte olduğu üzere, bu pratiğin de kendi özel koşullarına sahip olması kaçınılmaz olmakla birlikte, genel gidişattaki benzerliğe de dikkat çekmemiz gerekmektedir. İşgalci güçlere karşı, düzenli orduya bağlı kalınsızın yapılan vur-kaç ve yıpratma faaliyetleri gayrinizami harp taktiklerinin benimsendiğinin kanıtıdır. Türk ordusunun, Kütahya-Eskişehir Muharebesi'ni müteakiben yeniden konumlanması, bir geri harekat pratiği olarak ele alınabilir.⁵¹ Sonraki süreçte, memleketin bütün kaynaklarının seferber edilmesi, düzenli ordu dışında yardımcı silahlı unsurların faaliyetleri ve nihayetinde Başkomutanlık Meydan Muharebesi ile kesin sonucun elde edilmesi, Mao'nun yazdıklarıyla beraber incelendiği zaman belli bir örüntünün parçası halinde düşünülebilecek gelişmelerdir. Öyle ki İstiklal Harbi sırasında, Kuvâ-yi Milliye bünyesindeki milis unsurların düzenli orduya katılması pratiği dahi aşağıda yer alan ifadelerinden de anlaşılacağı üzere, Mao'nun tasviri ile eşgüdümlüdür.

*“Gerilla Harbi, bu uzun ve zalim muharebe boyunca aynı kalmayacak ancak daha yüksek bir seviyeye yükselecek ve hareketli muharebeye dönüşecektir. Dolayısıyla gerilla harbinin stratejik rolü iki ayaktır, nizami harbi desteklemek ve kendisini nizami harbe dönüştürmek.”*⁵²

⁵¹ a.g.t., 21.

⁵² “Guerrilla warfare will not remain the same throughout this long and cruel war, but will rise to a higher level and develop into mobile warfare. Thus the strategic role of guerrilla warfare is twofold, to support regular warfare and to transform itself into regular warfare.” *Selected Military Writings*..., 246.

Mao'nun da gayet etkili bir şekilde izah ettiği üzere, kesin sonuçlu, belirleyici muharebelerden kaçınmak tam anlamıyla bu muharebelerin toptan reddiyesi anlamına gelmemektedir. Aksine çoğu durumda tarafların bu kaçınma ve ötelemeyi gerçekleştirmesindeki amaç savaşı “doruk noktasına” taşımaktır. Bu tutum, örneklerle de açıklandığı üzere, savaşma faaliyetinin doğasında mündemiçtir. Kesin sonuçlu, belirleyici muharebelerden kaçınılan her muharebe ayrı bir kategori altına alınmamalıdır zira bu kategori ile oluşturduğumuz kümenin, kendisinden daha büyük olması gereken “çatışmalar” kümesinden ayırt edici noktaları fazlaca bulunmayacağı için yapılan yeni yakıştırma kullanışsız ve anlamsız olacaktır. Aynı şekilde, devam etmekte olan çatışmaları inceleyen gerek karar alıcıların gerek sivil akademinin de asimetrik çatışma yakıştırmasını, izah ettiğimiz sebeplerden ötürü, oldukça temkinli bir şekilde ele alması gerekmektedir. Yukarıda, Barbarossa Harekatı'nı takiben SSCB'nin Alman ordularına karşı geri hareket icra ettiği ve kesin sonuçlu muharebeyi ötelediğini belirtmiş olsak da bu örneği asimetrik çatışma çerçevesinde ele almamaktayız. Bunun sebebi, çalışmanın “Asimetrik Çatışmalar ve Devlet Dışı Aktörler” bölümünde daha detaylı şekilde incelenecek olan ve asimetrik çatışmaların bir diğer karakteristik özelliği olarak kabul ettiğimiz meşruiyet mücadelesidir.

Asimetrik çatışmalar, izah edildiği üzere taraflardan birisinin, diğer tarafın aksine belirleyici muharebelerden kaçınarak icra ettiği ve aktörler arasındaki meşruiyet mücadelesinin neticeyi belirleyen faktörler arasında öne çıktığı çatışmalardır.⁵³ Asimetri de taraflar arasında, muharebenin icrasına yönelik yaklaşımdaki eşitsizlikten kaynaklanmaktadır. Cezayir'in bağımsızlık serüveni, İkinci Çinhindi Savaşı (yaygın bilinen adıyla Vietnam Savaşı), SSCB'nin Afganistan'ı işgali ve 29 Şubat 2020 tarihli, Amerika Birleşik Devletleri ile Taliban arasında imzalanan barış antlaşması da dikkate alınırsa, ABD'nin Afganistan'a müdahalesi gerek icra biçimleri gerek sonuçları itibarıyla bu çalışmada tanımlandığı şekilde asimetrik çatışmalara örnek gösterilebilecek olaylardandır.

2.1 Asimetrik Çatışmalar ve Devlet Dışı Aktörler

Devlet dışı aktörlerdir olmadan asimetrik çatışmalardan da söz etmek hayli güçtür. Bunun nedenini anlamak için ilk olarak modern devletin incelenmesi gerekmektedir.

⁵³ Sezgin, a.g.t., 9.

Belirleyici muharebeler, şiddet kullanımı neticesinde rakibin silahlı kuvvetlerinin harp etme kabiliyetinin ortadan kaldırıldığı muharebelerdir.⁵⁴ Modern devlet, kesin sonuçlu muharebeyi öteleyebilir, geciktirebilir, daha elverişli bir pozisyona kavuşana kadar ondan kaçınabilir ancak çatışmayı neticelendirmek mecburiyetindedir. Öte taraftan devlet dışı aktörler ise elverişli koşullarda belirleyici muharebelerin bir parçası olabilmekteyse de bu tip muharebeleri icra etmeye ihtiyaç duymadan da rakibini gayrimeşru bir konuma sokabilirler.⁵⁵ Modern devletin, çatışmayı mümkün olan en hızlı şekilde neticelendirmek mecburiyeti onun meşruiyetini sağladığı temelin bir dayatmasıdır. Kesin sonuçlu muharebenin aranmadığı bir muharebe doğası itibarıyla uzayacak, sünecek ve olağanlaşmış bir şiddet halinin hakim olmasıyla neticelenecektir. Şiddet kullanma tekelinin ortadan kalkması veya manasızlaşması anlamına gelen olağanlaşmış şiddet hali, devlet otoritesi ve meşruiyetini tahrip edebilecek mahiyettedir.⁵⁶

Bu duruma tezat teşkil eder şekilde, modern devlet, felsefî arka planında önemli yer tutan Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi,⁵⁷ Toplum Sözleşmesi gibi metinler gereği meşruiyetini ve finansman kaynağını yani vergi toplama yetkisini, kendisini finanse eden vergi mükelleflerinin yaşam hakkını korumak ve asayiş ile hukuku işler vaziyette tutmak üzerine temellendirmiştir. Benzer şekilde, geçen yüzyılın önemli sosyologlarından Max Weber de modern devletin varlığı için şiddet kullanımının tekel altına alınmasını bir önkoşul saymıştır. Devletin, şiddet kullanımında rakipsiz olma lüksü ona, bireyin kendi hakkını savunmak adına şiddete başvurmasını önleyecek veya gereksiz kılacak yapılanmaları oluşturması ve işletmesi sorumluluğu ile birlikte gelmektedir.⁵⁸ Devlet ve birey arasında, şiddet kullanımı üzerinden şekillendirilen bu söz konusu yetki ve sorumluluk uzlaşısı, modern devletin meşruluğunun en önemli dayanağıdır. Söz konusu yetki ve sorumluluklar emniyet teşkilatı, silahlı kuvvetler ve yargı erki bünyesinde somutlaşmaktadır.⁵⁹ Başka bir deyişle söz edilen örgütlerin

⁵⁴ Arreguin-Toft, *a.g.e.*, 30.

⁵⁵ Ekinçi, *a.g.t.*, 16-17

⁵⁶ Kaldor, *a.g.e.*, 5.

⁵⁷ “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi”, [İnsan hakları evrensel beyannamesi \(hsk.gov.tr\)](http://insan.haklari.evrensel.beyannamesi(hsk.gov.tr)) [Erişim Tarihi: 03.07.2022]

⁵⁸ Dieter Grimm, “The State Monopoly on Force”, *International Handbook of Violence Research*, ed. Wilhelm Heitmeyer, John Hagan (Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2003): 1043-1056.

⁵⁹ Emek Bayram, “Şiddet Tekelinin Tarihsel Gelişimi Ve Bugüne Dair Notlar”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 68, S. 1 (2019): 59-61.

vazifelerini yerime getirmedeki yeterlilikleri, devletin meşruluğu noktasında belirleyici etkenlerdendir.

Şiddetin olağanlaşması neticesinde devletin otoritesinin ve ona bağlı olarak meşruiyetinin sarsılması, devletin varlık sebebini ortadan kaldıran gelişmelerin başında geleceği için savaştaki olası mağlubiyetin getireceği politik faturadan daha ağır bir hasara gebedir.⁶⁰ Nitekim bu tip devletler *failed state* (başarısız devlet) olarak isimlendirilmekte olup birçoğu kanıksanan devlet fonksiyonlarını, hudutlarının bütününde, aynı standartta işletemez vaziyettedir. Tüm bu şartlar dahilinde modern devlet, genel olarak doğası gereği kesin sonuçlu muharebe arayarak savaşma faaliyetini yürütmektedir.

İfade edilen vaziyet, devletlerin uzun süren savaşları sürdüremeyeceği anlamına gelmemekte ancak savaşı bilinçli bir şekilde uzatma kapasitelerinin, kendi meşruiyetlerini temellendirdikleri ilkeler gereğince sınırlı olduğu anlamına gelmektedir. Nitekim, bu çalışmanın yazıldığı tarih itibari ile son iki yüz yıl içerisinde, iki egemen devlet tarafından gerçekleştirilen en uzun savaş, İran ve Irak arasındaki sekiz yıllık harp iken devlet ve devlet dışı aktör arasında gerçekleşen çatışmalardan en günceli, ABD'nin Afganistan'a askeri müdahalesi yirminci senesine yaklaşmaktadır. Bu iki çatışma örneğinin arasındaki süre farkı dahi başlı başına bir anlam ifade etmektedir.

Devlet dışı silahlı aktörler yukarıda zikredilen kaygıları taşımazlar. Devletin şiddet kullanma tekeli ortadan kaldıran aktör, varoluşu itibariyle illegal bir yapılanmadır. Bununla birlikte, devletin, vergi mükelleflerine verdiği taahhütler de devlet dışı aktör için anlam ifade etmemektedir. Devlet dışı aktörler, kendi meşruiyetlerini inşa etmek için önce halihazırdaki meşru aktör olan devletin bu vasfını kaybetmesi için faaliyetlerde bulunurlar. Doğası gereği uzun bir süreç içerisinde başarılabilecek olan bu hedefin ilk koşulu ise mağlup olmamaktır.⁶¹ Nitekim, asimetrik çatışmalarda devlet dışı aktörler için muharebede mağlup olmayarak şiddet halinin uzatılmasının neticeyi almada anahtar olduğu değerlendirilmesi dahi yapılabilmektedir.⁶²

Yukarıda bahsedilen faaliyetler sadece devlete bağlı askeri unsurları tahrip etmek anlamına gelmemektedir. Hatta David Galula'ya göre düşman harp makinesinin

⁶⁰ a.g.t., 2.

⁶¹ Sezgin, a.g.t., 13.

⁶² a.g.t., 19.

yıpratılması, gerilla çatışmalarında esas amaç değil, sadece bir yan üründür.⁶³ Söz konusu faaliyetler, yukarıda modern devletin temeli olarak nitelenen, yaşama hakkının muhafazası, asayiş ve hukukun işler halde tutulması gibi faaliyetlerin ifa edilmesini önleyerek, devletin meşruiyet kaynaklarının zedelenmesi vasıtasıyla hayata geçirilmektedir.⁶⁴ Bu zedeleme işlemi de uzun süren bir çatışmada, belirleyici muharebeden kaçınılarak, şiddet halinin olağanlaşması ve bölgenin istikrarsızlaştırılması ile eyleme dökülmektedir.⁶⁵ Nitekim izah edildiği biçimde, bir politik aktörün meşruiyetini zedeleyebilme kabiliyetlerinden dolayı devlet dışı aktörlerin üçüncü taraf aktörler tarafından finanse edildiği ve hatta paravan olarak kullanıldığı örneklerden de sıkça söz edilmektedir.⁶⁶

Başkaldıranların, isyancıların veya gerillaların, kendilerini özdeşleştirdikleri halk kitlesiyle sıkı bir iş birliği içerisinde, şeytanlaştırılmış bir devlete karşı kol kola, özgürlük için mücadele etmesi, yaygın bir imajdır. Oysa aynı halk kitlesi, devlet dışı aktörün yarattığı şiddetin hedefleri arasında gelmektedir.⁶⁷ Zorlamak ve ikna etmek, devlet dışı aktörün sivil halk üzerinde denetim kurmasını sağlayan iki faaliyet tipidir.⁶⁸ Zorlayıcı faaliyetler yapısı itibariyle şiddet barındırmaktadır. Sivil halkın, itaat etmesi ve devlet dışı aktör tarafından belirlenen kuralların dayatılması için gerçekleştirilen şiddet zorlayıcı faaliyetler kapsamına girmektedir. Gelişigüzel şiddet devlet dışı aktöre bir meşruiyet sağlamamakta ve hatta ona yönelik bir öfkeyi ateşlemekteyse de uzun vadede bu faaliyetlerden daha çok zarar gören taraf bölgedeki meşru aktör olan devlettir.⁶⁹ Bunun nedeni, asayişin sağlamanın, devlet dışı aktörün değil devletin sorumluluğu olmasıdır. Toplum sözleşmesi gereği üzerine düşen vazifeleri yerine getirmekte başarılı olamayan taraf, sözleşmenin sıhhatini ve dolayısıyla kendi meşruiyetini de zedeleyecektir. Bu gerçeklik, asimetrik çatışmalarda şiddetin hedefleri arasında sivillerin de bulunmasının sebepleri arasındadır.

David Galula, başkaldırı ile alakalı meşhur eserinde, devlet dışı aktör olduğu bariz olan, kendi terimleriyle, başkaldıran tarafın mücadelesinde zaferin elde edilebilmesi için kati surette halkın, başkaldırıya karşı koyan taraftan, yani devlet yapılanmasına

⁶³ Galula, *a.g.e.*, 34.

⁶⁴ *a.g.t.*, 9.

⁶⁵ Hoffman, *a.g.m.*, 915-916.

⁶⁶ Ekinci, *a.g.t.*, 13-14.

⁶⁷ Sezgin, *a.g.t.*, 24.

⁶⁸ David Kilcullen, *a.g.e.*, 131-138.

⁶⁹ Galula, *a.g.e.*, 8.

sahip aktörden ayrıştırılması gerektiğini ifade etmektedir. Ona göre politik gücün varlığının kaynağı halk kitlesi ile varılacak kapalı veya açık bir anlaşmadan geçmektedir. Dolayısıyla, devlet dışı aktörleri barındıran mücadelelerde netice muharebelerin sonuçlarından ziyade halk kitlelerinin kontrolü üzerinde cereyan eden rekabetin mahsulü olacaktır.⁷⁰

Zorlayıcı faaliyetler, devletin meşruiyetini zedelemek amacına hizmet edebildiği gibi devlet dışı aktörün kendi meşruiyetini tesis etmesinin de bir aracı olmaktadır. David Kilcullen, çalışmasında izah ettiği *competitive control* (rekabetçi kontrol) teorisi ile bir toplumun aidiyeti konusunda en belirleyici öğelerin istikrar ve öngörülebilirlik olduğunu iddia etmektedir.⁷¹ Bu iddiaya göre asayışı sağlamak üzere teşkil edilen kuralların yapısı esasen çok büyük bir önem taşımamaktadır. Söz gelimi kurallar Hammurabi Yasaları dahi olsa, istikrarlı bir şekilde bu kurallar uygulanır ve bu kurallarda öngörülen, zorlayıcı faaliyetler kapsamına giren cezalandırmalar ifa edilirse halk, öngörülebilirlik ve istikrarı tesis etmesi sebebiyle bu zorlayıcı faaliyetleri uygulayan aktöre yönelik bir aidiyet duygusu geliştirecektir.⁷²

İfade edilenlerden hareketle, asimetrik çatışmaların, meşruiyet üzerine temellendikleri için silahlı kuvvetler kadar emniyet teşkilatı ve hukuk mekanizmasının da aktif olarak mücadelenin bir parçası olmasını gerektiren şiddet halleri olduğu belirtilmelidir.⁷³ Basitçe ifade edebiliriz ki asimetrik çatışmalarda devlet dışı aktörlere karşı, sadece silahlı kuvvetlere dayanan bir mücadele yöntemi etkisiz kalacaktır. Çözüm için tasarlanan eylem planlarına silahlı kuvvetler dışında diğer kurumlar da dahil edilmelidir.⁷⁴

Emniyet teşkilatları iki husus nedeni ile mücadelenin bir parçası haline gelmektedir. Asimetrik çatışmalarda devlet dışı aktörlerin muharebe mekanizmasını meydana getiren bireyler “asker” kimliğine bürünmüş kimseler değildir. Dolayısıyla söz konusu milisler rahatlıkla sivil halkın içerisine karışabilir vaziyettedirler.⁷⁵ Bu durum asimetrik çatışmalarda sivil- muharip ayrımının soyutlaşmasındaki en önemli sebeptir.⁷⁶ Nitekim bahsedilen durum dahilinde, sorumluluk sahası sivil bireyler olan

⁷⁰ a.g.e., 4.

⁷¹ Kilcullen, a.g.e., 125-145

⁷² a.g.e., 123

⁷³ Kaldor, a.g.e., 12.

⁷⁴ Hoffman, a.g.m., 928.

⁷⁵ Kaldor, a.g.e., 6-7.

⁷⁶ Yenal, a.g.m., 90.

kolluk kuvvetleri de çatışmanın bir parçası olmaktadırlar. Öte taraftan, devletin meşruiyet kaynaklarından bir tanesinin asayişini sağlamak olması sebebiyle emniyet teşkilatlarının faaliyetleri, asimetrik çatışmalarda sonucu belirleyici etmenlerden birisi haline gelmektedir.⁷⁷

Devlet dışı aktörler ile ilgili yapılan çoğu araştırmada, aktörlerin faal olduğu bölgede yaşayan sivil halkın, özellikle devlet dışı aktörün adalet mekanizmasını devlete nazaran çok daha hızlı şekilde işlettiği vurgulanmıştır. Kanun ve kuralların niteliklerinden bağımsız olarak öngörülebilir sonuçların seri bir şekilde elde edildiği bir yapı, sivil unsurların aidiyeti ve devlet dışı aktörün meşruiyeti noktasında mutlaka dikkate alınması gereken bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷⁸ İlaveten yargı erkinin uygulamaları, emniyet güçlerinin faaliyetlerini anlamlı veya anlamsız kılma noktasında da belirleyici olacağı için iki yapı arasında bir uyumun varlığı da meşruiyet üzerine gerçekleşen bir mücadelede önemli bir yer tutmaktadır.⁷⁹

Devlet dışı aktörler muharebe sürecinde modern devletlerin, sözü edilen metinlerden kaynaklanan sorumluluklarını paylaşmasalar da nihayetle onlar da meşru bir yönetici erk olmak gayesi gütmektedirler. Dolayısıyla muharebe olgunlaştıkça devlet dışı aktör daha önceki faaliyetlerinin aksine artık kendisini kısıtlayan bir meşruiyet kaygısı gütmeye başlayacaktır.⁸⁰ Bu meşruiyet kaygısı, devlet dışı aktörün, ona muharebe sahasında bu noktaya kadar çeşitli avantajlar sağlayan, yaşama hakkının sağlanması, asayişin tesisi, hukukun işlerliği gibi mükellefiyetlerden kaçınma halinden feragat etmesine sebep olacaktır.

David Galula, başkaldıran aktörün herhangi bir sorumluluğa ve taşınmaz yapılara sahip olmadığı için akışkan bir yapıda olduğunu öne sürerken devletin de tam olarak bu sayılanların aidiyetini üzerinde taşımasından dolayı katı bir yapıda olduğunu iddia etmektedir. Öne sürdüklerinden yola çıkarak başkaldıran tarafın, devlet ile güç dengesi sağlanana kadar, bu “sıvı” yapısını muhafaza etmesinin elzem olduğunu vurgulamaktadır.⁸¹ Bu noktada, meskûn mahal muharebeleri bizim için doğrudan bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Devlet dışı aktörün muharebe tarzı daha statik, daha konvansiyonel bir şekil alırken, söz konusu aktör artık devlet sorumluluklarını pratik

⁷⁷ Hoffman, a.g.m., 932.

⁷⁸ Kilcullen, a.g.e., 118-125.

⁷⁹ Galula, a.g.e., 20.

⁸⁰ Ekinci, a.g.t., 17.

⁸¹ Galula, a.g.e., 7.

etmeye başlamaktadır. Buradan yola çıkarak, meskûn mahal muharebelerin asimetrik çatışmalarda, çatışmanın artık simetrik bir yapıya evrilmesinin de işaret ettiği üzere, dönüm noktasına ulaşıldığının bir göstergesi olarak kabul edilmesi gerektiğini ve asimetrik çatışmalarda kesin sonuçlu muharebe olarak değerlendirilmeye en yakın muharebeleri oluşturduklarını iddia etmekteyiz.

2.2 Asimetrik Çatışmalar ve Meskûn Mahal Muharebeleri

Asimetrik çatışmalarda meskûn mahal muharebelerinden bahsedilirken önce bir ayrımın yapılması elzemdir. Meskûn mahal muharebesinden kast edilen, iki aktörün de bölgeyi kontrol etmek için yaptığı muharebelerdir. Asimetrik çatışmalarda sıkça yaşanan, el yapımı patlayıcı saldırıları, direkt veya indirekt ateş vasıtaları ile yapılan tacizler veya söz konusu aktörlerden birisi ile bağlantılı suç oluşumlarının faaliyetlerini olağanlaştırmış şiddet halinin bir parçası olarak kabul etmekte ve meskûn mahal muharebesi kapsamı dahilinde ele almamaktayız.

Meskûn mahal muharebesi bizim görüşümüze göre asimetrik çatışmalarda dönüm noktasına işaret etmektedir. Bunun birbiriyle bağlantılı iki nedeni bulunduğunu öne sürebiliriz. Meskûn mahal muharebeleri bir bölgede kontrol sağlamak adına yapılan muharebeler oldukları için devlet dışı aktörün asimetrik çatışma dahilinde süregelen savaşım deneyimine aykırı bir muharebe dinamiği içermektedirler. Bu durum, devlet dışı aktör taarruz eden tarafta da olsa müdafaa eden tarafta da olsa böyledir. İlk nedenle bağlantılı ancak ondan farklı olarak siyasi bir boyut barındıran diğer sebep ise devlet dışı aktörün meskûn mahal muharebesine girdiği süreçte bir bölgeyi kontrol etme, yönetme gayesi ile yani meşru yönetici erk olma iddiası ile hareket etmesidir.

Meskûn bir bölgenin kontrolünü üstlenmek, bölge mukimlerini yönetmeyi gerektirir ki bu da devlet dışı aktörün artık devlet yetki ve sorumluluklarını pratik etmesi anlamına gelmektedir. Bu noktadan itibaren devlet dışı aktörün kendi yapısı da değişecek ve hem eski muharebe yöntemlerini revize etmek mecburiyetinde kalacak hem de modern devletin başlıca sorumlulukları olan insanın yaşama hakkını korumak, asayiş tesis etmek ve hukuku işler hale getirmek gibi daha önce kendisini soyutlamış olduğu modern devlet nosyonlarını benimsemeye başlayacaktır. Literatürde kendisine

yeni yeni yer bulan başka bir ifadeyle, devlet dışı aktör, bir *hybrid-actor* (melez-aktör) halini alacaktır.⁸²

Bir devlet dışı aktör, bahsedilen değişimleri yaşadığı için mi meskûn mahal muharebelerine girer yoksa meskûn mahal muharebelerine girdiği için mi yukarıda sözü edilen değişimleri yaşar sorusuna cevap ancak başka, müstakil bir çalışmada aranabilir. Ancak bu noktada şu iddiayı öne sürebiliriz ki, yeni bir kimlik üstlenen devlet dışı aktör için bu kırılğan dönüşüm süreci içerisinde, diğerlerine kıyasla en elverişli muharebe alanı meskûn mahallerdir.⁸³

ABD Kara Kuvvetlerince kullanılan, meskûn mahal muharebelerine yönelik talimnamenin ilk sayfası, bu tarz muharebelerin ancak mevcut başka bir opsiyon var olmadığı zaman yapılması gerektiğini ifade ederek başlar.⁸⁴ Bunun başlıca nedenleri, meskûn alanların hali ile aynı zamanda geniş bir müstahkem bölge oluşturmalarıdır. Ancak Soğuk Savaş ve takip eden süreçte şehirler çatışmanın en sık görüldüğü muharebe alanlarından birisi haline gelmiştir.⁸⁵ Meskûn mahal muharebelerinin silahlı kuvvetlerce neden kaçınılan bir muharebe alanı olduğunu anlamak esasen Soğuk Savaş'ı takip eden süreçte neden daha fazla yaygınlaştığını anlamak için de bir anahtar görevi görecektir. Bu noktada da meskûn mahalin diğer muharebe meydanlarından farklı ne özelliklere sahip olduğunun idraki elzemdir.

Meskûn mahaller üç boyutlu muharebe meydanlarıdır. Binaların katları veya çatıları, sokaklar ve yer altına inşa edilen tünel gibi yapılar meskûn mahalleri, derinliğin arttığı bölgeler haline getirmektedirler.⁸⁶ Buna ek olarak meskûn mahaller, doğası itibari ile müstahkem mevzilerle donanmış arazi parçalarıdır. Irak'ta Musul muharebesinde görev almış, ABD Kara Kuvvetleri'nde görevli Orgeneral Stephen Townsend'in ifadeleri bu noktada aydınlatıcıdır.

“Binalar sığınaklara dönmüştü. Üst taraftaki dört katı yıkılmış beş katlı bir bina hayal edin. Yıkıntılar artık binanın giriş ve ilk katının üzerinde, yirmi-otuz feet derinliğinde moloz biçimindedir... Bundan daha iyi bir bombaya dayanıklı sığınak inşa edemezsiniz.”⁸⁷

⁸² Sukanya Podder, “Non-State Armed Groups and Stability: Reconsidering Legitimacy and Inclusion”, *Contemporary Security Policy*, C. 34, S. 1 (2013): 18-19.

⁸³ Özgül, a.g.t., 44.

⁸⁴ Department of Army, *Military Operations on Urbanized Terrain (FM 90-10)* (Washington, DC: 1979): 1-1.

⁸⁵ Michael Evans, “Lethal Genes: The Urban Military Imperative and Western Strategy in the Early Twenty-First Century”, *Journal of Strategic Studies*, C. 32, S. 4 (2009): 516.

⁸⁶ a.g.m., 520.

⁸⁷ “The buildings had been turned into bunkers. Imagine a five story building and the top four floors are gone. They're rubble now and that rubble is twenty and thirty feet deep on top of the first floor and the basement floor. You couldn't build a better

Şehirlerdeki yapılaşma, muharebe bağlamında sadece müstahkem mevziler oluşturmakla kalmamakta ve aynı zamanda araziyi birbiri ile ayıran bir hal almaktadır. Bina ve diğer yapılarla birbirinden ayrılan dar sokaklar esasen birbiriyle bağlantılı ama yine de birbirinden daha önce hiç olmadığı kadar soyutlaşmış farklı muharebe bölgeleri meydana getirmektedir.⁸⁸ Manevranın ve farlı birlikler arasındaki koordinasyon, muhabere ile irtibatın kısıtlandığı bir muharebe ortamı olarak meskûn mahaller diğer çatışma ortamlarından ciddi bir farklılık meydana getirmektedir.

Dağlar, çöller, ormanlar, cangıllar. Bunların hepsi bir silahlı kuvvetler için kısıtlayıcı muharebe sahaları arasında kabul edilebilirler. Meskûn mahalleri kısıtlayıcı bir muharebe sahası yapan materyal özelliklerin önemli bir kısmı yine bu coğrafyalarda da gözlenebilir. Öte yandan meskûn mahallerin ayırt edici özelliği sadece barındırdığı kısıtlayıcı materyal özellikler değildir. Meskûn mahaller dışındaki hiçbir muharebe sahasında, sayısı milyonları bulan insan toplulukları yaşamını sürdürmemekte, mülkiyetleri bu insanlara ait olan binlerce gayrimenkul bulunmamakta ve yine bu insanların yaşamlarını sürdürmeleri için elzem olan altyapı barınmamakta ve muharebe sahasının kendisi istikrarlı bir şekilde değişime uğramamaktadır.⁸⁹ İnsan, meskûn mahalleri diğer muharebe meydanlarından ayıran başat faktördür.

Şehir, insan topluluklarının aktif olarak yaşamlarını sürdürdükleri bir arazi parçası olduğu için bu özelliği itibariyle aynı zamanda da politiktir. Bu noktada meskûn mahalin, muharebenin, sadece nesnesi değil zaman zaman öznesi haline gelebildiğini de ifade etmekte bir mahsur bulunmamaktadır. Daha önce de bahsedildiği üzere asimetrik çatışmalar muharip ile sivil ayrımının soyutlaştığı çatışmalardır. Ayrımındaki bu soyutluk geçirgenliğin de artmasına yol açmaktadır. Böylece milis kolaylıkla sivilleşebilmekte iken sivil de kolaylıkla muharipleşebilmektedir. Bu durum bize Lawrence’ın sözlerini anımsatmaktadır. “Görünüşe göre bir hedef olmaksızın düzenli asker çaresiz olabilir...”⁹⁰ Mao’nun, rakibin tehdit algısının paranoyaklaştırılması

bomb-proof shelter than that.” John Spencer, “The City Is Not Neutral: Why Urban Warfare Is So Hard”, <https://mwi.usma.edu/city-not-neutral-urban-warfare-hard/> [Erişim Tarihi: 09.02.2021]

⁸⁸ Evans, a.g.m., 532.

⁸⁹ John Spencer, “The City Is Not Neutral: Why Urban Warfare Is So Hard”, <https://mwi.usma.edu/city-not-neutral-urban-warfare-hard/> [Erişim tarihi: 09.02.2021]

⁹⁰ “*It seemed a regular soldier might be helpless without a target...*” T. E. Lawrence, *Seven Pillars of Wisdom: A Triumph* (New York: Doubleday, 1926)’den aktaran Arreguin-Toft, a.g.e., 23.

hakkındaki hassasiyetini anımsarsak bunun asimetrik çatışmadaki devlet dışı aktör için ne kadar değerli bir özellik olduğu daha iyi idrak edilecektir.

Şehir içinde muharebe bu amorf yapısıyla hali hazırda materyal açıdan zorlayıcı olan yapısına ek güçlükler sunmaktadır ancak meskûn mahallerin kısıtlayıcı özellikleri sadece bu güçlükler ile sınırlı değildir. Meskûn mahaller, insan istihbaratı ve açık kaynak istihbarat üzerine muhariplere, diğer muharebe meydanlarından çok daha fazla imkan sunmaktadır.⁹¹ Devlet dışı aktöre sempati duyan siviller veya devlet dışı aktörün “uyuyan hücreleri” askeri bağlamda kontrol sahibi olunmayan bölgelerden dahi devlet dışı aktöre rahatlıkla istihbarat akışı sağlayabilmektedir. Bu istihbarat akışına ek olarak, akıllı telefonlar, internet ve sosyal medyanın nimetleri sayesinde devlet dışı aktör ve ona sempati duyan unsurlar günün her vakti anlık olarak kamuoyuna da bilgi aktarabilmekte ve genel algıya etki edebilmektedir.⁹² Bu durumda silahlı kuvvetlere bağlı unsurlar için üzerine düşünülmesi gerekenler, sadece eli silahlı bireylerle kısıtlı kalmamaktadır.

Silahlı kuvvetlere bağlı unsurlar meskûn mahallerde sıklıkla direkt veya indirekt ateş gibi destek vasıtalarından mahrum halde veya bu kabiliyetleri kısıtlanmış şekilde muharebe etmek durumundadır.⁹³ Bu hem modern devlet olmanın gerekliliklerinden kaynaklanan insan yaşamını muhafaza etme sorumluluğundan kaynaklanmakta hem de kamuoyunu silahlı kuvvetlerin aleyhine etkileyecek bir duruma mahal vermemekten öte gelmektedir.⁹⁴ Yakın hava desteği ve topçu silah sistemlerinin kullanımından mahrum kalan silahlı kuvvetler ağırlıklı olarak piyade ile motorize veya mekanize unsurlara dayanmak durumunda kalmaktadır. Böylece silahlı kuvvetler materyal açısından devlet dışı aktörün askeri kapasitesine nispeten daha yakın bir durumda hareket icra etmek mecburiyetinde kalmaktadır.⁹⁵

Son yüzyılda tekil bireyin şiddet yaratma kapasitesi dramatik bir artış yaşamıştır. Sadece küçük ateşli silahlarla kısıtlı kalmayan milis, artık geliştirilen el yapımı patlayıcılar ile normal şartlar altında uluslararası anlaşmalar ile düzenlenen

⁹¹ Jeniffer M. Taw, Bruce Hoffman, *The Urbanization Of Insurgency: The Potential Challenge To U.S. Army Operations* (Santa Monica, CA: The RAND Corporation, 1994), 25.

⁹² Kilcullen, *a.g.e.*, 32.

⁹³ Department of Army, *a.g.e.*, 1-7.

⁹⁴ Halun Yalçınkaya, Kadir T. Türkes, “Yirmi Birinci Yüzyılda Çatışma Alanlarında Görülen Yeni Unsurlar”, *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, C. 4, S. 7 (2008): 57.

⁹⁵ William G. Rosenau, “‘Every Room Is a New Battle’: The Lessons of Modern Urban Warfare”, *Studies in Conflict & Terrorism*, C. 20, S. 4 (1997): 375.

patlayıcılardan daha fazla şiddet yaratabilmektedir. Buna ek olarak uçaksavar silahı olarak tasarlanan yüksek kalibre namlulu silahlar ve belki daha da önemlisi ısı veya tel güdümlü anti-tank füzeleri ile zırh delebilme kapasitesine de kavuşmuşlardır. Yukarıda izah edilen kısıtlama ve imkanlar, meskûn mahallerin, devlet dışı aktör ile silahlı kuvvetlerin askeri kapasitelerini diğer hiçbir muharebe sahasında olmadığı kadar birbirine yakınlaştırdığına işaret etmektedir.

Şehirde muharebe etmek, yarattığı yıkım nedeniyle pek çok insanı evinden ve işinden ayrılmasına neden olmaktadır. Bu durum hem kitlesel göç hareketlerini hem de devlet dışı aktörlerle oldukça yakın ilişkilerde bulunabilen, illegal oluşumları özellikle organize veya bireysel suç faaliyetlerini artırmaktadır.⁹⁶ Bu iki durum da bölgedeki istikrarı azaltan, devletin kendi sorumluluklarını yerine getirmesini güçleştiren faktörlerdendir.

Sivil yaşamın muhafazası meskûn mahal muharebelerinde ciddi bir kaygıdır. Şehrin tahrip edilmemesi ve şehir içindeki yaşamsal faaliyetler ile kritik altyapının işler halde tutulması bu noktada silahlı kuvvetler için başlı başına ikinci bir mücadele sahası haline gelmektedir. “Bir şehri kurtarmak için onu yıkmak” gerektiğini düşünenler de mevcuttur.⁹⁷ Ancak öyle gözüküyor ki toplu taşıma, su ve elektrik dağıtımı, sağlık hizmetleri gibi faaliyetlerin kesilmemesi askeri kademelerin göz ardı edemeyeceği bir sorumluluk haline gelmiştir.⁹⁸ 2050 yılında dünya nüfusunun %66’sının şehirleşeceği, kırsal keşimde yaşamışını sürdüren nüfusun azınlıkta kalacağı hesaplanmaktadır. Bu oranları sayı ile ifade etmek gerekirse söz konusu tarihte 6.3 milyar kişinin şehirlerde yaşaması beklenmektedir. ⁹⁹ Şehirlerin giderek yoğunlaşması ve insanlığın giderek şehirleşmesi bu mücadelenin geçici olmayacağı yönünde bir izlenim bırakmaktadır. Üstelik bu şehirleşme planlı bir şekilde gerçekleşmemektedir. Nüfusu artan pek çok şehirde büyüme, şehrin kendisinden çok periferisi ve varoşlarında gerçekleşmektedir.¹⁰⁰ Söz konusu bölgelerin zaten kriminal faaliyetlere elverişli,

⁹⁶ Kilcullen, *a.g.e.*, 30.

⁹⁷ John Spencer, “Why Militaries Must Destroy Cities To Save Them”, <https://mwi.usma.edu/militaries-must-destroy-cities-save/> [Erişim Tarihi: 11.02.2021], M.L. Cavanaugh, “Yes, Unfortunately, Sometimes Militaries Must “Destroy The Town To Save It”, <https://mwi.usma.edu/yes-unfortunately-sometimes-militaries-must-destroy-town-save/> [Erişim Tarihi: 11.02.2021]

⁹⁸ Evans, *a.g.m.*, 544.

⁹⁹ Michael Evans, “Future war in cities: Urbanization’s challenge to strategic studies in the 21st century” *International Review of the Red Cross*, C. 98, S. 901 (2016): 39-40. <https://international-review.icrc.org/articles/future-war-cities-urbanizations-challenge-strategic-studies-21st-century> [Erişim Tarihi 09.02.2021]

¹⁰⁰ Rosenau, *a.g.m.*, 373-375.

asayiş açısından zayıf bölgeler olma olasılığı göz önünde bulundurulursa bu durum gelecekte, birbirini besleyen bir devlet dışı aktör, kriminal örgüt ilişkisi ortaya çıkarabilecek bir manzaraya neden olmaktadır. Böyle bir manzara, meskûn mahallerde muharebe ve devlet dışı aktörle mücadelenin, silahlı kuvvetler kadar emniyet teşkilatları ve hukuk mekanizmalarının da vazifesi olduğu tezini kuvvetlendirmektedir.

Meskûn mahal muharebeleri, silahlı kuvvetlerdeki karar alma mekanizmasında da ciddi değişikliklere neden olmaktadır. Küçük birlikler meskûn mahallerde birbirleri ile irtibatı kaybedebilmekte ve izole olmaktadırlar.¹⁰¹ Çatışmanın ve çatışma sahasının bu kadar daraldığı bir muharebe sahasında karar ve inisiyatif alma durumu daha çok komuta kademesinde alt basamaklarda bulunan personelin sorumluluğu haline gelmektedir.¹⁰² Meşhur Rus mareşal Chuikov, “sokak çatışmasında bir asker zaman zaman kendi generalidir” sözleriyle bu duruma işaret etmektedir.¹⁰³ ABD Deniz Piyade Kolordusu eski komutanı Charles C. Krulak’ın bu durumu göz önünde bulundurarak ileri sürdüğü *strategic corporal* (stratejik onbaşı) kuramı hala tartışılan konulardan birisidir.¹⁰⁴ Silahlı kuvvetler meskûn mahallere yönelik, hem zihinsel hem de fiziksel olarak artan bir hazırlık sürecindedir. Bunun sebebi hem yaşanan pratiğin artışı hem de öngörülen gelecekte bu meskûn mahal muharebesi pratiğinin azalmayacak olmasıdır. Ayrıca Amerikan Ordusu’nun Sahra Talimnamesi 90-10’da da isabetli bir şekilde tespit edildiği üzere, şehirler, bir ülkenin güç ve refahını temsil eden bölgelerdir. Bu bölgelerin ele geçirilmesi veya göz ardı edilmesi daha genel ölçekte çatışmanın neticesine etki edecek psikolojik bir avantaj veya dezavantaja sebep olabilirler.¹⁰⁵

Bütün bu ifade edilenler göstermektedir ki meskûn mahal muharebeleri gayrinizami harp taktiklerini benimsemiş milis kuvvetleri için çağımızdaki en güvenli muharebe meydanıdır. Fakat her ne kadar muharebe alanı elverişli olsa dahi muharebe tipi itibarıyla, devlet dışı aktörün alışlagelmiş tarzından farklı olarak daha dolaysız bir nitelik taşımaktadır. Halihazırda konvansiyonel muharebeler icra etmek üzere

¹⁰¹ Department of Army, *a.g.e.*, 1-8.

¹⁰² Franklin Annis, “Krulak Revisited: The Three-Block War, Strategic Corporals, And The Future Battlefield”, <https://mwi.usma.edu/krulak-revisited-three-block-war-strategic-corporals-future-battlefield/> [Erişim Tarihi: 08.02.2021]

¹⁰³ “*in street fighting a soldier on occasion his own general.*” Evans, “Lethal Genes...”, 521.

¹⁰⁴ Charles C. Krulak, “The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block Warfare”, *Marines Magazine*, January 1999, 1-7.

¹⁰⁵ Department of Army, *a.g.e.*, 1-1.

tasarlanmış oluşumlar olan devletlere bağlı silahlı kuvvetler için meskûn mahal muharebeleri diğer muharebe ortamlarına kıyasla daha fazla tahrip edici ve tüketicisi olup ilaveten bir çok etik ikilemi de beraberinde getirmekle birlikte silahlı kuvvetlerin ateş gücü bağlamındaki üstünlüğünün yine de devam ettiği muharebe biçimleridir.

3. İKİNCİ ÇİNHİNDİ SAVAŞI VE ASİMETRİK KARAKTERİ

Vietnam Savaşı, literatürde asimetrik çatışmalar hakkındaki eserlerin artmasında büyük rol oynamıştır. Her ne kadar bu eserler ekseriyetle asimetrik çatışma kavramı ile materyal açıdan birbiri ile eşit olmayan muhاریplerin çatışmasını ifade etmiş olsalar da yapılan katkılar mühimdir. Vietnam Savaşı, materyal açıdan ele alınmadığı durumlarda da asimetrik çatışmalar söz konusu olduğunda, bugün dahi üzerinde çalışılması gereken bir örnek olarak karşımızda bulunmaktadır. Bunun başlıca sebebi esasen söz konusu çatışmanın karmaşıklığından ileri gelmektedir. Muharebenin hem küresel hem de yerel çatışmaların bir ürünü olması, içeriğinde çok fazla katılımcı tarafı barındırması ve başka bir asimetrik çatışmanın, Fransa'ya karşı Viet Minh tarafından yürütülen sömürgecilik karşıtı bir başkaldırının mirasçısı olması gibi etmenler bu karmaşıklığın esas sebebidir. Bugün Vietnam'ın ulusal kahramanı olarak kabul edilen, o zamanlarda ise genç bir entelektüel ve devrimci olan Ho Şi Minh tarafından 1941 senesinde kurulan ve 1954'teki antlaşmaya kadar aktif mücadeleye devam eden Vietnam Bağımsızlık Cemiyeti adıyla kurulan örgüt, gerek Fransa'nın kolonyalist girişimlerine karşı gösterdiği silahlı kalkışmada kullandığı taktik teknik ve prosedürler ile gerek de kadrolarının önemli bir kısmının daha sonra UKC uhdesinde mücadele sürdürmesi yönüyle doktrin, organizasyon ve insan gücü gibi bakımlardan İkinci Çinhindi Savaşı'ndaki komünist milislerin öncülü niteliğindedir.

Ne Birinci Çinhindi Savaşı ne de İkinci Çinhindi Savaşı çalışmamızın sınırlarına sadık kalmak için burada bir bütün olarak ele alınamayacaktır. Fakat yine de çalışmanın sıhhati ve çizdiğimiz kavramsal çerçeveye bağlı kalmak namına Hue Muharebesi'ni ele almadan önce Vietnam Savaşı'nın asimetrik niteliği ve Ulusal Kurtuluş Cephesi (UKC) oluşumunun devlet dışı aktör olup olmadığı tartışılacaktır ve meskûn mahal muharebelerinin asimetrik çatışmalarda ne gibi bir değişimin işaretçisi olduğunun daha iyi tespit edilebilmesi için, Hue Muharebesi öncesinde çatışmanın genel seyri hakkında yeterli miktarda bilgi aktarılacaktır.

Vietnam devletinin resmi askeri tarihi, bugün yaygın olarak Viet Cong adıyla bilinen, asıl ismi Ulusal Kurtuluş Cephesi olan oluşumun silahlı kolunu Kuzey Vietnam Ordusu'nun (KVO) organik bir parçası olarak kabul etmektedir.¹⁰⁶ Öte yandan

¹⁰⁶ The Military History Institute Of Vietnam, *Victory in Vietnam: The Official History of the People's Army of Vietnam 1954-1975*, çev. Merle L. Pribbenow (Kansas: University Press of Kansas, 2002), 67-70.

UKC'nin statüsünün gerçekte ne olduğu üzerine düşünülmesi gereken bir husustur zira yine ilgili eserin içerisinde pek çok kez UKC'nin silahlı kolu olan Güney Vietnam Kurtuluş Ordusu (GVKO) tarafından düzenlenen saldırıların önemli bir kısmında sivillerin de yer aldığı ifade edilmiştir.¹⁰⁷ Modern bir devletin silahlı kuvvetlerine bağlı herhangi bir organik yapının muhriplerinin siviller tarafından oluşturulmasının bir örneği daha olmadığı gibi zaten bu durum da bir teşkilat olarak silahlı kuvvetlerin varlık sebebiyle çelişecektir. Kuzey Vietnam'ın önde gelen askeri yetkililerinden Vo Nguyen Giap, yazılarında pek çok kez bütün vatandaşların birer asker olduğunu ifade etmiştir.¹⁰⁸ Buna ilaveten, Marks ve Engels gibi komünist literatürün başta gelen isimlerinin eserlerinin detaylı bir incelemesini yazılarında aktaran Giap'ın da esasen bu düşünürlerin, daimi ordu konseptine kökten karşı olduklarının ve kitlelerin, devrimci kalabalıkların ve proletaryanın silahlandırılması ile düzenli, daimi ordu konseptinin farklı mefhumlar olarak kategorize edildiğinin farkında olduğu barizdir.¹⁰⁹ SSCB ve Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) deneyimlerini de eserinde inceleyen Giap, iki konsept arasında ötekini dışlayıcı bir tercihte bulunmamakta, ikisinin de elzem olduğunu vurgulamaktadır ki bu düşünceleri Vietnam'daki pratikte de kendisini göstermiştir.

Harp zamanında sivillerin korunmasına yönelik bir anlaşma olan 1949 tarihli Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'ne ek olarak 1977 yılında imzalanan Birinci Protokol'e¹¹⁰ göre siviller, Üçüncü Cenevre Sözleşmesi'nin dördüncü maddesi; A 1), 2), 3), ve 6)'de yapılan tanımların ve ilgili protokolün kırk üçüncü maddesindeki tanımların dışında kalan kişilerdir.¹¹¹ Bu ifadeye göre, çatışmanın tarafı olan bir silahlı kuvvetlerin personelleri, milis oluşumların bir parçası veya silahlı bir oluşum kuran gönüllüler sivil sayılmamaktadır. Yine aynı şekilde belirleyici bir simgeleri bulunan, açıkça silah taşıyan, emir komuta zincirine sahip direniş hareketlerine mensup bireyler de sivil kavramına dahil değildir. Ek olarak, spontane bir şekilde, bir örgütsel

¹⁰⁷ a.g.e., 107-118.

¹⁰⁸ Vo Nguyen Giap, *Selected Writings* (Hanoi: Foreign Languages Publishing House, 1977), 313-317.

¹⁰⁹ a.g.e., 318-345.

¹¹⁰ Söz konusu protokol, İkinci Çinhindi Savaşı'ndan sonra, 1977'de imzalandığı için bu çalışmada ona atıfta bulunmak anakronizme düşmek gibi görünse dahi, protokol esasen 1949 senesinde imzalanan Dördüncü Cenevre Sözleşmesi'nin eki olduğu ve yer yer ilgili sözleşmedeki hususlara açıklık getirdiği için yine de dikkate alınmaya değer bir belgedir.

¹¹¹ International Committee of the Red Cross, *Protocols Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949* (Cenevre: International Committee of the Red Cross, 2010): 37.

oluşumdan yoksun olarak silahlı direnişte bulunan kişiler de sivil sayılmamaktadır.¹¹² Söz konusu protokolün kırk üçüncü maddesinde Silahlı Kuvvetler ile ilgili tanımlamalar yapılmıştır. Buna göre, silahlı kuvvetlerin, çatışmanın taraflarının, emir komuta zinciri içerisindeki bütün silahlı unsurlarını kapsadığı ifade edilmektedir.¹¹³ Vietnam'ın resmi askeri tarihi dahilinde, Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin "devrimci hükümet idaresi" işlevi gördüğü ve il, ilçe ve kasaba düzeylerinde "Askeri Komuta Kademelerinin", parti komitelerine; silahlı unsurları komuta etmede, gençleri silah altına almada ve lojistik hususlarda yardımcı olmak adına teşkil edildiği ifade edilmektedir.¹¹⁴ Bu ifadeler açık bir şekilde, UKC'nin Kuzey Vietnam'dan ayrı bir devlet yapılanması olduğunun ve GVKO'nun da bu farklı devlet yapılanması dahilinde ayrı bir emir komuta zinciri doğrultusunda işlev gördüğünün işaretleridir.

Netice olarak gerek komünist paradigma içerisindeki düzenli ordu – halk ordusu ikiliği, gerek UKC'nin yapılanması gerek de uluslararası hukukta, silahlı mücadelenin bir parçası olanların tanımın doğası gereği sivil olamayacaklarına işaret eden noktaları nazara alınarak Vietnam devletinin resmi askeri tarihi okunursa, GVKO'nun, Kuzey Vietnam Ordusu'nun organik bir parçası olduğu iddiası oksimoron bir ifade olmaktan ileri gidememektedir. Nitekim UKC ile Kuzey Vietnam arasında, başta farklı bayrak kullanımı gibi sembol ve işaretlerde ayrılıklar, *plausible deniability* (makul inkar edebilirlik) durumunun ortaya çıkmasına kati surette hizmet etmiş olmakla birlikte aynı zamanda bir kurumsal ayrılığa da işaret etmektedir. Öte yandan burada UKC ile Kuzey Vietnam arasında hiçbir bağ olmadığını da iddia etmekte değiliz. Her ne kadar iki aktör arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyen çalışmalardan yoksun olsak da hem lojistik ve personel hususları bakımından hem de karar alma mekanizması açısından Kuzey Vietnam'ın UKC üzerinde büyük bir etkisi bulunduğu aşikardır. Nitekim GVKO'nun isimlendirilmesi ve yapılanmasında doğrudan Politbüro'nın ve Genel Askeri Parti Komitesi'nin tavsiye ve talimatları etkili olmuştur.¹¹⁵ Yine aynı şekilde Kuzey Vietnam tarafından teşkil edilen "Güney Vietnam Merkez Ofisi" (GVMO), Güney Vietnam'daki devrimci faaliyetlerin kontrolü ve KVO ile koordinasyonunda önemli bir yapılanma olarak ortaya çıkacaktır.¹¹⁶ Bu doğrultuda,

¹¹² International Commitee of the Red Cross, *The Geneva Conventions Of 12 August 1949* (Cenevre: International Committee of the Red Cross, 1995): 82-83.

¹¹³ International Commitee of the Red Cross, *Protocols Additional to...*, 32.

¹¹⁴ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 7-68.

¹¹⁵ *a.g.e.*, 68.

¹¹⁶ *a.g.e.*, 76.

Kuzey Vietnam'da Merkez Askeri Parti Komitesi, Güney Vietnam'daki muharebenin yönlendirilmesinden sorumlu tutulmuştur.¹¹⁷

Vietnam devletinin resmi askeri tarihinde¹¹⁸, İkinci Çinhindi Savaşı sırasında Kuzey Vietnam devletince UKC'ye yapılan yardım ve desteğin benzerlerinin, Laos İç Savaşı'nın aktörlerinden olan Pathet Lao örgütüne de yapıldığı açıkça görülebilmektedir.¹¹⁹ Hatta bu yardımlar içerisinde Vietnamlı "gönüllülerin" muharebe meydanlarında yer alması da mevcuttur.¹²⁰ Buna rağmen ilgili çalışmada veya diğer çalışmalarda Pathet Lao ile KVO arasında herhangi bir yapısal bağın varlığından bahsedilmemektedir. Laos ile Kuzey Vietnam arasında, Güney Vietnam'daki durumdan farklı olarak bir etnik ayrılık bulunduğu gerçek olmakla birlikte Kuzey Vietnam yetkililerinin, muharebe sahasını sadece Vietnam değil, Laos ve Kamboçya da dahil olmak üzere bütün Çinhindi bölgesi olarak kabul ettikleri ve bu bölgelerdeki devrimci oluşumlara da destek verdikleri dikkatten kaçmamalıdır.¹²¹ Nitekim bu durum göze alınarak çalışmamızda "Vietnam Savaşı" ifadesi yerine İkinci Çinhindi Savaşı ifadesi benimsenmiştir. Bu noktada söz konusu resmi askeri tarihin, dönemin gelişmelerini güncel politik konjonktür içerisinde ele alıp retrospektif değerlendirmelerle böyle bir iddiayı ileri sürdüğü ileri değerlendirilebilir. Netice itibarıyla UKC gerek karar alma gerek lojistik konularında çok sıkı bir iş birliği ve ortak mesaiye rağmen Kuzey Vietnam'ın resmi bir alt kuruluşu değildir. Dolayısıyla biz, UKC'nin bir devlet dışı aktör olarak nitelendirilmesinin daha isabetli olacağı kanaatindeyiz.

Çalışmamızın ilk bölümünde asimetrik çatışmaların iki önemli karakteristik özelliğini vurgulamıştık. Bunlar, tarafların en azından birisinin kesin sonuçlu muharebe arayışı içerisinde olmayışı ve muhاریpler arasında bir meşruiyet mücadelesinin varlığıdır. Burada da İkinci Çinhindi Savaşı'nı bu kriterler üzerinden ele alarak asimetrik çatışma koşullarını karşılayıp karşılamadığını sınayacağız.

Vietnam Savaşı, hem akademik yazındaki hem de popüler kültürdeki Amerika menşeli eserlerin çokluğu sebebiyle yaygın olarak Amerika'nın Vietnam'daki komünist

¹¹⁷ a.g.e., 76.

¹¹⁸ a.g.e., 73-90.

¹¹⁹ Paul F. Langer, Joseph J. Zasloff, *Revolution in Laos* (Santa Monica, CA: The RAND Corporation, 1969), 141-190.

¹²⁰ William S. Turley, *The Second Indochina War: A Concise Political and Military History*, (New York: Rowman & Littlefield Publishers, 2009), 46.

¹²¹ a.g.e., 20.

yapılara yönelik müdahalesiyle kısıtlı olarak algılanmıştır. Bu algının kendisi yanlış olduğu gibi yine yanlış olan diğer bazı okumalara da yol açmaktadır. Söz konusu algı yanlıştır zira Vietnam Savaşı'nı ABD ve Komünist Vietnam olmak üzere iki aktör üzerinden ele almak, Güney Vietnam devletinin varlığını göz ardı etmeye neden olmaktadır. Halbuki 1956 yılından 1965 senesine kadar süregelen periyotta yaşanan istikrarsızlık esas olarak Güney Vietnam Ordusu (GVO) ile KVO destekli UKC arasındaki çatışmalara dayanmaktadır. Bu durum, devlet dışı aktörlerin girdiği çatışmaların önemli özelliklerinden birisi olan ve asimetrik çatışmalar kapsamında bizce ayırt edici hususlardan olan meşruiyet mücadelesinin yaşanmasıyla da perçinlenmiştir. İkinci Çinhindi Savaşı'nda Kuzey Vietnam sınırları içerisinde karada herhangi bir muharebenin gerçekleşmediği, Laos ve Kamboçya'daki istisnai sınır ötesi hareketler dışında bütün silahlı çatışmaların Güney Vietnam sınırları dahilinde yaşandığı hatırlanırsa Güney Vietnam devletinin bu silahlı kargaşa döneminde esasen müdafî tarafta olduğu sonucuna rahatlıkla ulaşılabilmektedir. Bu yargı, 1956 yılında ortada bulunan iki devletli durumun yani statükonun değişmesi için çatışan tarafın UKC olduğu hatırlanırsa pekişecektir. Netice itibarıyla esasen çatışmadaki taarruz eden taraf Kuzey Vietnam destekli UKC örgütüdür. UKC, Güney Vietnam sınırları dahilinde konuşlu, üyeleri sivil ve milis kimliği arasında sürekli geçişkenlik sergileyen bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır.¹²² Bu hususta, Viet Minh'in karar alıcı kadrolarında bulunan ve sonra da İkinci Çinhindi Savaşı'nın yönetilmesinde önemli görevler üstlenen Vo Nguyen Giap'ın, "... Sadece köylüler değil, şehirli tüm işçiler, tüm emekçiler de bir muharip olmalıdır." İfadeleri dikkate değerdir.¹²³ İlaveten, istikrarlı şekilde bölgedeki asayiş ortadan kaldıracak ve Güney Vietnam'ın istikrar ve meşruiyetini zedeleyecek aktivitelerde bulunması ve kendi alternatif idari sistemini oluşturmaya çalışmasını da göz önüne alarak rahatlıkla ifade edebiliriz ki UKC, asimetrik çatışmaların tipik özelliklerini sergileyen bir devlet dışı aktör durumundadır.¹²⁴ Nitekim UKC'nin alternatif hükümet yapılanmaları teşkil etmesi de bunun bir delilidir.¹²⁵ Dolayısıyla, Vietnam Savaşı'nın, ABD'nin Vietnam Komünistlerine yönelik bir taarruzu olarak ele kavranmasının yanlış olmasındaki sebeplerin önde geleni, ABD'nin, bölgede statükoyu korumak isteyen tarafla iş

¹²² Koçyiğit, a.g.t., 44-46.

¹²³ . "... *Not only each peasant but each worker, each toiler in an urban centre, must become a combatant.*" Giap, a.g.e., 135-136

¹²⁴ The Military History Institute Of Vietnam, a.g.e., 66-67.

¹²⁵ a.g.e., 64-70.

birliğinde bulunmak suretiyle esasen çatışmanın mütearrız değil müdafî tarafında bulunmasıdır. Tıpkı diğer örneklerinde de rahatlıkla görüleceği gibi bu müdafaada da gerek taktik gerek operatif ölçeklerde taarruzları içerisinde barındırmakla birlikte muharebenin hiçbir zaman Kuzey Vietnam sınırlarına taşınmadığı göz önüne alınırsa burada ABD ve Güney Vietnam'ın müdafa eden taraf olduğu şüpheyne mahal bırakmayacaktır.

Söz konusu algının ikinci yanılgısı ise çatışmanın tarafları hakkındadır. ABD, sadece, askeri çatışmanın bir tarafı olup bölgedeki meşruiyet mücadelesinin, politik çatışmanın bir parçası değildir. Zira bölgede asayiş tesis etmek, yargıyı işler kılmak gibi temel devlet sorumlulukları Güney Vietnam devletine aittir, UKC ise bu meşruiyeti, ileride devralmak üzere yıpratmak amacıyla aksiyon alan taraftadır. Bu noktada ABD'nin herhangi bir rolü bulunmamaktadır. Nitekim bölgedeki sivillerin aidiyeti de söz konusu iki unsur arasında gidip gelmektedir. Durum bu iken ABD'nin muharebedeki asli unsur olduğunu ileri sürmek çatışmayı Amerika merkezli bir şekilde ele almak olacaktır.

Asimetrik çatışmalarda vurguladığımız diğer bir önemli husus da kesin sonuçlu muharebe aranmadan çatışmanın sürdürülmesidir. Tespitimiz, UKC'nin de mücadelenin genelinde bu tarz muharebelerden kaçınmaya dikkat ettiği yönündedir.¹²⁶ Vietnam Savaşı'na dair gerilla imgeleri popüler kültür vesilesiyle aklımıza iyice kazınmış olmakla birlikte bu çalışma dahilinde konuyu biraz daha detaylı bir şekilde ele almamız gerekmekte. UKC'nin muharebe icra etme biçimini incelerken kendisinin öncülü olarak kabul edilebilecek Viet Minh'in ve yine doktrin açısından önemli bir altyapı meydana getiren Mao önderliğindeki Çin Komünistlerinin çatışma pratikleri göz ardı edilemez. İki örnekte de kesin sonuçlu muharebe arayışı muharebe etme biçiminin temel örüntüsünü oluşturmamaktadır. Nitekim, Viet Minh 1954 tarihinde Dien Bien Phu'da gerçekleştirdiği bir belirleyici muharebe itibariyle Birinci Çinhindi Savaşı olarak bilinen çatışmayı neticelendirmiştir. Fakat bu muharebenin, yaklaşık on yıllık bir mücadelenin sonunda gerçekleştiği de göz ardı edilmemelidir. Benzer bir şekilde Mao da ilk bölümde incelendiği üzere kesin sonuçlu belirleyici muharebelere kendi teorisinde yer vererek belli bir önem atfetmiştir ancak tasavvur ettiği mücadeleyi söz konusu muharebeler üzerine bina etmemiştir. Görülmektedir ki mevzubahis iki örnekte de konvansiyonel savaşlardaki aktörlerin aksine kesin sonuçlu muharebeleri

¹²⁶ a.g.e., 73-77.

aramak, söz konusu muharipler tarafından öncelik verilen bir husus olmamıştır. İlk bölümde yeterince tartışıldığı için Mao hakkındaki değerlendirmeler burada tekrar edilmeyecektir. Birinci Çinhi Savaşı'ndaki Viet Minh pratiği ise, parçası olan bireylerin önemli bir kısmının İkinci Çinhindi Savaşı'nda gerek karar alıcı olarak gerek de milis olarak görevler üstlenmesi itibariyle taşıdığı önem dolayısıyla burada kısaca yer almayı hak etmektedir.

Viet Minh, Vietnam'da bugün ulusal lider olarak kabul edilen Ho Şi Minh öncülüğünde ortaya çıkmış ve esasen emperyalizm karşıtı hatta yer yer milliyetçi nüanslara da sahip bir örgüttür. İkinci Dünya Savaşı sürecinde Fransa'nın bir kolonisi durumundaki Çinhindi bölgesi, o dönemde savaşın karşı cephesinde bulunan Japonya tarafından işgal edilmiştir. Bu işgal bölgedeki Fransız hakimiyetini ve zaten halihazırda tartışmalı olan meşruiyetini zedelerken yerel halkın da inisiyatif alarak kendi iradelerini gerçekleştirmeleri için bir fırsat meydana getirmiştir. Nitekim savaşın ilerleyen döneminde ABD'nin de muharebenin bir tarafı haline gelmesiyle Pasifik bölgesinde pek çok farklı cephede çatışmalara giren ve bir yandan da Mançurya ve Çin coğrafyasındaki mücadelelerle uğraşarak askeri bağlamda fazlasıyla bölünen Japonya'ya karşı Vietnam bölgesinde de bir ayaklanma başlamış ve Viet Minh adıyla bilinen örgüt faaliyete geçmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın bitişiyle birlikte Japonya'nın mağlup olması ve Fransa'nın askeri açıdan oldukça tahribata uğramış bir pozisyonda bulunması Viet Minh'e bölgede fiili bir iktidarın keyfini sürmek için fırsat yaratmıştır. Bu fiili iktidarı hukuki olarak da tescil ettirmek için Ho Şi Minh tarafından Paris Konferansı nezdinde bir takım girişimlerde bulunulduysa da Fransa eski kolonisinden vazgeçmemiş ve Çinhindi bölgesindeki otoritesini tekrar tesis etmek üzere silahlı kuvvetlerini görevlendirmiştir. 1945 senesinde başlayan ve Birinci Çinhindi Savaşı olarak anılan bu silahlı otorite mücadelesi 1954 yılına değin kesin sonuçlu bir muharebe arayışında bulunmaksızın gerilla taktiklerine bağlı kalarak çatışan Viet Minh'in 1954 senesinde, zaten hali hazırda oldukça yaygın olan meşruiyetini zamanla giderek artırması ve halkın geneli nezdinde destek kazanmasının ardından, çatışmanın doruk noktasına ulaşıldığı değerlendirmesiyle birlikte Dien Bien Phu bölgesinde bulunan Fransız unsurlarına yönelik belirleyici bir muharebe olması umuduyla icra edilen taarruz ile neticelenmiştir. Umulduğu üzere Fransız unsurlarının mağlup edilmesi Fransa'nın bölgedeki çatışmanın sürdürülmesine yönelik fikrinde belirleyici

bir etkiye neden olmuş ve Fransa, aynı sene Viet Minh ile Cenevre Antlaşmasını imzalamak suretiyle ardında bölünmüş bir Çin'hindi bırakarak bölgeden çekilmiştir.

Yukarıda izah edilen pratiğin mirasçıları, İkinci Çin'hindi Savaşı'nda da temelde hiçbir zaman belirleyici muharebeyi göz ardı etmemiştir.¹²⁷ Nitekim Fransa'ya karşı kazanılan başarı esasen UKC'nin karar alıcılarında *protracted war* konseptine olan güveni artırmış, zamana yayılmış bir başkaldırı ile düşmanın yıpratılması ve meşruiyetinin sarsılmasının ardından gerçekleştirilecek belirleyici bir muharebenin zafere giden yolda doğru reçete olduğuna dair inancı perçinlemiştir. Söz konusu tarihi arka plana ilaveten pratik incelendiğinde de UKC'nin 1956'da başlayan çatışmada, 1968 tarihinde Tet Taarruzu'na kadar herhangi bir belirleyici muharebe icra etmeye yönelik girişimi bulunmadığını güvenle ifade edebilir. Söz konusu taarruza uzanan süreçte gerçekleşen muharebeler daha çok GVO'nun yıpratılması ve Güney Vietnam tarafından, bölgedeki sivil halkın denetimi ve güvenliğini tesis edebilmek adına teşkil edilen ve "hamlet" olarak bilinen yapay yerleşim yerlerinin imha edilmesine yöneliktir. Özellikle sonuncusu, yerleşim yerlerine yapılması itibariyle Güney Vietnam'ın meşruiyetini doğrudan tahrip edici etkiye sahip olmuştur. Netice itibariyle UKC, on yıla yakın bir süre boyunca savaşın kaderini belirlemek amaçlı bir muharebe arayışında olmamıştır. İkinci Çin'hindi Savaşı bu özelliği itibariyle de bizim çizdiğimiz kavramsal çerçeve dahilinde asimetrik çatışma olarak nitelendirilmeye uygundur. İkinci Çin'hindi Savaşı ve onun özelinde Vietnam'daki mücadele her ne kadar asimetrik çatışmalara verilebilecek en eski örneklerden birisi değilse de bu çatışmalar içerisinde, yirminci yüzyılda, gerçek anlamı ile sömürgecilik karşıtı bir karaktere sahip olmayan ilk çatışma olması sebebiyle sonraki çatışmaları da etkileyen bir dönüm noktası olmuştur.

Hue şehrinde 1968 senesinde yaşanan muharebe, ileride daha detaylı bir şekilde inceleneceği üzere bizim öne sürdüğümüz iddiayla örtüşen bazı özellikleri barındırması itibariyle dikkate değerdir. Özellikle, şehre yapılan taarruzun uzun süren bir planlama ve hazırlık safhalarını takip etmesi, operatif ölçekte düzenlenen, farklı istikametlerden küçük birliklerin yoğun muhabere gerektiren bir şekilde eşgüdümlü olarak taarruza geçmesi ve şehir içerisindeki sempatizanların yardımlarıyla şehre daha önceden sızmış militanların da harekate dahil olması gibi bir çok özelliği ile gerilla taktiklerinin kullanıldığı tipik bir yıpratma hareketinden ziyade daha çok bir bölgeyi

¹²⁷ a.g.e., 137-138.

işgal ve muhafaza etmeyi amaçlayan bir hareket görüntüsü çizmektedir. Bu örnekte bizim sınavacağımız önerme, UKC'nin benimsediği alışageldik pusu atma ve vur-kaç gibi taktik hareketleri bir kenara bırakıp operatif ölçekte kompleks bir eylem planı tatbik etmeye başlar hale gelmesi ile söz konusu hareketin meskûn mahalde gerçekleşmesi arasında hem askeri hem de politik bakımdan bir ilişkinin varlığıdır.

3.1. 1968 Senesi İtibariyle İkinci Çinhindi Savaşı

Bugün birleşmiş halde bulunan Vietnam, Güneydoğu Asya'da, Çinhindi bölgesinin en doğusunda yer almakta olup bölgenin güney kıyılarının önemli bir bölümü ile doğu kıyılarının neredeyse tamamını kapsamaktadır. Kuzeyinde Çin Halk Cumhuriyeti ile sınırı paylaşan ülkenin batıdaki komşuları ise Laos ve daha güneyde Kamboçya'dır. Ülkenin doğusunda ise tamamen Güney Çin Denizi kıyıları bulunmaktadır. 23° ve 8° kuzey enlemleri arasında bulunan ülkenin en kuzey noktasından en güney noktasına kuş uçuşu mesafe 1,650 kilometredir. Ülkenin batısı ile doğusu arasındaki mesafe ise 500 kilometreyi bulabilirken en dar noktasında ise 50 kilometreye kadar azalmaktadır.¹²⁸

331,688 kilometre kare büyüklüğündeki ülkenin 1987 verilerine göre topraklarının yüzde yirmi beşinde tarım faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Ülkedeki yer şekilleri bölgelere bağlı olarak farklılıklar göstermekle birlikte tropikal ovalar, tepeler ve yoğun şekilde ormanlık alanlar topoğrafyanın genel örüntüsünü oluşturmaktadır. Öte taraftan ülkede düz ve yoğun şekilde ağaç bulundurmayan görece açık alanlara daha az rastlanmaktadır. Kuzey uçta, Hanoi şehri civarında Kızıl Nehir Deltası önemli bir verimli ekilebilir alan olarak öne çıkarken güneyde ise, günümüzdeki ismiyle Ho Şi Minh şehrinin yakınında bulunan Mekong Nehri Deltası aynı şekilde etkili olmaktadır. Ülkenin kuzey ve güney uçlarındaki bu iki deltanın arasında kalan orta bölümlerde ise Annamite Sıradağları ve tepelerin hakim olduğu görülmektedir.¹²⁹

Ülke genelinde ekseriyetle muson iklimi hakim olmakla birlikte iklim özellikleri ülkenin bölgelerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Kış mevsimi ülkede Kasım ve Nisan ayları arasında etkili olurken genelde “kuru sezon” olarak da bilinir. Öte yandan bu isimlendirme sadece Mayıs ve Ekim ayları arasında etkili olan yaz mevsimiyle

¹²⁸ “Geography”, Embassy Of The Socialist Republic of Vietnam In United States Of America, <https://vietnamembassy-usa.org/vietnam/geography> [Erişim Tarihi: 13.10.2021]

¹²⁹ “Vietnam”, Country Studies, <http://countrystudies.us/vietnam/33.htm> [Erişim Tarihi: 13.10.2021]

yapılan bir kıyaslamanın neticesidir. Nitekim yaz mevsimi de genelde ülke genelinde yüksek hava sıcaklığı ve yoğun yağışlarla özdeşleşmiştir.¹³⁰

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kendi anakaralarında oldukça ağır darbeler yiyen geçmişin emperyalist küresel güçlerinin deniz aşırı bölgelerdeki hakimiyetleri hızla azaldı. Özellikle, ciddi bir işgal süreci atlatan ve yaralarını sarmakla uğraşan Fransa, her ne kadar şanını ve gururunu onarmak gayesindeyse de kolonilerinin bazılarında fiili kontrolü tamamen kaybetmiş bir biçimdeydi. Harp esnasında Almanya tarafından anakarası işgal edilen Fransa, bu süreçte Asya'da yer alan birçok bölgenin, Pasifik'in yükselen gücü Japonya'nın kontrolü altına girmesini engelleyememiştir. Çinhindi de bu bölgelerden birisidir.

Bugün Vietnam halkının ebedi lideri olarak idrak edilen Ho Şi Minh, esasen Fransa'da uzun dönem yaşamış, oldukça eğitilmiş bir kişi olmakla birlikte aynı zamanda halkını da arkasında birleştirmeyi ve mobilize etmeyi başarabilmiş bir liderdir. Birinci Dünya Savaşı sürecinde Fransa'da yaşayan Ho Şi Minh, yıkıcı harbi takip eden süreçte düzenlenen barış görüşmeleri esnasında meşhur Wilson ilkelerinin en çok bilinenlerinden ulusların kendi kaderini tayin hakkını referans göstererek Çinhindi bölgesindeki milletlerin bağımsızlığı için çeşitli çalışmalarda bulunduysa da bu çabaları bir netice vermedi.¹³¹ Aynı süreçte kendisi Rusya'da yaşanan devrimle birlikte daha da güçlü bir şekilde yankılanan sosyalist eserlere kulak vererek okumalarını ve çalışmalarını bu yönde ilerletti.¹³²

Ho Şi Minh, ulusunun kurtuluşunu gerçekleştirme gayesini başarabilmek için bir fırsatla daha karşılaşacaktı. İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Fransa anakarası işgale uğramış, kolonilerindeki otoritesi zayıflamıştı. Ho Şi Minh ve aynı gayeyi taşıdığı diğer Vietnamlı dostları yaşanan istikrarsızlık halinin avantajlarını kavrayarak örgütlenmelerine başladılar.¹³³ 1941 senesinde Çinhindi Komünist Partisi kadroları tarafından Vietnam Bağımsızlık Cemiyeti'nin (*Vietnam Doc Lap Dong Minh* ya da kısaca Viet Minh) kurulması kararı alındı.¹³⁴ Ancak bu gelişmeler yaşanırken bağımsızlık taraftarı kadrolar, iktidarın boşluk tanımayacağı gerçeğini de çok

¹³⁰ Neil L. Jamieson ve diğ. "Vietnam", *Encyclopedia Britannica*,

<https://www.britannica.com/place/Vietnam> [Erişim Tarihi: 13.10.2021]

¹³¹ David L. Anderson, *The Vietnam War* (New York: Palgrave Macmillan, 2005), 9.

¹³² Turley, *a.g.e.*, 11.

¹³³ Mark Philip Bradley, *Vietnam At War* (New York: Oxford University Press, 2009), 33-34.

¹³⁴ Anderson, *a.g.e.*, 10.

geçmeden tecrübe etmek durumunda kalacaklardı. 1941 yılında, dönemin yükselen gücü Japonya, Asya'daki diğer pek çok bölgede olduğu gibi burada da askeri bir güç tesis etmeyi başardı.¹³⁵ Bu işgal ve kriz durumu, zaten başka bir ulusun hükmü altında yaşamaya başkaldıran Viet Minh örgütünün silahlı mücadelesini hızlandırmak için bir ortam hazırlamış oldu.¹³⁶

İkinci Dünya Harbi neticelendiğinde Fransa, anakarasında toprak bütünlüğü yeni tesis etmiş bir halde ve yıllar süren şiddetli savaşın yaralarını sarmak mecburiyetinde iken Japonya ise mağlubiyeti kabul etmiş ve silahlı kuvvetlerini lağvetmiş bir vaziyetteydi. Vietnam'da bir kez daha iktidar boşluğu mevcuttu. Viet Minh, kısıtlı kadrolarıyla bu dönemde bölgede pek çok yerde hakimiyet iddia etmiş ve yeni bir Vietnam halkının ulusal bir yönetimin keyfini süreceği günlerin gelmesi için çalışmalara başlamıştı.¹³⁷ Öte yandan sanayileşememiş bir bölgede kısıtlı imkanlarla sıfırdan yeni bir devlet inşasının kısa sürede başarılması güç bir çaba olduğu gerçeğiyle de yüzleşmişlerdi.

Ho Şi Minh, Hanoi şehrinde 2 Eylül 1945'de Vietnam Demokratik Cumhuriyeti'nin kuruluşunu, etkileyici bir konuşma ile ilan etmiş olsa da Vietnam'ın bütününde mukteditir bir yönetim oluşturabilecek imkan ve kabiliyetlere sahip değildi.¹³⁸ Bununla birlikte geçmişin emperyalist güçleri de yıkıcı harp neticesinde zayıf düşmelerine rağmen otorite ve kuvvetlerini onarıp geçmişin şanına tekrar kavuşma azmi içerisindeydiler. Harbin mirası birçok koloniye umutlandırmışsa da ulusal kurtuluşa giden yolun umulduğu kadar kısa sürmeyeceği çabucak anlaşılacaktı.

Fransa 1946 tarihinde, Vietnam'ın Saygon şehrinde elli bin kişilik bir seferi kuvvetle tekrar boy göstermiş ve görece kısa sürede bir nebze otorite kurmayı da başarmıştı.¹³⁹ Öte yandan, ulusal egemenliği bir kere tecrübe eden milletlerin egemenliklerini tekrar kolayca teslim etmeyeceklerini Fransa da diğer emperyalist devletler gibi zor yoldan tecrübe edecekti. 1946 yılında, Fransız kuvvetlerinin bölgeye ulaşmasının ardından başlanan Vietnam Demokratik Cumhuriyeti ile Fransa arasındaki görüşmeler kısa sürede çökme noktasına gelerek yerini silahlı mücadeleye bıraktı.¹⁴⁰ Bölgede, İkinci Dünya Savaşı'ndan önce, yönetici erk olarak sahip olduğu meşruiyeti yeniden

¹³⁵ *a.g.e.*, 10.

¹³⁶ Turley, *a.g.e.*, 12.

¹³⁷ Davidson, *a.g.e.*, 12.

¹³⁸ *a.g.e.*, 12-13.

¹³⁹ *a.g.e.*, 13.

¹⁴⁰ Turley, *a.g.e.*, 13.

kazanamayan ve silahlı mücadelede de tatmin edici neticeler alamayan Fransa, bu duruma çözüm olarak 1949 senesine gelindiğinde Vietnam'ın görünüşte bağımsız bir devlet olmasını, askeri gücünün orada mahfuz bulunması şartı ile kabul etmiş ve böylece başkenti Saygon (bugün Ho Şi Minh şehri) olan, başında imparator Bao Dai'nin bulunduğu yeni bir politik oluşum ortaya çıkmıştı.¹⁴¹ Ancak ne var ki imparator, çoğunun gözünde bir Fransız kuklası olmaktan öte gidememekle birlikte, pratikte de bir iktidara sahip gözüküyordu.¹⁴²

Fransa'nın bölgede hakimiyet kurma macerası, 1952 senesinde bölgede yüz doksan iki bin asker bulundurmasını gerektirecek kadar meşakkatli bir uğraş haline dönüştü. Kırsal bölgede etkin olan Viet Minh, sanayileşmemiş bir coğrafyada, ziraat odaklı bir iktisada sahip olan Vietnam'da üretilen ekonomik değer üzerinde kontrol sahibi bir hal almıştı.¹⁴³ Bununla birlikte, Mao'nun da hemen hemen aynı zamanlarda neticelendirdiği mücadelesi ve bu mücadele sırasında meydana getirdiği eserleri, Viet Minh için de adeta bir kılavuz işlevi görmekteydi.¹⁴⁴ Tıpkı ilk bölümde açıklandığı üzere Mao kesin sonuçlu muharebeleri toptan reddetmiyordu. Viet Minh de reddetmeyecek, ancak koşullar olgunlaşınca kadar bir belirleyici muharebe arayışında olmayacaktı.

Çinhindi'nde yaşanan bu bölgesel çekişme devam etmekteyken dünya bir yandan da küresel ölçekte yeni bir mücadeleyle tanışmaktaydı. İkinci Dünya Savaşı'nın son senelerinde iş birliği yapan iki büyük devlet, savaş sonrası dönemin yeni çekim merkezleri halini almış ve uluslararası siyaseti kendi eksenlerinde şekillendirmeyi başaramıştı. ABD ve SSCB odağında ortaya çıkan iki kutuplu dünya, Kore'de perçinlenen bir rekabetin, Soğuk Savaş'ın etkisine girmekte hiç de ihtiyatlı davranmamış, küresel çapta ortaya çıkan bu mücadele bölgesel rekabetlerde de kendi varlığını hissettirir hale gelmişti. Amerika merkezli yayınlarda genel itibarıyla, ABD'nin Fransa'nın kolonyalist tutumuyla örtüşmeyen görüşlere sahip olduğu belirtilmekle beraber, gerek müttefikleri ile bir anlaşmazlığa düşmemek ve gerek de muhtemel yeni bir doğu bloku üyesi ülkenin varoluşuna müsaade etmemek için Birinci Çinhindi Savaşı'nda Fransa'yı desteklediği ifade edilmektedir.¹⁴⁵ Sebebi ve

¹⁴¹ Davidson, *a.g.e.*, 15-16.

¹⁴² Bradley, *a.g.e.*, 62-63.

¹⁴³ Davidson, *a.g.e.*, 14-16.

¹⁴⁴ Bradley, *a.g.e.*, 47-51.

¹⁴⁵ Turley, *a.g.e.*, 13-15.

motivasyonu ne olursa olsun ABD, Fransa'ya Truman döneminde başlayan ve Eisenhower döneminde devam eden süreçte çeşitli yardımlarda bulunmuştur. Öyle ki 1954 yılı itibariyle ABD'nin maddi yardımları, Fransa'nın savaş giderlerinin yüzde seksenine yakın bir meblağı sübvanseder seviyeye ulaşmış vaziyetteydi.¹⁴⁶ Ne var ki yine aynı sene, Viet Minh'in kendisini hem askeri hem politik bağlamda giderek güçlendirdiğinden ve bölgedeki varlığını pekiştirdiğinden emin olduğu, dolayısıyla bir belirleyici muharebeye girişme kararı aldığı yıldır. Mart 1954'de başlayan Dien Bien Phu muharebesi, Viet Minh'in arzuladığı ve öngördüğü şekilde belirleyici etkilere yol açmış ve Fransa bu noktadan itibaren Çinhindi bölgesindeki askeri varlığını sonlandırma kararı almıştır.¹⁴⁷ Öte yandan bu sürecin nasıl yürütüleceğini kararlaştırmak gerekliliği zuhur etmiş ve Fransa ile Viet Minh temsilcileri başta olmak üzere başka ülkelerden de müzakerecilerin yer aldığı Cenevre Konferansı düzenlenmiş ve birtakım kararlara varılmıştır.

Söz konusu kararlardan en çok dikkat çeken, ülkede fiili olarak iki ayrı siyasî yapının meydana gelmesidir. On yedinci paralelin kuzeyinde kalan bölge, Hanoi'nin başkent olacağı, Ho Şi Minh liderliğindeki kadronun egemenliğinde kalacak iken güneyde, imparator Bao Dai'nin iktidarını sürdürdüğü, Saygon merkezli ayrı bir yapının bulunması anlaşmanın bir neticesidir.¹⁴⁸ Konferansta bu ikiliğin geçici olduğu öngörülmüş ve 1956 senesinde düzenlenecek ulusal ve güvenilir bir seçim neticesinde kazananın tüm Vietnam'a hakim tek bir politik yapının başına geçmesi planlanmıştır.¹⁴⁹ Ancak daha önce de belirtildiği üzere egemenlik, vazgeçilmesi güç bir duygu olduğunu bir kez daha kanıtlayacaktır. 1955 senesinde Güney Vietnam'da, zaten halihazırda Fransız kuklası imajından sıyrılamayan ve halk üzerindeki etkisi derinden sorgulanan Bao Dai, dönemin başbakanı Ngo Dinh Diem marifetiyle tahttan indirilecek ve ülkede monarşi ilga edilecektir.¹⁵⁰ Dönemin gözlemcileri tarafından, Diem'in, Ho Şi Minh'in sahip olduğu etki ve karizmatik liderliğe rakip olabilecek bir kişi olup olmadığı tartışma konusu olmuştur.¹⁵¹ Fakat bu tartışmalara rağmen kendisine alternatif bir politik figürün noksanlığı, Diem'in, Amerika'nın desteğini

¹⁴⁶ *a.g.e.*, 15.

¹⁴⁷ Bradley, *a.g.e.*, 41-42.

¹⁴⁸ Turley, *a.g.e.*, 16-18.

¹⁴⁹ Davidson, *a.g.e.*, 22-26.

¹⁵⁰ Bradley, *a.g.e.*, 79-84.

¹⁵¹ Davidson, *a.g.e.*, 28-30.

almakta bir tekel haline dönüşmesine yol açtı.¹⁵² Halihazırda ABD zaten Cenevre Konferansı'nın ardından ortaya çıkan güneydeki yeni oluşuma gerek askeri gerek maddi destekte bulunmaya başlamış vaziyetteydi.¹⁵³ Netice itibariyle, 1956 senesinde yapılacak güvenilir seçim planı konferans masasında kaldı ve herhangi bir gerçeklik kazanmadı. Takip eden süreçte Vietnam, kaderinin silahlar tarafından belirleneceği bir coğrafya olmakta geç kalmazken ABD de Çinhindi bölgesinde bulunan Laos, Kamboçya ve Güney Vietnam devletlerine, komünizm tehdidine karşı yardımlara başlamıştı.¹⁵⁴ Buna mukabil olarak Kuzey Vietnam da bir yandan kendi ordusunu yeniden yapılandırma faaliyetlerini sürdürürken bir yandan da söz konusu ülkelerdeki komünist unsurları destekleyecek eylemleri de planlamaya başlamıştır.¹⁵⁵ Kuzey Vietnam'daki karar alıcılar kendi ülkelerinin, söz konusu coğrafyalarda faaliyet gösteren devrimciler için bir geri bölge işlevi göreceğinin farkındaydılar.¹⁵⁶ Nitekim vaziyetin bu hale geleceği ile ilgili öngörüler çoktandır kuzeyde hakimdi. Bu öngörülere uygun bir şekilde daha 1955 senesinin Ağustos ayında düzenlenen, Parti Merkez Komitesi'nin sekizinci ve ertesi sene icra edilen dokuzuncu genel kurullarında, uzun zamana yayılacak bir mücadelenin yürütülmesine yönelik kararlı bir tutum sergilenmişti bile.¹⁵⁷

Planlanan seçimin yapılmaması üzerine, Güney Vietnam sınırları içerisinde, gerillaların yeniden zuhur eden faaliyetleri zaten kırılgan olan istikrar durumu, henüz daha onarılamamışken zedelemeye başladı. Tekrar teşkilatlandırılan milis kuvvetleri politik kargaşanın silahlı bir karşılık bulması noktasında öncü bir rol oynadılar.¹⁵⁸ Nitekim, artık muzaffer bir lider olan Ho Şi Minh de Vietnam coğrafyasında birçok insana umut veren bir politik figür haline dönüşmüş ve toplumun bir kısmının koşulsuz desteğine mazhar olmuş bir vaziyette iken devrimciler, emperyalizm ile mücadele söylemi dahilinde toplulukların desteğini kazanmakta daha az zorlanmışlardır. Nitekim halihazırda, eski Viet Minh milislerinin bir kısmı rezerv durumunda zaten güneyde konuşlu haldeydi.¹⁵⁹ Ancak yanılığa düşmemeli, Kuzey Vietnam hala dört başı mamur bir devlet olma yolunda önünde hayli yol bulunan bir oluşumdur. Öyle ki

¹⁵² Turley, *a.g.e.*, 27.

¹⁵³ *a.g.e.*, 30-33.

¹⁵⁴ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 4-5.

¹⁵⁵ *a.g.e.*, 4-5.

¹⁵⁶ *a.g.e.*, 91-94.

¹⁵⁷ *a.g.e.*, 17-19.

¹⁵⁸ Turley, *a.g.e.*, 39.

¹⁵⁹ *a.g.e.*, 41-43.

bu yeni ülkenin başlıca gündemini, toprak reformu gibi etkilerle üretim araçları üzerindeki hakimiyeti tekrar tasarlamak ve ülkenin düzenli, daimi ordusunun teşkilatlanması ve teçhizatının zenginleştirilmesi, hatta tek tipleştirilmesi gibi temel konular işgal eder durumdaydı.¹⁶⁰

Gerilla aktiviteleri istikrarlı bir şekilde artmaktaysa da madalyonun öteki tarafında da dış kaynaklı askeri yardımlar ona mukabil bir yükseliş sergilemekteydi. Güney Vietnam'daki ABD bağlısı askeri unsurların sayısı 1956 senesine gelindiğinde Cenevre'de kararlaştırılan üç yüz elli kişi barajını aşmış ve yapılan ekonomik yardım yıllık iki yüz yetmiş milyon dolar gibi bir seviyeye ulaşmıştır.¹⁶¹ Güney Vietnam, bir yandan kendi idari yapısını tadil ederken ordusunu da aldığı dış yardımların etkisiyle yüz elli bin kişilik bir seviyeye çekebilmiş ve bu kuvvet ile gerillalara yönelik faaliyetlere başlamıştı.¹⁶² Bu faaliyetler, Kuzey Vietnam'ın, güneyde kendisine yakın hissettiği unsurları organize etme konusundaki çabalarını da yoğunlaştırmıştır. Bu doğrultuda, yerleşim yerlerinde etkinlik gösterecek, silahlı propaganda birlikleri ve öz savunma unsurları isimleriyle yeni birtakım yapıların oluşturulması hakkında bazı talimatlar verilmiştir. 1959 senesine gelindiğinde Güney Vietnam'da bulunan söz konusu silahlı unsurlar yaklaşık yüz yetmiş takım (her zaman standart bir takım kadrosuna denk gelmiyor olsalar da) halinde teşkilatlanmış vaziyetteydi.¹⁶³

Güney Vietnam da, kuzeydeki genç devletten farksız bir şekilde yeni ve temelleri güçlü olmayan bir devlet olarak sıfırdan bir düzenli ordu kurmak ve toplumsal ayrılıkların üstesinden gelmek gibi güçlüklerle yüzleşiyordu.¹⁶⁴ Özellikle Güney Vietnam'da halk desteğinin keyfini süremeyin bir yönetim için söz konusu meseleler, küçümsenemeyecek kadar zorlayıcı bir durum meydana getiriyordu. Öte yandan ABD'nin, Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO) ve Güneydoğu Asya Antlaşması Örgütü (SEATO) gibi ciddi oluşumlarla doğu bloğuna karşı kesin bir tutum aldığı süreçte Güney Vietnam devletine de kayıtsız kalması olası değildi. Önceki süreçte Fransa'ya yapılan yardımlar, yeni düzenin tesisiyle birlikte bu sefer Güney Vietnam'a ulaşmaya başladı.¹⁶⁵ ABD, bölgede düşük silüette bir varlık gösterme çabasında olsa bile yaptığı maddi destekle GVO'nun işler bir kurum olarak

¹⁶⁰ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 20-37.

¹⁶¹ Turley, *a.ge.*, 32.

¹⁶² The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 42-49.

¹⁶³ *a.g.e.*, 42-49.

¹⁶⁴ Turley, *a.g.e.*, 19.

¹⁶⁵ Davidson, *a.g.e.*, 21.

kalabilmesinde ciddi bir pay oynayacak kadar kıymetliydi.¹⁶⁶ Dış kaynaklı sıcak para akışının yoğun olduğu diğer örneklerde de gözlemlenebileceği gibi burada da ABD tarafından yapılan yardımlar, Güney Vietnam kadrolarında gerek üst kademelerde gerek alt kademelerde çeşitli yolsuzlukların ve menfaat çatışmalarının yaşanmasının da sebeplerinden birisi haline geldi.¹⁶⁷ Bu durumun GVO'nun muharebe etkinliğini zayıflattığına yönelik spekülasyonlar bulunmaktaysa da söz konusu tartışmalar bu çalışmanın amacını aşmaktadır.

Çoğu asimetrik çatışma örneğinde olduğu gibi İkinci Çinhindi Savaşı için de mücadelenin başlangıcı için net bir tarih verilmesi güç gözükmektedir. Bununla birlikte Cenevre Konferansı'nın öngördüğü ulusal seçimin planlanan yılı olan 1956'nın sonlarından itibaren Güney Vietnam'daki gerilla varlığının hissedilir hale geldiğini ifade etmek de yanlış olmayacaktır.¹⁶⁸ Bu gerilla unsurları 1959 senesinde Vietnam İşçi Partisi Merkez Komitesi'nde Güney Vietnam'a karşı silahlı kargaşanın desteklenmesi yönünde alınan kararlar birlikte Kuzey Vietnam ile daha organik bir bağ geliştirmiş ve daha organize bir hal almışlardır. Bir şemsiye organizasyon işlevi görecektir olan Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin çekirdeğini de bu unsurlar oluşturacaktır.¹⁶⁹ Her ne kadar Viet Minh ile UKC arasında gerek organizasyon anlamında gerek de politik duruş anlamında farklar olduğu inkar edilemezse de ilk yapıdaki deneyimin önemli bir kısmının ikinci yapıya aktarıldığını ifade etmek yanlış olmayacaktır. Nitekim UKC ve onun silahlı kolu Güney Vietnam Kurtuluş Ordusu'na bağlı olarak Güney Vietnam'a karşı faaliyete girişmiş şahısların azımsanamayacak bir kısmı 1940'lardan bu yana, aynı topraklarda hem Japon hem de Fransız kuvvetleriyle mücadele etmiş kişilerdi. Sadece doktrin olarak gerilla harbinin temellerine hakim olmakla kalmayıp lojistik bağlamda da ikmal yolları, barınma alanları gibi imkanlar noktasında Fransa'ya karşı yürütülen mücadelenin kazanımlarının varisleri konumundaydılar.¹⁷⁰

Ho Şi Minh'in 1945 senesinde deklere etmesine rağmen ancak 1954 yılında muktedir hale gelebilen Kuzey Vietnam devletinin düzenli ordusunun daha ancak beş senelik bir yapı olduğu düşünülürse, komünist karar alıcıların KVO tarafından yürütülecek

¹⁶⁶ *a.g.e.*, 32.

¹⁶⁷ Turley, *a.g.e.*, 115.

¹⁶⁸ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 42-48.

¹⁶⁹ Davidson, *a.g.e.*, 34-35.

¹⁷⁰ Turley, *a.g.e.*, 41-43.; The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 82.

konvansiyonel bir muharebedense daha önce başarıya ulaştığını bizzat deneyimledikleri muharebe yöntemini yani asimetrik çatışmayı teşvik etmiş olmaları gayet tabiidir. Nitekim bu doğrultuda, 1959 senesinde, kuzeydeki yönetim güneydeki rejimi yıkmak için uzatılmış muharebenin desteklenmesi kararı almıştır. Kuzey’de bu karar alınırken güneyde de ilk defa önemli çapta gerilla faaliyetleri ve başkaldırıları kendisini göstermiş, mücadele artık tamamen silahlı bir kimliğe bürünmüştü. Detaylarına burada yer verilmeyecek olsa da 1959 ve 1960 senelerinde gerçekleştirilen silahlı aktiviteler ile birlikte Vietnam’da yaşanan kriz tam bir gerilla harbi suretine bürünecektir.¹⁷¹ Aynı yıllarda, savaş boyunca gerillaların lojistiğinde hayati öneme sahip olacak, Laos ve Kamboçya’dan uzanarak Güney Vietnam’a ulaşan Ho Şi Minh yolunun inşasına başlandı.¹⁷² Bu noktaya kadar edinilen bilgilerden anlaşılmaktadır ki Kuzey Vietnam ile UKC arasındaki girift ilişkinin bir nedeni de Kuzey Vietnam’ın kendi mücadelesini tamamen asimetrik çatışma pratiği üzerinden hayata geçirmesidir. Nitekim, KVO muharip görevler üstlendiğinde de genellikle GVKO’ya ilişik bir şekilde ve benzer taktikleri tatbik ederek muharebe etmiştir. Hatta tarihçi David L. Anderson bu girift ilişki hakkında “... Güney Vietnam’ın UKC’den sezdiği tehdit yalnızca bir iç savaş veya dış müdahale tehdidi değil, aynı anda ikisiydi.” yorumunu yapmaktadır.¹⁷³

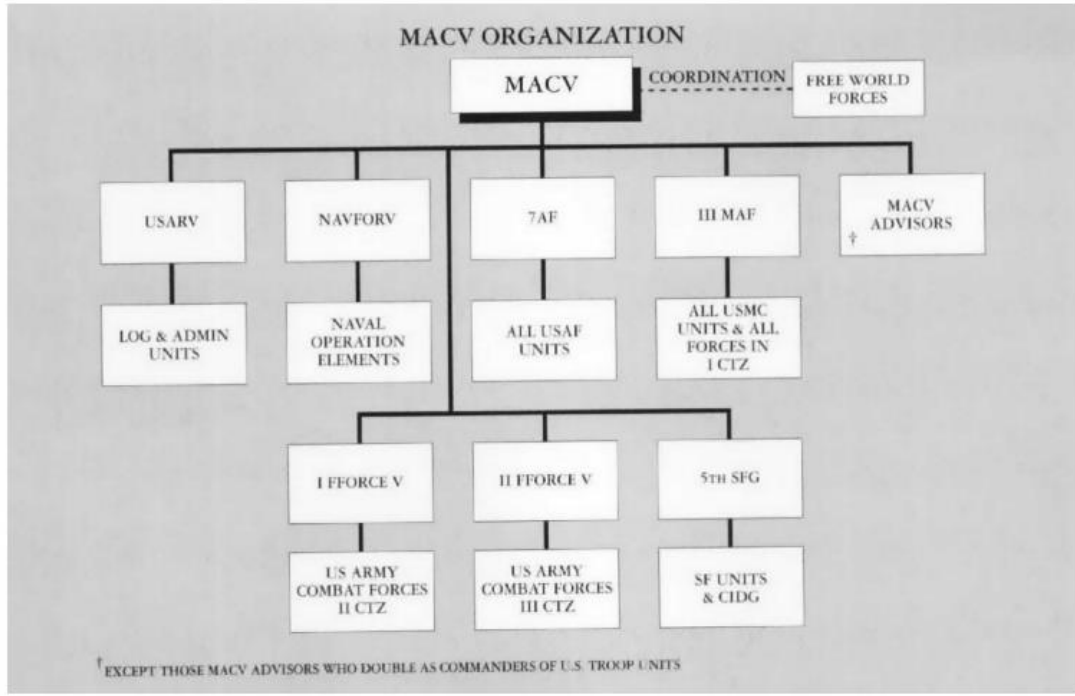
Gerilla aktivitelerinin artmasına mukabil ABD de Güney Vietnam’a olan maddi ve askeri yardımlarını artırarak hem doğu bloğu ülkelere karşı kararlı bir duruş sergilemeyi hem de batı bloğundaki müttefik ülkelere güven vermeyi hedefliyordu. Ateşli silahlara ek olarak çeşitli kara ve hava platformları da GVO kullanımına sunularak kurumun muharebe etkinliği artırılmaya çalışıldı. Yine aynı doğrultuda, 1962 senesinde, daha önce Güney Vietnam’da ABD’ye bağlı olarak *Military Assistance Advisory Group (MAAG)* (Askeri Yardım Danışma Grubu) ismiyle faaliyet gösteren oluşum, *Military Assistance Command Vietnam (MACV)* (Askeri Yardım Komutanlığı Vietnam) adını alarak yeniden teşkilatlanmıştır.¹⁷⁴ Bu hamle ile ABD’nin bölgedeki faaliyetlerinin koordinasyonu hedeflendiği gibi karar alma mekanizması ile eğitim ve doktrin hususları üzerinde daha etkin olmak hedeflenmiştir.

¹⁷¹ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 54-70

¹⁷² *a.g.e.*, 49-54.

¹⁷³ “... Thus the threat that RVN faced from the NLF was neither civil war nor external aggression alone; it was both.” Davidson, *a.g.e.*, 35.

¹⁷⁴ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 109.

Şekil 3.1 : MACV (Askeri Yardım Komutanlığı Vietnam) Kuruluşu

Jack Shulimson ve diğ., *U.S. Marines In Vietnam: The Defining Year 1968* (Washington, D.C.: History and Museums Division Headquarters, U.S. Marine Corps, 1997), 4.

MACV yetkililerinin de etkisiyle Güney Vietnam devleti, gerilla aktivitelerinin etkilerini kısıtlamak ve lojistiğini sınırlamak üzere ülkede binlerce “stratejik hamlet” kurulmasına karar verdi.¹⁷⁵ Bu yapılar, gerillaların aktif olduğu bölgelerde yerel halkın yerleşim yerlerinden cebren ayırarak, önceden hazırlanmış, yapay ve sıkı bir güvenlik çemberi dahilindeki yeni güvenlik yerlerinde ikame ettirilmesini öngörüordu.¹⁷⁶ Söz konusu kararın alınmasında, Mao’nun meşhur sözü “okyanusta balık gibi olmak” fikrine karşı olarak gelişen “balığı yakalamak için okyanusu kurutmak” zihniyeti de etkili oldu.¹⁷⁷ Yerel halktan koparılan gerillaların hem ikmal anlamında hem personel noktasında sıkıntıya düşeceği, buna ilaveten sivil hedeflerin yokluğunda mecburen Güney Vietnam askerleriyle karşı karşıya gelmek durumunda kalacağı öngörülerek böyle bir adım atılmıştı.¹⁷⁸ Öte yandan asimetrik çatışma konsepti içerisinde değerlendirildiğinde aslında söz konusu stratejik hamlet kararı bize Güney Vietnam devletinin meşruiyeti hakkında birtakım fikirler vermektedir. İlk bölümde de

¹⁷⁵ Davidson, *a.g.e.*, 38.

¹⁷⁶ Arreguin-Toft, *a.g.e.*, 156-157.

¹⁷⁷ Turley, *a.g.e.*, 142-144.

¹⁷⁸ *a.g.e.*, 68-73.

değerlendirildiği üzere modern devlet, vatandaşının can güvenliğini korumak ve asayişi tesis etmek gibi temel sorumluluklara sahiptir. Bu sorumlulukları yerine getirmek için vatandaşını zorla başka yapay bir yerleşim yerinde ikame etmeye yönlendiren bir devletin otoritesi ve meşruiyeti sorgulanmaya müsaittir. Açıklamaya çalıştığımız üzere asimetrik çatışmalar halk odaklı çatışmalardır ve halk odaklı çatışmalarda aktörlerin meşruiyeti neticeyi belirleyici unsurların başında gelmektedir. Yine ifade ettiğimiz üzere İkinci Çinhindi Savaşı'nda komünist gerillaların karşısında yer alan ana aktör ABD değil Güney Vietnam devletidir zira halkın gözünde meşruiyet kazanması gereken, yönetme iddiasında olan aktör odur. Bu durum göz önüne alındığında stratejik hamlet uygulamalarının hayat bulması savaşın gidişatı hakkında, Güney Vietnam aleyhine bazı okumalara imkan vermektedir. Nitekim durumun çatışmadaki gidişatın Güney Vietnam lehine bir görünüm sergilemediği, GVKO'nun kadrolarındaki genişlemeden de anlaşılabilmektedir. Amerikan istihbaratının tahminlerine göre 1961 senesine gelindiğinde GVKO bünyesindeki ana askeri unsurlar toplam on yedi bin kişiye bu sayı 1964 senesi sonlarında otuz dört bine yükselmiş, buna eşgüdümlü olarak yine GVKO bünyesinde bulunan öz savunma güçleri de üç bin gibi bir sayıdan yetmiş iki bin kişilik bir güce dönüşmüştür.¹⁷⁹

Çatışmalar tipik bir gerilla harbi karakterinde uzun bir süre devam etti. Stratejik hamletlerin muhafazası ve arama tarama faaliyetlerine karşılık baskın, vur-kaç, taciz gibi eylemler bu dönemde çatışmanın genel örüntüsünü teşkil etti.¹⁸⁰ Bu süreçte, ABD'de Eisenhower yerine başkanlık koltuğuna oturan Kennedy, 1963 senesinin Kasım ayında suikaste uğradı ve yerine yardımcısı Lyndon Johnson başkanlık görevini üstlendi. Yürütme erkindeki bu değişikliklere rağmen ABD'nin Vietnam'daki politikası Güney Vietnam'ı desteklemek doğrultusunda kalmaya devam etti.¹⁸¹ Özellikle Berlin'de yaşanan kriz ve Kore'de yaşanan savaş gibi küresel buhranlar neticesinde doğu bloğuna karşı kesin bir şekilde çevreleme politikası gütmeye başlayan ABD, Vietnam'daki iç çatışmada yaşanacak olası bir mağlubiyet senaryosunun domino etkisine yol açacağı ve Asya'da komünizmin etkili olduğu diğer bir çok ülkenin, Vietnam'daki olası başarıdan mülhem bir şekilde komünist emellerle yola çıkan gerilla oluşumlarıyla mücadele etmek mecburiyetinde kalacağı öngörüsü dolayısıyla Güney Vietnam'ın mutlak surette varlığının idame edilmesi fikrine kendisini uzun süredir

¹⁷⁹ *a.g.e.*, 63.

¹⁸⁰ Davidson, *a.g.e.*, 52-60.

¹⁸¹ *a.g.e.*, 41-42.

adamış vaziyetteydi.¹⁸² Öte yandan Kasım 1963, sadece ABD iç politikasında bir kırılma noktası olmayacak Güney Vietnam'ın iç siyaseti bakımından da önemli değişimleri yaşandığı bir ay olacaktır. Söz konusu ay içerisinde Güney Vietnam'da 1955 senesinden beri mutlak bir iktidara sahip olan Diem bir askeri müdahale ile görevden el çektirilecek, ardından kısa süre içerisinde kendisi ve yönetimde etkin olan kardeşi öldürülecektir. Bu müdahale ile birlikte Güney Vietnam'da yürütmeyi cunta ele alsada da bu hükümet uzun süreli olamayacak ve ülkede kısa süre içerisinde çok sayıda hükümet değişikliği yaşanacaktır.¹⁸³

1964 senesinde ABD'nin yeni başkanı Johnson, MACV komutanlığı için Orgeneral William C. Westmoreland'ı görevlendirerek muharebeye verdiği önemi vurgulamış, bölgedeki ABD varlığının artırılmasına yönelik kararlarıyla da pratiğe yansıtmıştır.¹⁸⁴ Bu süreç içerisinde ABD hükümeti içerisinde yapılan fikir alışverişleri neticesinde yürütme erki Vietnam'da esas mücadele edilmesi gereken aktörün UKC değil Kuzey Vietnam devleti olduğu yönünde görüşler baskın gelmeye başlamıştır. ABD içerisinde yaşanan bu tartışmaların varlığı da esasen o dönemin karar alıcıları nezdinde UKC ve Kuzey Vietnam'ın ayrı organizmalar şeklinde algılandığına işaret etmektedir.¹⁸⁵ Öte yandan GVKO'nun lojistik yapılanmasının ağırlıklı olarak Kuzey Vietnam'da başlayan Ho Şi Minh yoluna dayanması, GVKO kadroları arasında zaman zaman KVO'ya mensup şahısların yer alması gibi durumlar iki kurum arasındaki ilişkinin girift bir hal almasının nedenleri arasındadır.

1964 senesinin Ağustos ayında, Tonkin Körfezi'nde İkinci Çinhindi Savaşı'nın kaderinde önemli etkiye sahip olan bir gelişme yaşandı. Vietnam'ın doğusundaki bu denizde görev yapmakta bulunan USS Maddox, 2 ve 4 Ağustos günleri üstlerine, Kuzey Vietnam'a bağlı platformlar tarafından iki farklı taciz olayını rapor etti.¹⁸⁶ Bu taciz olaylarından özellikle ikincisi üzerine pek çok spekülasyon mevcuttur. 4 Ağustos'ta herhangi bir taciz olayının yaşanmadığı, gemideki yetkililerin alınan yanlış sinyallere aldanarak, henüz bir taciz yaşanmadın bu raporu gönderdiği ve esasen o gün hiçbir taciz olayının gerçekleşmediği iddia edilmektedir.¹⁸⁷ Ancak bu gibi durumlarda karar alma mekanizmasında belirleyici olan, gerçekte ne olduğundan ziyade

¹⁸² Turley, *a.g.e.*, 58-63.

¹⁸³ *a.g.e.*, 73-80.

¹⁸⁴ Davidson, *a.g.e.*, 43.

¹⁸⁵ *a.g.e.*, 43-44.

¹⁸⁶ Bradley, *a.g.e.*, 109-115.

¹⁸⁷ Turley, *a.g.e.*, 83-84.

yaşananların (veya bu durumda muhtemelen yaşanmayanların) nasıl algılandığıdır. ABD iç kamuoyunda taciz iddiaları büyük bir yankı uyandırdı. Özellikle bir deniz platformuna yönelik bu taciz durumu, ABD karar alıcılarını, cevap olarak bazı aksiyonları almaya itti. Takip eden süreçte Kuzey Vietnam sınırları dahilinde belirlenmiş hedeflere yönelik yıkıcı hava taarruzları düzenlenmeye başlandı ve ABD'nin Vietnam coğrafyasına muharip kara unsurlarını konuşlandırması için gerekli adımlar atıldı.¹⁸⁸ Tonkin Körfezi'nde yaşanan olay, ilerleyen süreçte ABD'nin muharip güçlerinin Güney Vietnam'da yer alması için iç kamuoyu nezdinde de büyük bir meşruiyet kaynağı olarak işlev gördü.

Şubat 1965'te başlayan Rolling Thunder Harekatı, üç yıl boyunca sürdürülmüş ve gerçekleşmiş en yıkıcı havadan karaya taarruzlardan birisi olarak askeri tarihe geçmiştir.¹⁸⁹ Taarruz sadece Kuzey Vietnam ile sınırlı kalmamış Laos ve Kamboçya gibi, gerillaların ikmal hatlarının bulunduğu komşu devletleri de kapsamıştır.¹⁹⁰ Aynı sene içerisinde Güney Vietnam'da konuşlu ABD askeri personelinin sayısı yüz seksen dört bini bulmuştur.¹⁹¹ Muharip olmayan birlikleri de kapsayan bu sayı üç sene boyunca istikrarlı bir şekilde artmış ve 1969 senesinde yarım milyon kişi ile zirve noktasına ulaşmıştır.¹⁹² Öyle ki, muharebe faaliyetinin yürütülmesinde GVO ikinci planda kalmıştır.¹⁹³ Buna mukabil, savaş boyunca ABD'nin yaptığı havadan karaya taarruzlarda kullanılan bomba sayısı, İkinci Dünya Savaşı boyunca, tüm taraflarca yapılan bombalamaların kapsamını aşacak bir mahiyete ulaşmıştır.¹⁹⁴ Öte yandan söz konusu muharip birlikler, Vietnam'da görev yaptıkları süreç boyunca Kuzey Vietnam sınırını geçmemiş ve Kuzey Vietnam sınırlarındaki bütün askeri faaliyetler havadan karaya taarruzlarla kısıtlı tutulmuştur. Bunun başlıca sebepleri arasında Kore Savaşı'nda yaşandığı üzere, fazla agresif bir tutumun ÇHC'yi savaşa dahil etmesinden kaçınma arzusu yatmaktaydı. Nitekim Çin, hiçbir zaman doğrudan muharebeye dahil olmasa da Vietnam'daki komünistlere ciddi ölçeklerde teçhizat yardımları yapacaktır.¹⁹⁵ Nitekim, 1965-1968 yılları arasında, bir kısmı muharip olmak üzere, ÇHC'ye bağlı üç yüz yirmi bin kişiye ulaşan bir kuvvet Kuzey Vietnam'da

¹⁸⁸ *a.g.e.*, 83-85.

¹⁸⁹ Bradley, *a.g.e.*, 128-129

¹⁹⁰ *a.g.e.*, 110-111.

¹⁹¹ Davidson, *a.g.e.*, 47.

¹⁹² Turley, *a.g.e.*, 98-99.

¹⁹³ Davidson, *a.g.e.*, 72-73.

¹⁹⁴ Bradley, *a.g.e.*, 115-116.

¹⁹⁵ Turley, *a.g.e.*, 95-97.

konuslandırılmıştır. Bu kuvvetlerin varlığı, KVO'nun Güney Vietnam sınırları içerisindeki faaliyetlerini rahatlatmak açısından da önemli bir etkiye sebep olmuştur.¹⁹⁶ Kuzey Vietnam'da yapılacak olası bir işgal hareketinin güneyde faaliyet gösteren gerilla yapılarına yönelik etkisi hakkında kesin bir görüş birliği bulunmaması da dikkate değerdir. Netice itibarıyla, yürütülen çatışma asimetrik karakter sergilemektedir ve bu karakterdeki çatışmalarda bölgesel hakimiyetin tesisi çatışmanın kaderini etkilemek noktasında belirleyici olmamaktadır.¹⁹⁷ Birinci Çinhindi Savaşı bunun en büyük kanıtlarından birisidir. İlaven, ABD'nin İkinci Çinhindi Savaşı'ndaki başlıca politik hedefi de bir toprak kazanımı olmadığı gibi Kuzey Vietnam devletinin ortadan kaldırılması da değildir. ABD İkinci Çinhindi Savaşı'na esas itibarıyla statükonun muhafaza edilmesi amacı ile dahil olmuş ve başat olarak Güney Vietnam devletinin varlığının idame edilmesi gayesiyle faaliyetlerini yürütmüştür. Bu perspektiften okunduğunda çatışmanın asimetrik karakteri ve ABD'nin bu çatışmada müdafî konumunda olduğu daha iyi tespit edilebilmektedir.

ABD'ye bağlı personel sayısı sürekli artarken muharebe faaliyetleri giderek daha fazla ABD'ye bağlı unsurlar tarafından icra edilmeye başlandı. Teçhizat olarak yıllardır edindiği yardımların da etkisiyle oldukça zengin bir halde olan GVO, muharebe faaliyetlerine eşlik etse de sergilediği düşük muharebe etkinliği ile anlamlı bir fark yaratabilmekten uzak bir pozisyondaydı. Ayrıca Güney Vietnam'ın yönetiminin sürekli şekilde el değiştirmesi ise devletin karar alma mekanizmasında da zafiyetlerin varlığına neden olmuştur.

1965 senesinde başlayan ABD'nin muharebeye dahili takip eden süreçte, istikrarlı şekilde düzenlenen arama-tarama faaliyetleri, döner kanatlı platformların yaygın kullanımı ve yıkıcı havadan karaya taarruzlara rağmen gerilla aktiviteleri zayıflamaktan uzak bir halde sürdürülmüştür.¹⁹⁸ Nitekim 1966 senesinde Güney Vietnam'da bulunan komünist güçlerin sayısı üç yüz bin kişiye dayanmıştır.¹⁹⁹ ABD tarafından B-52 gibi önemli kapasiteyi haiz muharebe platformları dahi kullanmış olmasına rağmen Ho Şi Minh Yolu üzerinden sağlanan lojistik akış tam anlamıyla önlenememiş, UKC'nin yönetim kadroları, GVMÖ ve GVKO milisleri etkisiz hale

¹⁹⁶ Bradley, *a.g.e.*, 112-113.

¹⁹⁷ Davidson, *a.ge.*, 47-48.

¹⁹⁸ a.g.t., 34-36.

¹⁹⁹ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 173-176.

getirilememiştir. Stratejik hamlet projesi ise UKC'ye bağı unsurlarının etkili faaliyetleri neticesinde başarısızlığa mahkum olmuştur.

Şekil 3.2: Ho Şi Minh Yolu ve Komünist Kuvvetlerin Sızma Güzergahları

Adrian G. Traas, *Turning Point 1967-1968* (Washington, D.C.: U.S. Army Center of Military History, 2017), 8.

1967 senesine gelindiğinde, mevcut koşulları ve artan askeri faaliyetlere rağmen sonuçlandırılmamış politik gerginliği değerlendiren UKC ve Kuzey Vietnam yönetimi, hem artan popüler desteği göz önüne alarak hem de muharebe sahasındaki şartların olgunlaştığını değerlendirerek, Mao'nun teorisi ve Birinci Çinhindi Savaşı tecrübesinden de faydalanarak çatışmanın doruk noktasına ulaştığı kanaatine ulaşmış ve belirleyici bir muharebenin icra edilmesi için gerekli hazırlıkları gerçekleştirmeye başlamıştır.²⁰⁰

²⁰⁰ a.g.e., 206-212.

3.2. “Genel Taarruz – Genel Kalkışma” Planı ve Tet Taarruzu

Vietnam takviminde yeni yılın kutlandığı Tet Bayramı’ndan ismini alan Tet Taarruzu gerek motifi gerek icrası ve gerek de sonuçları itibariyle, söz konusu İkinci Çinhindi Savaşı olduğunda en çok tartışılabilen muharebelerden birisi olmuştur. Genel Taarruz – Genel Kalkışma isminden de anlaşılacağı üzere, çatışmanın geneline hakim olan gerilla harbinden farklı bir karakter sergilemesi öngörülen bu muharebeler zinciri, özellikle şehirleri hedeflemesi bakımından çalışmamız için hayli önemli bir yer tutmaktadır. Asimetrik çatışmalarda, meskûn mahal muharebelerinin, harbin karakterinde yaşanan bir karakter değişiminin işaretçisi olarak görülmesinin ne denli isabetli olup olmayacağı, bununla birlikte asimetrik çatışmalarda meskûn mahal muharebeleri pratiğinin ne gibi ayırt edici noktalara sahip olduğu hususlarında Tet Taarruzu dahilindeki muharebeler önemli bir örnek teşkil etmektedirler. Quang Tri, Da Nang, Saygon ve Hue şehirlerinde yaşanan muharebeler söz konusu örneklerdendir. Çalışmamızda hem şehrin büyüklüğü hem de çatışmanın süresi gibi hususlar dikkate alınarak Hue Muharebesi örneği üzerine yoğunlaşılacaktır. Tet Taarruzu, nedenleri, icrası ve sonuçlarıyla daha kapsamlı bir çalışmanın konusu olmakla birlikte, hem, bu çalışmanın esas odaklanacağı olay olan Hue Muharebesi’ni kapsadığı için hem de harp etme karakterinin değişimine yapılacak vurgunun daha iyi anlaşılması için burada genel hatları ile ele alınacaktır.

1967 sonu itibariyle, ABD, üç yüz otuz bir asker ve yetmiş sekiz bin deniz piyadesiyle yarım milyona yakın, iyi teçhiz edilmiş bir muharip kuvvet ile Vietnam’daki faaliyetlerini sürdürmekteydi. Buna ilaveten, Güney Vietnam da üç yüz elli bini düzenli asker olmak üzere yine yarım milyonu aşkın bir silahlı insan gücü ile çatışmada yer almaktaydı. Toplam bir milyon kişiyi aşan insan gücü, mekanize taburlar ve döner kanatlı platformlarla takviye edilmekte ve aylık olarak sayıları bin iki yüzü bulan B-52 sortileriyle desteklenmekteydi.²⁰¹ Tüm bu devasa muharebe kapasitesine rağmen, bölgedeki en yetkili askeri personel olan MACV komutanı Westmoreland’in yıldırma harbi doktrini o ana kadar somut bir sonuç vermekten uzaktaydı. Temel olarak, GVKO gerillalarına, insan kaynaklarının yerine ikame edebileceğinden daha fazla zayıat verdirmek suretiyle milislerin muharebe kabiliyetlerini zaman içerisinde ortadan kaldırmayı öngören bu yaklaşım, muharebeyi

²⁰¹ James H. Willbanks, *The Tet Offensive: A Concise History* (New York: Columbia University Press, 2007): 7-8.

tamamen beden saymaya ve istatistik uğraşlara indirgemiş olmakla birlikte bir başarıya da yol açmış değildi. UKC'ye bağlı unsurlar, sayıları daha önce belirtildiği şekilde, nicelik bakımından istikrarlı bir artış göstermeye devam etmiştir.

Yıldırma harbi prensibiyle hareket eden ABD kuvvetleri, özellikle 1967 yılında büyük harekatlara girişerek muharebedeki dengeyi değiştirmeyi hedeflemiştir. O döneme kadar icra edilmiş en büyük harekatlardan olan “Cedar Falls” ve “Junction City” harekatları başlatılmıştır. Bu harekatlar ile birlikte zaten sürmekte olan havadan karaya taarruzlara ek olarak, Güney Vietnam çapında ciddi ölçekte bir arama-tarama faaliyetine girişilmiş, bu faaliyetler neticesinde GVKO'ya önemli bir zayıf verilmesi ve GVMO'nun ortadan kaldırılması hedeflenmiştir.²⁰² Öte yandan bu faaliyetler netice itibariyle istenilen neticeye ulaşacak kadar etkili olmamıştır.²⁰³ Hatta kullanılan muharip gücün büyüklüğüne karşı yine de sonuç alınamaması ABD'yi, bölgedeki muharebe kapasitesini iyice, makbul sınırları zorlayacak şekilde artırmaya doğrultusunda menfi bir etkiye de yol açmıştır.²⁰⁴

İnsan gücü her gün artmakta olan GVKO üç farklı kategoride teşkilatlanmış bir yapıya sahipti.²⁰⁵ Tam zamanlı birimler, yerel birimler ve gerillalar şeklinde farklı karakterdeki unsurları GVKO hem bir bölgeye bağlı kalmaksızın faaliyet gösterebilecek nitelikte birimlere sahipken hem de bölgenin kontrol ve denetimini, açıktan değilse de yeraltı alternatif devlet teşekkülleriyle tesis edebilecek kuvvetlere sahipti. Gerillalar bu iki noktada da yer almakla birlikte en çok katkıyı, düşmanın “geri bölge” algısını ortadan kaldırmada ve tehdit algısının paranoyaklaştırılması noktasında sağlıyorlardı. Bu üç farklı karakterdeki teşkilatlanma, GVKO'nun bir yandan gayrinizami harp pratiğini sürdürürken diğer yandan operatif düzeye erişebilen faaliyetleri de minimum adaptasyon süresiyle icra edebilmesi için bir fırsat sağlamaktaydı.²⁰⁶ Dolayısıyla, Tet Taarruzu'nu incelerken, her ne kadar esasen bir gerilla oluşumu görüntüsüne sahip olsa da GVKO'nun düzenli harp kabiliyetlerini de küçümsemeden ele alınmalıdır. Bunda, GVKO saflarında muharebe eden KVO mensuplarının da katkısı büyüktür. Amerikan istihbaratının tespitine göre 1968 yılı itibariyle KVO'ya bağlı yedi tümen şeklinde organize olmuş yaklaşık elli beş bin

²⁰² Turley, *a.g.e.*, 109-114

²⁰³ Anderson, *a.g.e.*, 52-60.

²⁰⁴ Ang Cheng Guan, “Decision-Making Leading to the Tet Offensive (1968) – The Communist Perspective”, *Journal of Contemporary History*, C. 33, S. 3 (1998): 343-344.

²⁰⁵ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 68.

²⁰⁶ *a.g.e.*, 173-176.

kişilik bir kuvvet Güney Vietnam'da muharebe etmekteydi.²⁰⁷ İlâveten, dönemin doğu bloğu ülkelerinden gelen teçhizat yardımları da söz konusu kabiliyetin artışında mühim bir rol oynamıştır. Muharip tarafların teçhizatları hakkında daha detaylı bilgi sonraki bölümde aktarılacaktır.

1967 sonunda muharebe eden taraflar giderek daha fazla kaynaklarını muharebeye adanmış vaziyette olmalarına rağmen çatışmanın gidişatında herhangi bir taraf lehine gözle görülür bir avantaj ortaya çıkmış değildi. Çizilen tüm iyimser tablo ve verilen vaatlere rağmen muharebe zayıatlarındaki artış ve beklenen sonucun bir türlü alınamaması ABD kamuoyunda çatışmaya dair görüşlerin değişiminde büyük rol oynamış, savaş aleyhtarı hareketler ABD'de baş göstermiştir. Eylül 1967 itibariyle ilk defa kamuoyunda savaş aleyhtarı görüş ABD'nin muharebeye dahilini destekleyenlerden daha fazla taraftara ulaşmıştır.²⁰⁸ 1967 sonu itibariyle n altı bin askerini kaybeden ABD'de içerisinde gazilerin de bulunduğu gruplar tarafından savaş karşıtı gösteriler düzenlenmeye başlanmıştır.²⁰⁹ Bu gelişmeler neticesinde komünist karar alıcılarda, ABD'nin muharebe faaliyetlerinin artık doruk noktasına ulaştığı kanaati baskın bir hal almıştır.²¹⁰ Tüm sayılanlara ilâveten, 1968 senesi, ABD'de seçim yılı olması itibariyle bir yandan Amerikan karar alıcıların üstünde muharebede olumlu sonuçlar almak noktasında bir baskı yaratırken, komünist karar alıcılar için ise zaten halihazırda dirayetini kaybeden ABD iç cephesindeki çatlağı derinleştirmek için bir fırsat olarak idrak edilmiştir.²¹¹

Olayların aktarımını yaparken retrospektif bir yaklaşımla, tüm kararlar olabildiğince görüş ve oy birliği içerisinde, kolayca alınmış gibi bir anlatım benimsemek hatalı olacaktır. Kuzey Vietnam'daki karar alıcı aktörler arasındaki rekabet ve görüş ayrılıkları her ne kadar bu çalışmanın ana konusunu oluşturmamakla birlikte, Tet Taarruzu kararının alınması sürecinde, karar alıcılar arasındaki ayrışmalardan bahsetmek olayların kapsamlı idraki açısından faydalı olacaktır. Taarruz planını ilk olarak kimin gündeme getirdiği bugün dahi tam bir netliğe kavuşmuş değildir. Bununla birlikte dönemin Kuzey Vietnam Savunma Bakanı olarak hareketin yürütülmesinde başat sorumluluğa sahip aktörü Vo Nguyen Giap'ın Tet Taarruzu

²⁰⁷ Willbanks, *a.g.e.*, 8.

²⁰⁸ *a.g.t.*, 38-39.

²⁰⁹ Anderson, *a.g.e.*, 64-65.

²¹⁰ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 206.

²¹¹ *a.g.e.*, 206-207.

planına dair çekinceleri olduğu hakkında ciddi emareler mevcuttur.²¹² Taarruzun başladığı süreçte kendisinin Vietnam’da bulunmaması bu noktada en dikkat çeken hususlardan birisidir.²¹³ Esas itibariyle, daha önce de aktarıldığı üzere belirleyici muharebe icra etme arayışı Kuzey Vietnam’daki yetkililere hem teorik hem de pratik olarak yabancı bir mefhum değildi. Nitekim Komünist karar alıcıların, 1968 yılından evvel de bu arayışa dair birtakım girişimlerinin olduğunu, 1963 yılından itibaren bu noktada fikir teatisinde bulunulduğunu araştırmalardan öğrenmekteyiz.²¹⁴

Öte yandan spesifik olarak Tet Taarruzu planı üzerine konuşulduğu zaman, özellikle Parti Baş Sekreteri Le Duan bir büyük birlik hareketi ve belirleyici muharebe icra edilmesi kararının alınmasında önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Harekat planının mimarları arasında General Nguyen Chi Thanh başta gelmekle birlikte kendisinin Temmuz ayının başındaki ölümü, taarruz planının kaderinin daha sonradan başka ellere kalmasına neden olmuştur. Unutmamalıdır ki, her ne kadar itirazları bulunmasına rağmen, Le Duan ve General Van Tien Dung’un çabaları sonucunda uygulanması noktasında karar alınan Tet Taarruzu’nun icrası, yine başat olarak Savunma Bakanı, Vo Nguyen Giap’ın sorumluluğudur.²¹⁵ Dolayısıyla gerek karar alma süreci gerek planlama ve gerek icra noktalarından bakıldığında Tet Taarruzu’nun bir kişinin eseri olarak meydana gelmediği, anlaşmazlıkları da barındıran bir kolektif çabanın ürünü olduğu daha iyi anlaşılmaktadır.

Politbüro ve Parti Merkez Askeri Komitesi’nde yürütülen tartışmalar neticesinde Temmuz 1967’de devrimci çabaların yoğunlaştırılarak en yüksek noktaya ulaştırılması yani başka bir ifade ile muharebe alanındaki çabaların daha fazla netice odaklı bir vaziyet alması kararı alınmıştır.²¹⁶ Nitekim planın “genel taarruz – genel kalkışma” etiketiyle anılması da bu yeni muharebe zihniyetinin bir işaretidir.

Kararın ardından komünistlerin büyük bir hazırlık aşamasına girdiği gözlemlenmektedir. Bu yoğun hazırlığın nedeni hem planın bütün düşman arazisine yayılmış bir taarruzu öngörmesinden hem de farklı bir muharebe zihniyeti benimsenmesinden kaynaklanmaktadır. Parti Merkez Askeri Komitesi tarafından

²¹² Willbanks, .a.g.e., 8-10.

²¹³ Merle L. Pribbenow, “General Vo Nguyen Giap and the Mysterious Evolution of the Plan for the 1968 Tét Offensive”, *Journal Of Vietnamese Studies*, C. 3, S. 2 (2008): 2.

²¹⁴ Pribbenow, a.g.m., 3-5.

²¹⁵ Guan, a.g.m., 346-347.

²¹⁶ The Military History Institute Of Vietnam, a.g.e., 207.

düzenlenen seminerlerde çeşitli sınıflardan muharip personeller katılmış ve bu seminerlerde yeni durum üzerine çalışılmıştır. Genelkurmay tarafından bölük, tabur ve alay düzeylerinde müstahkem düşman pozisyonlarına yapılacak taarruzlar için muharip unsurlara dağıtılmak üzere yeni dokümanlar hazırlanmış ve böylece taarruza iştirak edecek bütün birimlerin, aynı taktik anlayışa sahip olması, komuta noktasında görüş ayrılıkları ve eşgüdüm problemlerinin en aza indirgenmesi ve müşterek harp icrasına daha yatkın hale getirilmesi hedeflenmiştir.²¹⁷

Tet Taarruzu'nun planları incelendiği zaman, komünistler için bu taarruz hakkındaki başarı kriterlerinin ne olduğu tartışmalı bir husustur. İlgili taarruz her ne kadar muharebe etme biçimi olarak daha cüretkar ve daha fazla sonuç odaklı görünse de taarruzda elde edilmek istenen neticenin, tamamen konvansiyonel muharebe normları içerisinde düşman kontrolündeki alanların işgal ve muhafaza edilmesi olmadığı yönünde ciddi emareler mevcuttur. Tet Taarruzu, icra yönüyle, o zamana kadarki muharebe pratiğinden uzaklaşarak daha konvansiyonel bir zemine oturduğu gerçek olmakla birlikte, taarruzun esasen, Güney Vietnam genelinde bir halk başkaldırısına neden olması, buna bağlı olarak Güney Vietnam devletinin zaten kırılğan olan meşruiyet zemininin tamamen iflası ve son olarak da ABD kamuoyunu, ABD'nin Vietnam'daki muharebe çabalarının sonuçsuz kalmaya mahkum olduğuna ikna etmesi gibi hedeflere sahip olması bakımından zihniyet noktasında asimetrik çatışma konseptinden tamamen sıyrılmış değildir.²¹⁸ Benzer bir şekilde tarihçi Ngo Vinh Long da çalışmasında, Tet Taarruzu'nun en önemli amacının ABD'nin muharebe faaliyetlerini yavaşlatması ve görüşmelere başlaması olduğunu belirtmiştir.²¹⁹ Nitekim bize göre, Tet Taarruzu'nun başarılı mı yoksa başarısız mı olduğu tartışmasının literatürde sıkça yer bulmasının nedeni de ilgili hareketin bu kompleks ve girift yapısı, icrasıyla zihniyeti arasındaki karakter farkıdır.

²¹⁷ *a.g.e.*, 207.

²¹⁸ Willbanks, *a.g.e.*, 10-12.

²¹⁹ Ngo Vinh Long, "The Tet Offensive and Its Aftermath", *The Tet Offensive*, ed. Marc Jason Gilbert, William Heads (Westport, CT: Praeger, 1996): 119'dan aktaran, Willbanks, *a.g.e.*, 90.

Şekil 3.3: Tet Taarruzu ve Muharebe Bölgelerini Gösteren Harita

Traas, a.g.e., 50.

Hazırlanan, “Genel Taarruz – Genel Kalkışma” planının icra tarihi olarak 1968 senesi Ocak ayının sonlarına denk gelen, Vietnam takvimine göre yılbaşı olan ve Vietnam kültüründe önemli bir yer tutan “Tet” bayramı belirlenmiştir. Bu kararın alınmasında, bayram sebebiyle şehirlerde zaten halihazırda fazla olacak insan hareketliliğinin, yapılacak sızma faaliyetlerinde milislere kolaylık sağlaması ve GVO personellerinin önemli bir kısmının yine bayram sebebiyle izinli olacağı öngörüsü etkili olmuştur. Komünist karar alıcılar, belki rasyonel bir kuvvet mukayesesi neticesinde ya da belki de gerilla harbine olan aşinalıklarının etkisiyle baskın faktörüne oldukça önem atfetmiş ve bu taarruzda da bu etkiden mümkün mertebe istifade etmeye odaklanmışlardır.²²⁰

²²⁰ James J. Wirtz, “Deception and the tet offensive”, *Journal of Strategic Studies*, C. 13, S. 2 (1990): 86-87.

Baskın faktörü sadece icra tarihiyle sağlamlaştırılmamış, planlanan taarruz öncesinde, taarruzu destekleyecek büyüklü küçüklü çok sayıda aldatıcı ve tali muharebe yapılmasına da özen gösterilmiştir. Özellikle, Kamboçya ve Laos sınırına yakın kırsal bölgelerde yapılacak muharebe ve taciz faaliyetleriyle rakip muhاریlerin kuvvetlerini şehirlerden uzak bölgelere kaydırması amaçlanmıştır.²²¹ Emellerden birisi de düşmanın muharebe yöntemlerine karşı deneyim kazanarak planlanan büyük taarruz öncesinde doktrin açısından gerekli iyileştirmeleri yapmaktır.²²²

Baskın faktörünün elde edilmesi amacıyla komünist unsurlar, 1967 yılından itibaren, GVO ve ABD kuvvetlerinin sıklet merkezini zayıflatmak ve odak noktasını, planlanan taarruzun hedef alanlarından uzaklaştırmak için düzenlenen aldatma taarruzları ve tali muharebeler icra etmeye başladı. Güney Vietnam'ın çeşitli bölgelerine yayılan bu muharebelerde komünistlerce kullanılan kuvvetler yer yer alay ve tümen büyüklüklerine kadar ulaşabilmiştir.²²³ İlâveten, Laos sınırları dahilinde dahi hareketlerini sürdüren komünist kuvvetler geri tepmesiz tüfek, 82 milimetre havan topu gibi mühimmatlarla desteklenmiş vaziyette farklı bölüklerin eş güdümlü hareket ettiği muharebeleri gerçekleştirmiş, böylece hem sınıflar arası iletişim hem de birlikler arası koordinasyon gibi konvansiyonel muharebede öne çıkan hususlar konusunda deneyim kazanmışlardır.²²⁴ Bu öncü taarruzlar, sadece yukarıda işaret edilen amaçlara hizmet etmekle kalmamış aynı zamanda icra bakımından gerilla harbinden düzenli harbe, asimetrik çatışmadan sonucu muharebe meydanında almaya yönelik çatışmalara geçişte mühim bir basamak işlevi görmüşlerdir. Khe Sanh, Song Be, Con Thien, Loc Ninh ve Dak To bölgelerinde icra edilen harp faaliyetleri bu öncü taarruzlardan bazılarıdır.²²⁵

Söz konusu muharebeler içerisinde Khe Sanh kuşatması gerek o dönemin basınında gerek de akademik yazında en fazla öne çıkandır. Laos sınırında, Güney Vietnam'ın kuzeybatısında bulunan Khe Sanh, bir adet Amerikan deniz piyade alayının konuşlu bulunduğu bir ileri karakolu barındırmaktaydı.²²⁶ Güney Vietnam ile Laos arasındaki sınır bölgesi hali hazırda, iki ülkede de var olan ve iç içe geçmiş asimetrik çatışmalar, sıkça meydana gelen sızma faaliyetleri ve bu faaliyetlere karşı düzenlenen havadan

²²¹ Wibanks, *a.g.e.*, 11-12.

²²² The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 212.

²²³ Wirtz, *a.g.m.*, 87-89.

²²⁴ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 212-214.

²²⁵ Willbanks, *a.g.e.*, 15-17.

²²⁶ *a.g.e.*, 12.

karaya taarruzlarla takviye edilmiş süpürme operasyonları sebebiyle halihazırda istikrardan yoksun bir durumdaydı. Bu hal ve vaziyet içerisinde Khe Sanh'da bulunan ileri karakol, sınır güvenliği ve yine sınırdaki bulunan Quang Tri bölgesinin istikrarını sağlamasına ek olarak KVO'na bağlı unsurların ve Kuzey Vietnam menşeli personel dışındaki lojistik akışın sekteye uğratılması ve bu şekilde Güney Vietnam içerisinde yer alan gerilla kuvvetlerinin hem muharebe kapasitesinin hem de kaynaklara erişiminin kısıtlanması noktasında, sınırdaki yer alan diğer ileri karakollarla birlikte azımsanamayacak bir öneme sahipti.²²⁷

Khe Sanh bölgesi komünist karar alıcılar nezdinde de mühim bir yere sahip konumdaydı. Bu, sadece yukarıda altı çizilen sebeplerden kaynaklanmamaktadır. Vietnam'ın resmi askeri tarihine göre, Kuzey Quang Tri bölgesi, komünistler tarafından stratejik bir muharebe alanı olarak kabul görmüştür. Bu önemi, bölgede görevlendirilen muharip birliklerin kadrolarından da gözlemlemek mümkündür. Aralık 1967 tarihi itibarıyla, 304'ncü, 320'nci, 324'ncü ve 325'nci piyade tümenleri olmak üzere dört tümen, 270'nci piyade alayı; 16'ncı, 45'nci, 84'ncü, 204'ncü ve 675'nci topçu alayları, üç adet hava savunma alayı, dört adet tank bölüğü ve ek olarak bir takım muharebe destek birlikleri, bu cephede harp etmek üzere görevlendirilmiştir.²²⁸ Muharip birliklerin kadro ve sınıflarına bakıldığında bir kere daha muharebenin karakterindeki değişim fark edilmektedir. "Hat 9 Cephe Komutanlığı" ismiyle tek komuta zinciri altında, Tümgeneral Le Quang Dao komutasında bir araya gelen bu birliklerin amacı, ABD ve GVO unsurlarının Tri-Thien ve Hue bölgelerinden mümkün mertebe kaydırılmasını sağlamak ve ardından söz konusu unsurları bulundukları bölgede sabitlemek üzere muharebeye devam etmektir.

Khe Sanh bölgesi çevresindeki militan yığılmasına yönelik istihbarat akışına sahip olan MACV karargahı ve özellikle de MACV komutanı Westmoreland, komünist güçlerin konvansiyonel bir muharebeye gireceği ve uzun bir süreden sonra vur-kaç taktikleri yerine sonuç almaya yönelik taktiklerle yeni bir çatışmaya angaje olacağını isabetli bir şekilde öngörmüştü. Ancak ne var ki, Westmoreland, o kadar da isabetli olmayan öngörülere de sahipti. Komünist unsurların, Birinci Çinhindi Savaşı'ndaki Dien Bien Phu zaferinden mülahem yeni bir galibiyet peşinde olduğuna inanan Westmoreland, komünist karar alıcıların Khe Sanh'daki ileri karakolu Dien

²²⁷ *a.g.e.*, 17-18.

²²⁸ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 215-217.

Bien Phu ile aynı mertebede idrak ettiğini ve yeni, kesin sonuçlu, belirleyici muharebe girişimlerinin odağında söz konusu ileri karakolun bulunacağı konusunda kati surette ikna olmuş vaziyetteydi.²²⁹

İstihbarat faaliyetleri neticesinde Khe Sanh ileri karakolunda konuşlu bulunan deniz piyade alayının muharebe hazırlıkları bir yandan artmaktayken diğer yandan da rakibiyle kıyaslandığından çok daha baskın olan ateş gücüne güvenen MACV karargahı tüm odağını bu bölgeye yoğunlaştırmış bir şekilde yaklaşan muharebeyi beklemekteydi.²³⁰ Ocak ayı başından itibaren Khe Sanh bölgesi civarında yaşanan küçük çaplı karşılıklı taciz, çatışma ve havadan karaya taarruzlar nihai olarak 22 Ocak tarihinde, ABD Başkanı Johnson'ın dahi bizzat takip ettiği büyük bir kuşatmaya halini aldı.²³¹ Yoğun mason yağmurları ve sisli havayı lehine kullanarak ileri karakol etrafındaki yığınaklanmasını kuvvetlendiren KVO'ya bağlı unsurlar, ileri karakol etrafındaki hakim mevzilerden olan 861 ve 881 Kuzey rakımlı tepeleri işgal etmek suretiyle ileri karakolu tam kuşatma altına almak üzere taarruzlarını planladılar.²³² Bu doğrultuda 21 Ocak gece yarısı çeşitli ateş destek vasıtaları vesilesiyle yapılan baraj atışlarını müteakip 861 rakımlı tepeye yönelik piyade taarruzları gerçekleşti. Bu taarruzuna eş zamanlı şekilde Khe Sanh ileri karakoluna ateş destek vasıtalarıyla yapılan tacizler de eşlik etti. Özellikle bu atışlar içerisinde ileri karakolun cephaneliğine isabet edeni, cephaneliğin infilak etmesi ve karakol dahilinde bir helikopter de dahil olmak üzere ciddi materyal hasarına neden olması hem muharebenin yıkıcılığını hem de durumun önemini vurgularken, olayların medyadaki yansımalarının da belki de fazlasıyla dramatikleşmesine yol açmış ve böylece ilgili muharebe sadece karar alıcıların değil, ABD kamuoyunun da hayli yoğun dikkatine mazhar olmuştur.²³³

Yetmiş yedi gün boyunca, 31 Mart tarihine kadar, Tet Taarruzu süresince boyunca da aralıksız devam eden kuşatma, tüm bu süre boyunca karar alıcıları ve kamuoyunu meşgul etmiş ve bugün dahi muharebeyi inceleyen araştırmalarda kafa karışıklığına neden olacak şekilde, bir aldatma hareketinden beklenmeyecek kadar büyük kadroların dahil olduğu yoğun çatışmalara sahne olmuştur. Öyle ki, James H.

²²⁹ Willbanks, *a.g.e.*, 21.

²³⁰ *a.g.e.*, 22-23.

²³¹ *a.g.t.*, 55-58.

²³² Willbanks, *a.g.e.*, 23-24.

²³³ *a.g.e.*, 24-25.

Willbanks, Tet Taarruzu'nu konu alan araştırmasında, MACV komutanı Westmoreland'in, Saygon, Hue, Quang Tri gibi şehirleri hedef alan Tet Taarruzu, 31 Ocak'ta başladıktan sonra bile, bugünkü kavrayışımızın aksine, komünistlerin ana hedefinin Khe Sanh ileri karakolunu ele geçirmek olduğu ve şehirlere yapılan taarruzların aldatmaya yönelik küçük tacizler olduğu kanaatini taşıdığını aktarmaktadır.²³⁴ Nitekim Westmoreland'in karargahında J-2 (istihbarattan sorumlu subay) olarak görev alan General Philip Davidson da Khe Sanh'ın bir stratejik aldatma olduğu iddiasına katılmadığını, komünist karar alıcıların niyetinin kati surette Khe Sanh'da bir belirleyici galibiyet kazanmak olduğunu belirtmiştir.²³⁵ Özellikle, Khe Sanh'daki konuşlu bulunan bir deniz piyade alayına karşılık, kadroları farklılık gösterse dahi teşkilat olarak çeşitli yardımcı unsurlarla takviye edilmiş dört tümenlik bir askeri kuvvetin görevlendirilmesi, komünist karar alıcıların bölgede oluşabilecek herhangi bir fırsatı kaçırmak istemediklerine işaret etmektedir.²³⁶

Khe Sanh'daki kuşatmanın gerçekten oradaki ileri karakolun ele geçirilmesi maksadını taşıyıp taşımadığı noktası bugün dahi tam bir açıklığa kavuşmamıştır. James J. Wirtz konuyla alakalı olarak, Kuzey Vietnam'da taarruzu hazırlayanların üç aşamalı bir planlama yaptıkları iddiası dikkat çekicidir. Wirtz'e göre bu planın ilk aşaması Temmuz 1967'den 31 Ocak 1968'e kadar süren hazırlık aşaması iken ikinci aşama ise, Tet Taarruzu'nun kendisidir. Üçüncü aşama ile ilgili, ikinci aşamadaki başarısızlık yüzünden hiçbir zaman planın bu noktasının yürürlüğe konulmadığı şerhini düşen Wirtz, taarruzun başarılı olduğu ve umulan kalkışmanın başladığı bir senaryoda, bu kalkışmadan kazanılan ivme ile birlikte komünist güçlerin Khe Sanh'daki ileri karakola belirleyici bir darbe vurmaya hedeflediklerini öne sürmektedir.²³⁷ Ancak tarih yazımında, bu ilgi çekici görüş üzerine bir uzlaşma mevcut değildir.

Willbanks'in eserimde yer alan bazı ifadeler, Khe Sanh'daki bu büyük kuşatmanın MACV karargahı tarafından bir fırsat olarak da değerlendirildiği yorumlarına meydan vermektedir. İlgili ifadelerle göre MACV karargahı, yıllardır tipi gerilla taktiklerini benimseyen komünist kuvvetlerin ilk defa böylesi bir biçimde, yer yer açık alanda büyük birlikler halinde muharebe etmesini, Khe Sanh'ın düşmemesi kaydıyla olumlu

²³⁴ *a.g.e.*, 56.

²³⁵ Phillip B. Davidson, *Vietnam at War* (Novato, CA: Presidio, 1988): 495'den aktaran Willbanks, *a.g.e.*, 106.

²³⁶ Turley, *a.g.e.*, 145.

²³⁷ Wirtz, *a.g.m.*, 86.

bir gelişme olarak karşılamış ve KVO ve GVKO'ya bağlı unsurları, gerek kuvvetleri gerek de lojistik hatlarını iyice açığa çıkardıktan sonra yoğun ateş gücüyle imha etmeyi, böylece söz konusu belirleyici muharebe girişiminin, komünist kuvvetlere indirilen büyük bir darbeye neticelenmesini hedeflemiştir.²³⁸

Khe Sanh'daki kuşatma gerek ABD gerek Güney Vietnam'daki tüm odakların dikkatini üzerine çektiği günlerde, komünist kuvvetler de Tet Taarruzu'nun icrası için son hazırlıklarını tamamlamak üzere harekete geçtiler. Hedeflenen şehirlere, şehirlerdeki gizli yapılanmaların da yardımlarıyla silahlar ve çeşitli temel yaşam kaynakları depolandı. Eşgüdümlü olarak, yaklaşan Tet Bayramı kaynaklı olarak zaten doğal biçimde meydana gelen yoğun insan hareketliliğinden istifade edilerek pek çok militan ve daha önceden meskûn mahal muharebesi üzerine eğitim ve tatbikatlardan geçen silahlı unsurlar bu şehirlere sızdı.²³⁹ Tüm bu sızma faaliyetleri ve materyal akışına rağmen milisler büyük oranda taarruzun gizliliğini muhafaza etmeyi başarmıştır. Bu noktada komünistler gizlilik noktasında büyük başarı elde etmiş olmakla birlikte MACV karargahının, gelen istihbarat raporlarında yer alan sinyalleri doğru değerlendirememesi veya gerektiği ölçüde kıymetlendirememesi de etkili olmuştur.²⁴⁰

Netice itibariyle 29 Ocak'ı 30 Ocak'a bağlayan gece yarısı ülke genelinde bayram kutlamaları ve ateşkes ortamı hakimken ve GVO mensuplarının ciddi bir kısmı izine çıkmışken komünist unsurlar Güney Vietnam dahilinde başta Saygon, Hue gibi büyük şehirler olmak üzere pek çok meskûn mahal alanına yönelik eş güdümlü bir taarruza başladılar.²⁴¹ Böylece, yıllardır komünistler yıllar boyunca kırsal bölgede icra ettikleri asimetrik çatışmayı kentsel alana da yaymış olacaktı. KVO mensubu askerlerin de dahil olduğu seksen bin kişilik bir kuvvet ile ülke genelinde icra edilen taarruz, meskûn mahallerde bulunan düşman unsurlarına yönelik baraj atışları ve özellikle bölgede bulunan askeri hava meydanlarının tahribatıyla başlamıştır.²⁴² Her ne kadar bu muharebede KVO unsurlarının varlıkları dikkat çekse de muharebe esnasında raporlanan istihbarat verilerine göre taarruza katılan kuvvetlerin sadece %37'sini

²³⁸ Willbanks, *a.g.e.*, 56-59.

²³⁹ *a.g.e.*, 26-27.

²⁴⁰ *a.g.e.*, 27-28.

²⁴¹ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 217.

²⁴² Willbanks, *a.g.e.*, 30-31.

KVO'ya bağılı unsurlar oluşturmaktayken toplamın kalanını gerillalar meydana getirmekteydi.²⁴³

Genel olarak baraj atışlarını istihkam erlerinin müstahkem mevzileri tahribi ve kuşatan unsurların daha önceden şehre sızmış milislerle birleşmeleri izlemiştir. Bu noktada komünist unsurlar bir yandan şehirlerdeki düşman unsurları tamamen imha etmek üzerine yoğunlaşırken diğer yandan da kritik mevzileri işgal ederek şehirlerde tutunmaya özen göstermiş, bu sırada önceden belirlenmiş olan kişi ve hedefleri çeşitli yöntemlerle bertaraf etmek yönünde aksiyon almışlardır. Tüm koordinasyon ve kapsamının yanı sıra taarruz, öncesinde yürütülen istihbarat faaliyetleri, gerek operatif gerek taktik düzeyde planlaması ve yapılan hazırlıklar itibariyle de bir konvansiyonel muharebe düzeyinde icra edilmiştir.

Tet Taarruzu üç adet bölgeye özellikle yoğunlaşmıştır, bunlar Hue, Saygon ve Da Nang şehirleridir.²⁴⁴ Bu bölgeler arasından Saygon, başkent olması itibariyle ayrı bir öneme sahiptir. Daha önce, çoğu şehir gibi, muharebenin objesi olmaktan uzak durabilmiş Saygon, Tet Taarruzu'nun başlangıcını takiben 31 Ocak günü saldırı altında kaldı. Mütearrız kuvvetler şehirde bulunan Güney Vietnam Ordusu Genel Kurmay Başkanlığı, Başkanlık Sarayı, Amerikan Büyükelçiliği, askeri hava meydanı, Güney Vietnam Donanma Karargahı ve ulusal yayın istasyonu gibi kritik bölgeleri öncelikle hedeflemiş ve taarruzlarını bu bölgeleri tahrip edecek şekilde icra etmeye önem göstermişlerdir.²⁴⁵

Otuz beş taburluk bir muharip kuvvetle şehre taarruzu başlatan komünist güçler taarruz esnasında gelen takviyeler ve şehre önceden sızmış milislerin de katılımıyla şehri muhafaza etmekle görevli unsurları, baskın faktörünün de büyük etkisiyle kolayca ters ayakta yakalamış ve taarruzun ilk saatlerinde önemli ilerlemeler kaydetmişlerdir. Taarruzları, üç adet gerilla tümeninin şehir yakınlarında bulunan ABD üslerini taciz etmesi ve o üslerden gelecek takviye birliklerinin şehre ulaşmasını önleyecek aksiyonlarda bulunmasıyla desteklenen komünist güçler kontrol altına aldıkları radyo istasyonundan, Saygon'un düştüğünü anons ederek muharebelerine halktan büyük, kitlesel bir katılım olmasını hedeflemişse de müdafî tarafın radyo istasyonunu,

²⁴³ CIA, C02912257 (21/02/1968)

²⁴⁴ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 215

²⁴⁵ *a.g.e.*, 220

kontrolünü kaybetmeden önce sabote etmesi neticesinde bu anons gerçekleştirilememiştir.²⁴⁶

Saygon'daki taarruz esnasında, daha önce belirtilen hedeflerden hiç birisinde kalıcı bir başarı elde edilememiştir. Ancak bu hedefler arasından Amerikan Büyükelçiliği'nde gerçekleşen muharebeler özellikle Amerikan kamuoyunda yarattığı infial, savaşın ve uzun süredir tekrarlanan savaştaki başarı iddialarının sorgulanmasına neden olması itibarıyla ABD'nin İkinci Çinhindi Savaşı'ndaki varlığını derinden etkilemiştir. GVO askeri kılığına girmiş, 11'nci Komando Takımına bağlı 17 muharipten oluşan bir kuvvet elçiliğin etrafındaki müstahkem yapıları patlayıcılarla imha etmiş ve hızlıca elçilik binasını işgal etmiştir.²⁴⁷ Saat 02.45'de başlayan işgal, 09.00'da gerçekleşen karşı taarruza kadar devam etmiş, ancak bu karşı taarruz ile birlikte komünist unsurlar elçilik binasındaki kontrollerini kaybetmişlerdir. Elçilikteki işgal faaliyetinin kendisinden ziyade ABD basınına yansıması, olayların algılanmasında kritik olmuştur. Özellikle MACV komutanı Westmoreland tarafından yapılan "tünelin sonundaki ışık görüldü" minvalindeki ümitvâr açıklamaları takip eden süreçte, ABD'nin Güney Vietnam'daki varlığının sembolik olarak en önemli parçası olan büyükelçilik binasının bir gece içerisinde ansızın işgal edilmiş olması, elçilik binasında silahıyla mevzilenmiş gerillaların fotoğraflarının, Güney Vietnam boyunca gelen diğer taarruz haberleriyle birlikte ABD gazeteleri ve televizyon haberlerinde yoğun bir dolaşıma girmiş olması hem Amerikan halkının yetkililer ve yetkililerin ifadelerine olan güvenini sarsmış hem de muharebenin kazanılma ihtimali ve ödenen bedellerin amaca uygunluğu noktasında derin şüphelere neden olmuştur.²⁴⁸ Nitekim, sadece ABD kamuoyu değil karar alıcıları da bu noktadan itibaren muharebe faaliyetlerini yeniden sorgulayacak, 31 Mart 1968 günü ABD Başkanı Johnson yaklaşan seçimlere katılmayacağını ilan etmiştir.²⁴⁹ Yine aynı yılın ilerleyen aylarında, hem ABD Savunma Sekreteri Robert McNamara yerini Clark Clifford'a bırakacak hem de MACV komutanı Westmoreland bu görevden alınarak yerine Orgeneral Creighton W. Abrams tayin edilecektir.²⁵⁰

Hue, Vietnam'da hüküm sürmüş eski monarşinin başkenti ve imparatorluk sarayına ev sahipliği yapan, sembolik değeri mühim olan bir şehir olmakla birlikte Güney

²⁴⁶ Willbanks, *a.g.e.*, 31-33.

²⁴⁷ The Military History Institute Of Vietnam, *a.g.e.*, 220.

²⁴⁸ Willbanks, *a.g.e.*, 34-37.

²⁴⁹ Turley, *a.g.e.*, 151.

²⁵⁰ *a.g.t.*, 64.

Vietnam'ın kuzeydeki en büyük şehri olarak da öne çıkmaktaydı. Tet Taarruzu'nun üç odak noktasından Hue şehri, bir aya yakın bir şekilde işgal edilmiş olması itibariyle, bu taarruz içerisinde en ciddi başarıların kazanıldığı meskûn bölge olarak değerlendirilmektedir. Özellikle, sonraki bölümde detaylı bir şekilde ele alınacak olan, şehrin işgalinden sonra gerçekleştirilen karşı taarruzlar önemli bir meskûn mahal muharebesi örneği sergilemektedir. Bu noktada, ilerleyen bölümde Hue şehrindeki muharebeler genel itibariyle meskûn mahal muharebelerine özgü, diğer muharebe alanlarında bulunmayan biricik sorunlarla birlikte ele alınacaktır.

Yaklaşık bir aylık işgalin ardından, 2 Mart 1968 günü Hue şehrindeki işgal unsurlarının bir kısmının imhası, bir kısmının da şehirden ricat etmesiyle birlikte Hue Muharebesi son bulmuştur.²⁵¹ Tet Taarruzu'nun bitiş tarihi hususunda, bir yandan Khe Sanh kuşatmasının devam etmesi, diğer yandan da taarruzun artçı dalgalarının sonraki aylarda cereyan edecek olması sebepleriyle tam bir netlik olmamakla birlikte, "Genel Taarruz – Genel Kalkışma" planında belirlenen hedeflere yönelik öngörülen saldırıların Mart itibariyle tamamen icra edilmiş olması, taarruzun esas dayanağı olan baskın faktörünün yitirilmesi gibi hususlar, Güney Vietnam'da meydana gelen muharebelerin yoğunluğunun azalması gibi hususlar dikkate alındığında, Hue Muharebesi ile birlikte Tet Taarruzu'nun da en azından ilk dalgası itibariyle neticelendiğini öne sürebiliriz.²⁵²

Tet Taarruzu'nun başarılı olup olmadığı hususunda gerek muharebenin tarafları arasında gerek de akademik yazında tam bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bunun neticesi daha önce de işaret ettiğimiz üzere taarruzun, icra yönünden konvansiyonel ancak tasarlanma zihniyeti bakımından asimetrik ilkelere dayanan ikili yapısıdır. MACV komutanı Westmoreland, taarruz neticelendiğinde ABD kuvvetlerinin başarıyla taarruza karşı koyduğunu belirtmiştir.²⁵³ Öte taraftan komünist karar alıcılar ve sonradan gelişen tarih yazımı da aksi istikamette bir görüşte, Tet Taarruzu'nun başarıyla neticelendiği hususunda kararlıdır. Bunun en sabit örneklerinden birisi, Vo Nguyen Giap'ın ilgili taarruz hakkındaki ifadeleridir.

"Özellikle 1968 başlarından itibaren, güneydeki kahraman halk ve kurtuluş ordusu, Ulusal Kurtuluş Cephesi bayrağı altında, düşman üzerine dalgalar halinde geniş çaplı taarruzlar ve başkaldırıları düzenleyerek, şehirlerde ve kırsal bölgelerde, düzlük alanlarda ve ormanlarla kaplı tepelerde hem askeri hem politik bağlamda kuvvetli ve sürekli hücumlarla

²⁵¹ Willbanks, *a.g.e.*, 54-55.

²⁵² *a.g.e.*, 66-68.

²⁵³ Anderson, *a.g.e.*, 66-67.

özgürleştirilmiş bölgeleri ve halkın devrimci güç yapısını Güney Vietnam boyunca genişletmiştir. Bu, galip çıktığımız genel taarruz ve başkaldırıları, her yönüyle muazzam ve beklenmedik başarılarla yol açmış, düşmanın muharebe düzenini ve geri bölgelerini sarmış ve agresif iradesini tahrip etmiştir. Taarruzlar, Amerikan emperyalistlerini, Güney Vietnam cephesindeki “sınırlı savaşlarının” karşı-taarruz aşamasını sonlandırmaya ve müdafaa etmeye yönelik “temizle ve tut” stratejisini benimsemeye, kuvvetlerinin büyük kısmını şehir ve önemli üslerin muhafazası için görevlendirmeye zorlamıştır.”²⁵⁴

Bu ifadeler, Vietnam’ın resmi askeri tarihinde de desteklenmekte, Tet Taarruzu’nun mutlak bir başarı ile neticelendiği görüşünden taviz verilmemektedir.

“Askerlerimiz ve siviller tarafından düzenlenen Tet Genel Taarruz ve Kalkışması büyük bir stratejik galibiyeti garanti altına almıştır. Kısa bir zaman içerisinde 43,000 Amerikan dahil olmak üzere 150,000 düşman askeri öldürülmüş veya dağıtılmış, Vietnam’daki Amerikan muharebe yığınaklanmasının yüzde otuz dördü imha edilmiş, 4,200 adet “stratejik hamlet” imha edilmiş ve ilaveten 1.4 milyon insan özgürleştirilmiştir. Amerikan emperyalistlerinin iflas etmiş olan “sınırlı savaş” stratejisine belirleyici bir darbe indirip saldırgan faaliyetlerde bulunma iradeleri sarsılmış, Vietnam’a yönelik saldırıya dayığı harplerinin yoğunluğunun düşürülmesine zorlanmışlar ve muharebede belirleyici bir dönüm noktası yaratılmıştır. Düşman hatlarının derinliklerindeki hedefler ağına yönelik, kitlesel başkaldırıyla uyum içerisinde, gücü ele geçirmeye yönelik ilk büyük ölçekli stratejik taarruzunda ordumuz, kuvvetlerinin organize edilmesinde ve meskûn mahallere yönelik muharebe sanatlarında büyük bir tecrübe kazanmıştır.”²⁵⁵

Kuzey Vietnam karar alıcıları ve tarih yazımındaki retorik dışında da Tet Taarruzu’nun muharebenin gidişatı üzerinde derin bir etkiye sahip olduğuna işaret eden emareler mevcuttur. Özellikle uzun bir süredir ABD hükümeti ve Vietnam’daki askeri harekattan sorumlu komutan Westmoreland tarafından algısı ve beklentileri olumlu anlamda şekillendirilen ABD kamuoyu, bu şok edici ve algı bozucu sürprizden sonra, medyada sıkça kendisine yer bulan başarı ve ilerleme imgelerinin gerçeği yansıtmadığına kanaat getirmiş, hükümetin kamuoyunu yanlış bilgilendirildiği görüşü hakim olmuştur.²⁵⁶ Tet Taarruzu’ndan sonra, Westmoreland’dan gelen ek iki yüz bin askerlik takviye için yetkilendirme talebinin reddedilmesi, ABD’de sadece kamuoyunun değil, karar alıcıların da muharebe eforlarını tekrar değerlendirmeye

²⁵⁴ “Especially since early spring 1968, under the banner of the National Front for Liberation, the heroic people and Liberation Army in the South have been mounting wave after wave of widespread offensives and uprisings against the enemy, springing powerful, continual and many-sided attacks -military and political- in towns and country, in the plains and hill-forests areas; the liberated areas. have been expanded and people’s revolutionary power set up throughout South Viet Nam. The generalized offensives and uprisings have won tremendous and unprecedented successes on every side, upsetting the strategic battle array of the enemy, rocking their rear area and shaking their aggressive will. They have forced the U.S. imperialists to put an end to the counter-offensive stage of their “limited war” on the South Viet Nam theatre, switch on to the defensive and the “clear and hold” strategy, and muster the major part of their forces for the defence of the towns and important bases.” Giap, a.g.e., 17.

²⁵⁵ “The Tet General Offensive and Uprising conducted by our soldiers and civilians secured a great strategic victory. In a short period of time we had killed or dispersed 150,000 enemy soldiers, including 43,00 Americans, destroyed 34 percent of the American war reserve supplies in Vietnam, destroyed 4,200 “strategic hamlets”, and liberated an additional 1.4 million people. We had struck a decisive blow that bankrupted the “limited war” strategy of the American imperialists, shook their will to commit aggression, forced them to de-escalate the war, initiated the strategic decline of the American imperialists in their war of aggression against Vietnam, and created a decisive turning point in the war. In its first large-scale strategic offensive against a network of targets deep behind enemy lines, and in concert with mass uprisings to seize power, our army had accumulated a great deal of experience in the organization of forces and the combat arts for urban warfare.” The Military History Institute Of Vietnam, a.g.e., 224.

²⁵⁶ Willbanks, a.g.e., 68-70.

aldığının en mühim göstergelerinden birisidir.²⁵⁷ Nitekim 1968 yılı itibariyle kamuoyu yoklamalarında Vietnam'daki ABD muharip faaliyetlerine yönelik destek hızlı bir düşüş sergilerken buna mukabil olarak Vietnam'da bulunan ABD muhاریplerinin sayısı da aynı şekilde yıllar içinde azalacak, muharebe kadrolarında “Vietnamlılaşma” süreci başlayacaktır.²⁵⁸ İlâveten, ABD, askeri çözümünden ziyade diplomatik arayışlarını hızlandıracak, hem bir yandan Kuzey Vietnam ile görüşmelere başlayacak hem de Soğuk Savaş dahilindeki komünist bloğun önemli aktörlerinden birisi olan ÇHC ile yakınlaşacaktır. İkinci husus hem söz konusu bloğun arasında bir çatırdama yaratmak, hem de Hanoi yönetimi üzerinde, komünist bloktan o güne kadar gördüğü koşulsuz desteğin güvenilirliğini sarsacak bir etki meydana getirmek ve böylece yapılan görüşmelerde daha uzlaşıcı bir tavır sergilemesini sağlamak noktasında önemli rol oynayacaktır.

Tüm bu gelişmeler ışığında, Tet Taarruzu'nun asimetrik karakteri itibariyle gerçek anlamda derin bir etkiye yol açtığı gözlemlenmektedir. Ancak icrası yönüyle konvansiyonel temellere sahip olan bu hareket, söz konusu temeller dikkate alınarak incelendiği zaman başka bir görünüme kavuşmaktadır. Taarruz boyunca, komünist unsurların Güney Vietnam genelinde yaptığı hiçbir muharebe faaliyeti kalıcı bir kazanımla sonuçlanmamıştır. Hedeflenen kitlesel başkaldırının istenen düzeyde meydana gelmemesi bir yana, taarruz edilen yerleşim yerlerinin önemli bir kısmı ele geçirilememiş, ele geçirilen bölgelerin kontrolü hareketin ilk günlerinde tekrar kaybedilmiştir.²⁵⁹ Özellikle kırsal kesimde halkın somutlaşan bir desteği gözlenirken taarruzun hedefi olan kentsel alanda böyle bir desteğin ortaya çıkmaması, taarruzun, asimetrik çatışmalarda kırsal ve kentsel kesimlerin davranış farkları üzerine de incelenebilmesi için bir fırsat yaratmaktadır. Bu noktada tek istisnai örnek bir aya yakın bir süre boyunca işgal ve muhafaza edilen Hue şehridir, ancak o da ileride detaylıca inceleneceği üzere tam anlamıyla başarılı bir işgale sahne olmamış ve söz konusu işgalin ilk günlerinden itibaren yoğun karşı taarruzlarla yüzleşmiş ve netice itibariyle de bu karşı taarruzlar marifetiyle işgal, sonlandırılmak kaderine mahkum olmuştur. Taarruz neticesinde komünist unsurlar kırk bin kişiye yakın bir kayıp verirken GVO ve ABD'ye bağlı muharip unsurların kayıplarının toplamı yaklaşık üç

²⁵⁷ Anderson, *a.g.e.*, 68-69.

²⁵⁸ *a.g.e.*, 72-73.

²⁵⁹ Turley, *a.g.e.*, 148-149.

bin beş yüz kişidir.²⁶⁰ Söz konusu gelişmeler taarruzun konvansiyonel bağlamda bir başarı elde etmediğinin en net delilleridir.

Tet Taarruzu dahilinde pek çok yerleşim yerinin hedef alınmasıyla ülke genelinde kitlesel bir infial yaratılması hedeflenmişse de muharebenin asimetrik karakterine işaret eden bu çaba, muharebenin konvansiyonel karakterini; muharip unsurların cephe hattının sıhhatli bir şekilde muharebe edilemeyecek kadar fazla geniş planlanması, bu sebepten ötürü lojistik hatların olması gerektiği gibi işlememesi ve taarruzun sıklet merkezinin oldukça zayıflaması ve hatta neredeyse belirsiz denecek seviyeye gelmesi itibariyle derinden etkilemiştir. İlaveten, inatçı taarruzlar neticesinde alınan ağır darbeler önemli bir insan gücü kaybına yol açmış, özellikle GVKO kadrolarında bir erimeye neden olmuştur. Bu noktadan sonraki muharebelerde KVO personeli daha baskın bir rol oynamak durumunda kalacaktır.²⁶¹ Gazeteci Don Oberdorfer'in tespitleri bu noktada mühimdir.

“Viet Kong en iyi direnişçi milis jenerasyonunu kaybetti ve Tet sonrasında giderek artan sayılarda Kuzey Vietnamlı kadroları doldurmak üzere güneye yollanmak durumunda kaldı. Savaş giderek konvansiyonel bir muharebe halini aldı ve başkaldırı karakterini kaybetti. Şehirlerdeki halk yabancılara ve kuklalara karşı Tet'te başkaldırmadığı için -elbette küçük de olsa taarruz eden tarafa destek verdiler- komünistlerin Güney Vietnam'daki ahlaki ve politik otorite iddiaları önemli bir darbeye maruz kaldı.”²⁶²

Netice itibariyle, Tet Taarruzu düzenli harp paradigması dahilinde incelendiğinde meydana gelen her muharebede kesin bir şekilde mağlubiyetle neticelenmiştir. Öte taraftan, hedeflenen genel kalkışmanın meydana getirilmesi noktasında başarısız olunsa da, ABD “iç cephesinde” meydana getirdiği çatırdamalar, düşman unsurların hem kamuoyunda hem karar alma mekanizmalarında harbin devam ettirilmesine yönelik irade kırıcı etkisi ile birlikte asimetrik bağlamda komünistler için muharebenin en önemli başarılarından birisi sayılabilecek seviyededir.²⁶³ Bu sebepten dolayı, Tet deneyimi, ne Mao'nun tasavvur ettiği, üç aşamalı *protracted war* konsepti ne de Viet Minh'in Dien Bien Phu pratiği ile tam anlamıyla paralellik sergilememekte ve asimetrik çatışma örnekleri içerisinde özgün bir tecrübe olarak yer almaktadır.

²⁶⁰ a.g.e., 149.

²⁶¹ Anderson, a.g.e., 66-68.

²⁶² “The Viet Cong lost the best of a generation of resistance fighters, and after Tet increasing numbers of North Vietnamese had to be sent south to fill the ranks. The war became increasingly a conventional battle and less an insurgency. Because the people of the cities did not rise up against the foreigners and puppets at Tet—indeed they gave little support to the attack force—the Communist claim to moral and political authority in South Vietnam suffered a serious blow.” Don Oberdorfer, *Tet! The Turning Point in the Vietnam War* (Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 2001), 329-330'dan aktaran Willbanks, a.g.e., 81.

²⁶³ a.g.t., 74.

3.3 Tet Taarruzu'ndan Sonra Savaşın Gidişatı

Tet Taarruzu, hem akademik literatür genelinde hem de bu çalışmada, İkinci Çinhindi Savaşı için bir dönüm noktası olarak kabul edilmekteyse de bu, taarruzun muharebe sahasında ani ve kökten bir değişikliğe yol açtığı anlamına gelmemektedir. Nitekim daha önce de vurgulandığı üzere taarruz, politik bağlamı göze alınmadan sadece askeri parametreler dahilinde incelendiğinde, komünist kutup için büyük bir mağlubiyet mertebesindedir.²⁶⁴ Taarruz planı yapılırken ortaya çıkması arzulanan genel kalkışmanın meydana gelmemesi, Tet Taarruzu'nu takip eden, ikinci ve üçüncü dalga taarruzlar olarak ifade edilen muharebelere rağmen stratejik taarruz aşamasını yürütecek kadar büyük bir ivmenin yakalanmaması gibi sebepler komünist kampın önemli bir güçlüğüle karşı karşıya kalmasına neden olmuştur.

Öte yandan, taarruz neticesinde kendisini zor bir durumda bulan taraf sadece komünist kamp olmamıştır. ABD de özellikle kendi iç cephesinde, istikrarlı bir şekilde yükselen rahatsız sesleri, bir süredir, muharebeyi oldukça olumlu bir seyir içindeymiş gibi gösterecek şekilde bir algı mühendisliği dahilinde bastırmayı başarmış olsa da Tet Taarruzu neticesinde meydana çıkan haber ve görseller ile bunun daha fazla sürdürülebilir bir yöntem olmadığı da belirginleşecektir. Özellikle MACV ve ABD'nin yürütme erki tarafından, kamuoyu algısını manipüle edecek şekilde yapılan basın faaliyetleri ve yaratılan başarı imajı, Tet Taarruzu ile birlikte arzulananın tam aksi yönde tepkiye neden olmuş ve gerek basında gerek de ABD toplumunda, sadece muharebenin yürütülmesine karşı bir isteksizlik değil aynı zamanda söz konusu kurumlara karşı da bir güvensizlik meydana gelmesine neden olmuştur.²⁶⁵ Öyle ki Willbanks durumu, Amerikan medyasının, komünistlerin taktik mağlubiyetini politik bir zafere dönüştürmesi olarak tarif etmektedir.²⁶⁶

Daha önce de ifade edildiği üzere, 1968 ABD'de bir seçim yılıydı ve Tet Taarruzu'nu takip eden süreçte Başkan Jonhson bir dönem için daha aday olmayacağını ilan etmişti. Söz konusu seçimlerde Richard Nixon, galibiyete uzanarak ABD'nin otuz yedinci başkanı olmayı başardı. Kabinesinde Henry Kissinger'ı da bulunduran Başkan Nixon, iktidarında, ABD'nin 1965'ten bu yana süregelen Vietnam içerisindeki muharip

²⁶⁴ a.g.e., 79-80.

²⁶⁵ a.g.e., 110-117.

²⁶⁶ a.g.e., 112.

faaliyetlerini neticelendirmek için gerekli adımları atmayı ve muharip taraflar arasında bir uzlaşma sağlanmasına yönelik politikalar izlemiştir.²⁶⁷

1969 senesinden itibaren başlayan uzlaşma çabaları ve yürütülen pek çok gelişme, ümit edilenin aksine hızlı bir sonucun alınmasına sebep olmamıştır. Aksine, sahada yer alan muharip aktörlerin belirsizliği ve devletler arası bir savaş ilanı olmaması gibi hususlar görüşmelerin resmi mahiyetini bulanıklaştırırken komünist karar alıcıların da görüşmeler sürerken muharebeye devam etme politikası, uzlaşmanın, ateşkes olmayan bir ortamda, tarafların uzlaşma koşullarını kendi lehlerinde değiştirebilmek umuduyla muharebe meydanında daha agresif tavırlar sergilediği bir atmosferde aranmasına sebep olmuştur.

Öte taraftan, ABD'nin uzlaşma dahilinde Vietnam'daki bütün askeri faaliyetlerini sonlandırdığı 1973 senesine kadar, ABD, bölgedeki muharip unsurlarını giderek azaltarak muharebede Vietnamlılaşma olarak isimlendirilen bir süreci de yürütmüştür. Nixon iktidara geldiğinde sekiz yüz elli bin kişilik kadrosu bulunan GVO kısa bir süre içerisinde bir milyon kişilik insan gücünü haiz hale gelmiştir. Vietnamlılaşma çabası dahilinde GVO'nun muharebe faaliyetleri cesaretlendirilirken teçhizat noktasında da GVO'ya yapılan yardımlar sürdürülmüş ve etkin bir silahlı organizasyon olması yönünde çaba gösterilmiştir.²⁶⁸

Vietnamlılaşma süreci ile birlikte ABD kısa süre içerisinde muharebe içerisinde ikincil kuvvet haline gelmiştir. Öyle ki, 1968 senesinde yarım milyonu bulan bölgedeki ABD muharip unsurları, 1971 senesinin sonunda yüz elli altı bin kişiye kadar düşmüştür.²⁶⁹ Ancak, genelde daha az vurgulanan bir diğer gelişme ise, muharebenin diğer tarafındaki rol değişimidir. Tet Taarruzu, GVKO'nun etkin bir şekilde muharebe icra etme imkan ve kabiliyetini ortadan kaldıracak kadar yıkıcı neticelere sebep olmuştur.²⁷⁰ Bu durum, devam eden süreçte, komünist kamptaki muharebe faaliyetlerinin ağırlıklı olarak KVO tarafından üstlenilmesine ve muharebenin daha konvansiyonel bir karaktere bürünmesine yol açacaktır.

²⁶⁷ Anderson, *a.g.e.*, 84-85.

²⁶⁸ Bradley, *a.g.e.*, 154-155.

²⁶⁹ Anderson, *a.g.e.*, 96-97.

²⁷⁰ Biddle, *a.g.e.*, 263-292.

4. 1968 HUE MESKÛN MAHAL MUHAREBESİ

Hue şehri, yüz kırk bin kişilik nüfusuyla o dönem Vietnam'ın en büyük üçüncü kentiydi. Şehir, gerek etrafında bulunan gerek de içerisinde geçen su yollarıyla sarmalanmakta, ulaşımında bu su yollarında bulunan köprüler önemli bir işlev görmekteydi. Özellikle şehrin ortasından geçen, Amerikalılar tarafından Parfüm Nehri olarak adlandırılan nehir, şehri iki farklı bölgeye taksim etmekte ve bu bölgeler arası ulaşım yine köprüler vasıtasıyla sağlanmaktaydı. Güney Çin Denizi ile arasında yedi kilometre bulunan şehrin su yollarına olan bu hakimiyeti, onu, özellikle kuzeyinde bulunan, Kuzey Vietnam ile Güney Vietnam arasındaki askerden arındırılmış bölgeye doğru yapılan ikmal rotasında önemli bir durak haline getirmiştir.²⁷¹ Su yollarından getirilen ikmal malzemeleri, Hue şehrinde indirilerek bu noktadan itibaren kara yolu ile taşınmaya devam edilmekteydi.²⁷²

Esasen, Vietnam'da geçmiş zamanlarda hüküm süren monarşinin başkenti durumunda olan Hue şehri, bu monarşiden kalan pek çok yapıya da ev sahipliği yapmaktaydı. Özellikle, Parfüm Nehri tarafından ikiye bölünen şehrin kuzeyi, bu yapıların daha fazla bu tarz yapılara daha fazla ev sahipliği yapmaktaydı. Bu yapıların en başta geleni ise İmparatorluk Konutu ve onu çevreleyen kale biçimindeki müstahkem yapılarıydı. Bu yapılar, şehrin kuzeyinin veya Amerikalılar tarafından sık kullanılan adıyla “Kale” bölgesinin bünyesindeydi.

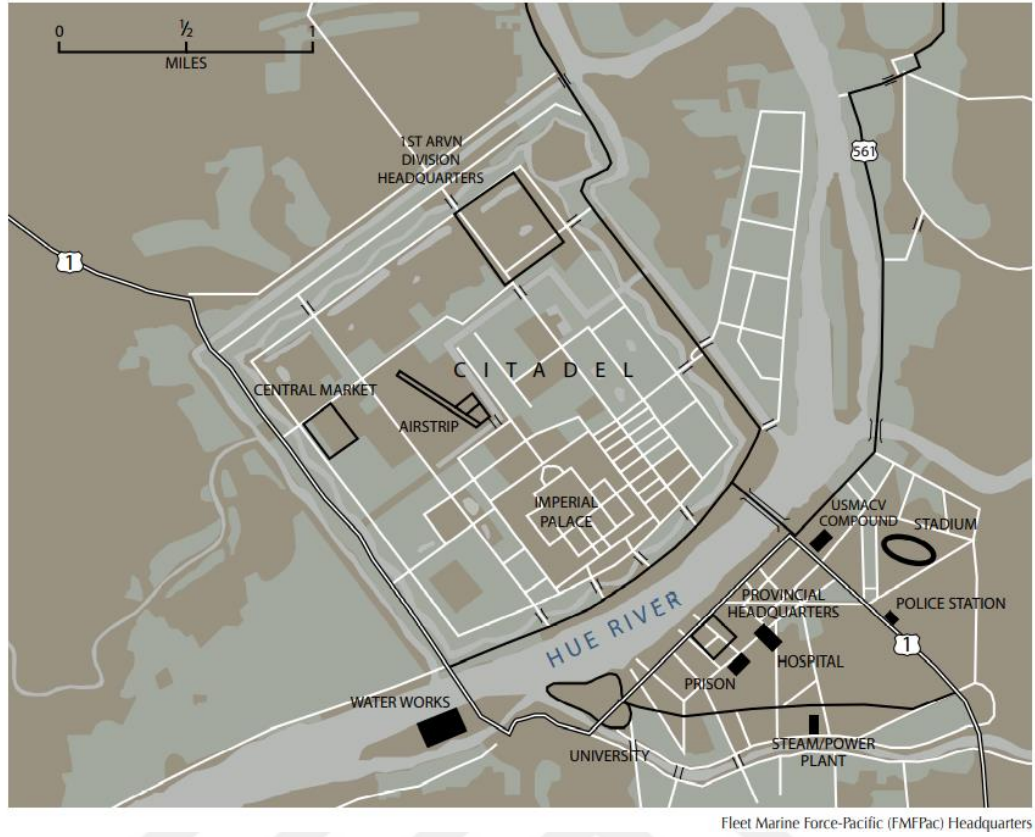
Kale bölgesi, yedi sekiz metre uzunluğunda ve altı metre kalınlığında surlar örülü vaziyetteydi. Surlar da ilaveten su dolu hendeklerle çevrelenmiş durumdaydı.²⁷³ Bu surlar aynı şekilde Parfüm Nehri boyunca da devam etmekte ve Kale bölgesinin dört tarafını sarmaktaydı. İlaveten, Kale bölgesinin içerisinde, İmparatorluk konutu da ayrıca yine altı metreyi bulan duvarlarla örtülü bir müstahkem alan durumundaydı.²⁷⁴ Dolayısıyla Hue şehri, özellikle kuzeyde kalan Kale bölgesi, bölgeyi işgal eden kuvvetler için neredeyse hiçbir ilave istihkam faaliyeti gerektirmeden, savunulmaya hazır bir durumdaydı.

²⁷¹ Richard D. Camp, *a.g.e.*, 1.

²⁷² James H. Willbanks, “The Battle for Hue, 1968” *Block by Block: The Challenges of Urban Operations*, ed. William G. Robertson (Fort Leavenworth, Kansas: U.S. Army Command and General Staff College Press, 2003), 125.

²⁷³ Camp, *a.g.e.*, 2.

²⁷⁴ Edward J. O'Neill, "Street fighting: lessons learned from the Battle for Hue for 21st century urban warfare" (Yüksek Lisans Tezi, Louisiana State University, 2003), 11.

Şekil 4.1: Hue Şehri ve İçerisindeki Yapıları Gösteren Harita

Camp, *a.g.e.*, 3.

Hue şehrinin diğer kısmı, Parfüm Nehri'nin güneyinde kalan ve daha az müstahkem yapıya ev sahipliği yapan bölge ise Amerikalılar tarafından “Üçgen” olarak isimlendirilmekteydi. Üçgen bölgesi, Kale bölgesinin neredeyse yarı boyutunda olmakla birlikte yerleşimin daha yeni olduğu bir alandı. Kale bölgesine, Nguyen Hoang Köprüsü ile bağlanan Üçgen bölgesi, Hue Üniversitesi, il merkez binası, hapisane ve hazine binası gibi çeşitli önemli yapılara ev sahipliği yapmaktaydı.²⁷⁵ Nüfusunun üçte ikisini Kale bölgesinde barındıran şehir genelde birbirine bitişik, tek katlı evlerden oluşmaktaydı.

Nguyen Hoang Köprüsü, aynı zamanda Güney Vietnam'ın kuzeyindeki ana karayolu ulaşım hattı olan 1. Otoyolun bir parçası olması itibariyle de ulaşım bağlamında önemli bir rol üstleniyordu.²⁷⁶ Üçgen bölgesi, Kale bölgesi kadar müstahkem yapıya ev sahipliği yapmamakla birlikte, kuzeyinde Parfüm Nehri, kuzeydoğusunda Dei Greng

²⁷⁵ Camp, *a.g.e.*, 2.

²⁷⁶ a.g.t., 11-12.

Nehri ve güneyinde Phu Cam Kanalı ile birlikte etrafı su yolları ile çevrelenmiş bir vaziyetteydi. Phu Cam Kanalı üzerinde bulunan An Cuu Köprüsü de aynı Nhuyen Hoang köprüsü gibi, 1. Otoyolun bir parçası halinde kritik bir geçit durumundaydı.²⁷⁷

Hue Şehri, Tuğgeneral Ngo Quang Truong'un komuta ettiği GVO 1'inci Piyade Tümeni Karargahı'na ev sahipliği yapmaktaydı.²⁷⁸ Öte yandan söz konusu birliğin muharip unsurlarının ekseriyeti şehir dışında, 1. Otoyol güzergahı boyunca konuşlu bulunmaktaydı. Karargah, Kale bölgesinin kuzeydoğu köşesinde, yaklaşık iki metrelik duvarlar ve dikenli tellerle örülü bir vaziyette bulunmaktaydı.²⁷⁹ Şehre en yakın Güney Vietnam birliği, şehrin on yedi kilometre kuzeybatısında konuşlu, üç taburdan müteşekkil GVO 3'üncü Alayı'ydı.²⁸⁰ Şehirde bulunan tek muharip unsur ise, tümenin keşif müfrezesi ve iki yüz kırk kişiden oluşan ani müdahale kuvveti olarak görev alan, görece iyi eğitilmiş, ve "Kara Panterler" lakabıyla bilinen Hac Bao Bölüğüydü.²⁸¹

Tet Taarruzu'na kadar çatışmadan görece az etkilenmiş olan şehir, pek önemli sayılabilecek bir askeri kuvvete ev sahipliği yapmıyordu. Özellikle şehirde Amerikan unsurları yok denecek kadar azdı. Şehirde, Amerika'nın tek askeri unsuru, Üçgen bölgesinde yer alan MACV üssüydü. Bu üs dahilinde, şehirdeki GVO tümenine danışman, radar istasyonunda teknisyen ve ordunun istihbarat alanında teknik uzmanlardan oluşan yaklaşık iki yüz askeri barındırmakta, Kale bölgesi ile Üçgen bölgesini birbirine bağlayan Nguyen Hoang Köprüsüne yakın bir alanda konuşlu bulunmaktaydı.²⁸²

ABD'nin şehre en yakın muharip unsuru ise Hue şehrinin, 1. Otoyol istikametinde yaklaşık on üç kilometre güneyinde konuşlu bulunan, ABD 1'inci Deniz Piyade Tümeni'nin ileri karakolu olarak tesis edilmiş X-ray Görev Kuvveti'ydi. Tuğgeneral Foster C. LaHue tarafından komuta edilen görev kuvveti, iki adet ABD deniz piyade alay karargahı ve onlara bağlı üç taburdan müteşekkil vaziyetteydi. ABD 5'inci Deniz Piyade Alayı'na bağlı iki tabur ve ABD 1'inci Deniz Piyade Alayı'na bağlı bir tabur, görev kuvvetinin muharip unsurlarını oluşturmaktaydı.²⁸³ Öte yandan söz konusu görev kuvveti Phu Bai bölgesine yeni konuşlanmış bir vaziyetteydi. Hatta bağlı

²⁷⁷ Villard, 2008, 27.

²⁷⁸ Villard, 2017, 389.

²⁷⁹ Willbanks, 2003, 127.

²⁸⁰ a.g.t., 12.

²⁸¹ Camp, *a.g.e.*, 5.

²⁸² Villard, 2008, 27-28.

²⁸³ Willbanks, 2003, 128.

unsurları hala intikal halinde olan görev kuvveti, taarruzun başlamasından sadece iki hafta önce, 15 Ocak 1968 günü bölgenin sorumluluğunu üstlenmişti.²⁸⁴

Şekil 4.2: X-Ray Görev Kuvveti'nin Tet Taarruzu'nun Başladığı 31 Ocak Günü Konuşlanışını Gösteren Haritan

ABD Deniz Piyadelerine ek olarak ABD Kara Kuvvetleri'ne bağlı, bölgeye yakın olan unsurlar da mevcuttu. ABD 1'inci Süvari Tümeni'ne bağlı 1'inci ve 3'üncü Tugaylara ilaveten ABD 101'inci Hava İndirme Tümeni'ne bağlı 2'inci Tugay, güneyde Phu Bai bölgesinden kuzeyde Quang Tri'nin güneyine kadar varan bir alanı işgal etmiş vaziyetteydi.²⁸⁵ Nitekim Hue şehrine en yakın ABD Kara Kavvuetleri unsuru, şehrin yirmi yedi kilometre kuzey batısında bulunan, Evans Kampı'nda konuşlu ABD 1'inci Süvari Tümeni kuruluşundaki 3'üncü Tugay'a bağlı birliklerdi.

²⁸⁴ Camp, *a.g.e.*, 2-3.

ve 140 milimetre ebatlarında roketatarlar ile 82 milimetre ve 120 milimetre ebatlarında mühimmat kullanan havanlar da ateş destek vasıtalarını teşkil etmekteydi.²⁸⁶ Şehirdeki muharebeler sürecinde komünist kuvvetler yirmi tabura ulaşacak, ilaveten Khe Sanh'dan yönlendirilen üç piyade alayı da muharebeye dahil olacaktır.²⁸⁷

4.1 Tet Taarruzu Dahilinde Hue Şehrini İşgali ve Karşı Taarruzlar

Komünist karar alıcılar, Hue şehrine General Tran Van Quang komutasında, tümen büyüklüğünde bir taarruz planlamıştı. Bu taarruz esnasında ayrıca ek kuvvetler, taarruz eden birliklerin çevre güvenliğini sağlayacak ve şehri, yardıma gelen unsurlara karşı izole edeceklerdi.²⁸⁸ Taarruza giden süreçte, taarruz sırasında ikmal malzemelerini dağlık bölgelerden muharebe sahasına taşıyacak, çoğunluğu sivillerden oluşan geri hizmet kıtaları teşkil edilmişti. Yine aynı süreçte muharebeye katılacak unsurlara gerek bireysel düzeyde gerek birlik düzeyinde yoğun bir meskûn mahal muharebesi eğitimi verilmiş ve ilaveten müstahkem mevzilerin korunmasına yönelik önlemler öğretilmiştir. Bu eğitimlerde, istihkam faaliyetleri, gizlenme ve sızma faaliyetleri, çevreleme ve kuşatma taktikleri, mayın kullanımı ve mekanize kuvvetlere karşı önlemler üzerine ağırlık verilmiştir.²⁸⁹ Muharip birliklerin bu uğraşları sürerken komünist istihbarat unsurları da şehirde bulunan gerek askeri gerek sivil kritik hedefleri saptamıştır.²⁹⁰ Bu istihbarat akışı neticesinde Hue şehri dört taktik bölgeye taksim edilmiş ve üç yüz on dört adet hedef belirlenmiştir.²⁹¹

Hue şehrine yönelik taarruzun, kuzey ve güney istikametlerinden olmak üzere iki kanattan, birçok güzergahtan eşzamanlı şekilde gerçekleştirilmesi planlanmıştır.²⁹² Taarruza katılan, Yarbay Nguyen Trong Dan komutasındaki KVO 6'ncı Alayı, GVO 1'inci Piyade Tümeni Karargahı'nın bulunduğu Mang Ca Üssü, Kale bölgesinin içerisinde yer alan Tay Loc Hava Meydanı ve İmparatorluk Konutu'nu işgal etmek üzere üç ana hedefle görevlendirilmiştir. Alay, 1'inci, 2'inci, 6'ncı ve 12'nci İstihkam Taburları ile 416'ncı Tabur tarafından takviye edilen C15, C16, C17 ve C18 bölüklerinden oluşmaktaydı. İlaveten 122 milimetre DKB roketatar birliği alaya ateş

²⁸⁶ a.g.t., 14-15.

²⁸⁷ Willbanks, 2003, 129.

²⁸⁸ a.g.t., 15.

²⁸⁹ a.g.t., 17.

²⁹⁰ Camp, *a.g.e.*, 6-7.

²⁹¹ a.g.t., 15-17.

²⁹² Villard, 2008, 30-31.

desteği sağlamakla görevlendirilmişti. Üçgen bölgesinde ise Yarbay Nguyen Van komutasındaki KVO 4'ncü Alay, il idari merkezi, hapishane, MACV üssü gibi kritik tesislerin işgali ile görevlendirilmişti.²⁹³

Taarruzun başlayacağı 30 Ocak günü, ülke genelinde kutlanan Tet Bayramı dolayısıyla taarruz edenlere avantaj sağladığı gibi, iklim ve mevsim itibarıyla muson yağmurlarının da yaşandığı sezon olması hasebiyle şehri müdafaa edenler için bir dezavantaj ortaya çıkarmıştır. Özellikle sisli ve rüzgarlı hava, hava yoluyla yapılan lojistik faaliyetlerini önlemiş ve yakın hava desteğini güçleştirmiştir.²⁹⁴

Komünist kuvvetler 28 Ocak günü intikal ve sızma faaliyetlerine başladılar. KVO 4'üncü Alayına bağlı 804'üncü Tabur, Hue'nin yirmi kilometre güneyinde konuşlu bulunduğu Phu Loc noktasından şehre doğru intikaline başlarken yine, aynı alaya bağlı 810'uncu Tabur ve 2'nci İstihkam Taburu doğudan, sahil istikametinden şehre doğru harekete geçtiler. Ertesi gün taarruzun güney kanadını oluşturan unsurlardan, 4'üncü Alay'a bağlı 804'üncü Tabur ve KVO 5'inci Alay'a bağlı 815'inci, 818'inci ve 1'inci İstihkam Taburları, komuta karargahı ve hizmet birlikleri dağlık bölgedeki konumlarından Ta Trach Nehri istikametinde harekete geçerek söz konusu nehri feribotlar vasıtasıyla aşıp önceden belirlenmiş taarruz çıkış hattına yanaştılar.²⁹⁵ Yine aynı tarihlerde, 12'inci İstihkam ve Hue Şehri İstihkam Taburları, sivil vatandaş kılığında, bayram dolayısıyla yaşanan insan trafiği yoğunluğunun da sağladığı avantajla şehre sızmayı başardılar. Ayrıca 30 Ocak akşamı, taarruzun kuzey kanadındaki birlikler de şehir istikametindeki hareketlerine başladılar. 82 milimetre havan ve 57 milimetre geri tepmesiz toplar ile teçhiz edilmiş bir GVKO bölümü taarruz başında gerekli baraj atışlarını icra etmek ve piyade unsurlarına gereken ateş desteğini sağlamak üzere mevzilendi. Yine kuzeyde bulunan, KVO 6'ncı Alayına bağlı 806'ncı Tabur, 800'üncü taburdan bir bölük ve bir istihkam müfrezesi, muhtemelen bir tabur görev kuvveti teşkil ederek Kale bölgesinin iki kilometre kuzeybatısında bulunan mezarlık alanında tespit edilmiş taarruz mevziini işgal etmişlerdir.²⁹⁶

Tüm ülke sathında eşzamanlı olarak gerçekleştirilmesi planlanan Tet Taarruzu, sırf bu özelliğinden dolayı kompleks ve yoğun bir hazırlık gerektiren bir askeri harekattı. Nitekim amaçlanan eşzamanlılık tam olarak sağlanamamıştır, Kuzey Vietnam ile

²⁹³ Camp, *a.g.e.*, 8.

²⁹⁴ Willbanks, 2003, 130.

²⁹⁵ Villard, 2008, 31.

²⁹⁶ Camp, *a.g.e.*, 8-9.

Güney Vietnam’da kullanılan takvimlerde bulunan bir günlük fark taarruzu icra eden unsurlar arasında anlaşmazlığa sebep olmuş ve bazı yerlerde taarruz bir gün erken başlamıştır. Nitekim 30 Ocak sabahı, Hue garnizonunda bulunan en yetkili askeri personel olan Tuğgeneral Truong, Da Nang, Nha Trang ve başka bazı bölgelerdeki taarruzlardan haberdar olarak bu doğrultuda komutasındaki tüm birlikleri alarm durumuna geçirmiştir.²⁹⁷ Öte yandan Tet Bayramı ve ateşkesi dolayısıyla Truong’un komutasındaki birliklerin kadrolarının yarısına yakını görev başında değildi.²⁹⁸ Mevcut durum karşısında Güney Vietnam Başkanı Thieu ateşkesi geçersiz kılmış ve tüm askeri personelin birliklerine katılması talimatını vermişse de bu katılımın hızı oldukça düşük olmuştur.²⁹⁹ Her ne kadar şehrin doğrudan hedef olacağına büyük bir ihtimal vermese de kendi sorumluluk bölgesinde bir hareketlenme bekleyen Truong, karargahındaki personele o geceyi karargahta, Mang Ca üssünde geçirmelerini emretmiş, Hac Bao Bölüğü’nden üç takımı Üçgen bölgesindeki kritik yapıları muhafazayla, iki takımı da Kale bölgesinin girişlerinde güvenliğini sağlamakla görevlendirmiştir. Bölükten geriye kalan son takımı da ani müdahale birliği olarak Tay Loc Hava Meydanı’na konuşlandırmıştır.³⁰⁰

Tüm bu önlemlere rağmen daha önce de belirtildiği gibi çoktan şehre sızma faaliyetleri gerçekleştirilmişti. Sivil kılığında şehre giriş yapan milisler, aynı şekilde silah ve mühimmatları da şehre sokarak başlangıç yığınaklanmasının bir kısmını Hue içerisinde tutmayı başardılar. Bu sayede taarruz esnasında dışarıdan harekete geçen birliklerin şehre girmelerini kolaylaştıracak görevleri ifa ettiler.³⁰¹

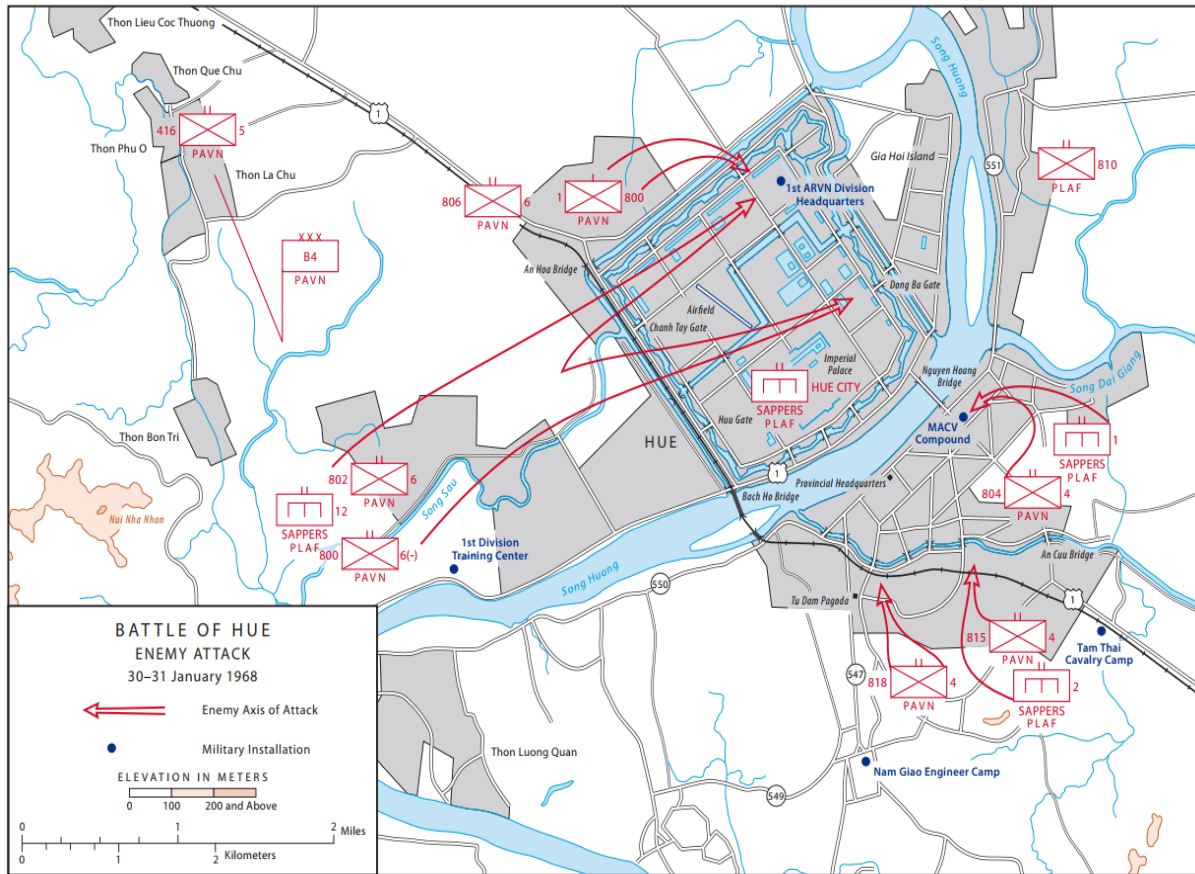
²⁹⁷ James J. Wirtz, “The Battles For Saigon And Hue: Tet 1968”, *Soldiers In Cities: Military Operations On Urban Terrain*, ed. Michael C. Desch (Carlisle, Pennsylvania: Army War College Strategic Studies Institute, 2001): 81.

²⁹⁸ Willbanks, 2003, 130.

²⁹⁹ Villard, 2008, 31.

³⁰⁰ *a.g.e.*, 31-32.

³⁰¹ Willbanks, *a.g.e.*, 130-131.

Şekil 4.3: Hue Şehrine Yönelik Taarruzun Başında Komünist Kuvvetlerin Konuşlanışı ve Yanaşma İstikametlerini Gösteren Harita

Villard, 2017, 395.

31 Ocak gecesi, 03.30 – 03.40 saatleri civarında Hue şehri üzerinde bir işaret fişegi belirdi. Bu fişegin görülmesini takiben, mütearrız kuvvetlerin ateş destek vasıtaları şehri hedef alarak baraj atışlarına başladı.³⁰² Aynı dakikalarda şehir içerisine sızmış olan milisler, şehirdeki tümen karargahının telefon hatlarını kestiler. Ayrıca Güney Vietnam askeri kıyafeti giyen milisler Kale bölgesinin kapısında görev alan kolluk kuvvetlerine saldırarak şehrin girişlerindeki muhafazayı bertaraf etti.³⁰³ KVO 6'ncı Alayı, 800'ncü ve 802'nci Tabur bağlısı askerler seri bir şekilde Kale bölgesindeki müdafaayı yaparak, bölgenin çoğunda kontrol tesis etti.³⁰⁴ Taarruzun başlarında, GVO 1. Piyade Tümeni Karargahı'nın yer aldığı Mang Ca Üssü, 802'nci Tabur'un taarruzlarına karşı karşıya kalsa da başarılı bir şekilde müdafa edildi.³⁰⁵ Bununla

³⁰² Camp, *a.g.e.*, 9.

³⁰³ Villard, 2008, 34.

³⁰⁴ a.g.t., 19.

³⁰⁵ Villard, 2017, 393.

birlikte Tay Loc hava meydanı'nda yer alan Bac Hoa Bölüğü'nden bir takım, 800'ncü Tabur'un ısrarlı taarruzlarına rağmen mevzilerini korumayı başardılar. 03.40'dan itibaren, KVO 164'üncü Topçu Alayına bağlı unsurlar, gecikmeli bir şekilde 122 milimetre roketlerle şehrin güneyini, Üçgen bölgesini ateş altına aldılar. Atışlar çoğunlukla isabetsiz olsa da muharebenin atmosferini komünist unsurlar lehine değiştirdi. İlaveten, özellikle Mang Ca Üssü'ne 82 milimetre havan ve 75 milimetre geri tepmesiz top atışları yapılarak bölgedeki savunma zayıflatılmaya gayret edildi.³⁰⁶ Taarruzun şiddetinin artmasıyla birlikte Mang Ca Üssü artan bir baskıyla karşı karşıya kaldı. Bu durum neticesinde Tuğgeneral Truong, Tay Loc hava meydanında yer alan takıma, üsse doğru geri çekilme emrini verdi.³⁰⁷ İlaveten, çevre bölgelerde yer alan müttefik unsurlarla iletişime geçen, Truong yakında bulunan mekanize unsurların şehre takviye olarak intikal etmesi için gerekli irtibatı sağladı. Ayrıca Hue'ye yakın olan GVO 1'inci Hava İndirme Görev Kuvveti'nden, 9'uncu Hava İndirme Taburu halihazırda Quang Tri bölgesinde muharebede olduğundan sadece 2'nci ve 7'nci Hava İndirme Taburları ile Truong'un hareket kontrolüne girdi.³⁰⁸ 04.30 civarı, irtibat kurulan mekanize birliklerden, M41 tankları ve M113 Zırhlı Personel Taşıyıcı araçlarından oluşan bir konvoy, 1. Otoyol'dan, şehrin kuzeyi istikametinden Hue'ye doğru intikal etmeye çalışsa da 1'nci İstihkam Taburu ve 818'nci Tabur tarafından pusuya düşürülmüş, yoğun ağır silah atışları altında kalarak ancak kayıplar vermiş bir vaziyette şehre giriş yapabildi.³⁰⁹ Tüm bu gelişmelere rağmen, 31 Ocak gününün ilk ışıklarında, Kale bölgesi, Mang Ca Üssü dışında, İmparatorluk Konutu da dahil olmak üzere tamamen komünist unsurlarca işgal edilmiş bir vaziyetteydi.³¹⁰ Nitekim saat 08.00 civarında, İmparatorluk Konutu üzerinde, sarı yıldızlı, bir yarısı kırmızı bir yarısı mavi şeritlerden oluşan UKC bayrağı, şehrin tümünden görülür bir vaziyette asılıydı.³¹¹

Şehrin güneyinde, Üçgen bölgesinde de muharebe pek farklı bir seyirde gelişmedi. Komünist unsurlarca, roket ve havan baraj atışlarının ardından, piyade taarruzunun beş dakikaya yakın bir şekilde geciktirilmesi bu noktada taarruz eden kuvvetlerin en mühim taktik hatası olarak öne çıkmıştır. Bu beş dakika sürecinde alarm durumuna

³⁰⁶ Villard, 2008, 34.

³⁰⁷ Willbanks, 2003, 131.

³⁰⁸ Villard, 2008, 36-37.

³⁰⁹ a.g.e., 37.

³¹⁰ a.g.t., 20.

³¹¹ Villard, 2008, 37.

geçen MACV Üssü, baskın faktörünün etkisi azalmış bir şekilde savunmaya geçme imkanı buldu. KVO 4'üncü Alayı'na bağlı 804'üncü Tabur'un müteaddit taarruzlarına rağmen üste bulunan askerler saldırıları savurmayı başardı.³¹² İstihkam erlerinin faaliyetleri ve ateş destek vasıtalarıyla yapılan seyreltme çabaları da gerekli etkiyi yaratmayınca komünistler, tüm çabalarına rağmen MACV Üssü'nü işgal edemedi taarruzun ilk gününü bitirmek durumunda kaldılar.³¹³ Başarısız girişimlerin ardından komünist unsurlar, Üçgen'deki diğer hedeflere yöneldiler. Saat 04.50 civarı, 815'nci ve 818'nci Taburların da muharebeye katılmasıyla, komünistler daha etkin bir hal aldılar.³¹⁴ Nitekim il idari merkezi, polis karakolu gibi hükümet yapıları kontrol altına alınırken bir yandan da şehre ulaşan yollarda müstahkem mevziler kurularak giriş çıkış noktaları kontrol altına alındı. Kale'ye benzer bir şekilde, Üçgen'de de, günün ilk ışıklarında, MACV üssü dışında neredeyse bütün yerleşim bölgesi komünist unsurların, KVO 4'üncü Alayı'nın işgali altındaydı.³¹⁵

Tet Taarruzu, tüm ülke sathında gerçekleştirilen topyekün bir taarruz olması itibariyle, özellikle ilk başta Güney Vietnam ve Amerikan birleşik harp faaliyetlerini zedelemiş, özellikle, pek çok farklı noktayla irtibat kurulmaya çalışılması hem muharebeyi sekteye uğratmış hem de karar alma süreci ve istihbarat akışı noktalarında önemli bir zafiyet yaratmıştır.³¹⁶ Nitekim taarruzun ilk günlerinde, Hue şehrindeki durumun vahameti müdafî taraf nezdinde yeterince doğru değerlendirilememiştir. Truong'un kurduğu irtibattan bağımsız gerçekleşen ilk müdahale olarak X-Ray Görev Kuvveti'nden Hue şehrine bir takviye yollanması emredilmiştir.³¹⁷ Görev kuvvetinin komutanı Tuğgeneral LaHue, üstlerinden gelen direktif doğrultusunda, 1'nci Deniz Piyade Alayı, 1'nci Tabur bağlısı A Bölüğü'nü, Phu Bai noktasından 1. Otoyol üzerinden kamyonlar vasıtasıyla şehre intikal ve MACV Üssü'nün maruz kaldığı kuşatmayı gevşetmekle görevlendirdi.³¹⁸ Güneyden şehre yönlendirilen bu takviyelere ilaveten, Truong'un hareket kontrolüne giren hava indirme birlikleri de zırhlı birlikler ile birlikte kuzey istikametinden Kale bölgesine girmeye başlamışlardır.³¹⁹

³¹² Willbanks, 2003, 131.

³¹³ CIA, C06753744 (31/01/1968)

³¹⁴ Villard, 2008, 39.

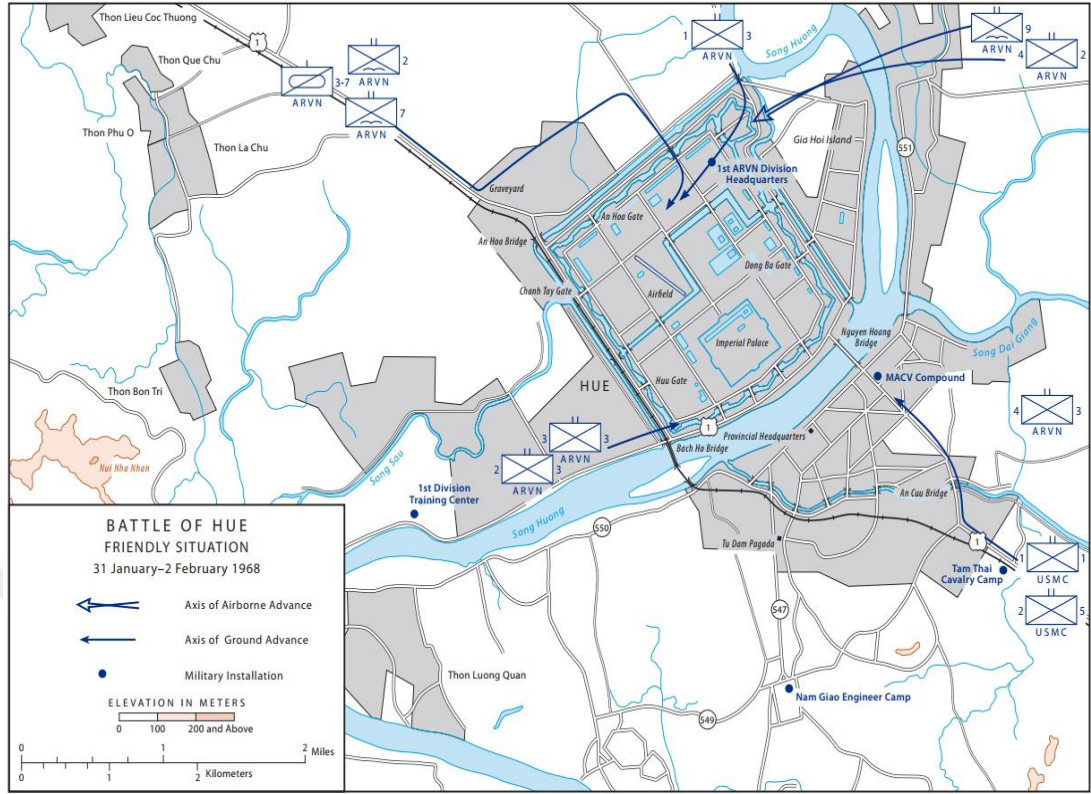
³¹⁵ Willbanks, 2003, 131-132.

³¹⁶ a.g.t., 22.

³¹⁷ Willbanks, 2003, 133.

³¹⁸ a.g.t., 23.

³¹⁹ Camp, a.g.e., 14.

Şekil 4.4: Hue Şehrinin İşgalinin Başında Müttefik Kuvvetlerin Konuşlanışı ve Yanaşma İstikametlerini Gösteren Harita

Villard, 2017, 397.

Tam bir işgal altında bulunan şehre, bir bölük asker ile müdahale etmesinden anlaşıldığı üzere zaten birçok kaynakta da belirtildiği gibi X-Ray Görev Kuvveti komutanı LaHue yeterli bir istihbarata sahip değildi ve şehirde yaşanan gelişmeleri yakından takip edememekteydi.³²⁰ 31 Ocak sabahı, 08.30 Hue şehrine yönelen A Bölüğü, şehrin üç kilometre güneyinde, 3'ncü Deniz Piyade Tümeni'ni altındaki 3'ncü Tank Taburu'na bağlı dört adet M48 tankıyla birleşerek intikalini sürdürdü.³²¹ Üçgen'in güneyinden şehre giriş noktası olan, Phu Cam Kanalı üzerindeki An Cuu Köprüsünü geçen konvoy, 804'üncü Tabur askerleri tarafından şehirdeki binaların içerisinden açılan yoğun bir keskin nişancı, makinalı tüfek ve roket atışlarına maruz kaldı.³²² Deniz piyadeleri maruz kaldıkları atışlar karşısında bulundukları konumda,

³²⁰ Villard, 2008, 40.

³²¹ Camp, *a.g.e.*, 15.

³²² *a.g.t.*, 31-32.

nehir kenarında hareket imkanından yoksun kalarak takviye kuvvet için Phu Bai’de konuşlu karargah ile irtibat kurdular.³²³

Kendi emir komutası altındaki A Bölüğü’nün sabitlendiği haberini alan 1’nci Deniz Piyade Alayı komutanı Albay Stanley Hughes, Tuğgeneral LaHue ile müşkülde kalan birliklere takviye yollamak için irtibat kurdu. Hazırda bulunan tek muharip kuvvetlerden, 1’nci Deniz Piyade Alayı’na bağlı 1’nci Tabur karargahı ve 5’nci Deniz Piyade Alayı, 2’nci Tabur’una bağlı G Bölüğü idi. 1’nci Tabur komutanı Gravel, Phu Bai bölgesine henüz o gün intikal etmiş olan, G Bölüğü ile şehre doğru intikale başladı.³²⁴ Gravel, G Bölüğü’nün komutanı Yüzbaşı Charles Meadows ile henüz sadece o an tanışabilmişti.³²⁵ 10.30 civarı yola çıkan takviye kuvvet yolda GVO’ya bağlı üç adet M41 tankının da katılımıyla öğle saatlerinde A Bölüğü’nün olduğu konuma ulaştı. Bu takviye kuvvete rağmen deniz piyadeleri, sabitlendikleri konumda dört saat kadar daha çatışmaya devam ettiler.³²⁶

Saat 15.15 civarında köprüdeki savunmayı aşan deniz piyadeleri, MACV üssüyle irtibat kurmayı sağladılar. Ancak General LaHue, zaten yıpranmış bölüklere yeni bir görev verdi. Gravel, generalden, komutası altındaki birlikleri Parfüm Nehri’ni Nguyen Hoang Köprüsü’nü aşarak geçmesini ve kuzeyde, Tuğgeneral Truong’un bulunduğu Mang Ca Üssü etrafındaki kuşatmayı yarması emrini aldı. Yarbay Gravel bu emri, birisi kötü vaziyette bulunan ve MACV Üssü’nü muhafaza ile görevlendirilen iki bölüğün durumunu ifade ederek protesto ettiyse yine de emiri yürütme talimatı aldı.³²⁷

“MACV Üssüne ulaşıyoruz fakat ardından Parfüm Nehri’ni geçerek GVO 1’nci Piyade Tümen Karargahı’na yardım etmek gibi aptalca bir görevle ödüllendiriliyoruz” ifadeleriyle sitemini ifade eden Gravel, A Bölüğü’nü MACV Üssü’nde bırakarak emrinde kalan tek muharip unsur olan, birkaç M41 ve M48 tankıyla takviye edilmiş G Bölüğü ile verilen emri ifa etmeye başladı.³²⁸ Öte yandan Gravel, M48 tanklarını, ağırlıklarının köprünün taşıma kapasitesini aşması nedeniyle ve diğer tankları ise tank

³²³ Villard, 2008, 41-42.

³²⁴ Camp, *a.g.e.*, 17-19.

³²⁵ Willbanks, 2003, 134.

³²⁶ Villard, 2008, 42.

³²⁷ a.g.t., 25.

³²⁸ Camp, *a.g.e.*, 19.

mürettebatındaki isteksizlik sebebiyle sadece sabit bir pozisyondan doğrudan ateş desteği sağlamakla görevlendirebilmiştir.³²⁹

Deniz piyadeleri Nyugen Hoang Köprüsü başlarında belirlediğinde, Kale bölgesindeki müstahkem noktalardan yoğun bir atışa maruz kaldılar.³³⁰ Amerikalılar bu noktada Kale'deki neredeyse bütün evlerin düşmanları tarafından işgal edildiğini hoş olmayan bir şekilde fark etti.³³¹ Havan ve roket atışlarının da tesiriyle zaten müşkülde kalmış olan birliğin sayıca da dezavantajlı olduğuna kanaat getiren Gravel, kendi inisiyatifi ile geri çekilme kararı aldı.³³² Sivil araçların ambulans olarak kullanıldığı çekilme, saat 19.00-20.00 civarı başarılı bir şekilde neticelendi ve G Bölüğü MACV Üssü'ne döndü. O gün gerçekleştirilen bütün eylemler sonucunda harekate katılan kuvvetler, 1'nci Tabur S-3'ü de dahil olmak üzere, 10'u yaşamını yitiren toplam 66 kişilik zayıt verdiler.³³³ Sadece köprüye gidip geri dönmek G Bölüğü'nün mevcudunun yaklaşık üçte birinin muharebe dışı kalmasına neden oldu.³³⁴

Harekatin ilk döneminde, istihbarat zafiyeti yoğun bir şekilde devam etti. Öyle ki Hue içerisinde yaşanan durumun vahameti ve komünist unsurların niceliğine dair saptamalar gerçeklikten çok uzak bir haldeydi. 1 Şubat günü aktarılan bir istihbarat raporu, Kale bölgesi dışında şehrin büyük bir bölümünün ele geçirildiğini aktarıyordu.³³⁵ Benzer şekilde, MACV komutanı Westmoreland, ABD Genelkurmay Başkanı ile yaptığı bir görüşmede "Düşmanın Hue, Kale bölgesinde yaklaşık üç bölüğü var ve Deniz Piyadeleri onları temizlemek için bir tabur görevlendirdi." ifadelerini kullanacaktı.³³⁶ Yine aynı şekilde 4 Şubat tarihli bir istihbarat raporunda da Kale bölgesindeki düşman unsurlarının kuvvetinin üç bölük olarak hesaplandığı aktarılıyordu.³³⁷ Fakat gerçeklik bundan biraz farklıydı, şehirde konuşlanmış komünist unsurların sayısı altı bin kişiye ulaşmıştı, üstelik bu unsurlar güçlü bir lojistik desteğe de sahip durumdaydı.³³⁸

³²⁹ Kendall D. Gott, *Breaking The Mold: Tanks In The Cities* (Fort Leavenworth, Kansas: Combat Studies Institute Press, 2006), 29-30.; Villard, 2008, 42.

³³⁰ Willbanks, 2003, 135.

³³¹ Villard, 2008, 42.

³³² a.g.t., 26.

³³³ Camp, a.g.e., 20.

³³⁴ a.g.t., 27.

³³⁵ CIA, C05072711 (01/02/1968)

³³⁶ Willbanks, 2003 136.

³³⁷ CIA, C02150028 (04/02/1968)

³³⁸ a.g.t., 28.

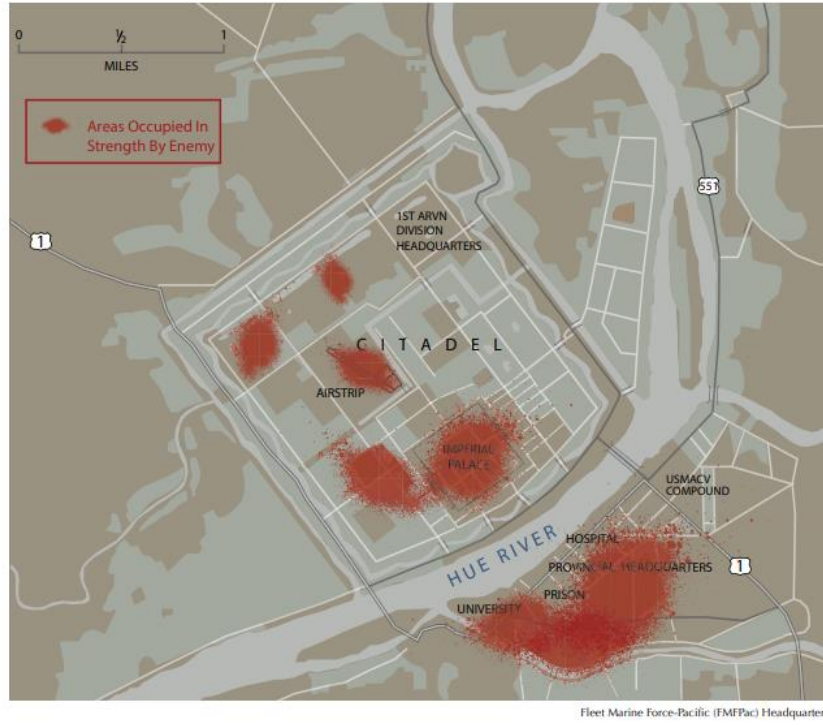
Güneyde Amerikan Deniz Piyadeleri önce MACV Üssü'ne sonra da Mang Ca Üssü'ne ulaşmaya çalışırken kuzeyde de çetin mücadeleler yaşandı. Tuğgeneral Truong'un hareket kontrolüne verilen GVO 7'nci Hava İndirme Taburu, GVO süvari birliklerinden bir takım tarafından takviyeli bir biçimde 09.00 civarı, 1. Otoyol üzerinden güneydoğu istikametinde, şehre doğru intikale başladı. Öğle saatlerinde, Kale bölgesine yaklaşık dört yüz metre mesafedeki konvoy, KVO 806'ncı Tabur'una bağlı askerler tarafından ağır silahlarla pusuya düşürüldü. Baskın faktörünün de etkisiyle avantajlı durumda bulunan komünist kuvvetler iki adet M113 zırhlı personel taşıyıcı aracı imha etmek suretiyle konvoyu durdurmayı başardı. Bu sırada, komünist kuvvetlere bağlı istihkam unsurları, kuzeyden Kale bölgesine geçiş için kullanılan An Hoa Köprüsü'nü imha ettiler. Ateş destek vasıtalarından yoksun bir biçimde muharebeye devam eden Güney Vietnam askerleri, bir cephe taarruzu başlattıysa da mevcutlarının yarısına yakınıni zayıat veren birlikler, ilerlemeyi başaramadıkları gibi, geri çekilmenin de mümkün olmadığı bir durumda bulundukları noktada sabitlendiler. İlerleyen saatlerde, takviye kuvvet olarak 2'nci Hava İndirme Taburu'nun da bölgeye gelmesi, müşkülde kalan birlikleri rahatlattıysa da inatçı komünist direnişi kırılmadı. Geceyi bulundukları noktada geçirmek durumunda kalan Güney Vietnam askerleri ancak sabah olduğunda, karşılarında bulunan 806'nci Tabur askerlerinin mevzilerini terk ettiklerini görünce bulundukları noktadan ayrılarak Mang Ca Üssü'ndeki askerlerle birleşebildiler.³³⁹

Aynı süreç içerisinde, GVO ile ABD Deniz Piyadeleri arasında yapılan görüşmeler neticesinde, Kale bölgesinin, GVO'ya bağlı unsurlar, Üçgen bölgesinin ise X-Ray Görev Kuvveti tarafından ele geçirilmesi kararlaştırıldı. Böylece Hue şehri, iki farklı komuta zinciri tarafından yürütülen iki farklı harekate ev sahipliği yapacaktı. X-Ray Görev Kuvvetine bağlı 1'nci Deniz Piyade Alayı şehrin içerisini temizlemekle görevlendirilirken 5'nci Deniz Piyade Alayı da şehrin dış çeperini işgal etmekle görevlendirildi. Şehir içinde yaşanan bu ikiliğe ilaveten, Hue şehrine ulaşan lojistik akışın kesilmesi ve buna ilaveten daha geniş ölçekte şehrin dış güvenliğinin sağlanması görevi ABD Kara Kuvvetleri'ne bağlı kuvvetlere verildi. Böylece, şehrin ele geçirilmesi için farklı komuta zincirlerine sahip üç farklı kurumsal yapı, aynı hareket sahasında faaliyete geçti.³⁴⁰ İlaveten bu süreçte, şehir içinde manevi ve tarihi

³³⁹ Villard, 2008, 43-44.

³⁴⁰ a.g.t., 28-31.

önemi haiz yapıların varlığı sebebiyle özellikle ateş destek vasıtaları ve yakın hava desteği gibi unsurların kullanımında sınırlamaya gidilmesi kararı alındı.³⁴¹

Şekil 4.5: Komünist Kuvvetlerin 31 Ocak İtibariyle Şehir İçerisinde Mevzilendikleri Bölgeleri Gösteren Harita

Camp, *a.g.e.*, 10.

4.1.1. Şehrin Güneyindeki Muharebeler

Bölgede görev alan Amerikan askerleri, sadece bir bölgenin ele geçirilmesi ile değil, bölgede bulunan Amerikan vatandaşlarını kurtarma, bölgedeki GVO cephaneliğinin emniyetini sağlama, mahkumlar salınmadan önce hapishaneyi ele geçirme gibi farklı çeşitlerde sorumlulukları da üstlenmişlerdi.³⁴² İlaveten bu görevler, birliklerin; hava koşullarındaki kötüleşme nedeniyle yakın hava desteği ve hava yoluyla tahliyenin, yoğun sisin ileri gözetleyiciler tarafından hedef tespitini imkansız kılmasından dolayı da ateş desteğinden mahrum kaldığı bir ortamda ifa edilmiştir.³⁴³

Bölgedeki Amerikan Deniz Piyade askerleri o güne kadar hiçbir meskûn mahal muharebesine dahil olmamıştı. Kurumsal olarak ABD Deniz Piyadelerinin taraf olduğu son meskûn mahal muharebesi ise Kore Savaşı'nda, 1950 senesindeki Seul

³⁴¹ Willbanks, 2003, 136.

³⁴² Camp, *a.g.e.*, 21.

³⁴³ a.g.t., 31.

muharebesiydi. Askerler, bu muharebe biçimi üzerinde çok az tecrübe ve eğitime sahipti.³⁴⁴

1 Şubat günü, *Hue Şehri Harekatı* fiili olarak başladı. Dört aşama şeklinde planlanan hareketin ilk aşaması ani müdahale kuvvetleri tarafından sağlanacak temas, ikinci aşaması Parfüm Nehri güneyinde kuvvetlerin yığınaklanması ve şehrin o bölgesinin ele geçirilmesi, üçüncü aşaması, Kale bölgesinin ele geçirilmesi ve son aşaması da Phu Cam bölgesinin güneyindeki meskûn ve kırsal alan ile Song Van Dong'un kuzeyi ve şehrin doğusunda yürütülecek hareketler olarak belirlenmişti.³⁴⁵

1 Şubat sabahı, X-Ray Görev Kuvveti komutanı LaHue, MACV Üssü'nde bulunan Gravel'e Üçgen bölgesinin, il idare binası, hapishane gibi yapılar öncelikli olmak üzere temizlemesi emrini ilettili.³⁴⁶ Zaten halihazırda yıpranmış olan A ve G bölükleri, sabah 07.00'da manevralarına başladıysa da henüz bir blok ilerleyemeden düşman ateşiyle karşılaştılar. Deniz piyadeleri, M48 ve M41 tankları tarafından takviye edilmiş durumda olmakla birlikte bu tanklar da yoğun roket ve geri tepmesiz top atışlarına maruz kaldılar.³⁴⁷ Hatta yer yer bir açık hedef durumuna düştüler. KVO 815'nci Tabur'una bağlı, müstahkem mevzilerde konuşlanmış unsurların şiddetli direnişi neticesinde, harekata başlayan deniz piyadeleri, sadece bir buçuk blokluk bir hareketin ardından ilerlemelerini durdurarak başlangıç pozisyonlarına geri döndüler.³⁴⁸ Muharip asker mevcudunun yaklaşık yarısına yakını kaybeden deniz piyadeleri, ağır yaralıları kamyonlarla Phu Bai bölgesine tahliye etmek durumunda kaldılar.³⁴⁹

Şehirdeki durumun vahametini yavaşça idrak etmeye başlayan Tuğgeneral LaHue, 1'nci Deniz Piyade Alay Komutanı Albay Stanley Hughes'e şehrin güneyindeki tüm birliklerin komutasını verdi. İlâveten, 5'nci Deniz Piyade Alayı, 2'nci Taburuna bağlı olan ve henüz yeni muharebeden çıkmış durumdaki F Bölüğü de Hughes'in hareket kontrolüne verildi. Nitekim söz konusu bölük, bölük komutanının itirazlarına rağmen aynı gün saat 15.00 sularında, Üçgen yakınlarına, bölgedeki diğer kuvvetleri rahatlatmak göreviyle CH-46 helikopteri aracılığıyla şehirden gelen atışlara rağmen intikal etti ve Gravel'in birliğine katıldı.³⁵⁰

³⁴⁴ a.g.t., 31-32.

³⁴⁵ Camp, *a.g.e.*, 22-23.

³⁴⁶ Villard, 2008, 45.

³⁴⁷ Willbanks, 2003, 137-138.

³⁴⁸ a.g.t., 32.

³⁴⁹ Villard, 2008, 45-46.

³⁵⁰ a.g.t., 32-33.

F Bölüğü, Hue şehrine geldiği gibi, üssün dışında mahsur bulunan MACV'a bağlı muhabere takımını kurtarmakla görevlendirildi. Ancak bütün bir öğle sonrasını muharebeyle geçirmesine rağmen bölük söz konusu takımla irtibat kurmayı başaramadı.³⁵¹ Bu muharebeler esnasında F Bölüğü, askerlerinin hiçbir zaman makul seviyelerde tatbikatını yapmadığı bir çatışma biçimini, dar sokakları bina bina temizleyerek ilerlemenin zorluklarını tecrübe etti.³⁵² Aynı günün akşamı, Yarbay Gravel, F Bölüğü'ne, MACV Üssü'nün altı blok ötesindeki hapishane binasına yapılacak bir gece taarruzu için hazırlanması emrini verdi. Söz konusu emir, F Bölüğü komutanı Yüzbaşı Michael Downs tarafından isteksizlikle karşılandı ve hapishane binası ile bölüğün arasındaki altı bloklu mesafede düşmanın konuşlanışı hakkında yeterli bilginin bulunmaması, ateş destek vasıtalarının kullanımındaki kısıtlamalar gibi sebeplerle protesto edildi. Gravel'in de izniyle X-Ray Görev Kuvveti'ne protestosunu ileten Downs bu protestosu sayesinde söz konusu emrin iptal ettirilmesini sağladı.³⁵³ Aynı gece içerisinde komünist unsurlara bağlı istihkam erleri tarafından An Cuu Köprüsü imha edilmeye çalışıldıysa da bu girişim başarısızlıkla sonuçlandı ve ABD kuvvetlerinin bölgeye ulaşımı için kritik olan bu hat kullanımda kalmaya devam etti.³⁵⁴

2 Şubat günü yeni bir taarruza başlayan Gravel, 5'nci Deniz Piyade Alayı, 2'nci Tabur'a bağlı H Bölüğü'nün de saat 11.00 civarında An Cuu Köprüsü üzerinden şehre girişiyle takviye kuvvetlere sahip oldu.³⁵⁵ 50 kalibre mühimmatlı makineli silahları ve üzerinde altı adet 106 milimetre geri tepmesiz top bulunan iki adet M50A1 ONTOS araçlarıyla beraber ilerleyen bölük, MACV Üssü istikametindeki hareketinde yoğun bir makineli tüfek ve B40 roketatar atışına maruz kaldı. Bu karmaşa içerisinde alınan atışlara karşılık vermeye çalışan bölük aynı zamanda şehirde bulunan başka müttefik deniz piyadeleriyle de ateş alışverişinde bulundu ancak bu çatışmalar taraflar arasında ciddi bir zayıflığa sebep olmadan sonlandı.³⁵⁶

Aynı gün, 1'nci Deniz Piyade Alayı komutanı Albay Hughes, karargahını Hue şehrine taşıyarak muharebenin komutasını doğrudan almaya karar verdi. Halihazırda kendisine bağlı üç bölüğün başka bir tabur komutanı tarafından komuta edilmesinden hoşnutsuz olan, 5'nci Deniz Piyade Alayı 2'nci Tabur komutanı Yarbay Ernest

³⁵¹ Camp, *a.g.e.*, 24.

³⁵² a.g.t., 33.

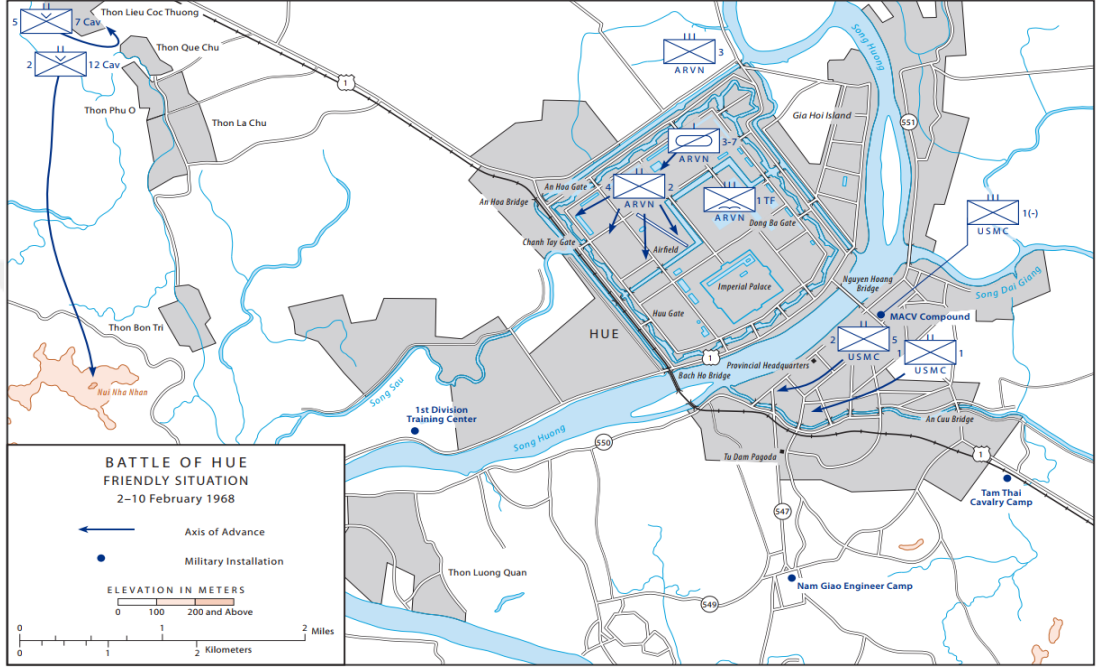
³⁵³ a.g.t., 33-34.

³⁵⁴ Villard, 2008, 46.

³⁵⁵ a.g.t., 34.

³⁵⁶ Camp, *a.g.e.*, 26-27.

Cheatham da Hughes ile birlikte Hue'ye gidenler arasındaydı.³⁵⁷ Bu durum, 5'nci Deniz Piyade Alayı komutanı Albay Robert Bohn'un da bilgisi ve onayı dahilindeydi.³⁵⁸ Böylece 2 Şubat günü, ABD'nin Üçgen bölgesindeki kuvvetler, Cheatham tarafından komuta edilen, üç bölüklü 2'nci Tabur ve Gravel'in komuta ettiği, 1'nci Tabur'a bağlı A Bölüğü ve yine aynı tabura bağlı B Bölüğü'nden bir takım şeklindeydi. Harekatın komutası ise bölgeye yeni ulaşan Albay Hughes'e geçmişti.³⁵⁹

Şekil 4.6: 2-10 Şubat Tarihleri Arasında Müttefik Kuvvetlerin Durumu ve Manevralarını Gösteren Harita

Villard, 2017,403.

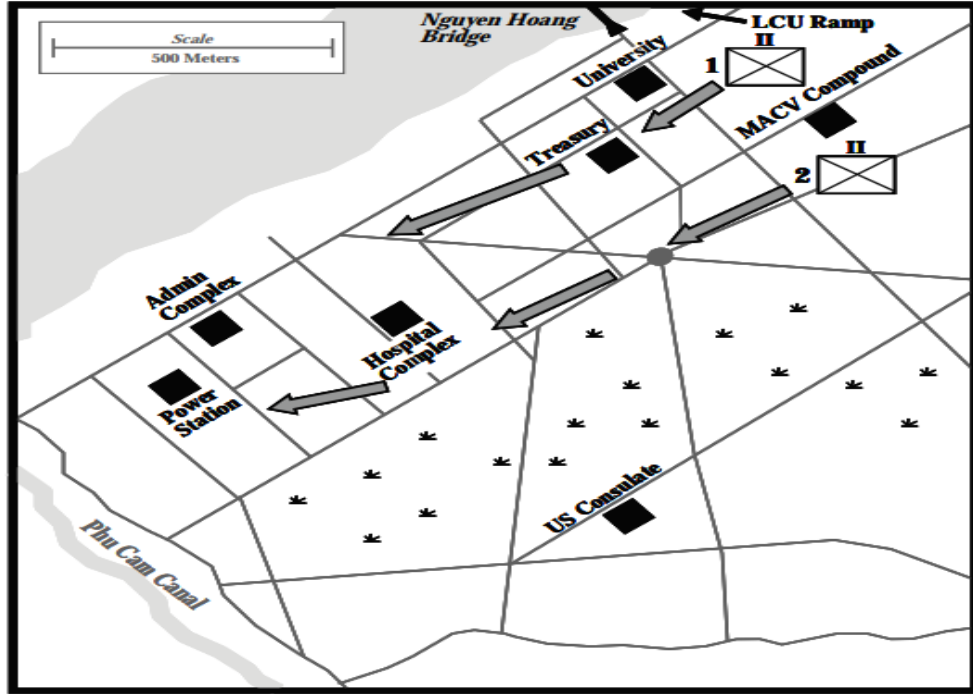
3 Şubat günü aksiyona geçen Hughes aynı gün içerisinde 13.30'da emrindeki tabur komutanlarıyla düzenlediği bir toplantıda, Yarbay Gravel'e komutasındaki bir takımla takviye edilmiş bölüğü ile birlikte muharip unsurların sol kanadını güvenceye almasını ve o cihetteki ikmal hatlarını işler tutmasını emretti. Diğer taraftan Cheatham'a ise üniversite ve il idari merkezine gerçekleştirilecek taarruzların sorumluluğunu verdi. Öte yandan Cheatham'a bu sorumluluk görev tipi emir şeklinde verilmişti. Birliklerin, sağ tarafına Parfüm Nehri'ni almasını emreden ve sol yanlarının açıkta kalacağı bilgisini

³⁵⁷ Willbanks, 2003, 139.

³⁵⁸ Camp, *a.g.e.*,27-28.

³⁵⁹ a.g.t., 35.

veren Hughes, taarruzun istikameti dışında fazla bir bilgi vermedi. Cheatham'a basitçe taarruzu kendi planladığı şekilde icra etmesini emretti.³⁶⁰

Şekil 4.7: 2-10 Şubat Tarihlerinde Üçgen Bölgesindeki Müttefik Birliklerin İlerleyişini Gösteren Kroki

Gott, *a.g.e.*, 31.

Aynı gün, G Bölüğü'nü ihtiyatta tutma kararı alan Cheatham, diğer iki bölüğü, F ve H bölükleri ile birlikte MACV Üssü'nden çıkarak batı istikametinde yaklaşık on bir bloklu bir mesafe almayı hedefleyen taarruz planını uygulamaya soktu. Düşman tarafından her birisi ayrı ayrı müstahkem mevziler zincirine çevrilen on bir bloğun aşılması için ev-ev, oda-oda muharebe icra edilmesi gerekecekti.³⁶¹ Plan doğrultusunda ısrarlı bir şekilde, hastane, posta ofisi, hazine binası gibi MACV Üssü'ne birkaç blok ötedeki yapılara defalarca girişimlerde bulunan birlikler gün sonunda başladıkları konumdan pek mesafe alamadılar.³⁶² Ağır atış altında hareket icra

³⁶⁰ Camp, *a.g.e.*, 28-29.

³⁶¹ a.g.t., 36.

³⁶² Villard, 2008, 56.

etmek durumunda kalan birlikler hazine ve posta ofisi binalarını ele geçirmek için beş, altı farklı teşebbüste bulunmuşlardı.³⁶³

Söz konusu birliklerin, sol yanı açık kalmış bir halde muharebeye devam edebilmesinin mümkün olamayacağını değerlendiren Hughes, 4 Şubat günü için Gravel'e taarruzları esnasında Cheatham'ın taarruz edecek birliklerinin sol yanında güvenliği sağlama emri verdi. Cheatham ise taarruza devam etmekle görevlendirildi.³⁶⁴

Gravel'in komutasındaki birlikler, yeni görevleri için pozisyon almadan evvel geçiş güzergahlarında bulunan *Joan of Arc* okulu ve bitişiğinde bulunan kilisenin güvenliğini sağlamakla görevliydi.³⁶⁵ Muharipler arasındaki mesafenin giderek kısaldığı bir atmosferde gerçekleşen muharebe neticesinde söz konusu yapılara doğru ilerlenirken okul binası başarıyla ele geçirilse de düşman kuvvetleri tarafından iyi bir şekilde işgal edilmiş durumda bulunan kilise ve o noktadan açılan taciz açıları deniz piyadelerinin manevralarını önler mahiyetteydi. Durumu değerlendiren Gravel, havan topu ve 106 milimetre geri tepmesiz top gibi ateş destek vasıtalarıyla kilise binasının tahrip edilmesi emrini vererek bölgede konuşlu düşman unsurlarının tacizlerini bitirdi. Muharebenin bu aşamasında birisi Fransız birisi de Belçikalı olmak üzere iki rahip canlı şekilde kurtarıldı.³⁶⁶

Aynı gün, Gravel ve birlikleri söz konusu muharebeleri icra edip yeni görevlerini gerçekleştirmek üzere hareket ederken Cheatham'ın birlikleri de sabah 07.00 civarından itibaren önceki gün ele geçirmeyi başaramadığı hedeflere yönelik yeni bir taarruz başlattılar. Cheatham, emrindeki birliklerden H Bölüğü'nü hastane kompleksini ele geçirmek ve müteakiben F Bölüğü'nün hazine binasına gerçekleştireceği taarruzu desteklemekle görevlendirdi. G Bölüğü ise önceki günkü gibi ihtiyatta kalmaya devam etti. Manevralarını gizlemek için sis bombaları kullanan deniz piyadeleri bunun neticesinde, komünist kuvvetler tarafından daha fazla taciz atışına maruz kaldı. Düşmanlarının kendi talimnamelerini etüt ettiğini fark eden deniz piyadeleri, muharebe sırasında yeni davranış biçimleri geliştirmek durumunda kalarak sis bombalarını bu noktadan itibaren düşman unsurların pozisyonlarını, atışların

³⁶³ a.g.t., 36.

³⁶⁴ Willbanks, 2003, 140.

³⁶⁵ a.g.t., 36-37.

³⁶⁶ Camp, a.g.e., 30-32.

geldiği yerlerin tespit edilmesi suretiyle açığa çıkarmak amacıyla, bir aldatma tedbiri olarak kullanmaya başladı.³⁶⁷

Cheatham'ın birliklerinin hazine binasına ulaşması, ancak yirmi dört saati bulan bir muharebenin ardından mümkün oldu. 106 milimetre geri tepmesiz toplarla mevzilerin tahrip edilmesi, havan toplarıyla düşman tarafından işgal edilmiş binaların damlarının çökertilmesi, biber gazı ve benzeri toplumsal olaylara müdahale araçlarının kullanımı gibi Vietnam'daki muharebenin genel pratiğine aykırı pek çok unsur bu mücadelenin örüntüsünü oluşturmaktaydı.³⁶⁸

Meskûn mahal muharebesi, oldukça dar bir bölgede alışlagelmişten çok daha yoğun muharebelerin yaşanmasına neden olmaktaydı. Birliklerin ilerleyişi olağanın aksine çok daha kısa mesafelerle ölçülüyordu. Deniz piyadeleri, noksan haldeki meskûn mahal muharebesi eğitimlerini pratik tedbirlerle kapatmak durumunda kalıyorlardı. Örneğin, yapıların girişlerini herhangi bir pusu veya patlayıcı düzenek ihtimaline karşı kullanmamak için binalara 106 milimetre geri tepmesiz toplarla gedik açılıyor ve deniz piyadeleri, yapıların içini temizlemek için o gedikleri giriş olarak kullanıyordu.³⁶⁹

İlaveten uygun haritaların yokluğu muharebenin özellikle komutasını güçleştirmiş, manevra yapan birliklerin koordinasyonu ve etkinliğini azaltmıştır. 1:50,000 ölçekli haritalara sahip olan deniz piyadeleri, buradan yola çıkarak şehirde manevra yapmak için gerekli detaylara erişemiyordu. Bu problem ancak bölgedeki yerel hükümet kuruluşlarında bulunan haritaların ele geçirilmesiyle bir nebze hafifletildi.³⁷⁰ Bütün bu zorluklara ek olarak deniz piyadeleri taarruzun bu aşamasında henüz hala 105 milimetre, 155 milimetre obüsler, taarruz helikopterleri, sabit kanatlı hava platformları gibi ateş destek vasıtalarından yoksun bir vaziyette muharebeye devam etmek durumundaydılar. Nitekim bu vasıtalar kullanıldığı zamanlarda dahi gerek sisli havanın etkisi gerek de şehirdeki yapıların mesafe algısına olan etkisi sebebiyle ileri gözetleyiciler topçu atışlarını isabetli bir şekilde yönlendirmeye muktedir olamıyorlardı. Deniz piyadeleri, tank ve geri tepmesiz toplar gibi görerek atış yapan vasıtalarla takviye edilmiş olsalar da bu vasıtalar düşman için bir hedef işlevi görmeleri ve dar alanda kullanışlı olmamaları sebebiyle umulan faydayı sağlayamıyorlardı.³⁷¹

³⁶⁷ a.g.e., 32-33.

³⁶⁸ Willbanks, 2003, 141.

³⁶⁹ a.g.t., 38-39.

³⁷⁰ Willbanks, 2003, 142.

³⁷¹ a.g.t., 39-40.

Bu çabalara rağmen 4 Şubat günü bittiğinde KVO 815'inci, 818'nci Taburları ve 2'nci İstihkam Taburuna bağlı unsurlar Üçgen'in batı kısmını, 810'ncü Tabur ise kuzey tarafını kontrol eder vaziyetteydi. Yine 804'ncü Tabur ve 1'nci İstihkam Taburu 1. Otoyolunu, Phu Cam Kanalı güneyinden emniyete almıştı. Nitekim söz konusu günün akşamı bir istihkam takımı An Cuu Köprüsü'nü imha etmeyi başararak şehre, güney cihetten karayolu vasıtasıyla giriş çıkışların önüne geçmeyi başardı. Bundan itibaren deniz piyadeleri, her ne kadar önemli miktarda yığınaklanmaya sahip olsalar da lojistik akış için havayolu ve su yollarına bel bağlamak durumunda kalacaklardı.³⁷²

Sol yana 1'nci Tabur'a bağlı askerler konuşlandığı şekilde taarruzlarına devam eden deniz piyadeleri, sağ yanlarına nehri aldıkları vaziyette hareketlerine devam ederken yer yer, Kale bölgesinin güneyinde konuşlu komünist milislerin de atışlarına maruz kaldılar.³⁷³ İki tabur da eşgüdümlü şekilde hareket etmesine rağmen 2'nci Tabur daha hızlı bir ilerleme kaydetti. 16.30 civarı G Bölüğü, M48 tankları, 106 milimetre geri tepmesiz top ve çeşitli diğer ateş destek vasıtalarının da dahil olduğu yaklaşık bir buçuk saatlik bir muharebenin ardından hastane binasını işgal etmeyi başardı. Çatışmalara dahil olan bazı subayların ifadeleri meskûn mahalde muharebenin güçlüğü de vurgulamaktadır. Misal olarak Teğmen Smith, 5 Şubat günü yapılan muharebenin zorluğunu şöyle tarif etmektedir. "19 kişi zayıat verdik ve sadece 75 yard [68 metre] ilerleyebildik." Yine aynı şekilde Yarbay Gravel de benzer mahiyetteki şu ifadeleri kullanmıştır. "İlerleme yavaştı. Bir blok kadar gidebildik. Bir bina için iki gün çatıştık."³⁷⁴

Ertesi gün, hastane kompleksindeki muharebeler devam etti. İhtiyatta kalan bölüğün de muharebeye dahil olmasıyla üç bölüklük bir kuvvetle çatışan 2'nci Tabur, sağ (kuzey) kanatta H Bölüğü, merkezde, daha evvelden ihtiyatta tutulan G Bölüğü ve sol cihette de F Bölüğü'nün bulunduğu bir düzende çatışmalarını sürdürdü. Özellikle F Bölüğü'nün yoğun atış altında kaldığı muharebelerde 81 milimetre havan ve 105 milimetre obüs gibi ateş destek vasıtaları kullanılarak düşmanın direnci kırılmaya çalışıldı. Nitekim aynı gün akşamüstü saatlerinde komünist unsurlar hastane bölgesinden çekildiler. Takip eden saatlerde G Bölüğü hapishane binasına yönelik taarruzuna başladı. 1'nci Takım'ı hastane binasının ikinci katından direkt ateş desteği

³⁷² Villard, 2008, 56-57.

³⁷³ a.g.e., 57.

³⁷⁴ Camp, a.g.e., 40.

sağlayan bölük, 106 milimetre mühimmatlarla hapishane binasının duvarlarında gedik açmalarını müteakip bina içerisinde, katları tek tek temizlemeye başladı.³⁷⁵

G Bölüğü'nün hapishane kompleksindeki muharebeleriyle eşzamanlı olarak, 2 nci Tabur'un sağ kanadında bulunan H Bölüğü de hastane kompleksini arkasında bırakarak il idari merkezine doğru ilerlemeye başladı. İki tank ile takviye edilen bölüğün taarruzu esnasında tanklardan bir tanesi B40 roketiyle isabet aldı ve muharebe dışı kaldı. Bunun yanı sıra diğer ateş destek vasıtalarından da faydalanan bölük yaklaşık olarak yüz adet 81 milimetre havan mühimmatı, altmış adet geri tepmesiz top mühimmatı ve gaz bombalarının kullanımıyla düşmanının mukavemetini kırmaya çalıştı. İl idari merkez binası ancak beş saati aşan muharebenin sonucunda ele geçirilebildi.³⁷⁶

Ele geçirilen dokümanlardan, KVO 4'ncü Alay Karargahı olarak kullanıldığı anlaşılan il idari merkezi, komünist unsurların şehri ilk işgalleri sırasında UKC bayrağını göndere çektiği bina olması ve şehirde devleti temsil eden yapıların başında gelmesi itibariyle sembolik bir öneme sahipti. Bu binanın işgali, muharip unsurlar tarafından çatışmanın mihenk noktası olarak algılanmıştır.³⁷⁷

7 Şubat gününden itibaren deniz piyadelerinin ilerleyişi hız kazanmış ve düşmanın direncindeki kırılma daha fazla fark edilir hal almıştır. Nitekim aynı gün komünist istihkam unsurlarının, Üçgen ile Kale arasındaki Nguyen Hoang Köprüsü'nü imha etmesi de Üçgen bölgesindeki gelişmelerin bir neticesidir. Devam eden günler boyunca deniz piyadelerinin Üçgen'de tam kontrol tesis etme çabaları sürmüş ve bölgede bulunan KVO 804'ncü, 815'nci ve 818'nci taburları ile 2'nci İstihkam Taburu'nun çekilme faaliyetleri devam etmiştir.³⁷⁸

10 Şubat'ta, Üçgen'de direniş neredeyse tamamen kırıldı.³⁷⁹ Bu gelişmeyi fark eden Tuğgeneral LaHue, muharebe faaliyetlerini Kale bölgesine yoğunlaştırmaya karar verecek ve X-Ray Görev Kuvveti'nden, 5'nci Deniz Piyade Alayı'nın, Binbaşı Robert Thompson komutasındaki 1'nci Taburunu Kale bölgesindeki muharebelere katılmakla görevlendirecektir.³⁸⁰ Bu gelişmeye rağmen MACV hala şehirde iki bin komünist

³⁷⁵ a.g.e., 40.

³⁷⁶ a.g.e., 40-41.

³⁷⁷ a.g.t., 40-41.

³⁷⁸ Villard, 2008, 57.

³⁷⁹ CIA, C06786639 (10/02/1968)

³⁸⁰ Willbanks, 2003, 144.

milisin bulunduğunu hesaplamaktaydı.³⁸¹ Yine aynı günlerde şehirde yağma faaliyetlerinin artması da istihbarat raporlarına yansıyan gelişmelerden bir diğerydi.³⁸²

13 Şubat günü, Amerikan istihkam unsurlarının, Phu Cam Kanalı üzerinde bulunan ve daha önce komünist unsurlar tarafından imha edilen An Cuu Köprüsü yerine geçici bir seyyar köprü inşa edilmesiyle birlikte Üçgen bölgesi, karayoluyla lojistik desteğine tekrar kavuştu.³⁸³ 11 Şubat günü Parfüm Nehri ile Phu Cam Kanalı'nın birleştiği noktaya ulaşan deniz piyadeleri, iki gün sonra şehrin batı sınırlarına da ayak atacak ve şehrin dışarısında hareketlerini icra etmekte olan 101'nci Hava İndirme ve 1'nci Süvari tümenlerine bağlı askerlerle komşu hale geleceklerdir. Öte yandan Üçgen'deki komünist silahlı varlığını tamamen ortadan kaldırmak ancak yirmi günü bulan bir temizlik faaliyetinden sonra mümkün olacaktır.³⁸⁴

4.1.2. Şehrin Kuzeyindeki Muharebeler

Şehrin kuzeyinde yaşanan gelişmeler güneydeki muharebelerle ilişkili ama bir o kadar da bağımsız bir şekilde gerçekleşiyordu. ABD Kara Kuvvetleri'nin şehrin dış çeperinde yürüttüğü faaliyetlere rağmen, Kale bölgesindeki komünist unsurlar lojistik anlamda büyük bir darlığa düşmüş değillerdi.³⁸⁵ 1 Şubat günü, şehir içerisinde GVO 1'nci ve 2'nci Hava İndirme taburları ile GVO 7'nci Süvari Alayı'na bağlı askerler kısa süre önce Bac Hao Bölüğü'nün geri çekilerek düşman unsurlarına bırakmak zorunda kaldığı Tay Loc Hava Meydanı'nda tekrar kontrolü ele almayı başardılar. Öte yandan bu başarı ağır bir bedelle birlikte geldi. On iki adet zırhlı piyade taşıyıcı aracı imha olan birlikler aynı zamanda, içerisinde subayların da dahil olduğu çok sayıda askeri de kaybetti.³⁸⁶ İçerisindeki pek çok araç ve binanın çoktan tahrip edilmiş olmasına rağmen hava meydanı şehri savunan unsurlar için havadan ikmal yollarının işler halde kalması gibi önemli bir kabiliyeti temsil etmekteydi.³⁸⁷ Nitekim aynı günlerde ABD Deniz Piyadeleri'ne bağlı CH-46 helikopterleri, zorlu hava koşullarına rağmen GVO 2'nci Alayı'na bağlı 4'ncü Tabur askerlerini Kale bölgesine ve 1'nci Alay, 1'nci Tabur'undan bir bölüğü ve GVO 9'ncü Hava İndirme Taburu'nu, 1'nci

³⁸¹ CIA, C02397537 (10/02/1968)

³⁸² CIA, C02397540 (11/02/1968)

³⁸³ Camp, *a.g.e.*, 41-43.

³⁸⁴ a.g.t., 41.

³⁸⁵ a.g.t., 41.

³⁸⁶ Willbanks, 2003, 144.

³⁸⁷ a.g.t., 42.

Tümen Karargahı'nın bulunduğu Mang Ca Üssü'ne indirmeyi başararak şehirdeki unsurlara önemli bir takviye kuvvet sağladı.³⁸⁸

Kale, özellikle Vietnam'ın tarihine dair önemli yapılara ev sahipliği yapmasından dolayı, karşı taarruz gerçekleştiren kuvvetlerin, en azından taarruzun başlarında ateş destek vasıtalarının kullanımının daha sıkı bir şekilde kısıtlanmasına neden oldu.³⁸⁹ Yine de bu güçlüklerle rağmen 3 Şubat günü, Kale bölgesinin kuzeydoğu tarafında, Mang Ca Üssü merkezde olmak üzere Güney Vietnam birlikleri ileriki taarruzlar için bir dayanak noktası oluşturmayı başarmışlardı.³⁹⁰ Öte taraftan bu kısıtlı olumlu gelişmeler istihbarat raporlarında olduğundan çok daha büyük bir şekilde aktarıldı. Öyle ki raporların birisinde Kale bölgesindeki düşman unsurlarının 3 Şubat günü tamamen mağlup edilmesinin mümkün olduğu ifade ediliyordu.³⁹¹

5 Şubat günü, Kale bölgesindeki birliklerin komutasına sahip olan Tuğgeneral Truong, kendisine bağlı unsurları tekrar konuşlandırdı. GVO 1'nci Hava İndirme Görev Kuvveti'ne bağlı üç taburluk bir kuvveti kuzeydoğu istikametine kaydırarak bölgenin sorumluluğunu o ana kadar elinde tutan 4'ncü Tabur'un elini rahatlatırken, söz konusu tabur da güneybatı surlarına doğru yapılacak taarruzlarla görevlendirildi. Yine aynı kapsamda, 3'ncü Alay'a bağlı 1'nci Tabur da Kale'nin kuzeybatıdaki girişlerinden olan An Hoa kapısının kontrolünü tekrar ele geçirdi. Son olarak, GVO 3'ncü Alayı'na bağlı diğer üç taburluk bir kuvvet de güneydoğu surlarına doğru düşman savunma hatlarını imha etmekle görevlendirildi.³⁹²

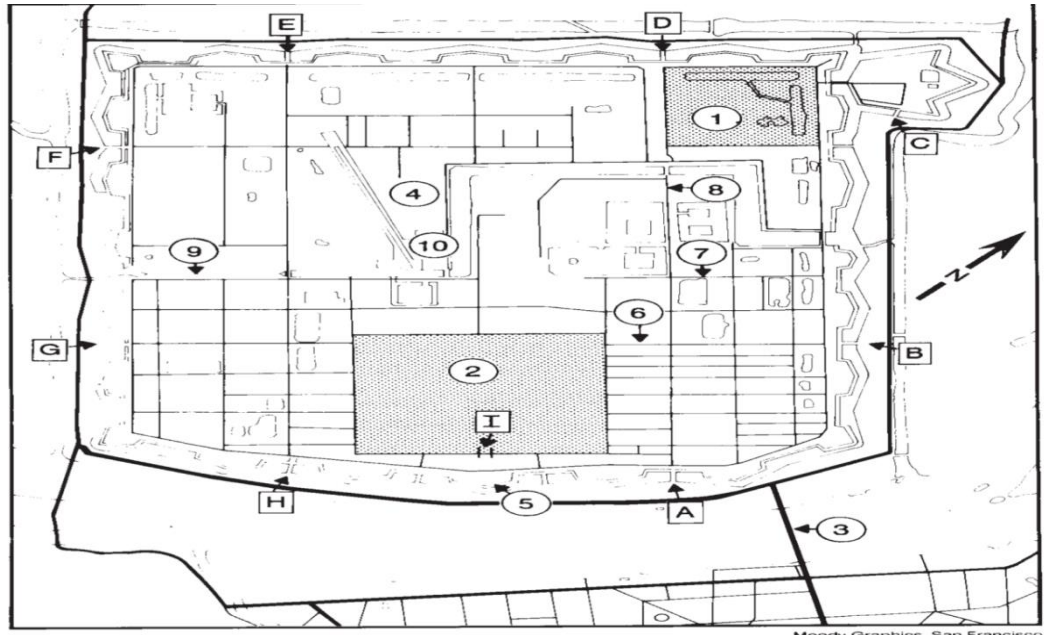
³⁸⁸ Villard, 2008, 57-58.

³⁸⁹ *a.g.e.*, 46-47

³⁹⁰ *a.g.e.*, 58.

³⁹¹ CIA, C00198093, (3/02/1968)

³⁹² Camp, *a.g.e.*, 43-44.

THE CITADEL

1.	1st ARVN Division CP Compound	A.	Thuong Tu Gate
2.	Imperial Palace	B.	Dong Ba Gate
3.	Nguyen Hoang Bridge	C.	Truong Dinh Gate
4.	Tay Loc Airfield	D.	Hau Gate
5.	Citadel Flagpole	E.	An Hoa Gate
6.	Mai Thuc Loan Street	F.	Chanh Tay Gate
7.	Tinh Tam Street	G.	Huu Gate
8.	Dinh Bo Linh Street	H.	Nha Do Gate
9.	Thuy Quan Canal	I.	Ngo Mon Gate
10.	1st ARVN Ordnance Company Armory		

Şekil 4.8: Kale Bölgesi ve İçindeki Yapıları Gösteren Harita

Eric Hammel, *Marines in Hue City: A Portrait of Urban Combat, Tet 1968* (St. Paul, Minnesota: Zenith Publishing, 2007), 11.

6 Şubat, Güney Vietnamlı askerler için iyi başladı. 3'ncü Alay'a bağlı 1'nci Tabur, Kale'nin batı cihetinde düşmana karşı önemli başarılar kaydetti. Yine aynı zaman diliminde 2'nci Alay'a bağlı 4'ncü Tabur da güneybatı surları istikametinde birkaç bloklu bir ilerlemeyi gerçekleştirebildi. Öyle ki, bir süre boyunca KVO 6'ncı Alayına bağlı kuvvetler, Kale'nin doğu tarafındakiler ve güneybatı surlarını muhafaza edenler şeklinde ikiye bölünmenin eşiğine geldi. Öte yandan bu görünüm uzun sürmedi. Aynı günün akşamı, KVO 29'ncü Piyade Alayı'na bağlı yaklaşık bir tabur büyüklüğündeki takviye kuvvet güneybatı duvarlarını aşarak şehre giriş yaptılar.³⁹³

6-7 Şubat gecesi, KVO'ya bağlı unsurlar yeni bir taarruza başladılar. GVO 2'nci Alaya bağlı 4'ncü Tabur kuvvetlerini tekrar Tay Loc Hava Meydanı istikametinde geri çekilmeye zorladılar. Gelişen yeni durum karşısında Truong, GVO 3'ncü Alayı'nın

³⁹³ Villard, 2008, 58-59.

2'nci, 3'ncü ve 4'ncü taburlarını da şehrin içerisinde, Mang Ca Üssü civarına konuşlandırarak yeni önlemler almak zorunda kaldı.³⁹⁴ 7 Şubat akşamı itibariyle, Truong'un Kale'de bulunan kuvvetleri, dört adet hava indirme taburu, Bac Hoa Bölüğü, iki zırhlı süvari bölüğü, 3'ncü Alay, 2'nci Alaya bağlı 4'ncü Tabur ve 1'nci Tümen'den bir bölük şeklindeydi.³⁹⁵ Öte yandan kağıt üzerinde epey fazlaca görülebilecek olan bu kuvvetler oldukça yıpranmış ve mevcutlarında hayli düşüş yaşanmıştı. Öyle ki bazı taburların muharip sayısı iki yüz kişinin altında kalmaktaydı. Yine benzer bir şekilde, ikmal yollarındaki sıkıntılar şehir içindeki kuvvetlerin gıda ve mühimmat noktalarında da zorluklarla karşılaşmalarına neden olmaktaydı.³⁹⁶

Güney Vietnam askerleri, yer yer sabit kanatlı hava araçlarının da kullanımına rağmen anlamlı bir ilerleme kaydetmekten uzaktı. Şehrin hala çoğunluğunu kontrol altında tutan komünistler ayrıca ikmal yollarında da bir kısıtlamayla karşı karşıya kalmış değillerdi. Takviye unsurlar hala şehre sızmayı başarabiliyordu.³⁹⁷ Tüm çabalarına rağmen anlamlı bir ilerlemeye imza atamayan Truong, Üçgen'deki muharebelerin de olumlu gidişatıyla birlikte eli rahatlayan ABD Deniz Piyadeleri'nden takviye kuvvet talep etti. 5'nci Deniz Piyade Alayı'na bağlı 1'nci Tabur, bu talep neticesinde Kale bölgesine konuşlandırıldı. 11 Şubat günü, söz konusu taburun B Bölüğü, bir takımı yerden açılan taciz atışları neticesinde geri dönmek durumunda kaldığı için sadece iki takımlı bir şekilde Mang Ca Üssü'ne helikopterler vasıtasıyla ulaştı. Bir gün sonra, A Bölüğü, beş adet tank ve B Bölüğü'nden geride kalan bir takımla takviye edilmiş bir şekilde, nehir üstünden, deniz araçlarıyla Kale'nin kuzeydoğu tarafına su yolu üzerinden intikal ederek surlara bir gedik açmak suretiyle şehre giriş yaptı. İlerleyen günlerde C Bölüğü de taburun kalanına dahil oldu.³⁹⁸ Amerikan 1'nci Taburu, Kale bölgesine varışı ile birlikte bölgenin güneydoğusundaki GVO 1'nci Hava İndirme Görev Kuvveti'nin muharebe yükünü rahatlattı. Bunu takiben Güney Vietnam'a bağlı iki adet deniz piyade taburu da, bölgenin batı kanadını temizlemek için Kale'nin güneybatı köşesine hareket etti.³⁹⁹ Amerikan 1'nci Deniz Piyade Taburu'na ilaveten Güney Vietnam Deniz Piyadelerine bağlı bir adet alay muharebe grubu da (bazı

³⁹⁴ a.g.t., 42.

³⁹⁵ Willbanks, 2003, 144.

³⁹⁶ Villard, 2008, 59-60.

³⁹⁷ Camp, a.g.e., 44.

³⁹⁸ Willbanks, 2003, 144-145.

³⁹⁹ a.g.t., 43.

kaynaklarda görev kuvveti⁴⁰⁰) 11-12 Şubat günleri Kale bölgesindeki muharip unsurlara katılmak üzere Phu Bai bölgesine intikal etmiştir.⁴⁰¹

Sonraki gün, Güney Vietnam Başkanı Nguyen Van Thieu'nun da onayıyla, Kale bölgesinde, İmparatorluk Konutu'nun bulunduğu alan hariç tutulmak üzere bütün gerekli ateş destek vasıtalarının kullanımı serbest bırakıldı.⁴⁰² Nitekim benzer doğrultuda X-Ray Görev Kuvveti de bölgedeki muharebelerde kullanılmak üzere çeşitli ateş destek vasıtalarını, şehirdeki muharip unsurları desteklemekle görevlendirdi. 11'nci Deniz Piyade Alayı, 1'nci Taburu, W Bölüğü'ne bağlı dört adet 155 milimetre obüs, yine aynı taburdan 105 milimetre obüsler ve başka birliklerden, göz yaşartıcı gaz mühimmatı da kullanabilen ağır havan unsurları, şehirdeki kuvvetlere etkili bir biçimde destek sağlayabilecek pozisyonlara konuşlandılar. Aynı doğrultuda ilgili birimlere bağlı ileri gözetleyiciler de şehir içerisindeki muharip unsurlara katılarak atışların isabetini artırmak noktasında faaliyet göstermeye başladılar.⁴⁰³

ABD 1'nci Deniz Piyade Taburu, doğu surları boyunca güneye, Parfüm Nehri'ne doğru, İmparatorluk Konutu sağ yanlarında kalacak şekilde ilerlemekle görevliydi. Bu doğrultuda 13 Şubat günü saat 08.15 sularında doğudan batıya, A ve C bölükleri taarruz hattında, B Bölüğü ihtiyatta olmak üzere tabur bulunduğu noktadan taarruzuna başladı.⁴⁰⁴ Taarruz başlarından itibaren surlar ve binalarda örtü ve gizleme avantajı olan Kuzey Vietnam askerleri yoğun taciz atışlarıyla karşılık verdiler. Dakikalar içerisinde bölük, çoğu yaralı olmak üzere otuz kişiyi aşan bir zayıat tablosuyla karşı karşıya kaldı. Başka bir harekattan doğrudan buradaki muharebeye intikal ettirilen birliğin, meskûn mahal muharebeleri hakkındaki deneyimsizliği bu zayıatın önemli nedenlerinden birisiydi.⁴⁰⁵

⁴⁰⁰ Camp, *a.g.e.*, 49.

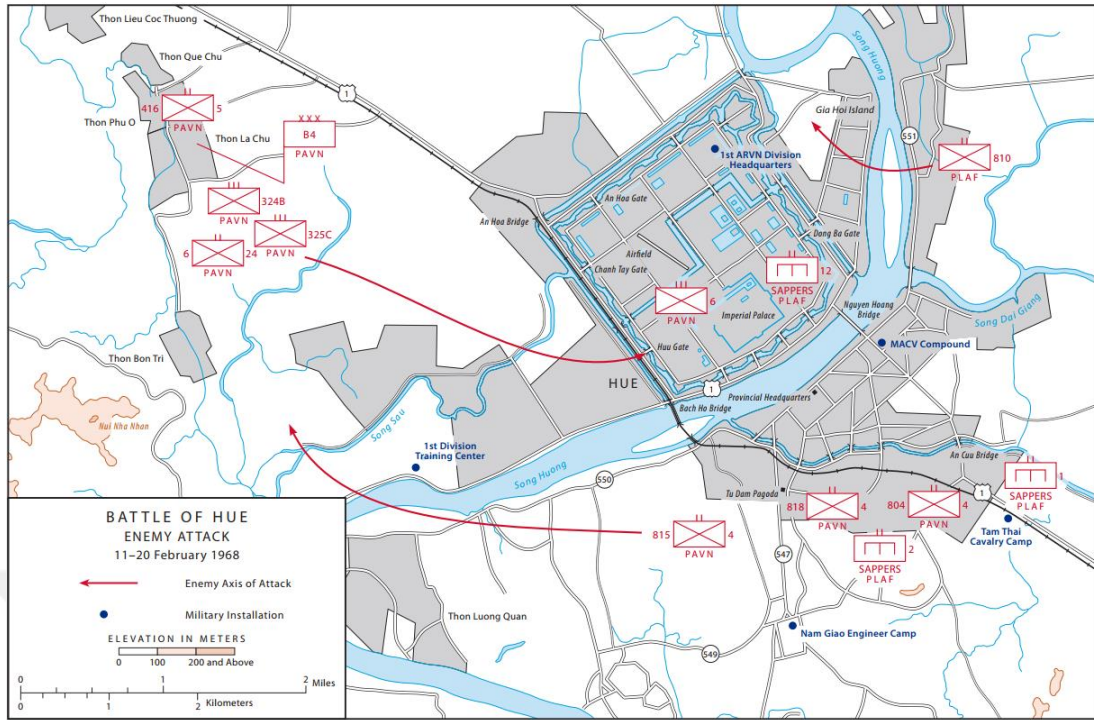
⁴⁰¹ Villard, 2008, 61.

⁴⁰² Willbanks, 2003, 145.

⁴⁰³ Camp, *a.g.e.*, 48.

⁴⁰⁴ *a.g.e.*, 51-52.

⁴⁰⁵ Willbanks, 2003, 145.

Şekil 4.9: 11-20 Şubat Tarihlerinde Komünist Kuvvetlerin Durumunu Gösteren Harita

Villard, 2017, 421.

Fazla ilerleyemeyen A Bölüğü henüz taarruzun başlarında on beş deniz piyadesini kaybederken kırk adeti de yaralanarak muharebeye devam edemez hale geldi. Taarruzda C Bölüğü 1.'nci Takım komutanı olarak görev alan Nicolas Warr, hatıralarında meskûn mahal muharebesi konusunda tecrübesiz olan askerlerin yolların kenarlarından değil ancak ortasından yürüdüğünü, A Bölüğü'nün, dakikalar içerisinde muharebe dışı kalmasında bu acemiliğin de büyük etkisi olduğunu aktarmaktadır.⁴⁰⁶ Tabur komutanı Binbaşı Thompson bu manzara karşısında A Bölüğü'nü geri çekerek taarruza, daha önceden ihtiyatta bulunan B Bölüğü ve halihazırda taarruz hattında olan C Bölüğü ile devam etmeye karar verdi. Çeşitli kara, deniz ve hava platformlarından sağlanan ateş desteğinin de yardımıyla bu ikinci taarruz ilkinde göre daha başarılı bir seyirde ilerledi ve deniz piyadeleri üç yüz metreye yakın bir mesafe aldı.⁴⁰⁷ Aynı gün içerisinde Phu Bai'de bulunan Güney Vietnam Deniz Piyade Alay Muharebe

⁴⁰⁶ Nicolas Warr, *Phase Line Green: The Battle For Hue, 1968* (Annapolis, Maryland: Naval Institute Press, 2012): 98-121

⁴⁰⁷ Villard, 2008, 67.

Grubu'ndan geriye kalan birlikler Kale bölgesine deniz araçları vasıtasıyla intikal etti. Alay muharebe grubu, GVO 3'ncü Alay'ının işgal ettiği mevzilere geçerek söz konusu birliği boşa çıkardı.⁴⁰⁸ Aynı gece, ertesi günün taarruzlarını kolaylaştırmak için düşman mevzileri dolaylı ateş destek vasıtalarıyla ciddi bir şekilde ateş altına alındı.⁴⁰⁹

14 Şubat günü saat 08.00'da yeniden başlayan taarruz, gece boyunca devam eden yumuşatma faaliyetlerine rağmen arzu edilen ilerlemeyle neticelenmedi. Hatta taarruzlara McDonnell Douglas F-4B Phantom II ve Vought F-8 Crusader uçakları da aktif olarak katıldı. Ancak yine de KVO ve GVKO'ya bağlı unsurlar iyi tahkim edilmiş mevzilerini inatla muhafaza etmeye devam etti. 1'nci Deniz Piyade Taburu komutanı Thompson'un sözleri, yaşananların ilk ağızdan aktarımı için önemli bir yer tutmaktadır.

“Kale’de yaşadığım, tecrübe ettiğim hiçbir şeye benzemiyordu... Düşmanla oldukça yakın mesafedeydik, çoğu zaman sadece metreler vardı aramızda. Manevra yapmak için hiç alana sahip değildik.”⁴¹⁰

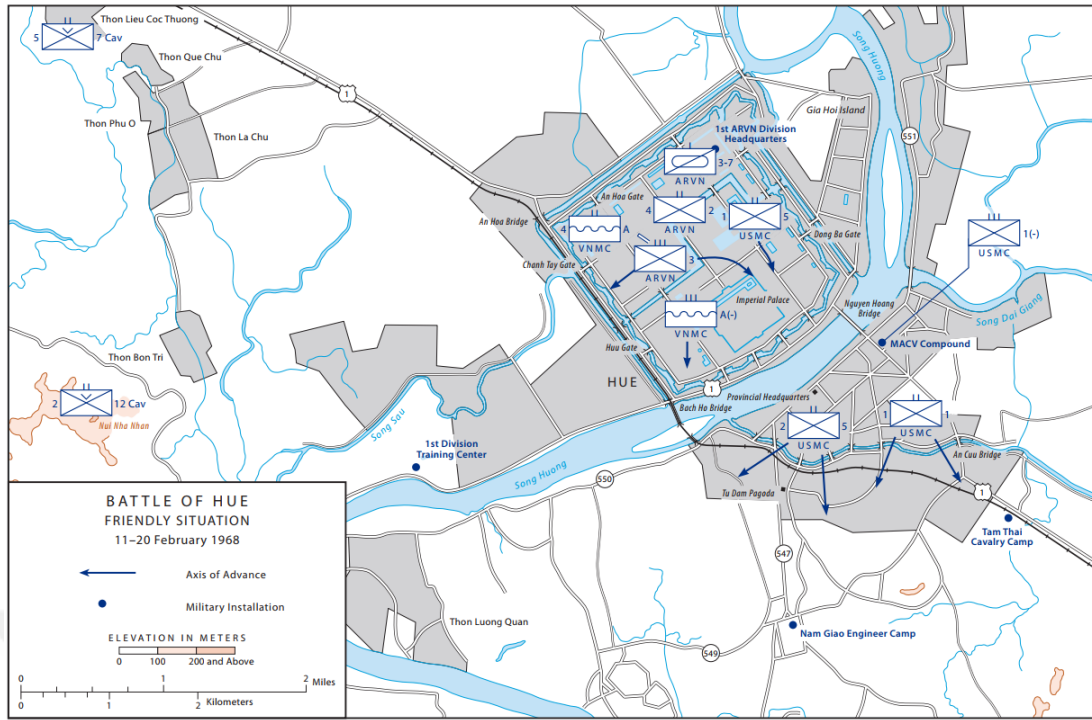
Yine aynı gün bölgeye yeni varmış olan Güney Vietnamlı alay muharebe grubu da güneybatıda, Parfüm Nehri'ne doğru, İmparatorluk Konutu sol yanlarında kalacak şekilde taarruz ettiler. Tıpkı Amerikalı müttefikleri gibi onlar da neredeyse her binayı bir sığınağa çevirmiş düşmanlarının ağır tacizleri neticesinde dört yüz metre gibi görece kısa bir mesafeyi ancak aşabildiler. Öte taraftan GVO 3'ncü Alayı, Kale'nin batı köşesine geri çekilen komünist birliğinden bazı unsurların hala bölgede muharebeye dahil olduğunu fark etti. Komünistlerin taarruzu neticesinde bir taburu kuşatılan alay, iki gün boyunca mahsur kalan taburunu kurtarma ve bölgeyi düşman kuvvetlerinden temizleme faaliyetleri yürüttü. Bu çabalarını neticelendirdikten sonra 3'ncü Tabur da bilahare alay muharebe grubunun taarruzuna katıldı.⁴¹¹

⁴⁰⁸ a.g.e., 67.

⁴⁰⁹ a.g.t., 44-45.

⁴¹⁰ Camp, a.g.e., 53.

⁴¹¹ Villard, 2008, 68.

Şekil 4.10: 11-20 Şubat Tarihleri Arasında Müttefik Kuvvetlerin Durumu ve Manevralarını Gösteren Harita

Villard, 2017, 417.

Thompson, ilerleyişlerini engelleyen, komünistler tarafından işgal edilmiş bir kale burcunu hedefleyerek ateş destek vasıtalarını devreye sokmak istediysse de bazı zorluklarla karşılaştı. Deniz platformlarından yapılan atışlar, yatay mermi yolu izlediği için genelde kalenin dış duvarlarına isabet ediyor ve istenen etkiyi yaratamıyordu. Topçu atışı ise isabet noktasında her zaman en güvenilir seçenek değildi ve meskûn mahal ortamında, çatışma alanının daraldığı bir muharebe tarzında bu olası isabetsizlik Thompson'ın kendi birliklerinin müttefik topçu atışına maruz kalması anlamına gelebilirdi.⁴¹²

15 Şubat günü, bu imkansızlıklar dahilinde Thompson, ateş desteği olarak kendi komutası altında bulunan tank ve ONTOS araçlarına bel bağlamak durumunda kalarak yeni bir taarruza başladı. Şehir ortamında herhangi bir doğal veya yapay sütünin yokluğunda söz konusu araçlar roket atışlarından isabet almamak için sık sık sokak aralarını kullandı ve sadece ateş açacakları zaman açığa çıktılar. O gün, söz konusu kale burcu için altı saate yakın bir muharebe yürüten deniz piyadeleri günün sonunda

⁴¹² Camp, *a.g.e.*, 53-54.

burcun altında bulunan kaide kısmı içerisinde bir dayanak noktası ele geçirdi.⁴¹³ Deniz piyadeleri, komünist unsurların işgal ettiği mevzileri tek tek el bombaları veya hafif silah atışlarıyla temizledi. Aynı gün içerisinde yer yer bire bir denebilecek kadar yakın mesafedeki çatışmalardan sonra burç, altı deniz piyadesinin kaybedildiği bir muharebe neticesinde ele geçirildi. O gece söz konusu burç bir sürpriz taarruz neticesinde kısa süreliğine el değiştirse de yine gece sonunda deniz piyadelerinin kontrolünde kaldı.⁴¹⁴

16 Şubat günü Amerikan deniz piyade taburu güneydoğu istikametinde Kale'nin duvarları tarafından ilerlemeye devam etti. Pek çok taraftan taciz atışlarına maruz kalan tabur fazla bir ilerleme kaydedemedi. Yıpranmış haldeki tabur, 22 Şubat gününe kadar yeniden organize olma ve muharebeye devam etmek için gerekli ikmal faaliyetleriyle uğraşırken, karşılıklı olarak ilerleme ve geri çekilmeler yaşandıysa da anlamlı bir alan kazanımı iki taraf için de söz konusu olmadı. 17 Şubat itibariyle henüz beş gündür muharebede olan tabur, kırk yedi deniz piyadesini kaybetmiş ve ayrıca iki yüz kırk deniz piyadesi de yaralanmıştı.⁴¹⁵

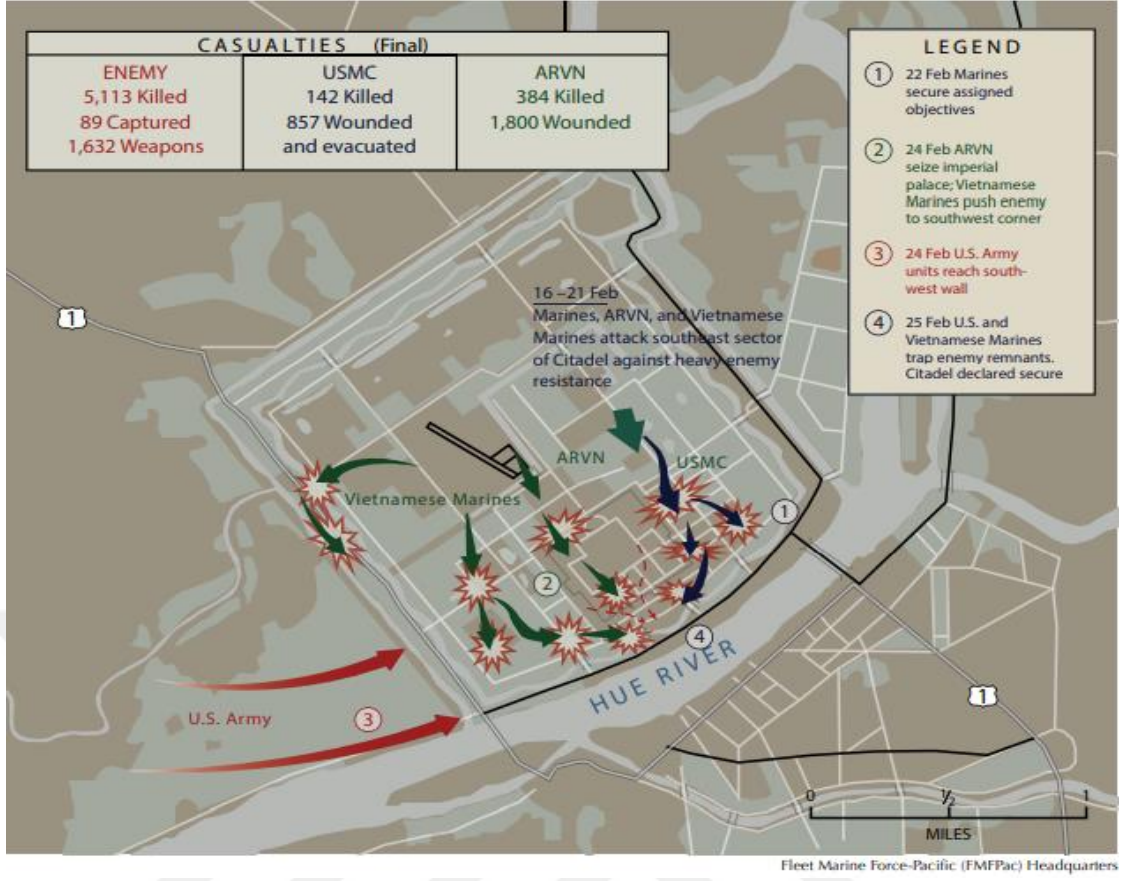
Komünist unsurlar, işgal ettikleri şehri tutmakta, şehirden geri çekileceklerse de bunu en uzun sürede ve karşı tarafa azami zayıat verecek şekilde gerçekleştirmekte kararlıydılar. Kale bölgesinin çoğunun kontrolünü kaybetmiş olsalar da İmparatorluk Konutu, özellikle ateş destek vasıtalarının kullanımının kısıtlandığı bir bölge olması itibariyle komünistler için bir avantaj yaratıyordu. İlaveten Khe Sanh'da devam eden kuşatmada bulunan birkaç komünist taburu, Kale'deki muhاریplere takviye olması amacıyla bölgeye kaydırılmıştı. Bu takviye unsurlar her ne kadar şehrin dışarısında bir güvenlik çemberi oluşturmaya çalışan ABD Kara Kuvvetleri'ne bağlı birliklerce engelleniyorsa da yola çıkış haberleri şehrin içerisindeki asker ve milisler için muharebeye devam etme adına bir teşvik sağlıyordu.⁴¹⁶

⁴¹³ Villard, 2008, 68.

⁴¹⁴ Camp, *a.g.e.*, 55.

⁴¹⁵ Willbanks, 2003, 146-147.

⁴¹⁶ Villard, 2008, 69.

Şekil. 4.11: 16-25 Şubat Tarihlerinde Müttefik Kuvvetlerin Muharebe ve Manevralarını Gösteren Harita

Camp, *a.g.e.*, 60.

Yavaş ilerlemelere rağmen düşmanın direncinin giderek kırıldığını anlayan müttefik kuvvetler bu noktadan itibaren büyük bir taarruz ile İmparatorluk Konutu'nu işgal eden düşman unsurları da mağlup ederek şehrin tamamında kontrol kurmak üzere hazırlıklarına başladı. Bir yandan şehre doğru gelen takviye kuvvetlerin varlığıyla ilgili istihbarat akışı bir yandan da şehir içerisindeki muharebelerin yıpratıcı doğası nedeniyle hazırlık aşaması oldukça kısa tutulmaya gayret edildi. Bölgedeki ABD 1'nci Deniz Piyade Taburu, takviye olarak L Bölüğü'nün de katılımıyla toplam beş bölüklük bir kuvvete ulaştı.⁴¹⁷

Thompson, asıl taarruzdan önce yapılacak hazırlık taarruzları için A Bölüğü'nü görevlendirdi. Gece yapılacak bu taarruza katılan deniz piyadeleri, gecenin karanlığından istifade ederek düşman hatlarına sızacak ve komünistlerin müdafaa hatları için kritik binaları temizleyerek deniz piyadelerinin yapacağı genel taarruzu

⁴¹⁷ a.g.t., 50-51.

kolaylaştıracaktı. 21 Şubat 03.00 sularında deniz piyadeleri, komünist milislerin mevzilerini terk etmiş olmalarının da yardımıyla büyük bir direnişle karşılaşmadan başarıyla bu görevi yerine getirdi.⁴¹⁸

Şehrin içerisinde bunlar olurken dışarıda da ABD Kara Kuvvetleri'ne bağlı birlikler giderek çemberi şehrin duvarlarına doğru daraltarak, sadece şehre giriş yapacak düşman unsurlarını engellemek değil, düşmanın şehirden kaçış istikametlerini tıkama görevini de üstlendi.⁴¹⁹

Politik sebeplerden dolayı İmparatorluk Konutu'nu GVO'ya bağlı unsurların ele geçirmesinin daha doğru olacağı görüşünde uzlaşan karar alıcılar bu doğrultuda 23-24 Şubat gecesi, GVO 3'ncü Alayı'na bağlı kuvvetlerin saldırılarıyla taarruzun başlaması noktasında hem fikir oldu.⁴²⁰ Truong, alay muharebe grubunu ise batı duvarlarına bitişik şekilde nehir istikametinde taarruz etmek ve duvarın diğer tarafındaki ABD Kara Kuvvetleri askerleriyle irtibat kurmakla görevlendirdi.⁴²¹

Sürpriz bir taarruzla karşı karşıya kalan komünist unsurlar zaten düşük motivasyon durumları ve şehirdeki kuşatma neticesinde gittikçe kötüleşen lojistik zafiyetleri gibi nedenlerle fazla bir direniş sergilemeden kısa sürede mevzilerini terk ettiler. 24 Şubat'ın şafağında İmparatorluk Konutu'ndaki UKC bayrağı, Güney Vietnam bayrağı ile değiştirilerek şehrin müttefik kuvvetler tarafından kontrol altına alınması sembolleştirildi. Bu gelişme ile birlikte Hue artık tamamen müttefik unsurlar kontrolüne girmiş olsa da şehirde istikrarı sağlama, sivil yaşamı normale döndürme ve komünist unsurlara bağlı uyuyan hücreleri etkisiz hale getirme gibi faaliyetler bir süre daha şehir içindeki muharebe ortamının devam etmesine neden oldu. 1'nci Deniz Piyade Alayı'na bağlı 1'nci Tabur, Hue güneyinde söz konusu faaliyetlerini sürdürürken 5'nci Deniz Piyade Alayı'na bağlı 2'nci Tabur ise Phu Cam Kanalı güneyinde, şehir etrafında faal olan, hem şehre sızmaya çalışan hem de şehirden kaçan unsurları imha etme görevini üstlendi.⁴²²

2 Mart günü, Hue Şehri için gerçekleştirilen hareket resmi olarak sonlandırıldı. Bu tarih itibarıyla GVO, üç yüz otuz üç ölü, bin yedi yüz üç yaralı ve otuz adet kayıp olmak üzere iki bini aşkın zayıf verdi. Güney Vietnam Deniz Piyadeleri, seksen sekiz

⁴¹⁸ Villard, 2008, 72.

⁴¹⁹ Camp, *a.g.e.*, 59-60.

⁴²⁰ *a.g.t.*, 51.

⁴²¹ Camp, *a.g.e.*, 61.

⁴²² *a.g.e.* 66-67.

ölü ve üç yüz elli yaralı ile muharebeleri neticelendirdi. ABD Deniz Piyadeleri ise yüz kırk ikisi ölü ve bin yüzü yaralı olmak üzere bin beş yüze yakın zayıat verdi. Son olarak ABD Kara Kuvvetleri, yetmiş dört ölü ve beş yüz yedi yaralı ile muharebeyi neticelendirmiş oldu.⁴²³ Komünistlerin ise iki bin beş yüz ile beş bin arasında insan kaybettiği tahmin edilmektedir. Şehir içindeki ve çevresindeki muharebelere tüm taraflardan, toplamda sekiz bin ile on bir bin arasında insanın iştirak ettiği hesaplanmaktadır.⁴²⁴

4.1.3. Şehrin Çevresindeki Muharebeler

Hue şehrindeki muharebeler başladığı sırada şehre yakın birliklerin arasında, ABD Orudusu, 1'nci Süvari Tümeni'nden 1'nci ve 3'ncü tugaylar ile 101'nci Hava İndirme Tümeni'nden 2'nci Tugay bulunmaktaydı. Bunlardan 3'ncü Tugay, şehrin yirmiyedi kilometre kuzeybatısında bulunan Evans Kampı'nda konuşlu vaziyette ve diğerlerine göre şehre en yakın birlik durumundaydı.⁴²⁵

Şubat başında muharebelerin başlamasıyla birlikte düşman lojistik hatlarının kesilmesi, düşman kuvvetlerine ulaşacak olan takviye unsurların önlenmesi ve batı istikametinden şehri işgal eden kuvvetlere baskı yapılması gibi hususlar büyük önem kazandı. Bu noktada MACV komutanı Westmoreland'in de izniyle 1'nci Süvari Tümeni'nin görevlendirilmesi uygun görüldü. Tümen komutanı Tümgeneral John Tolson ise bu vazifeyi 3'ncü Tugay komutanı Albay (sonradan Tuğgeneral) Hubert Campbell'e verdi.⁴²⁶

Bir yandan karmaşık gıda ve yakıt temini gibi lojistik problemlerle uğraşan Campbell, birliklerini aşamalar halinde, Hue'nin on yedi kilometre kuzeybatısında bulunan eski bir Fransız karakoluna, PK-17 noktasına intikal ettirmeye başladı. 2 Şubat öğle saatlerinde ilk olarak 12'nci Süvari Alayı'na bağlı 2'nci Tabur, helikopterler vasıtasıyla, ağırlıkları sonra ulaştırılmak üzere PK-17 bölgesine intikal ettiler. Ertesi gün tabur komutanı Yarbay Richard Sweet şehre yaklaşma istikametini belirledi. Pusu ve mayınlardan kaçınmak için doğrudan 1. Otoyol güzergahını takip etmeyi reddeden Sweet, kırsal alandan, önce güney ve ardından doğu istikametine doğru uzanan dolambaçlı bir rotayla şehre ulaşmayı planladı. 2'nci Taburun kuruluşunda bulunan

⁴²³ Villard, 2008, 78.

⁴²⁴ Camp, *a.g.e.*, 67.

⁴²⁵ *a.g.e.*, 5.

⁴²⁶ Villard, 2008, 46.

105 milimetre obüs bataryasının kötü hava şartları neticesinde PK-17 bölgesine ulaştırılamaması ise tabur için ateş desteği noktasında büyük bir dezavantaj yaratmaktaydı.⁴²⁷

Saat 07.00 civarında bulundukları konumdan ayrılarak ilerleyişine başlayan tabur 09.45 sularında Kale'nin dört kilometre kuzeybatısında bulunan ufak bir yerleşim yeri olan Thon Lieu Coc Thuong hamletine ulaştı. Hamlet içerisinde yeni kazılmış siper ve çukurları tespit eden tabur kısa bir süre sonra yakında bulunan diğer yerleşim yerleri olan Thon Que Chu ve Thon La Chu köylerinden keskin nişancı atışlarıyla taciz edilmeye başladı. Ateş desteği olarak sadece helikopterlere bel bağlamak durumunda kalan Sweet, bu araçların yer yer kendi kuvvetlerine de atış yapması neticesinde bir askerini kaybettiği için söz konusu unsurların faaliyetlerini durdurdu. Ancak durumun güçlüğüne rağmen Tolson'un, Thon Que Chu köyünün işgal edilmesine dair kesin emri, Sweet'i harekete geçmeye mecbur bıraktı.⁴²⁸

Kendi birliğinin kuruluşunda yer alan topçu bataryasından yoksun bir şekilde kısıtlı ateş destek imkanlarıyla taburuna komuta eden Sweet, koşulları değerlendirdikten sonra bir cephe taarruzu yapmaya karar verdi. Ormanlık arazide, kısıtlı görüş şartlarında gerçekleşen taarruz neticesinde Sweet'in taburu Thon Que Chu'ya ulaşmayı başarabildiyse de bu hareket esnasında dokuz asker yaşamını kaybederken kırk sekizi de yaralandı.⁴²⁹

Köyde pek çok siper ve sığınak bulunduğunu fark eden Sweet, gün batımının da yaklaşmasını hesaba katarak ilerlemesini gelecek gün sürdürmek üzere geceyi köyde geçirmeye karar verdi. Ancak bu, umduğu kadar kolay olmayacaktı. Komünist unsurların birkaç saat sonra başlayan karşı taarruzu neticesinde, Sweet hesapladığından daha büyük bir düşman birliğiyle karşı karşıya bulunduğunu fark etti. Tabur o geceyi, 82 milimetre havan topu, 75 milimetre geri tepmesiz top gibi görece ağır silahlara sahip bir düşman birliğine karşı mevzilerini savunarak geçirdi.⁴³⁰

Gıda konusunda, C-Rasyon isimli, konserve gıdalardan oluşan öğünlere bel bağlamak zorunda kalan tabur, mühimmat noktasında da oldukça kısıtlı imkanlara sahipti ve beklemedikleri kadar uzun süren muharebeler bu imkanların sınırlarını hayli

⁴²⁷ a.g.e., 47-48.

⁴²⁸ a.g.e., 48.

⁴²⁹ a.g.e., 50.

⁴³⁰ a.g.e., 50.

zorlamıştı. Bu noktada söz konusu emtianın ikmali, ölü ve yaralıların tahliyesi gibi lojistik faaliyetler sadece helikopterler ile ancak zorlu hava koşullarına ve yerden açılan zorlayıcı taciz atışlarına karşı gösterilen mukavemetle mümkün olabildi.

Thon Que Chu ve Thon La Chu'da bulunan komünist unsurlar, her ne kadar ABD'li askerler bu durumun henüz farkında değilse de esasen Hue şehrindeki muharebe için önemli bir role sahiptiler. Şehirdeki muharebenin komutasını yürüten *Hue Cephesi Komutanlığı* ve ilaveten KVO 5'nci Alayı'na bağlı 416'ncı Tabur, 325C Tümeni'ne bağlı 29'ncü Alay'ın bütün taburları söz konusu bölgede bulunmaktaydı. İlgili köyler, Hue şehrindeki muharebeye sunulacak katkılar için hem lojistik hem muharip bağlamda bir yığınaklanma noktası teşkil ediyordu.

2'nci Tabur'un yukarıda anlatılan muharebeleri gerçekleştirdiği 3 Şubat günü, diğer tarafta Campbell, 3'ncü Tugay Karargahı'nı Evans Kampı'ndan PK-17 noktasına taşıyarak muharebenin gerçekleştiği noktaya yaklaşmış oldu. Bu intikal sırasında 2'nci Tabur'a bağlı 105 milimetre topçu bataryası da yine aynı noktaya ulaştırıldı böylece tabur uzun bir süredir hasret kaldığı ateş destek vasıtalarına tekrar kavuştu.

4 Şubat sabahından itibaren Sweet'in taburu tekrar bir taarruzla karşı karşıya kaldı. 07.00 sularından itibaren komünist birlikler 82 milimetre havan ve 122 milimetre roket mühimmatlarını kullanarak gerçekleştirdikleri baraj atışlarını müteakip, ormanlık arazinin kendilerine sağladığı örtü ve gizlemeden de faydalanarak 2'nci Tabur'a yönelik bir hücumla kalkıştılar. Bölgeye yanaşan helikopterlerden birisinin düşürülmesi neticesinde yakın hava desteğinden mahkum kalan tabur, buna rağmen hatlarını iyi muhafaza etti. Kısa ama yoğun bir taarruz gerçekleştiren komünistler yaklaşık on beş dakika sonra geri çekildiler. Bu ani taarruz neticesinde tabur on bir askerini kaybederken elli bir asker de yaralandı.⁴³¹ Bu şekilde sadece iki günde taburun toplam zayıyatı yüz on dokuz kişiyi buldu.

Muharebe faaliyetlerine katılmaya muktedir yalnızca iki yüz askerinin var olduğunu gören Sweet, en yakın müttefik muharip unsurun henüz hala PK-17 bölgesinde bulunmasını ve lojistik konusundaki mevcut durumu da değerlendirerek bölük komutanları ile ne yapılması gerektiği üzerine bir görüşme gerçekleştirdi. Bu görüşmenin ardından Sweet, kendisini kuşatan düşman birliklerine karşı bir yarma hareketine girişmeye ve bu şekilde kuşatmadan kurtulmaya karar verdi. Ancak Sweet

⁴³¹ a.g.e., 51.

bu yarma hareketi neticesinde ilk akla geldiği üzere geri çekilmeyi değil, düşman kontrolündeki arazinin daha da derininde bulunan, Thon Que Chu köyünün birkaç kilometre güneybatısındaki Nha Nhan adlı tepedeki hakimi işgal etmeyi planlıyordu. Tugay komutanı Campbell'in de onayını alan Sweet, aklındaki planın icra vakti olarak, güneşin çoktan battığı 20.00 saatini belirledi.⁴³²

Belirlenen saatte bulunduğu bölgeyi iki yürüyüş kolu şeklinde terk eden tabur, gece karanlığının da yardımıyla düşman unsurları tarafından tespit edilemeden Thon Que Chu ve Thon Lieu Coc Thuong köylerinin bulunduğu alanı terk etmeyi başardı. Bu alandan çıktıktan sonra tek bir kol halinde yeniden düzen alan tabur, öncü ve artçı birlikler de teşkil ederek güney istikametinde intikale devam etti. Yaklaşık yarım saat sonra, daha önceden planlandığı üzere PK-17'de konuşlu bulunan 105 milimetre obüsler, normal mühimmatlarının yanı sıra beyaz fosfor mühimmatı da kullanarak, taburun intikalini gizlemek amacıyla Thon Que Chu ve Thon la Chu köylerine yönelik atışlara başladı. Yine benzer şekilde *USS Norhampton* ve *USS Lofberg* isimli deniz araçlarından da birkaç saat boyunca aynı amaca yönelik topçu atışları icra edildi. Bu çabalar eşliğinde, yer yer düzen değiştirerek intikale devam eden tabur, gece yarısı civarı Nha Nhan tepesindeki hakimi işgal etmeye muvaffak oldu. Hue'ye yönelik yavaşma istikametlerinin pek çoğuna net görüş imkanı bulunan tepenin ABD askerleri tarafından işgal edilmesi, ilerleyen süreçte komünist birliklerin bu güzergahtaki faaliyetlerini gün ışığının olduğu saatlerde sürdürememesine neden olacak ve dolayısıyla Hue içerisindeki muharıplerin lojistik hatları açısından önemli bir etkiye yol açacaktır.⁴³³

PK-17 bölgesinde bulunan Tugay Komutanı Campbell ise muharebeye daha fazla birliğini dahil etmenin peşindeydi. 5 Şubat günü PK-17 noktasına ilave birliklerin varışı ile birlikte, bölgenin muhafazası ile görevli, Yarbay James Vaught komutasındaki 7'nci Süvari Alayı'na bağlı 5'nci Tabur, PK-17'den ayrılma imkanına kavuştu. Nitekim aynı gün, tabur, PK-17'nin dört kilometre güneyinde bulunan ve düşman havan ve roketlerinin konuşlu bulunduğu düşünülen Thon Trung köyüne doğru ilerlemeye başladı. Saat 10.30 sularında taciz atışlarıyla karşı karşıya kalan tabur, bölgede faaliyetlerine devam eden bir helikopterin aldığı isabetler neticesinde düşman arazisine zorunlu iniş yapması nedeniyle asli görevini bırakarak helikopterin

⁴³² a.g.e., 51-52.

⁴³³ a.g.e., 52-53.

ve mürettebatının emniyetini almak üzere faaliyetlerine devam etti. Ertesi gün, 6 Şubat'ta helikopterin iniş yaptığı bölgeye ulaşabilen tabur, ardından Thon Trung köyüne intikal ederek o bölgeyi işgal etti ve geceyi orada geçirdi.⁴³⁴

7 Şubat günü Thon Que Chu'ya doğru ilerleyişine devam etmeyi planlayan 5 nci Tabur, intikali sırasında 11.00 sularında ikmal faaliyeti için iniş yapan bir helikopterin daha kalkış esnasında Thon Que Chu istikametinden yapılan atışlar neticesinde zorunlu iniş yapması nedeniyle yine ilerleme istikametinden saparak enkaz alanının emniyetini almak üzere güzergah değiştirdi. Yeni güzergah üzerinde bulunan Thon Lieu Coc Thuong köyüne, topçu baraj atışlarını müteakip giren tabur, helikopter mürettebatını güvene aldıktan sonra geceyi geçirmek üzere söz konusu köyde mevzilenmeye başladı.⁴³⁵

8 Şubat günü, iki bölüğü ile Thon Que Chu köyü istikametine bir taarruz başlatan Vaught, zorlu muharebe neticesinde bölgedeki düşmanın tek taburluk bir kuvvetle üstesinden gelinemeyecek kadar kalabalık ve iyi mevzilenmiş olduğunu fark etmesi neticesinde birliklerini geri çekerek o geceyi de aynı konumda geçirmeye karar verdi. 5'nci Tabur'un bir cephe taarruzu gerçekleştirmesinin imkan dışı olduğunu fark eden Campbell, Sweet'in komuta ettiği, 12'nci Süvari Alayı'na bağlı 2'nci Tabur'un Nha Nhan bölgesindeki mevzilerini terk ederek 5'nci Tabur'u takviye etmek amacıyla Thon La Chu köyüne intikal etmesini emretti. Söz konusu emir neticesinde 9 Şubat günü ilerlemesine başlayan 2'nci Tabur, adı geçen köyün yaklaşık bir buçuk kilometre güneyinde karşılaştığı sert direniş neticesinde daha fazla ilerleyemeyerek geceyi geçirmek üzere yine Nha Nhan tepesine geri çekildi.⁴³⁶

Halihazırda yıpranmış bir vaziyette görevine devam etmekte olan 2'nci Tabur'un Nha Nhan tepesindeki hakimi bırakmasının, çevredeki yoğun düşman varlığının da etkisiyle pek mümkün olmadığını fark eden Campbell, tabura, işgal ettiği mevzide kalması talimatını verdi.⁴³⁷ Diğer taraftan 5'nci Tabur, 12 Şubat sabahı Thon Que Chu köyü istikametinde bir taarruza daha başladı. Kuvvetli bir baraj atışının ardından başlayan taarruz, öğleden sonra düşman mevzilerinden gelen yoğun atışlar neticesinde duraksadı. Hava kuvvetlerine bağlı F-111 uçaklarının da toplamı yaklaşık on altı tonu

⁴³⁴ a.g.e., 54.

⁴³⁵ a.g.e., 54.

⁴³⁶ a.g.e., 55.

⁴³⁷ a.g.e., 61.

bulan mühimmatlarla bölgeyi bombalamasına rağmen, düşük isabet oranıyla yapılan bu faaliyetler taarruzun gidişatını değiştirmede ve bu taarruz da neticesiz kaldı.⁴³⁸

Bu süreç içerisinde komünist birlikler, zorlu koşullar altında olsa da hala Hue şehri ile kırsalda gerçekleşen muharebe arasında birliklerini hareket ettirebilme imkanına sahiptiler. Örneğin 815'nci Tabur 13 Şubat günü Hue şehrinden ayrılarak Thon Bon Tri konumunu işgal ederken aynı gece 9'ncu Tabur da Thon La Chu konumundan çıkarak Kale bölgesine intikal etmiştir. 12 Şubat günü Tolson tarafından 501'nci Piyade Alayı'na bağlı 2'nci Tabur'un da Campbell emrine verilmesiyle tugayın bölgedeki muharip unsurları daha da artmış oldu. Nitekim 15 Şubat günü bu taburdan bir bölük ve 5'nci taburdan iki bölüğün dahil olduğu bir muharebe neticesinde ABD askerleri Thon Que Chu ve Thon La Chu köylerine yönelik baskılarını daha da artırmayı başardılar.⁴³⁹

19 Şubat günü, Campbell bir taburun daha, 1'nci Süvari Tümeni, 3'ncü Tugayı'nın 7'nci Süvari Alayı'na bağlı 1'nci Tabur'un komutasını alan Campbell, dört taburluk büyüklüğe ulaşan kuvvetlerinin Thon Que Chu ve Thon la Chu bölgelerini işgal etmek için yeterli olacağına karar erdi. 20 Şubat günü, Campbell, bütün taburlarıyla bir taarruz hazırlığına başladı. 1'nci Taburun PK-17 civarındaki bir bölgeye helikopterler vasıtasıyla ulaştırılmasını takiben hedefteki köylerin batısında planlanan taarruz çıkış hattına intikal etti. Onun sağ yanında 501'nci Piyade Alayı'nın 2'nci taburu yer almaktaydı. 5'nci Tabur ise hala Thon lieu Coc Thuong köyündeki mevzilerinde, sızma girişimlerinde bulunan düşman unsurlarına karşı savunmadaydı. Nha Nhan'daki hakimde bulunan 12'nci Süvari Alayı'nın 2'nci taburu ise Thon Bon Tri köyünün kuzeybatı istikametine iki adet bölük konuşlandırarak diğerleriyle eşzamanlı bir taarruz gerçekleştirmek üzere konum aldı.⁴⁴⁰

21 Şubat itibariyle, kale bölgesindeki muharebenin durumu giderek müttefikler lehine şekillenirken ve şehir içerisindeki unsurlar büyük bir taarruza hazırlanırken 12'nci Süvari Alayı'na bağlı 2'nci Tabur da şehrin batısında, işgal ettikleri ve tıkama faaliyeti sürdürdükleri noktadan şehre doğru taarruza geçme emri aldı. Yine aynı gün içerisinde, 1'nci Süvari Tümeni Karargahı'nda görevli bulunan Tuğgeneral Oscar Davis, hareket sırasında farklı emir komuta zincirine bağlı unsurların muharebe

⁴³⁸ a.g.e., 62.

⁴³⁹ a.g.e., 64.

⁴⁴⁰ a.g.e., 65-66.

faaliyetlerine katılması nedeniyle ateş destek vasıtalarının koordinasyonunu sağlamak görevi ile Hue içerisinde bulunan GVO 1'nci Tümeni karargahına ateş destek koordinatörü olarak katılıp, burada şehir dışındaki muhariplerle içerdeki muhariplerin ateş destek vasıtaları kullanımı noktasında eşgüdümünü sağlama sorumluluğunu üstlenmiştir.⁴⁴¹

21 Şubat günü planlanan taarruz, kısa ama yoğun bir topçu hazırlık atışı sonrasında başladı. Planlandığı üzere 1'nci Tabur, Thon La Chu köyüne batı istikametinden taarruz ederken 501'nci Piyade Alayı'nın 2'nci Taburu da onun sağ yanında bulunmaktaydı. Yine 5'nci Tabur da bulunduğu noktadan taarruza iştirak etti. Sadece düşmanla değil ayrıca cangıl ile de mücadele etmek durumunda kalan taburlar yakın hava desteğinin de katkılarıyla kırsal alandaki düşman sığınaklarını imha etmeyi başardılar. Ancak muharebe, köylere yaklaştıkça güçleşti. En az bir alay kuvvetinde olduğu tahmin edilen bir birliğe karşı muharebe eden taburlar gün boyunca kısa mesafede taarruzlarına devam ettiler. Uzun süren karmaşanın ardından, komuta merkezlerini kaybeden komünist milisler saat 17.00 sularında, karanlığın da kendisini göstermeye başlamasıyla birlikte köylerden çekilmeye başladılar. Buna karşılık olarak, 1'nci Tabur dışındaki diğer iki Amerikan taburu takip faaliyetleri sürdürdü. Bu iki köy, bir tutsağın ifadesine göre muharebe esnasında yaklaşık bin kişilik bir milis kuvvetini barındırıyordu. Bu kuvvetin önemli bir kısmı ise Hue'ye gitmek üzere Khe Sanh kuşatmasından kaydırılan birliklerdendi. 12'nci Süvari Alayı 2'nci Taburuna bağlı iki bölüğün Thon Bon Tri köyüne taarruzu da benzer bir seyirde gerçekleşti.⁴⁴²

22 Şubat günü, 1'nci Tabur ele geçirilen köylerin emniyetini sağlamak için geride kalacak şekilde, 3'ncü Tugay'a bağlı bütün taburlar Kale bölgesine doğru ilerleyişe geçtiler. Üç tabur da yol üzerinde farklı milis birlikleri ile küçük çaplı muharebelere giriştiler. Taburlar büyük bir zayıat vermeseler de düştikleri pusular Kale'ye yönelik intikallerini aksattı. Kale bölgesi, 24 Şubat günü sembolik olarak ele geçirilmiş olsa da ABD Kara Kuvvetleri'nin şehir etrafında karşılaştıkları düşman unsurlarıyla muharebelerini neticelendirerek Kale'ye ulaşması 25 Şubat'ı buldu.⁴⁴³

⁴⁴¹ a.g.t., 50.

⁴⁴² a.g.e., 72-73.

⁴⁴³ a.g.e., 73-77.

4.2. Hue Muharebesi Işığında Meskûn Mahal Muharebelerine Bakış

Günümüzden itibaren, ilerleyen senelerde dünyadaki nüfusun giderek daha fazla şehirleşeceği yaygın bir öngörüdür. Bu trend sadece dünyanın demografik yapısını etkilemekle kalmayacak aynı zamanda şehirlerin de yapılarını derinden etkileyecektir. Hem yatay hem de dikey boyutlarıyla büyümesi beklenen şehirler, muharebe nazarından bakıldığında daha zorlu sahalara haline dönüşeceklerdir. Halihazırda şehirler, sivil yaşama ev sahipliği yapması, yaşamsal faaliyetlerin sürdürülmesi için elzem olan altyapı tesislerinin yoğun olduğu alanlar olması ve üç boyutlu yapılarıyla, devletlerin resmi harp etme organları olan silahlı kuvvetler ile şedit devlet dışı aktörler arasındaki materyal farkını olabildiğince daha az anlamlı hale getirme noktasında önemlerini ispatlamışlardır.⁴⁴⁴

Gelecekte yaşanacağı öngörülen şehirleşme ve nüfus artışının önemli bir kısmının özellikle günümüzde “gelişmiş” olarak nitelendirilmeyen, Güney Amerika, Asya ve Orta Doğu ülkelerinde ya da başka bir ifadeyle “küresel güneyde” yaşanması beklenmektedir.⁴⁴⁵ Düşük gelir seviyesinde bulunan söz konusu ülkelerdeki ani şehirleşmenin, üzerine uzlaşmış bir plan doğrultusunda gerçekleşmeyeceği ve halihazırda zaten altyapı açısından tam anlamıyla yeterli seviyede olmayan büyük şehirlerin düzensiz bir şekilde daha da genişlemesiyle meydana geleceği öngörülmektedir. Mevcut durumda dahi yaşamsal faaliyetlerin karşılanmasında güçlükler yaşayan şehirlerin periferisinde ve varoşlarında yaşanacak genişlemelerin veya başka bir ifadeyle *favela* ya da gecekondu biçiminde cereyan eden yapılaşmanın sadece nüfusun orantısız artışına değil, suç oranındaki artışa, kara para akışına, toplum sağlığına ve doğal afetlere karşı alınacak önlemler gibi şehir yaşamının güvenliği noktasında kritik önemi haiz hususlara olumsuz etkileri olacağı öngörülmektedir. Belki çalışmanın konusu açısından daha da önemlisi, bu yeni oluşacak yerleşim alanları, devletlerin otoritelerini tam anlamıyla tesis etmekte güçlük çekeceği alanlar olması itibarıyla devletlerin, asayiş tesis etmek, hukuku işler kılmak ve şiddet kullanımını tekel altına almak gibi temel vasıflarını gerçekleştirememesine neden

⁴⁴⁴ Şehitoğlu, a.g.m., 11-12.

⁴⁴⁵ Diana E. Davis, “Non-State Armed Actors, New Imagined Communities, and Shifting Patterns of Sovereignty and Insecurity in the Modern World”, *Contemporary Security Policy*, C. 30, S. 2 (2009): 231.

olacak ve bunun sonucunda devletin meşruiyetinin zedelenmesi dolayısıyla yeni devlet dışı aktörlerin ortaya çıkması için uygun zeminler meydana getirecektir.⁴⁴⁶

Şehirleşmedeki bu orantısız artış sadece devlet otoritesinin zarar görmesiyle neticelenmeyecek aynı zamanda meskûn mahalde hareket düzenlemek durumunda kalan silahlı kuvvetler için de kompleks güçlükleri beraberinde getirecektir. Haritalarda bulunmayan yerleşim alanları, silahlanmış sivil sayısının bolluğu, nüfusları milyonları aşan şehirlerdeki binaların temizlenmesi için gereken devasa insan gücü ihtiyacı gibi operasyonel hususlar olarak öne çıkmaktadır. Öte taratan güvenlik algısına daha geniş ölçekli bakıldığında şehirlerin muharebenin süjesi ve hatta yer yer öznesi haline gelmesinden kaynaklanan muhtemel göç hareketleri, uluslararası güvenliği tehdit eder bir manzara sergilemektedir. Nitekim, büyük şehirlerde yaşanan meskûn mahal muharebelerin tetikleyeceği insan hareketliliğinin, başka şehirlerde de orantısız büyümeye yol açması ve tüm bu istikrarsızlaştırıcı sürecin farklı yerlerde yeniden yaşanmasına neden olması ihtimal dahilindedir.

İzah edilen sebepler dolayısıyla silahlı kuvvetler, bir yandan meskûn mahaldeki hareketleriyle karşıt silahlı unsurlara yönelik bir mücadele yürütürken diğer taraftan da şehri, tüm bu muharebe ortamına rağmen yaşanabilir tutmaya azami ölçüde çaba göstermekle mükellef olmaktadır. Bu iş, muharebe sahasında silahlı kuvvetlerin, sivil toplum kuruluşları gibi farklı oluşumlarla iş birliği yapmasına neden olabilmektedir.⁴⁴⁷ Bu durum, silahlı kuvvetlerin ilerleyen süreçte insani destek sağlama faaliyetlerini hareket planlarına dahil etmesi, sivil kurumlarla bu bağlamda koordinasyon halinde olması hatta kendisini bu görevi yerine getirecek doğrultuda yeniden yapılandırması gibi sonuçlara yol açabilecektir.

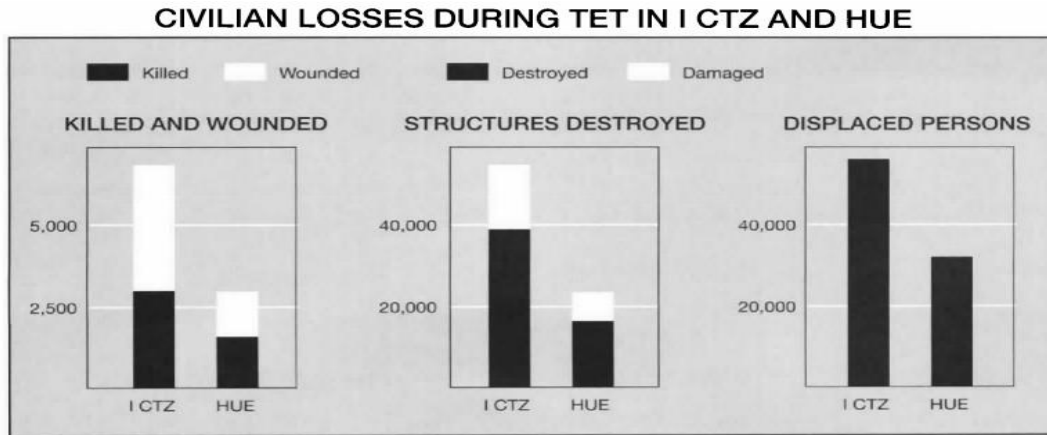
Hue şehri, işgal sırasında yüz kırk bin kişiye ulaşan nüfusuyla, gelecekte meskûn mahal muharebelerinin icra edileceği öngörülen mega şehirlere kıyasla hem mekan hem nüfus açısından oldukça küçük bir örnek oluşturmaktadır. Örnek olarak, bu tezin yazıldığı dönem itibarıyla en güncel meskûn mahal muharebelerinden birisine tanıklık eden Halep şehrinin tahminlere göre iki milyona yaklaşan nüfusu düşünüldüğünde söz konusu farkın boyutu daha iyi anlaşılmaktadır. Öte taraftan Hue şehri, her ne kadar

⁴⁴⁶ Kilcullen, *a.g.e.*, 25-41.

⁴⁴⁷ Şehitoğlu, *a.g.m.*, 20.

küçük bir örnek olarak karşımıza çıksa da meskûn mahal muharebelerinin özelliklerini önemli ölçüde taşıması yönünden önemli bir vakadır.

Muharebelerin başlamasıyla birlikte şehir içerisinde evsiz kalan ve muharebenin etkili olduğu bölgelerden kaçan sivillerin varlığı yoğun bir şekilde hissedilmeye başlandı. Sayıları muharebe ilerledikçe daha da artan bu şahıslar, özellikle şehrin işgalden kurtarılması noktasında müttefik kuvvetler için büyük bir lojistik yükü de beraberinde getireceklerdi. Sadece gıda değil, çoğunun evi harabeye dönen sivillerin barınma ihtiyaçlarını karşılamak ve sağlık hizmetlerinden faydalanmalarını sağlamak da ABD kuvvetlerinin üstlendiği sorumluluklardan bir tanesi olarak öne çıktı. Muharebeler sırasında özellikle 1'inci Deniz Piyade Alayı S-5'i (Sivil İşler Subayı) bu sorumluluğun yerine getirilmesinde kritik bir rol oynadı. Bu doğrultuda, sivillerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için şehre temiz su ve enerji akışının sağlanması önemli olurken bir taraftan da hastalık ve olası salgınların önüne geçmek için yaşamını yitiren sivillerin naaşlarının defnedilmesi yine silahlı kuvvetler tarafından üstesinden gelinmesi gereken bir vazifeye dönüştü.⁴⁴⁸ Tüm bu uğraşlara rağmen muharebeler neticelendiğinde, şehirdeki yapıtların büyük bir kısmı kullanılamaz hale gelmiş ve şehrin yüz kırk bin kişilik nüfusunun yüz on altı bini evsiz kalmıştır. İlaveten muharebeler sırasında altı bine yakın sivil yaşamını kaybetmiştir.⁴⁴⁹

Şekil 4.12: Tet Muharebeleri Esnasında 1. Kolordu Taktik Bölgesi ve Hue Şehrindeki Sivil Kayıpları Gösteren Grafik

Jack Shulimson ve diğ., *a.g.e.*, 604.

⁴⁴⁸ a.g.t., 68-69.

⁴⁴⁹ Camp, *a.g.e.*, 68.

Sivil hareketliliğin, göçün ve sığınmacıların varlığı silahlı kuvvetlere sadece lojistik noktasında yük bindirmemiştir. Özellikle güvenlik açısından da önemli birtakım tedbirlerin alınmasına yol açmıştır. Amerikalı kuvvetler bu şahısları insan istihbaratı noktasında bir fırsat olarak değerlendirirken aralarında unsurlarının sızmış olabileceği olasılığı ile bir taraftan da tehdit olarak görülmüşlerdir. Yani istihbarat anlamında yeni bir imkandan söz edilebilirken diğer taraftan istihbarata karşı koyma faaliyetleri de bir o kadar önem kazanmıştır. Dolayısıyla, sivil şahıslar hem yarattığı fırsatlar hem de güvenliğe karşı meydana getirdikleri tehditler nedeniyle yoğun bir sorgulama sürecine tâbi tutulmuşlardır.⁴⁵⁰

Lojistik noktasında zafiyet yaratan etkenler sadece sivil yaşamın desteklenmesi için yürütülen faaliyetlerle sınırlı değildi. Meskûn mahallerin, doğası itibariyle diğer muharebe sahalarından daha talepkâr olduğu gözlenmektedir. Tüfek mühimmatlarından, 5.56 milimetre ve 7.62 milimetre fişekler ile 60 milimetre ve 81 milimetre havan mühimmatları gibi piyade birlikleri tarafından yoğun olarak kullanılan cephanelerin normalde öngörülenden on kat daha hızlı tükendiği hesaplanmıştır.⁴⁵¹ İkmal noktasındaki bu güçlüğü yanı sıra tahliye hususunda da meskûn mahaller daha zorlu alanlar olmaktadır. Binaların tek tek temizlenmesi, muharip bireylerin oldukça kısa mesafelerden düşmanla temas sağlaması zayıatları artıran etmenlerin başında gelmektedir. Bu durum sıhhiye sınıfının daha ağır bir yükle karşı karşıya kalmasına neden olmakla birlikte cephe hattındaki askerlerin tahliyesi için de daha yoğun bir çaba gösterilmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda, 1'inci Deniz Piyade Alayı MACV Üssü'nde bazıları subay olmak üzere sekiz kişiden müteşekkil bir alay ileri sıhhiye istasyonu kuruluş olmakla birlikte neredeyse bütün taburlar da kendi ileri sıhhiye istasyonları sahip durumdaydılar. Alay ileri sıhhiye istasyonu durumu görece ağır olan yaralıların bakım faaliyetlerini yürütürken aynı zamanda da bölgedeki bütün tahliye faaliyetlerinin kontrol ve koordinasyonunu sağlamak, muharebede yaşamını yitirenlerin kimliklerini tespit etmek ve naaşları için gereken işlemleri gerçekleştirmek ve son olarak ileri sıhhiye istasyonu bulunmayan taburların bu ihtiyacını karşılamak gibi sorumlulukları da üstlenmiş vaziyetteydi. Taburların kendi ileri sıhhiye istasyonları ise cephe hattına iki üç dakika uzaklıktaki mesafelerde konuşlu bulunmakta, ilk yardım faaliyetlerini yürütmek ve alay ileri

⁴⁵⁰ a.g.t., 67-68.

⁴⁵¹ a.g.t., 61.

sıhhiye istasyonuna yaralıların tahliyesini yürütmekle sorumluydular. Tahliye faaliyetleri için her türlü elverişli araç kullanılmaktaydı. Durumu kritik olan askerlerin daha kapsamlı sağlık merkezlerine tahliyesi bilahare ABD Kara Kuvvetleri veya Deniz Piyadelerine bağlı helikopterler aracılığıyla gerçekleştirilmekteydi.⁴⁵²

Sağlık alanında gösterilen tüm bu faaliyetler önemli olmakla birlikte veriler net bir şekilde meskûn mahal muharebelerinin diğer muharebelere kıyasla çok daha fazla zayıata neden olduğunu ortaya koymaktadır. Hue'deki muharebelere katılan deniz piyade taburlarının kayıtları üzerinden gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçları özellikle dikkate değerdir. Bu çalışmada Hue'deki muharebe, Parfüm Nehri'nin güneyindeki muharebeler, Kale bölgesinin içerisindeki muharebeler ve takip ile "süpürme" hareketleri başlıkları altında üç farklı fazda ele alınmakta ve bu üç farklı faza ait, 1000 kişi üzerinden ölçeklenen zayıat oranları, muharebe öncesinde belirlenen dört aylık bir periyodun oranlarıyla kıyaslanmaktadır. Araştırmaya göre bu dört aylık periyodda, günlük yaralı oranı 1000'de ortalama 2.50 iken vefat oranı ise yine 1000 üzerinden ortalama 0.31 idi. Öte taraftan Parfüm Nehri'nin güneyinde yapılan muharebelerde yaralıların oranı 1000'de 37.9'a vefat oranı ise on katı bir artışla 3.1'e yükselmiştir. Kale'de yapılan muharebelerde oranlar daha da artmaktadır. Araştırmaya göre bu bölgedeki muharebelerde günlük yaralı oranı ortalama 44.4'e vefat oranı ise ortalama 7.8'e yükselmektedir. Muharebenin daha çok kırsal bölgelere kaydığı takip ve süpürme faaliyetlerinde ise rakamlar yine daha önce bahsedilen dört aylık periyodun ortalamalarına yaklaşmaktadır. Araştırmaya göre bu aşamada yaralı oranı günlük ortalama 1000'de 5.8 iken vefat oranı da 0.93'tür.⁴⁵³ Tüm bu veriler meskûn mahallerde muharebelerin normal faaliyetlere göre daha fazla zayıatla neticelendiğine dair belirgin emarelerdir.

Meskûn mahal muharebeleri, kendisine has özel ekipmanların kullanımı ve dolayısıyla bu ekipmanlardan azami verimin sağlanması için hususi teknik ve taktiklerin benimsenmesini de elzem kılmaktaydı. ABD Deniz Piyadeleri bir aylık muharebe neticesinde, yer yer talimnamelerden faydalanarak yer yer de pratik tedbirleri özümseyerek söz konusu teknik ve taktikleri kullanacaklardı. Binaların temizliği noktasında sekiz kişilik timler görevlendirilmekteydi. İkiye bölünen timlerden dört

⁴⁵² a.g.t., 62-63.

⁴⁵³ Christopher G. Blood, Marlise E. Anderson, *The Battle For Hue: Casualty And Disease Rates During Urban Warfare*, San Diego, CA.: Medical Information Systems and Operations Research Department, Naval Health Research Center, 1993): 3-12.

asker binaların giriş ve çıkışlarını emniyete alırken diğer dört asker ise binanın içini temizlemekle görevliydi. Binalara girilmeden önce duvarlarda oluşan gediklerden, pencerelerden veya kapılardan göz yaşartıcı gaz veya el bombası atılmasının ardından binaya giren askerler odaları temizlerken dışarıdaki askerler de yapılardan dışarı kaçan düşman unsurlarının bertaraf edilmesiyle görevliydi. Özellikle, komünist unsurların büyük oranda gaz maskesinden yoksun bulunmaları sebebiyle göz yaşartıcı gazlar bu noktada önemli bir avantaj yaratmıştır.⁴⁵⁴ İlâveten, deniz piyadelerinin yer yer alev makineleri kullandığı da gözlemlenmiştir.⁴⁵⁵

Meskûn mahal muharebelerinin silahlı kuvvetlere yüklediği en büyük sorumluluklardan bir diğeri ise asayişî sağlama görevidir. Hue şehri, özellikle görece az nüfusu ve yerel halkın muharebede aktif olarak taraf olmaması gibi sebeplerden ötürü bu hususta muharip unsurlar için önemli bir problem görüntüsü çizmemiştir. Öte yandan asayişî sağlama sorumluluğu sadece sivil halka karşı gerçekleştirilmesi gereken bir vazife değil aynı zamanda silahlı kuvvetlerin, kendi içerisinde de bazı ilave tedbirleri almasını gerektirmiştir. Nitekim silahlı kuvvetlere bağlı unsurlar tarafından gerçekleştirilecek yağma faaliyetleri Hue muharebesinde de önemli bir kaygı sebebi olmuştur.⁴⁵⁶

Meskûn mahal muharebesi, silahlı kuvvetlere muharebe faaliyetleri dışında ilave sorumluluklar yüklerken bir yandan muharebe faaliyetinin icrasını da güçleştirecek etkilere neden olmaktadır. Özellikle komuta kontrol noktasında bu etkilerin yol açtığı güçlükler daha fazla öne çıkmaktadır. Bu güçlüklerin başında ise birlikler arasında koordinasyonun sağlanması gelmektedir. Aynı şehir içinde hareket icra eden birlikler, binalar tarafından diğer sokaklara görüşün kapanmasından dolayı birbirlerinin durumu hakkında detaylı bilgi sahibi olamayabilirler. Her sokak, hatta her bina birbiriyle ilişkili ama bir o kadar da biricik olan ayrı bir muharebeye sahne olacağı için birliklerin ilerleyişindeki koordinasyonu sağlamak daha sorunlu bir hal alabilmektedir. İlâveten şehir içinde konum bulmak veya belirtmek diğer arazi tiplerine kıyasla daha zor olabilmektedir. Bu noktada, Hue harekatı sırasında meydana gelen söz konusu güçlükler, öncelikle birliklere uygun ölçekte haritaların dağıtılması ve şehirde bulunan binalardan hepsi değilse de en azından başat olanlarının numaralandırılması ile

⁴⁵⁴ Warr, *a.g.e.*, 207-217.

⁴⁵⁵ a.g.t., 58.

⁴⁵⁶ Camp, *a.g.e.*, 70-75.

giderilmeye çalışılmıştır.⁴⁵⁷ İlâveten şehrin çeşitli sektörlere ayrılması da alınan tedbirlerdendir.⁴⁵⁸

Yine komuta kontrolü etkileyen güçlükler arasında, daha önce de belirtildiği gibi ateş destek vasıtalarının koordinasyonu öne çıkanlar arasındadır. Muharipler arasındaki mesafelerin kısılması, atışlardaki olası isabetsizliklerin müttefik unsurlar tarafından verilecek zayıat ile sonuçlanmasına elverişli bir ortam ortaya çıkarmaktadır.⁴⁵⁹ Ateş desteği konusundaki hususlar sadece bu kaygıyla da sınırlı kalmamakta, kültürel anlamda önemli yapıtların muhafaza edilmesi, şehirde yaşamsal faaliyetlerin sürdürülebilmesi için kritik olan tesislerin atışlardan hasar almaması ve belki de en mühimi sivil zayıatın önüne geçilmesi de silahlı kuvvetlerin karşısına çıkan kaygılardandır.

Söz konusu kaygılar ateş desteğinin hiç var olmadığı anlamına gelmemektedir. Hue ve çevresinde yaşanan muharebeler boyunca Amerikan gemilerinden yapılan atışlarda, 5,000 adeti aşkın 5, 6 ve 8 inç ebatlarındaki topçu mühimmatı kullanılırken deniz piyadeleri ise 18,000'i aşkın topçu mühimmatı ateşlemiştir. Yine deniz piyadelere bağlı uçaklar ile yüz on üç adet sorti gerçekleştirilirken hava kuvvetlerine bağlı unsurlar da doksana yakın sorti ile bölgedeki muharebe faaliyetlerine destek sağlamışlardır.⁴⁶⁰

Çalışmanın önceki kısımlarında da belirtildiği üzere, şehirlerin, ateş destek faaliyetleri üzerinde bu şekilde kısıtlayıcı bir etkiye yol açması, özellikle devlet dışı aktörlerin bulunduğu muharebelerde, taraflar arasındaki ekipman farkının meydana getirdiği avantaj ve dezavantajları etkisiz kılma noktasında önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmakta ve bu fark neticesinde dezavantajlı durumda kalan devlet dışı aktörlerin, muharebeler için meskûn mahalleri daha fazla tercih edebilmesine yol açabilmektedir. Nitekim, Giap da eserinde, meskûn mahallerin, özellikle de büyük şehirlerin “halk savaşı” için daha iyi koşullar yarattığını belirtmiştir.⁴⁶¹

Giap’ın yaptığı vurgulardan birisi daha da önemlidir. Şehirler, özellikle de endüstri devriminin ardından, katma değere sahip üretimin yapıldığı alanlar haline gelerek

⁴⁵⁷ *a.g.e.*, 36-37.

⁴⁵⁸ *a.g.e.*, 59.

⁴⁵⁹ *a.g.e.*, 53-54.

⁴⁶⁰ Marcus Hicks, “Fire In The City: Airpower In Urban, Smaller-Scale Contingencies” (Yüksek Lisans Tezi, School Of Advanced Airpower Studies, Air University, 1999), 18-19.

⁴⁶¹ Giap, *a.g.e.*, 86.

giderek ülkelerin ekonomisinde daha büyük bir yer kaplamaya başlamışlardır.⁴⁶² Şehirlerin muhafazası, ele geçirilmesi, tahrip edilmesi veya yaşanılmaz bir hale getirilmesi bu açıdan ciddi ekonomik etkilere de yol açmakta ve muharebelerden yıllar sonra dahi bölgedeki istikrarın sağlanması, emek piyasasında doğal bir dengenin oluşabilmesi gibi noktalarda ciddi sonuçlara sebebiyet verebilmektedir.

Komuta noktasında belki de meskûn mahal muharebelerini diğer arazi tiplerinde gerçekleşen muharebelerden en keskin şekilde ayıran hususlardan birisi ise emir komuta zinciri içerisinde görece alt kademelerde bulunan askerlerin dahi muharebe esnasında kritik kararları alabilmesidir. Meskûn mahal ortamının doğası, tim, takım, manga gibi küçük birliklerin sık sık diğer dost birlikler ile irtibatının kısıtlanması, bu birlikleri komuta eden düşük rütbeli askerlere, karar alma sürecinde daha fazla inisiyatif kullanma alanı açmaktadır.⁴⁶³ ABD Deniz Piyade Kolordusu eski komutanı, Orgeneral Charles Krulak'ın, "*strategic corporal*"⁴⁶⁴ (stratejik onbaşı) isimli meşhur yazısında da dikkat çektiği üzere bu alt kademedeki askerlerin alacağı kararlar daha büyük ölçekte etkileri meydana getirebilmektedir.⁴⁶⁵

Tüm bu unsurlar değerlendirildiğinde, meskûn mahallerde gerçekleştirilecek hareketlerden sorumlu olan karar alıcıların, sadece askeri parametrelere dayanarak hareket etmesi başarıyı garanti altına almayacaktır. Şehrin mimari, coğrafi yapısını anlamak, şehirdeki yaşamsal faaliyetlerin sürdürülmesini sağlayan altyapının işleyişini kavramak, bu altyapıyı faal tutabilmek için gerekli sivil kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde bulunmak ve bu oluşumların etkinliklerini bölgedeki askeri faaliyetler ile bir koordinasyon halinde sürdürmesini sağlamak gibi ilave sorumluluklar da başarının kazanılmasında mühim bir rol oynayacaktır.⁴⁶⁶

Şehirde mukim halkın muharip taraflara karşı tutumlarını ve muharebenin tarafı olma ihtimallerini isabetli bir şekilde değerlendirmek de önemli hususlardandır. Zira siviller, silahlanmış bir şekilde muharebenin tarafı olmasalar dahi istihbarat noktasında ciddi zafiyetlere yol açabileceklerdir. Sivillerden kaynaklanabilecek güvenlik zafiyetleri sadece bunlarla sınırlı kalmamaktadır. Sivil halk içerisinde bulunan,

⁴⁶² a.g.e., 73-80.

⁴⁶³ Şehitoğlu, a.g.m., 29.

⁴⁶⁴ Krulak, a.g.y.

⁴⁶⁵ Şehitoğlu, a.g.m., 22.

⁴⁶⁶ Lou DiMarco, "Attacking the Heart and Guts: Urban Operations Through the Ages", *Block by Block: The Challenges of Urban Operations*, ed. William G. Robertson (Fort Leavenworth, Kansas: U.S. Army Command and General Staff College Press, 2003), 20-21.

düşman kuvvetlerin sempatizanları adeta bir uyuyan hücre işlevi görerek, o şehirdeki muharebe neticelenmiş olsa dahi bölgedeki istikrarı tehdit edebilmekte ve cephe gerisinin güvenliği için bir tehlike arz edebilmektedirler. Meskûn mahallerde hareket icra edilirken bu olası tehlike ve tehditlerin de ele alınması elzem görülmektedir.⁴⁶⁷ Yine benzer şekilde şehirde yaşayan halk arasındaki etnik çeşitlilik ve farklı etnik toplulukların dağılımının şehirde gerçekleştirilen muharebelerin yapısını değiştirebildiğine dair çalışmalar da mevcuttur.

⁴⁶⁷ Dimarco, *a.g.e.*, 11-14.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER.

Tet Taarruzu'nun, ABD'nin bölgeden çekilme sürecini başlatan gelişme olduğuna dair şüphe yoktur. Başka bir deyiş ile, ABD, Tet Taarruzu ile birlikte muharebeye devam etme azmini yani iradesini şiddet uygulamak vasıtasıyla dayatmaya dair arzusunu kaybetmiştir. İradesini dayatmak için kullanacağı araç yani silahlı kuvvetleri imha olmadığı halde, ABD'nin muharebe faaliyetlerini neticelendirmiş olması, İkinci Çin-hindi Savaşı'nın, en azından ABD'nin, henüz kuvvetlerini bölgeden çekmeye yönelik bir emare göstermediği 1968 öncesi döneme kadar, ilk bölümde tarif edildiği şekliyle bir asimetrik çatışma olduğunun en önemli kanıtlarından birisi durumundadır.

Tet Taarruzu'ndan sonra yaşanan gelişmeler arasında, bu çalışmayı ilgilendiren ikinci mühim husus ise 1973 yılında çatışmayı neticelendirmek için imzalanan Paris Barış Antlaşması'nın tarafları arasında, Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin hükümet yapılanması olan Geçici Devrimci Hükümet'in de bulunmasıdır. Bu gelişme, UKC'nin ve dolayısıyla Güney Vietnam'da faaliyet gösteren komünist milislerin resmi düzeyde, Kuzey Vietnam'dan ayrı bir aktör olarak tanınması bakımından mühimdir.

UKC'nin politik düzeydeki kazanımları, vurgulanmaya değer olmakla birlikte yanılmamalıdır. Cephe'nin askeri kolu olan GVKO, Tet Taarruzu neticesinde etkin bir muharip aktör olma imkan ve kabiliyetini kaybetmiştir. Daha önce de irdelendiği üzere icra bakımından konvansiyonel bir karakter taşıyan Tet Taarruzu, komünist birlikleri, o zamana kadar kaçınmayı başardıkları kesin sonuçlu muharebeleri gerçekleştirmeye zorlamış ve asimetrik çatışmaların doğasına aykırı bir şekilde yerleşim yerlerinin işgal ve muhafazasını öngörmüştür. Bu çabalar, özellikle de Tet Taarruzu sürecinde bütün kuvvetleriyle muharebeye dahil olan GVKO'ya bağlı insan gücünün erimesiyle neticelenmiştir. Takip eden süreçte, 1968 yılından 1975 senesine kadar süren muharebe faaliyetleri ise ağırlıklı olarak KVO tarafından üstlenilmiştir.

Söz edilen husus, bu çalışmanın, peşinden koştığı sorunun cevabı açısından kritik bir öneme sahiptir. Meskûn mahal muharebelerinin, asimetrik çatışmalarda dönüm noktası oluşturan, kesin sonuçlu, belirleyici muharebeler olup olmadığı sorusunun cevabının bulunması için yukarıda açıklanan gelişmelerin incelenmesi elzemdir. Hem asimetrik çatışma-konvansiyonel çatışma perspektifinden değerlendirildiğinde hem de Mao'nun üç aşamalı *protracted war* tasviri üzerinden okunduğunda, meskûn mahal muharebelerinden oluşan Tet Taarruzu, izah edildiği gibi çatışmanın karakterinde

meydana getirdiği büyük değişim itibariyle dönüm noktası olarak nitelendirilmeyi hak etmektedir.

Tet Taarruzu, dönüm noktası olarak isimlendirilmeyi hak etmekle birlikte, çatışmaların yedi yıl daha sürmesinden de anlaşıldığı üzere kesin sonuçlu, belirleyici bir muharebe görünümü sergilememektedir. Bu özellikle üzerinde durulması gereken bir manzara meydana getirmektedir. O manzara ise, alışıl gelmişin dışında, bir şedit devlet dışı aktörün, bir devlet ile meskûn mahalde muharebe gerçekleştirmesine rağmen mağlup olmamasıdır. Özellikle yakın dönemde benzer mahiyetteki diğer muharebeler, somutlaştırmak gerekirse, hem 1994-1995 yılları hem de 1999-2000 yıllarındaki Grozni Muharebeleri, 2006-2008 Bağdat, 2012-2016 Halep ve 2016-2017 Musul Muharebeleri incelendiği zaman, söz edilen durumun genel örüntünün aksi yönde bir tablo ortaya çıkardığı barizdir. Ancak bu görünüm yanıltıcıdır zira belirtildiği üzere GVKO, Tet Taarruzlarından sonra etkin bir şekilde muharebe etme imkan ve kabiliyetini kaybetmiş, bir, irade dayatma aracı olma vasfını yitirmiştir. Yani esas itibariyle, GVKO da sayılan diğer meskûn mahal muharebelerindeki devlet dışı aktörler ile aynı kaderi paylaşmıştır. Ancak buna rağmen, diğerlerinden farklı olarak günün sonunda mağlup olan tarafta değil galip olan tarafta bulunmuştur. Bunun nedeni ise GVKO'nun bir başka devlet ile, Kuzey Vietnam ile arasındaki simbiyoz ilişkisidir. Bu ilişki, GVKO'nun neredeyse tamamen imha edilmesiyle neticelenen Tet Taarruzu'nu, komünist milisler aleyhine sonuçlanan bir kesin sonuçlu, belirleyici muharebe olmaktan alıkoymuştur. GVKO'nun esas olarak imha edilmesiyle sonuçlanan bu muharebenin tesadüfen, aynı zamanda ABD'nin de muharebe faaliyetlerini sürdürme azminin kırıldığı muharebe olması, netice itibariyle, kendi silahlı organizasyonu ortadan kalmış olsa dahi, onun işlevini KVO'dan aldığı yardımlar vasıtasıyla gerçekleştirmeyi sürdüren UKC'nin, çatışmaların sonunda, 1975 senesinde, galip tarafta yer almasının önünü açmıştır. Elbette bu sonucu oluşturan kritik unsurların başında Güney Vietnam'ın hem muharebe etkinliğinin zayıflığı hem de politik atılımlarının yetersizliği gelmektedir.

Asimetrik çatışmalar, tarafların birbirinden farklı güdülerle muharebe icra ettiği çatışmalardır. Bu tipte çatışmalarda taraflardan birisi, düşmanının kendi iradesini dayatmak için kullandığı silahlı örgütünün imhasını hedefleyerek onu iradesini dayatma kapasitesinden mahrum bırakmaya yönelik faaliyetler yürütmektedir. Öte yandan diğer taraf, rakibinin aksine düşmanının silahlı örgütünün, yani irade

dayatmakta kullandığı aracının imhasıyla değil, irade dayatma faaliyetini silahlı bir biçimde gerçekleştirmeye yönelik arzusunu veya doğrudan iradesinin kendisini değiştirmek yönünde aksiyonlara başvurmaktadır. Asimetrik çatışmalardaki söz konusu asimetri, taraflar arasındaki bu eşitsizlikten kaynaklanmaktadır. Asimetrik çatışmalara yaygın algıda atfedilen, gerilla taktiklerinin yoğun olarak benimsenmesi, sivil-asker ayrımının soluklaşması ve devlet dışı aktörlerin varlığı gibi diğer bütün karakteristik özellikler esas itibarıyla bu temel farklılığın bir ürünü durumundadır. Başka bir deyişle, yukarıda sayılan özellikler, söz konusu asimetrinin kaynağı değil semptomlarıdır.

Rakibinin, irade dayatma aracı olan silahlı örgütünü imha etmek hedefinde olan ve ekseriyetle devlet olarak örgütlenmiş bulunan aktörler hem söz konusu hedeflerine ulaşmak için hem de devlet olmalarının getirdiği sorumluluklar gereği, muharebeyi mümkün olan en kısa zamanda neticelendirmek adına kesin sonuçlu muharebelere başvurmak güdüsüyle muharebe faaliyetlerini yürütürler. Muharebelerin neticelerinin belirlenmesinde kesin sonuçlu muharebe olarak bilinen tekil olayların gerçekten ne derece belirleyici rol oynadıkları ayrı bir tartışma konusudur. Burada bahsedilen, söz konusu aktörlerin bu tipte muharebelere yönelik arayışlarıdır.

Öte taraftan, asimetrik çatışmalarda bulunan ve yukarıda tarif edilen aktörün aksine kesin sonuçlu muharebelere yönelik mutlak bir arayıştan yoksun bulunan, muharebeyi rakibi için oldukça maliyetli hale getirmek vesilesiyle rakibinin muharebeye devam etme azmini kırmak niyetiyle hareket eden ve bu doğrultuda muharebeyi sürdürerek uzun yıllara yaymaya yönelik faaliyetler sürdüren, bu faaliyetleri sürdürebilmenin mümkün olması için de çoğu zaman devlet dışı aktör biçiminde örgütlenmesi gereken aktörler ise asimetriyi oluşturan unsurların ikincisini oluşturmaktadır.

Bu çalışma özel olarak, meskûn mahalde gerçekleşen muharebelerin asimetrik çatışmalardaki rolü üzerine odaklanmaktadır. Söz konusu muharebe tipi, belirli bir bölgenin müdafaası, yine belirli bir bölgede yerleşik bulunan sivil topluluğun himayesi gibi devlet ile özdeşleşmiş pek çok faaliyetin icrasını gerektirmektedir. Dolayısıyla bu tip muharebelerin, asimetrik çatışmalar içerisinde yer alan ve yukarıda tarif edilen ikinci tip aktörün yani muharebeyi sürdürmek ve kesin sonuçlu muharebeden kaçınmak eğiliminde olan aktörün muharebeyi icra etme biçiminde bir değişime ve daha da önemlisi muharebenin asimetrik karakterine olan etkileri özel olarak mercek altına alınmıştır.

Hue Muharebesi bu noktada, söz konusu durumun somut bir olay üzerinden incelenmesi amacıyla çalışma konusu olarak belirlenmiştir. Muharebenin taraflarından birisinin, UKC'nin halihazırda zaten başka bir asimetrik çatışma deneyiminin de mirasçısı olması ve başarısını birinci elden deneyimledikleri muharebe yöntemlerini yeniden icra etme konusunda kendine güvenen bir organizasyon durumunda bulunması itibariyle, asimetrik çatışmaları oluşturan aktör tiplerinden ikincisine yani kesin sonuçlu muharebeden kaçınan aktör tarifine elverişli bir örnek olarak öne çıkmaktadır. Yine aynı şekilde, ABD ile kurduğu ittifak sayesinde muharebeyi rakipsiz ateş gücüne güvenerek, uygun fırsat meydana geldiği anda bir kesin sonuçlu muharebeye girişmek vasıtasıyla rakibinin silahlı organizasyonunu imha etmek niyetinde olan ve bununla beraber bir devlet olarak örgütlenmiş olması itibariyle kontrol ettiği bölgede yaşamını sürdüren vatandaşlara karşı, şiddet kullanımının devlet tekeline alınması, vatandaşlarının yaşama özgürlüğünün güvence altında tutulması, adaletin ve asayişin sağlanması gibi sorumlulukları üstlenmesi gibi sorumlulukları üstlenene Güney Vietnam devleti ise asimetrik çatışmalarda, söz edilen asimetrinin sağlanabilmesi için bulunması gereken birinci tip aktörü oluşturmaktadır. Hue Muharebesi bu iki tip aktörün, bir şehrin kontrolünü ele geçirmek amacı ile,, meskûn mahalde ortamında gerçekleştirdikleri muharebe olması itibariyle yukarıda izah edilen durum için oldukça elverişli bir örnek teşkil etmektedir.

Tezde incelendiği üzere, İkinci Çinhindi Savaşı'nın, Tet Taarruzu'ndan önceki seyri tıpkı Birinci Çinhindi Savaşı'na benzer bir şekilde, izah edilen asimetrik çatışma tarifiyle oldukça örtüşen karakteristik özellikler sergilemektedir. Öte taraftan söz konusu muharebe zaten meskûn mahal muharebesi olması itibariyle gayrinizami harp usullerini takip eden aktörün bu harp etme biçiminden taviz vermesini veya bütünüyle başka bir harp biçimi benimsemesini, tanım itibariyle gerektirmektedir. Nitekim incelendiği üzere öyle de olmuştur. UKC, Hue'yi bir aya yakın bir süre işgal etmiş, bu süreç boyunca sabit konumlarda mevzilenmiş ve lojistik anlamda şehri işgal eden birlikler kendi öz imkanlarından ziyade ağırlıklı olarak şehir dışında bulunan bir ikmal akışına bel bağlamak durumunda kalmışlardır. Bu bağlam içerisinde, UKC şehri sadece askeri düzeyde işgal etmekle kalmamış aynı zamanda politik olarak da şehirde bir yönetim kurma çabasında bulunarak devletle özdeşleşmiş bazı yetki ve sorumlulukları üstlenmeye girişmiştir. Tüm bu emareler, UKC'nin, asimetrik çatışmalarda yer alan ikinci tip aktöre ait karakteristik özelliklere aykırı pratikler

benimsediğini ve dolayısıyla da çatışmanın asimetrik karakterinin söz konusu meskûn mahal muharebesi itibariyle zayıfladığını göstermektedir. Somut olay göstermektedir ki asimetrik çatışmalarda meskûn mahal muharebeleri, çatışmanın karakterindeki asimetrinin kaybolması adına önemli bir etki ve role sahip olmakta, ekseriyetle devlet dışı aktör biçiminde örgütlenen ikinci tip aktörün alışlagelmişten farklı muharebe icra etme yöntemleri benimsemesinin bir neticesi olmaktadır.

Hue Muharebesi, yukarıda izah edilen sonuca ulaşılması noktasında oldukça kıymetli bir örnektir. Ancak Hue Muharebesi, kendi neticeleri itibariyle de araştırmacıya oldukça ilginç bir manzara sunmaktadır. Hue Muharebesi ve daha geniş ölçekte Tet Taarruzu boyunca, ABD'nin rakipsiz ateş gücüyle donatılmış müttefik kuvvetler rakiplerini, UKC'yi, muharebe meydanında telafisi zor bir mağlubiyetle cezalandırmıştır. Fakat buna mukabil olarak, söz konusu muharebeler silsilesi aynı zamanda UKC'nin de karşısında bulunan ittifakın esas vurucu gücünü meydana getiren ABD'yi muharebeye devam etme azminden mahrum bırakmasıyla neticelenmiş ve ABD'ye bağlı kuvvetlerin muharebeden çekilmesiyle neticelenecek sürecin başlamasına sebep olmuştur. Dolayısıyla esas itibariyle, Hue Muharebesi ve geniş ölçekte Tet Taarruzu, bizim çizdiğimiz asimetrik çatışma konsepti dahilinde iki tip aktörün de ulaşmaya çabaladığı hedefleri başarıyla gerçekleştirmesiyle sonuçlanan bir muharebe olması itibariyle özgün bir örnektir. Bu durum da bizi İkinci Çinhindi Savaşı'nın sonucunu belirleyen saiklerin ne olduğunu sorgulamaya itmiştir. Yani başka bir deyişle, hedefine ulaşan UKC neden çatışmanın galibi konumunda yer alırken yine, aynı şekilde hedefine ulaşmış bulunan ittifak güçlerinin çatışmanın mağlubu olmasının nedenlerinin ne olduğu irdelenmiştir.

Söz konusu durumun meydana gelmesindeki başat sebep Ulusal Kurtuluş Cephesi ile Kuzey Vietnam arasındaki ilişkinin doğasında saklıdır. Tet Taarruzu neticesinde anlamlı bir silahlı kuvvete sahip olmayacak şekilde milis organizasyonu imha edilen UKC, takip eden yıllardaki muharebe faaliyetlerini, hali hazırda zaten kendi saflarında oldukça bol bir şekilde yer alan KVO unsurları vasıtasıyla gerçekleştirmişlerdir. Bu durum Kuzey Vietnam'ın muharebe içerisindeki hukuki pozisyonu hakkındaki kafa karışıklığının sebeplerinin başında gelmektedir zira resmi bir savaş ilanı olmaksızın gerçekleştirilen çatışma hem dönemin karar alıcıların kavrayışında hem de hukuki düzlemde UKC ile Güney Vietnam arasında gerçekleşen bir başkaldırı pozisyonundadır. Nitekim muharebelerin, politik olarak güç bir duruma sokmak

amacıyla gerçekleştirilen bombalama faaliyetleri dışında hiçbir zaman Kuzey Vietnam sınırlarını geçmemesi, ABD ve Güney Vietnam'ın oluşturduğu ittifakın hiçbir zaman KVO'yu imha etme çabası içerisinde bulunmaması gibi pek çok özellik de Kuzey Vietnam'ın doğrudan çatışmanın bir tarafı olarak algılanmadığının delilleridir. Buna rağmen KVO'nun, Tet Taarruzu'nu takip eden süreçte yürüttüğü faaliyetlerin İkinci Çinhindi Savaşı'nın sonucunun olduğu şekliyle belirlenmesinde belirleyici olduğu su götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir ifadeyle UKC ile Kuzey Vietnam organizasyonlarının birbiri içine geçmiş doğası veya bizim, günümüzde sıkça akademik literatür ve popüler yayınlarda söz edilen asalet-vekalet ilişkisinden farkının altını çizmek amacıyla ifade etmeyi tercih ettiğimiz biçimiyle iki aktör arasındaki simbiyoz ilişkisi, İkinci Çinhindi Savaşı'nın UKC lehine sonuçlanmasının başat sebebi olmuştur.

Bu çalışma meskûn mahal muharebeleri, asimetrik çatışmalar, İkinci Çinhindi Savaşı ve Tet Taarruzu konularındaki kısıtlı Türkçe literatürün bir öncü sayılabilecek bir parçası olması itibarıyla sonraki süreçte yapılacak pek çok çalışma tarafından hem desteklenebilecek hem de çürütülebilecek bulgu ve önermeleri barındırır vaziyettedir. Bu çalışmada yapılan asimetrik çatışma tarifinin ve asimetrik çatışmalarda meskûn mahal muharebelerinin oynadığı role dair çıkarımların benzer mahiyetteki farklı örnekler üzerinden de ele alınıp pratikle örtüşüp örtüşmediği yeni araştırmalarla sınanabilir bir pozisyonudur. Asimetrik çatışmalar hususunda Afganistan'a yönelik SSCB ve ABD müdahaleleri, söz konusu tarifi sınanması noktasında ele alınabilecek diğer örnekler arasındadır. Yine aynı şekilde, asimetrik çatışmalarda meskûn mahal muharebelerinin rolü de 1956-1957 Cezayir Muharebesi örneği ele alınarak yeniden tartışılabilir bir konumdadır. Benzer bir şekilde, devlet dışı aktörlerin harp etme biçimlerini değiştirmelerinde meskûn mahal muharebelerinin yerinin irdelenmesi bağlamında 2015-2016 senelerinde, Türkiye'nin bazı illerinde, meskûn mahal ortamında meydana gelen askeri hareketlilikler de mutlaka daha kapsamlı incelemelerin konusu olmalıdır.

İkinci Çinhindi Savaşı üzerine Türkçe literatür oldukça kısıtlı bir konumdadır. Çatışma üzerine Kuzey Vietnam ve Güney Vietnam taraflarının perspektifini yansıtan kaynakların daha yoğun bir şekilde erişilip kullanılması durumunda bu tezde yer alan bulgu ve önermeler yeniden tartışılabilir, yeni bulgular öne sürülebilir ve bu tezde yer alan önermelerden daha isabetli önermeler öne sürülebilir. Aynı şekilde Ulusal

Kurtuluş Cephesi'nin organizasyonu, Kuzey Vietnam ile UKC arasındaki ilişki ve Kuzey Vietnam'ın çatışmaya dahiliyetinin kapsamı daha derin bir araştırmanın konusu olmaya muhtaçtır. Bu şekilde hem devlet dışı aktörler ile devletlerin, muharebedeki düşmanlık dışındaki ilişkileri noktasında yeni bulgulara ulaşmak mümkün olabilirken hem de bu tezde, Kuzey Vietnam ve UKC arasında var olduğu simbiyoz ilişkisinin varlığı veya ölçeği daha isabetli bir şekilde tartışılabilir.

Benzer bir şekilde zikredilen simbiyoz ilişkisinin tarifi ve sınırlarının daha isabetli bir şekilde yapılması, hatta doğrudan varlığının tartışılması takip edecek tartışmalarla mümkündür. Bu bağlamda, Yunanistan ve EOKA arasındaki ilişki, Türkiye ve Türk Mukavemet Teşkilatı arasındaki ilişki ve benzer bir şekilde Türkiye ve Suriye Geçici Hükümeti arasındaki ilişki incelenerek gerçekten devlet dışı aktörler ve devletler arasında söz konusu biçimde bir etkileşim örüntüsünden bahsetmek mümkün mü veya tarif edilen etkileşimin sadece Kuzey Vietnam ve UKC arasındaki ilişkiye özgün mü olduğu sorularına cevap bulmak mümkün olacaktır.

KAYNAKÇA

Devlet Yayınları / Arşiv Belgeleri

Central Intelligence Agency, C02912257 (21/02/1968).

Central Intelligence Agency, C06753744 (31/01/1968).

Central Intelligence Agency, C05072711 (01/02/1968).

Central Intelligence Agency, C02150028 (04/02/1968).

Central Intelligence Agency, C06786639 (10/02/1968).

Central Intelligence Agency, C02397537 (10/02/1968).

Central Intelligence Agency, C02397540 (11/02/1968).

Central Intelligence Agency, C00198093 (03/02/1968).

Department Of Army, *FM 90- 10, Military Operations On Urbanized Terrain (MOUT)*. Washington, D.C.: Government Printing Office 1979).

War Department, *Field Service Regulations United States Army 1923*. Washington, D.C.: Government Printing Office, 1924.

Kitaplar

Anderson, David L. *The Vietnam War*. New York: Palgrave Macmillan, 2005.

Arreguin-Toft, Ivan. *How Weak Win Wars: A Theory Of Asymmetric Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Bowden, Mark. *Hue 1968: A Turning Point Of The American War In Vietnam*. New York: Grove Press, 2017.

Biddle, Stephen. *Military Power: Explaining Victory And Defeat In modern Battle*. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2004.

_____. *Nonstate Warfare*. New Jersey: Princeton: University Press, 2021.

Blood, Christopher G., Marlise E. Anderson, *The Battle For Hue: Casualty And Disease Rates During Urban Warfare*. San Diego, California: Medical Information Systems And Operations Research Department, Naval Health Research Center, 1993.

Bradley, Mark Philip. *Vietnam At War*. New York: Oxford University Press, 2009.

Cambanis, Thanassis, Dina Esfandiary, Sima Ghaddar, Michael Wahid Hanna, Aron Lund, Renad Mansour. *Hybrid Actors: Armed Groups And State Fragmentation In The Middle East*. New York: The Century Foundation Press, 2019.

- Camp, Richard D. *Death In The Imperial City: U.S. Marines In The Battle For Hue 31 January To 2 March 1968*. Washington D.C.: Government Publishing Office, 2018.
- Clausewitz, Carl. *On War*. Çev. Michael Howard, Peter Paret. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 2008.
- Davidson, Philip B. *Vietnam At War*. Novato, CA: Presidio, 1988. (Aktaran: Willbanks, James H. *The Tet Offensive: A Concise History*. New York: Columbia University Press, 2007).
- De Heredia, Marta I. *Everyday Resistance, Peacebuilding And State-Making: Insights From 'Africa's World War'*. Manchester: Manchester University Press, 2017.
- DiMaro, Lou. "Attacking The Heart And Guts: Urban Operations Through The Ages". *Block By Block: Challenges Of Urban Operations*. Ed. William G. Robertson. Fort Leavenworth, Kansas: U.S. Army Command And General Staff College Press, 2003, 1-29 Galula, David. *Counterinsurgency Warfare: Theory and Practice*. Westport, Connecticut: Praeger Security International, 2006.
- FitzGerald, Francis. *Fire In The Lake: The Vietnamese And The Americans In Vietnam*. New York: Back Bay Books, 2002.
- Giap, Vo Nguyen. *Selected Writings*. Hanoi: Foreign Languages Publishing House, 1977.
- Gott, Kendall D. *Breaking The Mold: Tanks In The Cities*. Fort Leavenworth, Kansas: Combat Studies Institute Press, 2006.
- Grimm, Dieter. "The State Monopoly On Force". *International handbook Of Violence Research*. Ed. Wilhelm Heitmeyer, John Hagan. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 2003, 1043-1056.
- Hammel, Eric. *Marines In Hue City: A Portrait Of Urban Combat, Tet 1968*. St. Paul, Minnesota: Zenith Publishing, 2007.
- International Committee Of The Red Cross. *Protocols Additional To The Geneva Conventions Of 12 August 1949*. Cenevre: International Committee Of The Red Cross, 2010.
- _____. *The Geneva Conventions Of 12 August 1949*. Cenevre: International Committee Of The Red Cross, 1995.
- Jones, Seth G. *Waging Insurgent Warfare: Lessons From The Vietcong To The Islamic State*. New York: Oxford University Press, 2017.
- Kaldor, Marry. *New And Old Wars*. Cambridge: Polity Press, 2012.
- Kilcullen, David. *Out Of The Mountains: The Coming Age Of The Urban Guerilla*. New York, NY: Oxford University Press, 2013.

- Langer, Paul F., Joseph J. Zasloff. *Revolution In Laos*. Santa Monica, California: The RAND Corporation, 1969.
- Lawrance, Thomas E. *Seven Pillars Of Wisdom: A Triumph*. New York: Doubleday, 1926. (Aktaran: Arreguin-Toft, Ivan. *How Weak Win Wars: A Theory Of Asymmetric Conflict*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005).
- Long, Ngo Vinh. "The Tet Offensive And Its Aftermath". *The Tet Offensive*. Ed. Marc Jason Gilbert, William Heads. Westport, CT: Praeger, 1996, 89-123. (Aktaran: Willbanks, James H. *The Tet Offensive: A Concise History*. New York: Columbia University Press, 2007).
- Oberdorfer, Don. *Tet! The Turning Point In The Vietnam War*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press, 2001. (Aktaran: Willbanks, James H. *The Tet Offensive: A Concise History*. New York: Columbia University Press, 2007).
- Paul, Thazha Varkey. *Asymmetric Conflicts: War Initiation By Weaker Powers*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994.
- Pearson, Willard. *The War In The Northern Provinces 1966-1968*. Washington D.C.: Department Of The Army, 1991.
- Pike, Douglas. *Viet Cong*. Cambridge, Massachusetts: The M.I.T Press, 1966.
- Robbins, James S. *This Time We Win: Revisiting The Tet Offensive*. New York: Encounter Books, 2012.
- Selected Military Writings Of Mao Tse-Tung*. Peking: Foreign Languages Press, 1963.
- Shulimson, Jack, Leonard A. Blasiol, Charles R. Smith, David A. Dawson. *U.S. Marines In Vietnam The Defining Year 1968*. Washington, D.C.: History And Museums Division Headquarters, U.S. Marine Corps, 1997.
- Taw, Jeniffer M., Bruce Hoffman. *The Urbanization Of Insurgency: The Potential Challenge To U.S. Army Operations*. Santa Monica, CA: The RAND Corporation, 1994.
- The Military History Institute Of Vietnam. *Victory In Vietnam: The Official History Of The People's Army Of Vietnam 1954-1975*. Çev. Merle L. Pribbenow. Kansas: University Of Kansas, 2002.
- Tovy, Tal. "Peasants And Revolutionary Movements: The Viet Cong As A Case Study". *War In History*. C. 17. S. 2 (2010): 217-230.
- Traas, Adrian G. *Turning Point 1967-1968*. Washington, D.C.: U.S. Army Center Of Military History, 2017.
- Turley, William S. *The Second Indochina War: A Concise Political And Military History*. New York: Rowman & Littlefield Publishers, 2009.

Villard, Erik. *Combat Operations: Staying The Course October 1967 To September 1968*. Washington D.C.: U.S. Army Center Of Military History, 2017.

_____. *The 1968 Tet Offensive battles Of Quang Tri City And Hue*. Washington D.C.: U.S. Army Center Of Military History, 2008.
https://history.army.mil/html/books/vietnam/tet_battles/tet.pdf [Erişim Tarihi: 26.06.2021]

Warr, Nicholas. *Phase Line Green: The Battle For Hue, 1968*. Annapolis, Maryland: Naval Institute Press, 2012.

Willbanks, James H. "The Battle For Hue, 1968". *Block By Block: The Challenges Of Urban Operations*. Ed. William G. Robertson. Fort Leavenworth, Kansas: U.S. Army Command And General Staff College Press, 2003, 123-160.

_____. *The Tet Offensive: A Concise History*. New York: Columbia University Press, 2007.

Wirtz, James J. "The Battles Of Saigon And Hue: Tet 1968". *Soldiers In Cities: Military Operations On Urban Terrain*. Ed. Michael C. Desch. Carlisle, Pennsylvania: Army War College Strategic Studies Institute, 2001, 75-88.

Tezler

Brown, Rick F. Can The Marine Corps Overcome The Obstacles Of Effectively Supplying The Small Infantry Unit In The 21st Century Urban Conflict?. (Yüksek Lisans Tezi, United States Marine Corps Command And Staff College, 2002).

Ekinci, Onur. Soğuk Savaş Sonrasında Savaşın Değişen Yapısı: Asimetrik Savaş. (Yüksek Lisans Tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, 2018).

Hicks, Marcus. *Fire In The City: Airpower In Urban, Smaller-Scale Contingencies*. (Yüksek Lisans Tezi, School Of Advanced Airpower Studies, Air University, 1999).

James, William T. From Siege To Surgical: Evolution Of Urban Combat From World War II To The Present And Its Effect On Current Doctrine". (Yüksek Lisans Tezi, Fort Leavenworth, Kansas: U.S. Army Command And General Staff College, 1998).

Koçyiğit, Emrah. "A Clausewitzian View Of The Tet Offensive: Culminating Point". Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü, 2020).

O'Neill, Edward J. *Street Fighting: Lessons Learned From The Battle For Hue For 21st Century Urban Warfare*. (Yüksek Lisans Tezi, Louisiana State University, 2003).

Özgöl, Ezgi. *Yeni Savaş Stratejileri Ve Asimetrik Savaş*. (Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2005).

Sezgin, Tuğba. Effect Of External Actors On The Courses Of Asymmetric Conflicts: PKK, LTTE And FARC. (Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, 2019).

Makaleler

Andersen, David, Jorgen Moller, Lasse Lykke Rørbæk, Svend-Erik Skaaning. “State Capacity And Political Regime Stability”. *Democratization*. C. 21. S. 7 (2014):1305-1325.

Bayram, Emek. “Şiddet Tekelinin Tarihsel Gelişimi Ve Bugüne Dair Notlar”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 68. S. 1 (2019): 57-82.

Billerbeck, Sarah B. K., Birte Julia Gippert. “Legitimacy In Conflict: Concepts, Practices, Challenges”. *Journal Of Intervention And Statebuilding*. C. 11. S. 3 (2017): 273-285.

Birte, Julia Gippert, “Legitimacy And Coercion In Peacebuilding: A Balancing Act”. *Journal Of Intervention And Statebuilding*. C. 11. S. 3 (2017): 321-338.

Devis, Diana E. “Non-State Armed Actors, New Imagined Communities, And Shifting Patterns Of Sovereignty And Insecurity In The Modern World”. *Contemporary Security Policy*. C. 30. S. 2 (2009): 221-245.

Evans, Michael. “Future War In Cities: Urbanization’s Challenge To Strategic Studies In The 21st Century”. *International Review Of The Red Cross*. C. 98. S. 901 (2016): 37-51.

_____. “Lethal Genes: The Urban Military imperative And Western Strategy In The Early Twenty-First Century”. *Journal Of Strategic Studies*. C. 32. S. 4 (2009): 515-552.

Gök, Ali. “Savaşın Bukalemun Doğası: ‘Düşük Yoğunluklu Çatışma’ Üzerine Bir Değerlendirme”. *Akademik Bakış Dergisi*. S. 64 (2017): 515-528.

Gross, Michael L. “Asymmetric War, Symmetrical Intentions: Killing Civilians In Modern Armed Conflict”. *Global Crime*. C. 10. S. 4 (2009): 320-336.

Guan, Ang Cheng. “Decision-Making Leading To The Tet Offensive (1968) – The Communist Perspective”. *Journal Of Contemporary History*. C. 33. S. 3 (1998):341-353.

Hoffman, Frank. “Small Wars Revisited: The United States And Non Traditional Wars”. *Journal Of Strategic Studies*. C. 28. S. 6 (2005): 913-940.

Hunt, David. “Dirty Wars: Counterinsurgency In Vietnam And Today”. *Politics & Society*. C. 38. S. 1. (2010): 35-66.

John-Hopkins, Michael. “Regulating the conduct of urban warfare: lessons from contemporary asymmetric armed conflicts”. *International Review Of The Red Cross*. C. 92. S. 878 (2010): 469-493.

- Konaev, Margarita. "The Future Of Urban Warfare In The Age Of Megacities". *Focus stratégique*. S. 88 (Mart 2019).
- Lotholz, Philipp, Nicolas Lemay-Hébert. "Re-reading Weber, Re-conceptualizing State Building: From Neo-Weberian To Post-Weberian Approaches To State, Legitimacy And State-building". *Cambridge Review Of International Affairs*. C. 29. S. 4. (2016): 1467 - 1485.
- Mack, Andrew. "Why Big Nations Lose Small Wars: The Politics Of Asymmetric Conflict". *World Politics*. C. 27. S. 2 (1975): 175-200.
- Münkler, Herfried. "The Wars of 21st Century". *International Review Of The Red Cross*. C. 85. S. 849 (2003): 7-22.
- Norton, Richard J. "Feral Cities". *Naval War College Review*. C. 56 S. 4 (2003): 97-107.
- Sampaio, Antônio. "Before and after urban warfare: Conflict prevention and transitions in cities". "*International Review Of The Red Cross*". C. 98. S. 901. (2016): 71-95.
- Sassen, Saskia. "When the City Itself Becomes a Technology of War". *Theory, Culture & Society*. C. 27. S. 6. (2010): 33-50.
- Sullivan, Patricia L. "War Aims And War Outcomes Why Powerful States Lose Limited Wars". *Journal Of Conflict Resolution*. C. 51. S. 3 (2007): 496-524.
- Şehitoğlu, Onur H. "Güvenlik Yaklaşımları Perspektifinde Meskûn Mahalde Harekât". *Güvenlik Bilimleri Dergisi*. C. 5. S. 1 (2016): 1-33.
- Podder, Sukanya. "Non-State Armed Groups And Stability: Reconsidering Legitimacy And Inclusion". *Contemporary Security Policy*. C. 34. S. 1 (2013): 16-39.
- Pribbenow, Merle L. "General Vo Nguyen Giap And The Mysterious Evolution Of The Plan For The 1968 Tét Offensive". *Journal Of Vietnamese Studies*. C. 3. S. 2 (2008): 1-33.
- Rosenau, William G. "Every Room Is A New Battle: The Lessons Of Modern Urban Warfare". *Studies In Conflict & Terrorism*. C. 20. S. 4 (1997): 371-394.
- Ünver, Akin H. "Militancy Governance Under State Failure: Models Of Legitimacy Contestation In Ungoverned Spaces". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. C. 13. S. 26 (2017): 45-83.
- Yalçinkaya, Haldun, Kadir T. Türkeş. "Yirmi Birinci Yüzyılda Çatışma Alanlarında Görülen Yeni Unsurlar". *Güvenlik Stratejileri Dergisi*. C. 4. S. 7 (2008): 55 -89.
- Yenal, Serkan. "Savaş Kavramının Dönüşümü: 1. Ve 2. Körfez Savaşı Örneğinde Hibrit Savaşların İncelenmesi". *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*. C. 30. S. 1 (2020): 5-110.

Wirtz, James J. “Deception And The Tet Offensive”. *Journal Of Strategic Studies*. C. 13. S. 2 (1990): 82-98.

Elektronik Ortamdaki Kaynaklar

Annis, Franklin. “Krulak Revisited: The Three-Block War, Strategic Corporals, And The Future Battlefield”. <https://mwi.usma.edu/krulak-revisited-three-block-war-strategic-corporals-future-battlefield/> [Erişim Tarihi: 08.02.2021]

Cavanaugh, Matt L. “Yes, Unfortunately, Sometimes Militaries Must Destroy The Town To Save It”. <https://mwi.usma.edu/yes-unfortunately-sometimes-militaries-must-destroy-town-save/> [Erişim Tarihi: 11.02.2021]

“Geography”, Embassy Of The Socialist Republic Of Vietnam In United States Of America, <https://vietnamembassy-usa.org/vietnam/geography> [Erişim Tarihi: 13.10.2021]

“İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi”, Hakimler Savcılar Kurulu. [İnsan hakları evrensel beyannamesi \(hsk.gov.tr\)](https://insanhaklari.evrenselbeyannamesi.hsk.gov.tr) [Erişim Tarihi: 03.07.2022]

Klaus, Ian. “Intuition, The City, And War”. <https://mwi.usma.edu/intuition-city-war/> [Erişim Tarihi: 23.07.2021]

Jamieson, Neil L., Turley, William S., Duiker, William J., Hickey, Gerald C., Osborne, Milton Edgeworth, Buttinger, Joseph. “Vietnam”. <https://www.britannica.com/place/Vietnam> [Erişim Tarihi: 13.10.2021]

Spencer, John. “The City Is Not Neutral: Why Urban Warfare Is So Hard”. <https://mwi.usma.edu/city-not-neutral-urban-warfare-hard/> [Erişim Tarihi: 09.02.2021]

_____. “Why Militaries Must Destroy Cities To Save Them”. <https://mwi.usma.edu/militaries-must-destroy-cities-save/> [Erişim Tarihi: 11.02.2021]

Venable, Heather. “The Air Force Has Some Thinking To Do: Airpower And The Future Urban Battlefield”. <https://mwi.usma.edu/air-force-thinking-airpower-future-urban-battlefield/> [Erişim Tarihi: 23.07.2021]

“Vietnam”, Country Studies. <http://countrystudies.us/vietnam/33.htm> [Erişim Tarihi: 13.10.2021]

Gazeteler

Krulak, Charles C. “The Strategic Corporal: Leadership In The Three Block Warfare”. *Marines Magazine*. January 1999.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : BUDAK, Kaan

Uyruğu : Türk

Eğitim

Derece

Üniversite ve Bölüm

Mezuniyet tarihi

Lisans

İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü

Mayıs 2019

Yabancı Dil

İngilizce